శ్రీ అరవింద జీవితము

మూడవ కూర్పు

ప్రకాశకులు:

శ్రీయుత చతుర్వేదుల వేంకటకృష్ణయ్యగారు

వెల మూడున్నర రూపాయ

సర్వస్వామ్యము ప్రకాశకులది

పోస్టేజి వేఱు.

విషయసూచిక

మొదటి తరంగము ౧—౩౬

రెండవ తరంగము ౩౭—౮౪

మూడవ తరంగము ౮౫-౧౭౦

నాలగవ తరంగము ౧౭౧—౨౦౬

ఐదవ తరంగము ౨౦౭—౨౩౭

ఆఱవ తరంగము ౨౩౮—౨౯౮

ప ట ము ల ప ట్టి క

విన్నపము

శ్రీఅరవిందుల పట్లగల శ్రద్ధాభిమానముల వలన ఈ గ్రంథముయొక్క రెండవకూర్పు ప్రతులు సుమారు రెండు సంవత్సరముల క్రిందటనే విక్రయమైపోయినవి. అప్పుడపుడే స్థాపిత మగుచుండిన శ్రీ అరవిందాశ్రమ ముద్రణాలయమునందే ఈ మూడవకూర్పు ముద్రితము కావలయునని మా సంకల్పము. తెలుగుటైపులు ప్రాతవై మొనలు విఱిగిపోయియుండెను. క్రొత్తగా మద్రాసునుండి టైపుల తయారుచేయించి తెప్పించుకొనుటలోను ఇతర ఏర్పాట్లు చేయుటలోను ఎంతో కాలము వేచియుండవలసి వచ్చినది. ఎట్లో శ్రీఅరవింద జన్మదినోత్సవమునాడే ఈ గ్రంథముద్రణము పూర్తియై, ముఖ్యముగా నేడు శ్రీ అరవిందు లొనర్చిన దివ్య ప్రకటనము ననువదించి పొందుపఱచి ఆంధ్రలోకమున కందించ గలిగినందుకు సంతోషించుచున్నాము.

విద్యా ప్రపంచమున సుప్రసిద్ధులును, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షులు నగు శ్రీయుత కట్టమంచి, రామలింగారెడ్డి ఎం., ఏ. గారు మాకోరికను మన్నించి,

ఎన్నోపనులలో నిమగ్నులై తీరిక లేకున్నను, ఈ గ్రంథ మునకు పీఠిక వ్రాసి పంపి సాయపడినందుల కెంతయు కృతజ్ఞులమై వందనముల నర్పించుచున్నాము.

ఈ కూర్పునందును గ్రంథకర్తగారు నూత్నవిష యముల నెన్నింటినో చేర్చి సుమారిరువది పుటలను పెంచియున్నారు. పనివారి వేతనములు, ఆర్టుపేపరు, రాపరు, కాగితము వీటి ధర లన్నియు విపరీతముగా పెరిగినవి. రెండవ కూర్పు నాటికి ఫారమునకు అచ్చు చార్జి పది పండ్రెండు రూపాయలై యుండగా నిప్పటి పరిస్థితులలో ఇరువదైదు నుండి ముప్పది ముప్ప దైదువఱకు ధరలు పెరిగియున్నవి. ఐదాఱు క్రొత్తపట ముల(బ్లాకుల) ను జేర్చితిమి. అందువలన విధిలేక గ్రంథ మూల్యము మూడున్నర రూపాయగా నిర్ణయింపవలసి వచ్చినది. ఈ విషయముల గుర్తించగల యాంధ్రలోక మన్యథా తలంచక మునుపటివలె యాదరాభిమానముల జూపునని విశ్వశించుచున్నాము.

శ్రీ అరవిందాశ్రమము,
పుదుచ్చేరి.
౧౫-౮-౪౭.

ఇట్లు
ప్రకాశకులు,
చ. వే. కృష్ణయ్య.

ముఖపత్రము

(శ్రీ అరవిందయోగి జీవిత చరిత్ర)

శ్రీ అరవిందయోగి జీవిత చరిత్రము ఆంధ్ర భాషయందలి మహోత్కృష్ట గ్రంథములలో నొకటి. విషయము లోకోద్ధారకము. సర్వజనులకు ఆదరణీయమైనది. అరవిందుఁడు సామాన్యుఁడుకాఁడు. అవతార పురుషుఁ డను గణ్యతకు అర్హుఁడు. గొప్ప విద్యావంతుఁడు. ఆంగ్లమున కీర్తిని గడించిన కవి. ఆంగ్ల వచన రచన యందు అద్వితీయుఁడు. వీరి శైలి అమోఘము. వీరిచే ఉపదేశింపఁబడిన తత్త్వములు వేద తుల్యములు. ఇతఁడును ఋషియ.

దేశసేవయందు ఒకానొకప్పుడు దీక్షతో నవీన పద్ధతులమెయి కృషిసల్పి, భారతీయుల నవయుగమును స్థాపించిన వారిలో కాలరీత్యా ప్రథముఁడు. మన నవయుగ బ్రహ్మ.

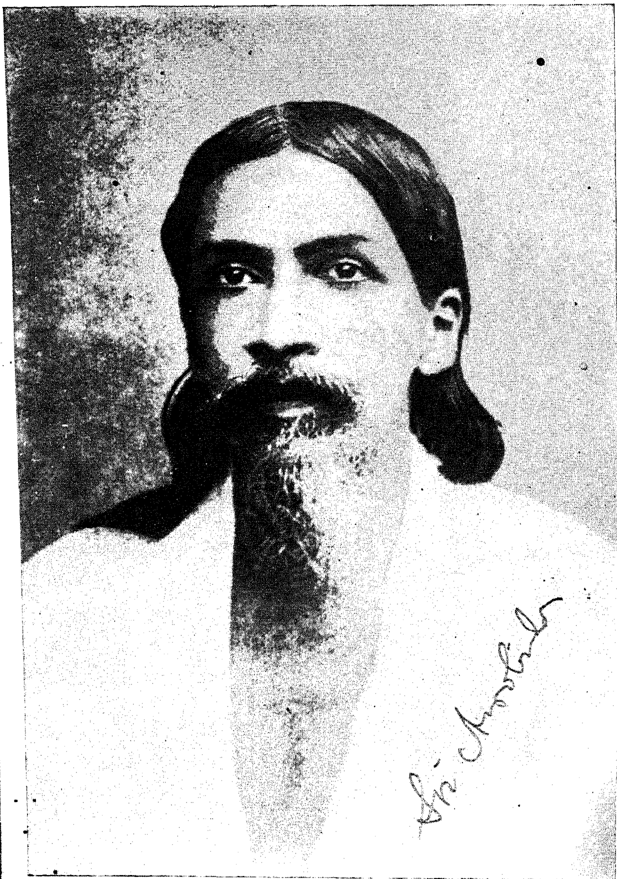
దేశము లోకములో ఒకభాగము. ప్రపంచము మేలువడిన దేశము మేలిమిజెందును. అట్లగుట ప్రపంచోద్ధరణము, దేశోద్ధరణమునకు సాహాయ్యకారి.

కావుననే ఈ యోగీశ్వరుఁడు ఆధ్యాత్మికమును, అఖిలాండ బాహుళ్యమును అయిన సాధనను కని పెట్టి లోకమున వ్యాపింపఁజేయుచున్నాఁడు.

తెనుగు వారెల్లరు తప్పక పదే పదే చదివి ఆనందమును అభ్యుదయమును చెందుటకు ఉపయుక్తములైన గ్రంథరాజములలో ఈ 'శ్రీ అరవింద జీవితము' ఒకటి. మంచి వచన శైలిన వ్రాయఁబడియున్నది. అగాధమైన పారమార్థిక జీవితము కాబట్టి, 'సముద్రమువలె గంభీరమైనది' అను ధ్వనిని స్ఫురింపజేయునట్లు ఇందలి ప్రకరణములకు తరంగములను పేరిడి యుండుట ఎంతయు సమంజసము. విషయ వైశద్యమునను, రచనా రామణీయకమునను గ్రంథకర్త సిద్ధిని గడించి, ధన్యుఁడును, మన కృతజ్ఞతకు పాత్రుఁడును అయి ఉన్నాఁడు. అతఁడు నాకు ఎన్నో సంవత్సరములుగా మిత్రుఁడు. శ్రీ అరవిందయోగి ఎడల తనకు గల పూజ్యభావమును ఈ రీతిని వెల్లడించి లోకోపకారమొనర్చిన నా మిత్రునకు నా ధన్యవాదములు.

"పద్మప్రభాస"
చిత్తూరు
౧౧—౭—౪౫.

ఇట్లు,
కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి,
ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షుఁడు.

శ్రీ అరవిందులు

శ్రీ అరవింద జీవితము

మొదటి తరంగము

పరమేశ్వరుని లీలావిలాస మత్యద్భుతము. సృష్టి క్రమవిధాన మిదియని నిర్ణయించగాదు సరిగదా ఊహించుటకేని మానవమాత్రునకు, కేవలము 'బాహ్యాభుక్షు నకు సాధ్యము కాదు. శాస్త్రజ్ఞుల సృష్టి పరిణామ సూత్రముల ననుసరించిచూచినచో మానవజన్మ ముత్తమోత్తమ మనదగును. నరజన్మమందే శ్రీమన్నారాయణవిలాసమహిమ ప్రస్ఫుటమై నరనారాయణత్వసిద్ధి లభింప నవకాశ మున్నది. భగవానుడు ప్రసాదించిన గవాశ్వములతో తనివి చెందని దేవతలు మానవమూర్తిని ముందు పెట్టినంతనే సంతృప్తులైరను ఐతరేయోపనిషద్వాక్యము సుప్రసిద్ధము.

నారాయణత్వము గర్భితమెయుండియు అపర ప్రకృతియే, అనగా ద్వంద్వములకు త్రిగుణములకు బద్ధమై యున్న పరిణామ దశలో అహంకారమే, ప్రబలముగానున్నందున మానవునిజీవిత మత్యంత నిగూఢము, క్లిష్టము,

దురవగాహము నగుచున్నది. అతని జీవితచరిత్రము, కాదు తనలోని యే కోశమేని భాగమేని, సమగ్రముగ నాతనికే తెలియదు. ఇట్లు స్వీయచరిత్రములే యసంపూర్ణములుగా నున్నపుడు, ఇతరుల జీవిత చరిత్రము వ్రాయగడంగుట పరిహాసాస్పదమే. అందునను అంతర్ముఖులైన యోగీంద్రుల, అవతారమూర్తుల, పురుషోత్తముల పవిత్రచరిత్రమును ఉల్లేఖింపబూనుట నిజముగా సాహసము.

శ్రీ అరవిందుల జీవితచరిత్ర మందఱకు దెలియు నట్లు ఉపరితలమున గాక కేవల మంతఃస్థితమై యున్నది. అందువలన వారి చరిత్రమును సమగ్రముగా వారు తప్ప మఱొక రెవరును రచింపజాల రనుట అతిశయోక్తి కాజాలదు. ఈ యాథార్థ్యము నెఱింగియు వారిపట్లగల భక్తి విశ్వాసముల నండగా జేసికొని, ఆంధ్రలోకమున కుడిగముగా, శ్రీ అరవిందుల జీవిత విశేషములను సాధ్యమైనంతవఱకు వారి వాక్యముల ననుసరించియే సూక్ష్మముగా వెల్లడింప బ్రయత్నించుచున్నాము.

జన్మస్థానము

స్థలమాహాత్మ్యము లాయాస్థలములం దుద్భవించిన మహాపురుషుల నాశ్రయించి యుండుటయు నెందఱో

మహానుభావుల యౌన్నత్యము వారు జన్మించిన స్థలవిశేషములబట్టియుండుటయు గాననగును. శ్రీ అరవిందుల విషయమున నీరెండును అన్యోన్యాశ్రయములుగా విరాజిల్లుచున్నట్లు తోచుచున్నది. వేదఋషుల సామగాన మాధురీవాసనల తనివితీర గ్రోలి శోభప్రదమై దోషరహితమై పూజనీయయగు గంగామతల్లిచే పునీతమైనది వంగదేశము. అందుననే గంగాస్రవంతివలె ఏకధారగా వంగమాత గర్భమునుండి పరమహంసలు, యోగులు, తపోధనులు, భక్తాగ్రేసరులు; సాధుపుంగవులు, కవిశ్రేష్ఠులు, శాస్త్రజ్ఞులు, పండితులు, మేధావులు, దేశోద్ధారకులు, త్యాగులు, శ్రీమంతులు నుద్భవించుచున్నారు. రామప్రసాద్, గౌరాంగ, రామకృష్ణ, రామమోహన్, వివేకానంద, బంకించంద్ర, దేవేంద్రనాథ్ ఠాకూర్, కేశవచంద్ర, మధుసూధన్, రాజనారాయణ, శిశిర్‌కుమార, బందోపాధ్యాయ, సురేంద్రనాథ, చిత్తరంజన్ మున్నగు పుత్రరత్నముల గాంచి వంగమాత ధన్యమైనది. ఇదంతయు మాంధాతకాలపు విస్మృత చరిత్రగా గాక ప్రత్యక్షముగా నీనాడును సుప్రసిద్ధ విజ్ఞానశాస్త్ర విశారదులను, చరిత్ర పరిశోధకులను, పత్రికాసంపాదకులను, కవిచక్రవర్తులను, వక్తలను,

ప్రతిభాశాలురను, స్వార్థరహితులను, పరోపకారపారీ ణులను, మాతకై 'ప్రాణంబుల్ పువులట్లు జల్లు' వీరు లను, త్యాగులను, వేయేల సర్వతోముఖముగ నేవిషయ మందేని మేల్బంతిగానున్న పుత్రుల నెందఱనేని సగర్వ ముగా వంగదేశము పేర్కొనగలదు. ఇట్లనాదిగా పవిత్ర సంతానభాగ్యమును గాంచి అసమానయోగ్యతావిశేష ములనందిన వంగదేశమందు శ్రీఅరవిందు లుద్భవించుట సముచిత మనియే తలంపనగును. మఱియు బరమేశ్వరుడు సృష్టివానిచేతి ఊయిగాగాక యేదో సంకల్పముతోడనే దేశకాల పాత్రముల బరిశీలించియే మహాపురుషుల జన్మక్షేత్రముల నిర్ణయించుచుండునని యూహించ దగియున్నది.

వంశ విశేషములు

వృక్షములందును జంతువులందునువలె వంశప్రభా వము మానవులందంత బలీయముగా నున్నట్లుగనపడదు. కేవల మనాగరిక జాతులందు కంటె బుద్ధికృషిగల నాగ రిక వంశములందు వంశ సంప్రదాయము మఱంత దుర్బలమై విభిన్నమై తోచుచున్నది. అయినను శ్రీ అరవింద వంశ మత్యంత సుప్రసిద్ధమై ప్రాచ్యపాశ్చాత్య

సభ్యతా సమ్మేళనమందు కొంత సంబంధముగలదై వంగ దేశవికాసమునకు యథాశక్తి తోడ్పడి పేరుమోసినదే.

పందొమ్మిదవశతాబ్ద ప్రారంభకాలమున భారత దేశము, ముఖ్యముగా వంగదేశము, ప్రాచీప్రతీచులవికారమునకుమాత్రము లోనై విచిత్రసంయోగ సంఘట్టనల కాలవాలమైనది. ఒకవంక వేదకాలపు ఆధ్యాత్మిక వికాసమంతరించి, తొల్లింటి ధర్మశాస్త్రముల సమన్వయింపగల సర్వంకషమైన దేవభాషాజ్ఞానము గాని స్వతంత్రాలోచనాపటిమగాని అనుష్ఠానమహిమగాని లేక సనాతన ధర్మసూత్రములకే భిన్నముగాగల మూఢాచారములు, అర్థశూన్యములైన ఆడంబరపు తంత్రకలాపములు, బాహ్యాట్టహాసములు నివియే మతసారమని నిరంకుశులుగా నధికారము చెలాయించు గురువులు, మతోద్ధారకులును, మఱొకవంక పాశ్చాత్య నాగరకతయన్న సభ్యతయన్న జోహారు లొసంగి వెనుకముందు లారయక, వేషభాషలందేమి అనుదినాచారములందేమి ఆమూలాగ్రముగ దొరల ననుకరించుటయే గౌరవభాజనమని విశ్వసించి, మన మత భాషా వేష సంప్రదాయములందు నిరసనమే గాక విరోధభావము గలిగి, ప్రచ్ఛన్నక్రైస్తవులనదగు నవనాగరికులును దేశమును చీకాకుపఱచిన

కాల మది. ఈ కాలప్రవాహమునకు ఆహుతులయియే మధుసూదన్, కాళీమోహన్, బంధోపాధ్యాయ, కాళీచరణబెనర్జీ మున్నగు ప్రతిభాశాలురు స్వమతమును త్యజించి క్రైస్తవమతమును స్వీకరించిరి.

నాటి వంగదేశమున మూర్తీభవించి యుండిన పాశ్చాత్యసభ్యతావ్యామోహమునకు దాసులైనవారును, తన్నివారణార్థమై ఆర్యావర్తపు జాతీయజీవనమును సభ్యతను భావములను బునరుద్ధరించ దీక్షవహించిన వారును శ్రీ అరవిందుల వంశమునగలరు. ఆధునిక వంగదేశ నిర్మాతలలో నొక్కరుగా బూజనీయులైన శ్రీ రాజనారాయణబోసు శ్రీ అరవిందుల మాతామహులు. వీరు వంగ, సంస్కృత, పెరిషియన్, ఆంగ్లేయాది భాషలందు నాడు మేటిపండితులు. తన పదునెనిమిదేండ్ల బాల్యప్రాయమందే బ్రహ్మసమాజపక్షమున నుపనిషత్తులను వంగాంగ్లభాషలందు పరివర్తనమొనర్చుటకు నియోగింపబడిన మేధావి. నాటి కాలప్రవాహమున మొదట బ్రహ్మమతావలంబియై కొంతకాలము బ్రహ్మసమాజమున కధ్యక్షతగూడ వహించియుండినను బ్రహ్మసమాజ సభ్యుల పాశ్చాత్యానుకరణములకు కేశవచంద్రుని విపరీతవర్తనమునకునోసి తత్సమాజసంబంధమును త్యజించి 'హిందూ

మతాధిక్య' మను కరపత్రమును సప్రమాణముగ సశాస్త్రీయముగ రచించి వంగీయుల మేల్కొల్పి మతభ్రష్టులు గాకుండ నండగా నిలిచిన మతోద్ధారకుడు. ఈతని పాండిత్యమును బుద్ధికుశలతను యోగ్యతను గాంచి, వశీకృతుడై మిత్రుడై మిక్కిలి గౌరవించుచు నున్నతాధికారమందుండిన సర్ హెన్రీకాటన్ ఎన్నిషస్యాయములో డిప్యూటి కలెక్టరు ఉద్యోగమును స్వీకరించవలసిన దని సర్వవిధముల ప్రోత్సహించి బ్రతిమాలినను ప్రభుతోద్యోగము నంగీకరింపని స్వాతంత్ర్యమూర్తి, స్వార్థత్యాగి. దేశీయమహాసభా నిర్ణయమున కిరువదియైదు సంవత్సరములకు పూర్వమే విదేశవస్తు ప్రవాహము నరికట్టుటకు జాతీయ వస్తుప్రదర్శనములను, దుర్బలులగు దేశీయులను వీర్యవంతులుగా నొనర్చుటకు వ్యాయామ ప్రదర్శనములను నెలకొల్పిన జాతీయాభిమాని. వీరు ప్రత్యక్షముగా రాజకీయరంగమున నంతగా బని చేయకున్నను మత సాంఘిక విద్యాదివిషయములందు కృషిచేసి తత్సంబంధముగా నెన్నియో గ్రంథముల రచియించి జీవచ్ఛవమైయుండిన జాతిలో ప్రాణము పోసి యుత్తేజమును బుట్టించిన దేశోద్ధారకుడు. 'జాతీయ గౌరవ సంపాదినీ సభ' అను పేర నొక సంస్థను స్థాపించి, సజాతీయ సంప్రదాయ

ముల బోధించి, మాతృభాషలోనే సంభాషణముల నుప
న్యాసముల నొనర్పవలయుననియు ఆంగ్లేయ పదము నుప
యోగించునప్పుడెల్ల నొక్కొక్క పదమునకు కాని వంతున
నపరాధము చెల్లించవలయుననియు నియమ మేర్పఱచి
తదనుసారముగా ననుష్ఠింపజేసిన కార్యశూరుడు. ఈ
మహామహుని ప్రథమ పుత్రికారత్నమగు స్వర్ణలతా
దేవియే శ్రీ అరవిందుని గాంచిన పుణ్యవతి.

పితామహుల చరిత్ర మంతగా దెలియదు. వీరు
కలకత్తాకు పదునొకండుమైళ్ళ దూరమున, హుగ్లీమండల
మున, హుగ్లీ లేక భాగీరథీ నదీతీరముననున్న 'కొన్నగర్'
గ్రామవాసులు. ఈ హుగ్లీమండలమే, పందొమ్మిదవశతా
బ్దమున సంస్కృత-పారశీక-వంగాంగ్లేయాది భాషా కోవి
దులు, 'సహగమన'మనుపేర బయల్వెడలియుండిన ఘోర
దురాచారమును రాక్షసకృత్యమును రూపుమాప నిశ్చ
యించి వ్యయప్రయాసలకోర్చి బ్రిటీషు పార్లమెంటునందు
వాదించి విజయుడై చిరస్మరణీయుడైన శ్రీ రాజా
రామమోహన్ రాయలకు, నానామతముల పంథల మూల
సత్యమును స్వానుభవమునకు దెచ్చుకొని మతైక్యమును
జాటిన ఆధ్యాత్మిక గురువును 'భగవానుని నిన్ను చూచు
నట్లే నేను దర్శించితిని. నీకును చూపించెదను' అని

స్పష్టముగా శ్రీ వివేకానందులకు నచ్చజెప్పి వారిని శిష్యునిగా వశపరచుకొని వారిమూలమున పాశ్చాత్యఖండములకు, ముఖ్యముగా అమెరికా ఖండమునకు ఆర్యావర్తపు ఆధ్యాత్మిక సందేశామృతమును చవిజూపించిన శ్రీరామకృష్ణపరమహంసకును జన్మస్థానము. 'కొన్నగర్' గ్రామముగూడ చరిత్రప్రాశస్త్యమునుబొందినదే. పురాతన వంగవాఙ్మయమున ఈ గ్రామము పేర్కొనబడియున్నది. బ్రహ్మసమాజోద్యమ నాయకుడును నేజి దాతయు నగు శివచంద్రదేవు, రాచకీయ సాంఘిక విద్యాదివిషయములందు నాడు పేరెన్నికగన్న డాక్టరు త్రయిలోక్యనాథమిత్ర, రాజారాజేంద్రలాల్ మిత్ర, సంస్కృతభాషయందపార పాండిత్యము గడించిన మహోపాధ్యాయ దీనబంధు న్యాయరత్న మున్నగువారు జన్మించినది గూడ నీగ్రామమందే. సుప్రసిద్ధమైన ఘోషు కుటుంబమున, ప్రాయశః ౧౮౪౦-వ సంవత్సరమందు కైలాసవాసినీ దేవీ కాళీప్రసాద దంపతులకు జన్మించిన కృష్ణధనుడే శ్రీఅరవిందుల తండ్రిగారు. అపుడపుడే నెలకొల్పబడుచుండిన బ్రహ్మసమాజమునకు బద్ధవిరోధులైన పూర్వాచార పరాయణుల కుటుంబమునకు చెందినవారు. కాని కృష్ణధనునకా వాసన సోకినదిగాదు. విద్యాభ్యాసకాలమునుండియే అనగా-

బాల్యమునుండియే బ్రహ్మసమాజ వాతావరణమున బెరిగి పాశ్చాత్య భాషాసభ్యతల పై మెఱుంగులకు లోనైన వారనియే చెప్పవలయును. బ్రహ్మమతమును స్వీకరించి అనుష్ఠాన సభ్యులలో ముఖ్యుడై తన్మతాభివృద్ధికై ఎంతో యుత్సాహముతో పనిచేయుచుండిన యువకుడు. అందువలననే తన కుటుంబములోని వారి నందఱను ధిక్కరించి బ్రహ్మసమాజమునకు సంబంధించిన కన్యనే వరించి వివాహమాడెను. వారివయస్సపుడు పదునెనిమిదేండ్లు. కలకత్తా వైద్యకళాశాలలో నాల్గవసంవత్సరపు విద్యార్థిగా నుండిరి. ఇప్పటివలె రిజిస్ట్రేషన్ వివాహ పద్ధతిలేని కాల మది. బ్రహ్మసమాజ ధర్మముల ననుసరించి జరిగిన ప్రథమవివాహ మిదియేయని చెప్పవచ్చును. ఈ వివాహమునకు బ్రపంచ ఖ్యాతిగడించిన కేశవచంద్రసేన్, రవీంద్రకవివర్యుని తండ్రి గారగు మహర్షి దేవేంద్రనాథ ఠాకూర్ ప్రధానాచార్యులై పౌరోహిత్యము వహించిరి. శ్రీ రాజనారాయణబోసపుడు మేదినీపురమున నుపాధ్యాయులుగా నుండిరి. అచ్చటనే స్వర్ణలతా కృష్ణధనుల వివాహ మతి వైభవముతో జరిగినది. ఈ వివాహము వలననే కృష్ణధనుడు తన కుటుంబమునకు, సమీప బంధువర్గమునకు వెలిగావలసివచ్చినది. తుదకీ బహిష్కార ఫలితముగా

తన భాగమునకు వచ్చిన గృహాది స్థిరాస్తులను బంధువర్గ మువారి కెవరికిని గాక, మఱెవరికో ముందు మాట యిచ్చితి నను కారణమున, మిక్కిలి తక్కువ మొత్తము నకు విక్రయించి ఆ గ్రామ సంబంధమునే విసర్జించినట్లు తెలియుచున్నది.

కృష్ణధనుడత్యంత మేధావి. ప్రారంభమున వైద్య విద్య నభ్యసించి సబ్ అసిస్టెంటు సర్జనుగా చిన్నయుద్యో గమున నే జీవితమును బ్రారంభించినను తన శక్తిసామర్థ్య ములవలన ఇంగ్లాండునకు వెళ్ళి యున్నత విద్యాభ్యాస మొనర్చుటకు వలయు ధనమంతయు స్వయముగా నార్జించి, ౧౮౬౯ లో విదేశమున కేగి ఎం. డి. పరీక్షయందుత్తీర్ణుడైన ప్రతిభాశాలి. ఆకాలములో విదేశ ప్రయాణముగాని ఎం. డి. పరీక్షయందుత్తీర్ణు లగుట గాని భారతీయులలో మిక్కిలి యపురూపము. బాల్యము లోనే యలవడిన పాశ్చాత్య సభ్యతానుకరణము విదేశవాసమువలన వైద్యవృత్తి మూలమునను మఱింత ప్రబలి వేషభాషలందు భావములందు నిత్యజీవితమందు మూర్తీభవించినది. కృష్ణధనుడు తన అర్ధాంగి యగు స్వర్ణ లతాదేవియు తనవలెనో తన్నుమించియో నవనాగరికా నురక్తగా తద్రూపు దాల్చి ప్రవర్తించవలయునని ఎంతో

ప్రయత్నించి ఆమెను దిద్ది తీర్చుచుండెడివాడట. అట్లు దిద్దితీర్చిన విలాసములలో, తనతో ఆమెనుగూడ, గుఱ్ఱపు స్వారిలో కృతార్థురాలినిగా జేసి బహిరంగముగా షికారు లకు తీసికొని పోవుట యొకటి. స్వర్ణలతాదేవి అతి సౌందర్యవతి, లావణ్యవతి. ఆమె రూపలావణ్యములకు కొంగ్రొత్త వేషధారణమునకు రంగపూరు వాసులు ముగ్ధులై 'గులాబి', 'రంగపూరు రోజా' యని ముద్దుపే రిడి మెచ్చుకొనుచుండెడి వారట. కాని బాహ్యరూప మెంత విజాతీయముగ గాన్పించినను హృదయము మాత్రము భారతీయమే యని బీదల కొనరించిన వారి నిరుపమానసేవ, కార్యనిర్వాహణసామర్థ్యము, దోమల మయమై చలిజ్వర భూతమున కధిష్ఠానపీఠమై సర్వవిధ ముల ననారోగ్యముతో తాండవమాడుచుండిన నాటి ఖుల్నాపట్టణమును వీ రత్యంత ఆరోగ్య ప్రదేశముగ పరి వర్తన మందించి తత్కాలమునబడసిన చిరకీర్తియు వేనోళ్ళ జాటుచున్నవి. వీ రట త్రవ్వించిన కాలువ వీరి పేరుతో నేటికిని స్మరణీయ మగుచున్నది. మరియు వీరికి వంగ వాఙ్మయమన్న ప్రేమాభిమానములు తీవ్రముగానుండెను. సంభాషణలలో పలుమారు బంకిం చంద్రుని రచనలనుండి ఉద్ఘాటించుచుండిరి. ఒకవిధముగా విదేశీయులకు ముఖ్య

ముగా నాంగ్లేయులకు భారతీయులకు నన్యోన్య సంబంధ బాంధవ్యముల సమకూర్చుచు సమ్మేళనోప కరణముగా సంధానకర్తగా నుండెనని చెప్పనొప్పును.

స్వర్ణలతా దేవీ కృష్ణధనఘోషు దంపతులకు నలుగురు పుత్రరత్నములు, నొక పుత్రికామణియు జన్మించిరి. కృష్ణధనుడు తన మేధా సంపత్తునకు నున్నతభావములకు నూతన ప్రవృత్తులకు దగినట్లే తన సంతానమునకు నామకరణ మొనర్చెను. ప్రథమపుత్రుడు వినయభూషణుడు, ద్వితీయుడు మనోమోహనుడు. ౧౮౭౨-వ సంవత్సరమున ఆగస్టునెల తే ౧౫ ది సుముహూర్తమున నీలోకమున కవతరించిన మన అరవిందులే వారి తృతీయపుత్ర రత్నము. జన్మించినది కలకత్తాయందు, థియేటరు రోడ్డులో తన తండ్రియొక్కయు తన తల్లితండ్రియొక్కయు మిత్రులు, నాటి దేశనాయకులలో సుప్రసిద్ధులు నగు ఆనందమోహన్ ఘోషుగారి గృహమున.

జాతకము

స్వస్తిశ్రీ ఆంగీరసనామ సంవత్సర శ్రావణ శు ౧౧ లు ౧౫. ౪౪ గురువారము మూలా నక్షత్రము ౨౦-౧ విఘ. ౧౮-౧౦ భద్ర ౧౫-౪౪ భుక్తి ౦-౪.

ఆ శుభదినమందు ఉషఃకాలము సుమారు ౫ ఘంటలకు ౧౮౭౨ సంవత్సరము ఆగస్టుమాసము తే౧౫ది, సూర్యోదయాత్పూర్వము ఒక ఘంటకు కర్కట లగ్నమందు శ్రీ అరవింద జననము.

శ్రీ అరవిందుల జననకాలమును నాటి గ్రహస్థితులను సూచించు లగ్నకుండలిని మాత్ర మిందు పొందుపఱుచుచున్నాము. జ్యోతిశ్శాస్త్రమందు సంపూర్ణ పాండి

		రా	
	రాశి		ల కు గు
			ర బు శు
చ శ	కే		

త్యాభిమానములు గల శాస్త్రజ్ఞులే ఫలముల సూచించ సమర్థులు. కాని శ్రీ అరవిందు లొక జ్యోతిశ్శాస్త్ర గ్రంథమును తమ 'ఆర్య' పత్రికలో విమర్శించుచు తమ జాతక

విషయమై వెల్లడించిన వాక్యములనుమాత్ర మిం దుదాహ రించుచున్నాను.

ఈ విషయమున స్వానుభవము కొంత గలదు. నా జనన ముహూర్త మిదియని కచ్చితముగా దెలియని లోప మున్నను కొన్ని ఫలితములు మాత్ర మాశ్చర్యకరములుగా నున్నవి. రాజకీయరంగ మున నేను ప్రవేశించుటకు మునుపే, పేరు ప్రతిష్ఠలు ప్రాకుటకు మునుపే, బరోడాలో నున్నపుడు, నా పేరుగూడ తెలియని యొక జ్యోతిష్కుడు, బలవంతులగు భారతేతరులతో రాచకీయముగా సంఘర్షణమున నేను దగుల్కొనుట నిశ్చయమనియు కొంతకాలము తత్సంబంధముగా నాకు ప్రాణాపాయస్థితి కలుగునంతటి విషమ దశ సంభవించు ననియు జెప్పియుండెను. మఱొక పర్యాయము 'వందేమాతరమ్' అభియోగము నాపై నున్నపు డీతడే యొకటి వెంట నొకటిగా నిట్లు మూడు పర్యాయములు నాపై దోషారోప ణము లొనర్చబడు ననియు ప్రతి అభియోగమునందును ప్రతిపక్షమే యపజయము గాంచుట నిశ్చయమనియు వెల్లడించియుండెను. జ్యోతిశ్శాస్త్ర గ్రంథమున నే యే గ్రహము లే యే స్థానమున నున్న, ఏయే సంబంధ సమ్మేళనములలోనున్న, ఏ ఫలము లొసంగునో సూచించు శ్లోకములు గలవు. ఆ ప్రమాణానుసారముగ నా జాతకము బరీక్షించి మఱి రెండు భవిష్యత్ఫలములు దెలుపబడినవి. నాశరీరమున నేవో నిర్ధారణగా కాలికవ్యాధులు గల్గనుట మొద

టిది. అప్పుడట్టి జబ్బులేమియు నాకు లేకుండెను. కాని ఎంతో కాలమున కావల నకస్మాత్తుగా నట్టిజబ్బులు కనబడి బహుకాలము విడువకుండెను. రెండవది, నాభావికార్య కలాపములలో నొక నూత నాధ్యాత్మిక తత్త్వమును తత్సాధనను నేను నెలకొల్పుదు నని. ఆప్పటికాలములో తత్త్వవిషయముగాని యోగవిషయముగాని నాకేమియు దెలియకుండెను. మఱియు నీజోస్యమే మాత్రము సంభవనీయమని యూహించగల మనః ప్రవృత్తిగానీ అపేక్షగాని నా కుండినదిగాదు.

మఱియు జ్యోతిశ్శాస్త్రము భావి ఫలమును సూచించునేగాని స్పష్టముగా నిర్ణయించజాల దనియు మానవ ప్రజ్ఞ నతిక్రమించి దైవప్రజ్ఞను గాంక్షించు యోగసాధకునిపట్ల జ్యోతిశ్శాస్త్రముగాని మఱి యే భౌతికశాస్త్రముగాని కార్యకారులు కావనియు శ్రీ అర విందు లోకమునకు వెల్లడించియున్నారు.

ఈ యరవిందనామ మంతవఱ కెవరును ధరించి యుండని వినియెఱుంగని కృష్ణధనుని నూతనసృష్టియే. వీరు తన పుత్రు డపూర్వ మానవమూర్తియై వేదఋషు లును బ్రయత్నించి యెఱుంగని పరమవిజ్ఞానమును— సూపర్ మైండు—ఆర్జించి తద్దివ్యశక్తిని తనలో నధిరో హింపజేసికొనుటయేగాక భూతలమున బ్రతిష్ఠించి అజ్ఞా నము, బాధాయుతము, దుఃఖభాజనము నగు భూలోకమునే

స్వర్గలోకముగా, దివ్యలోకముగా, మానవులను దేవతలనుగా, సర్వము సచ్చిదానందమయముగా బరివర్తన మొనరించి సత్యయుగమును బునరుద్ధరించునని వెలుంగకున్నను ఈ క్రొంగ్రొత్త నామముతో తనపుత్రు నలంకరించిరి. నాల్గవసంతానమే పుత్రికామణి యగు సరోజినీదేవి. విప్లవ బ్రహ్మయని బిరుదము గాంచిన వారీంద్రుడు వారి కనిష్ఠపుత్రుడు. కృష్ణధనుడు కాంక్షించినట్లు తన సంతాన మేదోయొకవిధముగ తనకుమించిన కీర్తిప్రతిష్ఠల జూరగొనినవారే కాని తల్లికడుపుచేటుగ నుదయించిన వారొక్కరును లేరు. పీరొకరికి వ్రాసిన ఉత్తరమును బట్టిచూడగా తన రెండవ కుమారుడు మనోమోహన్ ఘోషు ఆంగ్లమున మహాకవిగాను, శ్రీ అరవిందు లుత్తమోత్తమ పరిపాలనాదక్షుడుగాను కీర్తిగాంతురని విశ్వసించినట్లు తెలియుచున్నది. వినయభూషణుడు కుచ్ బిహారు రాజ్యమున రాజకుమారుల కాచార్యులుగాను సంస్థాన వ్యవస్థాపకులుగాను చిరకాల మున్నత పదవియం దుండి కీర్తిప్రతిష్ఠల నార్జించియున్నవారు. మనోమోహన్ రాజధానీ కళాశాలలో నాంగ్లభాషా పండితులుగ, నాంగ్లమున రసభరితములైన పద్యముల రచియించి పాశ్చాత్య దేశమునందును కవిగ, ప్రసిద్ధి.

గాంచి ఇరువది సంవత్సరముల క్రిందటనే కీర్తిశేషులైరి. వారింద్రుని త్యాగము, సాహస కృత్యములు లోక మెఱింగినవే. ఏకైక పుత్రికయగు సరోజినీదేవియు విద్యావతియై తత్త్వజ్ఞానాభిలాషిణియై ఆజన్మ బ్రహ్మ చారిణియై తనకు నచ్చిన ఆధ్యాత్మిక జీవనమున గాలము గడపుచు కులభూషణియై పుణ్యక్షేత్రమగు కాశీపట్ట ణమున నివసించుచున్నది. శ్రీ అరవిందులే యొక సంద ర్భమున 'నావిషయ మటుండనిచ్చినను తక్కిన సంతా నముగూడ తండ్రి మనోభీష్టానుగుణముగ సుప్రసిద్ధమైన వారే'అని సెలవిచ్చియుండిరి. ఇక శ్రీఅరవిందునిగుఱించి పేర్కొనవలయునా? మాతామహుల విశాలదృష్టి, అద్భుతమేధాసంపత్తి, విచక్షత, సత్యాన్వేషణ దీక్ష, తండ్రిగారి స్వార్థత్యాగము, పరోపకారపరాయణ త్వము, కార్యనిర్వహణ సామర్థ్యము, స్థిరసంకల్పము మున్నగు గుణము లుగ్గుపాలతో నలవడి నేటి శ్రీ అర విందుని యనంతగుణరాజములకు దోహదము లైనవి.

విద్యాభ్యాసము – విదేశవాసము

లోగడ సూచించినట్లు కేవలము పాశ్చాత్యాను కరణమునకు లోనై పాశ్చాత్యసభ్యత్వలబ్ధియే యాదర్శ

ముగా నిడుకొనిన డాక్టరు కృష్ణధనుడు తన బిడ్డలకు తోడిహిందువులవలె సామాన్య పాఠశాలలందు చదువు చెప్పించుట కిష్టపడలే దనిన వింత గాదు. కాన వీడు వ్యయప్రయాసలకు లక్ష్యపెట్టక, చిన్నబిడ్డయగు అర విందుని దూరముగా డార్జిలింగున కంపి, 'లార్టెటో కాన్ వెంటు స్కూ'లను అచ్చటి మిషనరీల పాఠశాలలో ఏ, బి, సీ, లతో నక్షరాభ్యాసము గావించెను. అచ్చట ఈచిన్నబిడ్డ తోడివా రందఱును ఇంగ్లీషు పిల్లలు. ఆంగ్ల మున నే విద్యనేర్పుట. అంతియగాదు, తోడిపిల్లలతో మాటాడుటగూడ ఆంగ్లము నందే. అంతయు నాంగ్ల వాతావరణమే. అదియు తృప్తికరముగాక డాక్టరుగా రరవిందుని కేడేండ్లు వచ్చియు రాకమునుపే తన ముగ్గురు పుత్రులను, కుమార్తెను, ధర్మపత్నిని వెంటనిడుకొని సకు టుంబముగా బిడ్డల విద్యాభ్యాసమునకై ఇంగ్లాండునకు కాపుర మెత్తివెళ్లెను. అపుడు స్వర్ణలతాదేవి నవమాస ముల నిండు చూలాలు. పాశ్చాత్య వ్యామోహము నకు దాసుడైన కృష్ణధనుడు తన ఈ సంతానమే ని ఇంగ్లాండులో జన్మించి తత్ పౌరత్వసత్త్వమును బడయు వలయునని కాబోలు ఆ సమయముననే విదేశయాత్రకు ముహూర్తము నిశ్చయించెనని కొంద ఱూహించ

వచ్చును. కాని అప్పడామెనుగూడ గొనిపోవుటకు ముఖ్యకారణము ఆమెకుగల ఉన్మాదవ్యాధికి నిపుణులచే చికిత్సచేయించుటకే యని తలంచుట సముచితము. స్వర్ణలతాదేవికి ప్రథమసంతానము కలిగినప్పటినుండియు కొంచె మున్మాదవ్యాధి ప్రారంభ మాయెను. ఎన్ని చికిత్సలు చేయించినను గుణమిచ్చినదికాదు. పైపెచ్చు సంతానాభివృద్ధియగు కొలదియు ఈ పాడువ్యాధియు తీవ్రరూపముదాల్చి వేపించినది. తుదకీ వ్యాధితోనే ఎన్నోసంవత్సరముల కావల నా సాధ్వీలలామ మరణించినది. ఇంగ్లాండులోనే కడగొట్టుకొమారుడు వారీంద్రుడు జన్మించెను. ఇతడు జన్మించిన తరువాత వినయభూషణ్, మనోమోహన్, అరవిందులను మాంచెస్టరు పట్టణమునందు తన మిత్రుడగు 'డ్రూయట్సు' అను ఇంగ్లీషు కుటుంబమున దిగవిడిచి సరోజినీ వారీంద్రులను ధర్మపత్నిని తనతో తీసికొని వంగదేశమునకు మరలివచ్చిరి. ముందు కృష్ణధను డొక్కడే దేశమునకు తిరిగివచ్చెననియు నావల కొన్నిమాసములకు తనమిత్రుల సాయమున తన అర్ధాంగిని బిడ్డల నిద్దఱను దేశమునకు రప్పించుకొనెననియు మఱియొకరు వ్రాసియున్నారు.

రంగపూరులో నున్నతోద్యోగులుగా నుండిన

శ్రీ అరవిందులు ౧౨ సం॥ల బాలుడు, ఇంగ్లాండునందుండగా

(Ackroyd) అక్రాయిడ్ దొరగారు కృష్ణధనునికి ప్రాణమిత్రము. ఈ దొరకును 'డ్రూయట్' కుటుంబమునకును మైత్రీరూపముననేమి బంధుత్వరూపముననేమి సన్నిహిత సంబంధము గలదు. అక్రాయిడ్ దొర మూలముననే డ్రూయట్ కుటుంబమువారు కృష్ణధనునకు పరిచితులైరి. 'అక్రాయిడ్'దొర మిత్రులుగావచ్చిన వారగుటవలన గాబోలు డ్రూయట్ కుటుంబమువారును తదితరులును శ్రీ అరవిందుని 'అక్రాయిడ్ అరవింద ఘోషు' అనియే పిలుచుచుండిరి. ఇండియాకు వచ్చిన తరువాతగూడ చాలకాలమువఱకు ఎ. ఎ. ఘోషు (A. A. Ghosh) అను పేరుతోనే వీరివద్దనుండి యుత్తరములు శ్రీ అరవిందులకు వచ్చుచుండెనట. ఆ మాంచెస్టరు పట్టణమందలి యాంగ్లేయకుటుంబముననే అరవిందు లించుమించు ఐదు సంవత్సరములు (౧౮౭౯-౧౮౮౪) విద్యాభ్యాస మొనర్చిరి. ఆకాలముననే ఫ్రెంచిభాష నభ్యసించి మెప్పుగాంచిరి. డ్రూయట్‌దొర లాటిన్ పండితుడు. వారే లాటిన్ భాషయందు శ్రీ అరవిందుని ప్రవీణునిగా నొనర్చిరి. డ్రూయట్ దంపతులు మాంచెస్టరు పట్టణమును వదలి ఆస్ట్రేలియాకు వెళ్ళవలసి యుండినందున శ్రీ అరవిందులును ౧౮౮౪-వ సంవత్సరమున లండన్ పట్టణము

లోని 'సెంట్ పాల్' వాఙ్మయ పాఠశాలయందు ప్రవేశించి తమ బుద్ధిచాతుర్యమువలన నుపాధ్యాయ వర్గము నుండి మన్ననల జూరగొనిరి.

ఐదుసంవత్సరము లచ్చట విద్య నభ్యసించి ౧౮౯౦-వ సంవత్సరమునందు ఐ. సి. యస్. పరీక్షకు నిలిచి గ్రీక్, లాటిన్ భాషలలో నదివఱ కెవరును గడించని అత్యధికగుణముల సంపాదించి యుత్తమతరగతిలో నుత్తములుగా నుత్తీర్ణులైరి. ఐ. సి. ఎస్. పరీక్ష యైన తరువాత శిక్షణాభ్యాస (ప్రొబేషనరీ) కాలమగు రెండేండ్లలో శ్రీ అరవిందు లెనుబదిపౌండ్ల విద్యార్థి వేతనము గడించి కేంబ్రిడ్జియందలి 'కింగ్సు' కళాశాలలో విద్య నభ్యసించి పాశ్చాత్య భాషలయందుత్తములుగా నుత్తీర్ణులయి 'ట్రైపాస్' పట్టభద్రమును బొందిరి. ఈ విద్యార్థి వేతనమును గడించుటకై శ్రీ అరవిందులు పోటీపరీక్షకొరకు వ్యాసమ్మురచించి పంపియుండెను. విషయము మహాకవులగు షేక్స్పియర్-మిల్టనుల తారతమ్యమును గురించి. ౧౮౯౦ లో డాక్టరు కృష్ణధనుడు తమ బావమఱదియగు జోగీంద్రనాథునకు అనగా రాజనారాయణ బోసుగారి కుమారునకు, వ్రాసిన లేఖనుండి కొన్ని విషయములు తెలియుచున్నవి. ఆ యుత్తరములో శ్రీ అర

విందులు తండ్రిగారికి వ్రాసిన వాక్యము లుదాహరింప బడినవి. ఆ భాగమునుమాత్ర మిం దుదాహరించు చున్నాము.

నిన్నటిరాత్రి కాలేజీ అధ్యాపకు లాకరు నన్ను కాఫీకి ఆహ్వానించియుండిరి. వారి గృహమున సుప్రసిద్ధులగు ఒస్కారు బ్రౌనింగు కవివర్యుని దర్శించితిని. వీరే చక్రవర్తిగారి కిక నాస్థాన కవులుగా వరింపబడువారు. నృత్యవిషయమునుండి పాండిత్య విషయమునకు దిగి సంభాషించుచు నన్నెక్కువగా వారు ప్రశం సించిరి. నాతో నిట్లనిరి. 'అసామాన్యమైన ఈ గొప్పపరీక్షలో నీవు విజయమందిన విషయము నీకు తెలియుననియే తలంచెదను. పదుమూడు పరీక్షలలో నెన్నో పత్రములను నేను పరీక్షించి యున్నాను. ఇంత ప్రశస్తముగా నీవు రచించినట్టి పత్రముల వంటివి నే నింతకాలముగా నెన్నడును జూచియుండలేదు. నీ వ్యాస మత్యద్భుతము'.

మాటల సందర్భమున బ్రౌనింగుదొర నీ వెచ్చట నివసించు చుంటివని నన్ను బ్రశ్నించిరి. నే నా నివేశస్థానమును బేర్కొనగా 'ఆ దిక్కుమాలిన గొందిలోనా' యని యాశ్చర్యమంది అధ్యాపకు లగు మహాఫీలెగారి వంకదిరిగి యిట్లనిరి 'మన పండితులపట్ల మన మెంత మోటుగా నమర్యాదగా ప్రవర్తించుచున్నాము! మహా

మేధాసంపన్నులను మన యిచ్చటికి రప్పింతుము. అవల నాతుద్ర
స్థాన మను పెట్టెలో వారిని మనము బంధింతుము'.

ఈ వాక్యములవలన శ్రీఅరవిందు లాంగ్లసాహి
త్యమున నెంత పాండిత్యము నార్జించినది, ఆంగ్ల కవుల
పండితమ్మన్యుల పొగడ్తల నెట్లు జూరగొనినది తెలియు
చున్నది. బ్రౌనింగు వంటి కవిపండితుల సహృదయము
తో బాటు శ్రీ అరవిందు లనుభవించిన దారిద్ర్యము
గూడ నందు సూచితము. కేంబ్రిడ్జిలోనున్న ఈ కాలము
శ్రీ అరవిందుల జీవితమును నూతన ఘట్టమునకు దారి
తీసినదని చెప్పనగును. అప్పటికే పండ్రెండేండ్లపాటు
స్వాతంత్ర్యవాయువుల కొల్లగా బీల్చి స్వేచ్ఛ ననుభ
వించు వాతావరణముగల ఇంగ్లాండులో శ్రీ అరవిందు
లుండుటవలన స్వాతంత్ర్యబీజము వారి హృదయమందు
గట్టిగా నాటుకొని మొలకెత్తనారంభించినది. ఇండియన్లు
ముఖ్యముగా విద్యాభ్యాసమునకై వచ్చిచేరిన యువక
బృంద మచ్చట కేంబ్రిడ్జి మెజిలెస్ (Cambridge
Mejlis) అను నొక సంస్థ నపుడపుడే స్థాపించియుండిరి.
ప్రారంభమున నెట్లున్నను రాను రాను భారతదేశ
స్వాతంత్ర్య సంపాదనార్థమే పనిచేయు తీవ్ర రాచకీయ
సంస్థగా నది పరిణమించినది. శ్రీ అరవిందు లాసంస్థలో

సభ్యుడై ప్రధానపాత్రను వహించెను. నానావిధో పన్యాసములను. ముఖ్యముగా భారతదేశమునుగురించి. పలునూ రొనంగుచుండిరి. భరతఖండమును పరాధీనత నుండి తప్పించి స్వతంత్ర దేశముగా నొనర్చవలయునను తీవ్రసంకల్ప మీ కాలముననే ఉడుకురక్త ముబుకు చుండిన శ్రీ అరవింద యువకుని కుదయించినదనుట నిస్సంశయము. కీర్తిశేషులగు దేశబంధు చిత్తరంజన్ దాసును విద్యాభ్యాసమున కప్పుడచ్చటికి వచ్చుటయు ఈ 'మెజిలెస్'లో సభ్యుడై శ్రీ అరవిందుని పరిచయ మును సంపాదించుటయు సంభవించినది.

౧౮౯౦-౧౮౯౧-వ సంవత్సరములలో భరత ఖండపు పితామహు డని మన్ననల నందిన దాదాభాయి నౌరోజీ బ్రిటీషు పార్లమెంటునందు సభ్యత్వమును సంపాదింప బ్రయత్నించెను. ఈ ప్రయత్నమున భార తీయ యువకులు, ముఖ్యముగా శ్రీ అరవిందులు చిత్త రంజన్‌దాసు, నౌరోజీపక్షము వహించి యెన్నో సభ లలో నాంగ్లేయులును ముగ్ధు లగున ట్లుపన్యసించి తీవ్ర ప్రచార మొనర్చి సాయపడిరి. కాని వర్ణవిద్వేష కారణముననే కాబోలు దాదాభాయికి జయము చేకూరి నది కాదు. ఈ ఎన్నిక ప్రచారసందర్భముననే లార్డు

సాలిస్‌బరీ 'ఇండియా దేశపు ఆ నల్లటిమనిషి' (that black man of India) అని దాదాభాయిని నిందించి బ్రిటీషుజాతికిగల వర్ణవిద్వేషమును వెల్లడించెను.

మఱియు నాకాలమున ఐరిష్ దేశీయులు తమ స్వాతంత్ర్యసంపాదనమునకై గావించిన మహాత్యాగము, అనుభవించిన ఘోరకష్టములు, అర్పించిన ఆత్మబలి, ఐరిష్ హోమ్ రూల్ బిల్లు (Irish Home Rule Bill) సందర్భమున వెల్లివిరిసిన నిర్బంధవిధానములు, మహాసంకులములు శ్రీఅరవిందుని మఱింత ఆకర్షించినట్లున్నది. అప్పటి ఐరిష్ దేశనాయకుడు చార్లెస్ స్టూవర్టు పార్నల్ (Charles Stewart Parnell) మృత్యువు వాతబడినపుడు శ్రీ అరవిందులు తనహృదయపరితాపమును ఆంగ్లపద్యరూపమున వెల్లడించియుండెను. పార్నల్ పట్ల వీరికుండిన అసమాన గౌరవాదరణముల నాపద్యమే చాటుచున్నది. ఈ ఐరిష్ పద్ధతులనే దేశ కాల భేదములకు తగిన మార్పులతో ఇండియాస్వాతంత్ర్య సంపాదనమున కవలంబింప నుద్దేశించినట్లు ౧౮౯౬–౧౮౯౭ సంవత్సరములలో వీ రొనర్చిన రాచకీయోద్యమమున సూచితమైయున్నది.

ఇట్లు తీవ్ర రాచకీయభావములుగల శ్రీ అరవిం

దుని ఇండియా ఆఫీసువారు కనిపెట్టియుండుట వింతగాదు. ఈ సందర్భమున నచ్చటి యున్నతోద్యోగు లొనరించిన విపరీతచర్యలకు గూఢచారుల పీడనకు రోసి కొందఱు, ఐ. సి. ఎస్. తర్ఫీతు-ప్రొబేషనరీ-కాలాంతమున, బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునం దుద్యోగము చేయరాదను నిశ్చయమున నేమి అంతర్వాణి ప్రేరణమున నేమి, విధాయకమైన గుఱ్ఱపుస్వారి పరీక్షకు హాజరు గాక ఐ.సి.ఎస్. ను త్రోసి పుచ్చిరి. యథార్థ మిట్లుండ శ్రీ అరవిందులు గుఱ్ఱపుస్వారి పరీక్షలో నోడిపోయెననియు, నందువలన ఐ.సి.ఎస్. పదవి లభించ లేదనియు నెట్లో యొక వదంతి వ్యాపించినది. ఈ వదంతి నాధారము చేసికొనియే కొన్ని కొందఱు తమ వ్రాతలయం దీ యసత్యమును జొప్పించియున్నారు. ఏ విషయమున నేని శ్రీ అరవిందులు నిజముగా సంకల్పించినయెడల కృతార్థుడు గాగలడనుట కొక నిదర్శనము నిట నుల్లేఖింప నగును. శ్రీ చారుచంద్ర దత్తుగారను వారు శ్రీ అరవిందుల ప్రాణమిత్రులు, ఐ. సి. ఎస్. ఉద్యోగి. బొంబాయి రాష్ట్రమున పెక్కేండ్లు జిల్లా కలెక్టరుగా, న్యాయాధిపతిగా నుండిరి. ఒకనాడు శ్రీ అరవిందులు శ్రీ దత్తుగారింటికి వెళ్ళుటయు, నపుడు తీవ్రముగా వర్షించుటయు, మాటల సందర్భములో రైఫిలుతో గురి.

పెట్టి కాల్చువిషయము ప్రస్తావనకు వచ్చుటయు నేర్ప డినది. శ్రీ దత్తుగారు రైఫ్లును చేతికిచ్చి గురిపెట్టి కాల్చవలసినదిగా శ్రీ అరవిందులను గోరిరి. శ్రీ అరవిందులు తా నెన్నడు రైఫ్లు నుపయోగించలేదని చేతగాదని ఎంత చెప్పినను శ్రీ దత్తుగారు వదలిపెట్టక దూరముగా నొక అగ్గిపుల్లను (Match Stick) బెట్టి చివర నుండు నల్లనిభాగమును గురిపెట్టి కొట్టవలసినదిగా బలవంత మొనర్చెను. అంత శ్రీ అరవిందులు ప్రథమ పర్యాయమే గురిపెట్టి సరిగా ఆ నల్లని భాగమునే కాల్చెను. ఇట్లే పెక్కుమార్లు తప్పిపోకుండ రైఫ్లును ప్రేల్చి తమ యసమాన నైపుణ్యమును బ్రదర్శించిరి. బాల్యమునుండియు దేశారాధనము ఈశ్వర సేవయు వీరి యాదర్శములని వీరు తమ ధర్మపత్నికి ౧౯౦౫ లో వ్రాసిన లేఖయందలి '......చతుర్దశ వర్షప్రాయమునుండి బీజ మంకురింపదొడంగె. అష్టాదశప్రాయమున నా ప్రతిష్ఠ దృఢమై యచలము గావించెను.' అను వాక్యమువలనను, ౧౯౧౦ లో కలకత్తా జాతీయకళాశాలను వదలి వచ్చు సందర్భమున, వీడ్కోలు సభయందు విద్యార్థుల కుపదేశించిన వాక్యముల వలనను స్పష్టము గాగలదు. ఈశ్వరేచ్ఛ బలీయము గదా!

విద్యార్థిగా శ్రీ అరవిందులు ప్రకటించిన నిరుప
మాన మేధావిశేషము లింతింతనరాదు. ఇంచుమించు
పాశ్చాత్యభాష లన్నింటియందు నపార పాండిత్యమును
గడించిరి. దాంతి, (Dante) గేథే (Goethe) మున్నగు
సుప్రసిద్ధ గ్రంథకర్తల భావవిశేషములను తత్త్వరీతు
లను ఆయాభాషలలోని మూలగ్రంథముల పఠించి క్షుణ్ణ
ముగా గ్రహించగలిగినంత పాండిత్యమును ఇటాలియన్
జర్మనీ భాషలయందు సంపాదించిరి. తండ్రిగారియాజ్ఞ
యనియో యభిలాషయనియో వారికి సంపూర్ణసంతృప్తి
కలుగునట్లు పూర్వ, మధ్య, ఆధునిక కాల ఐరోపియన్
సభ్యతను చరిత్రవిజ్ఞాన సాంఘికాది సంప్రదాయములను
వీరు సాకల్యముగా బరిశీలించి గ్రహించిరి. ప్రత్యక్షముగా
జూచి సారాసారముల దేల్చుకొనిన బ్రిటీషుపార్లమెంటరీ
విధానము, తత్పరిపాలనా పద్ధతులనేగాక ఫ్రాంసు, రోమ్,
అమెరికా మున్నగు దేశముల రాజ్యాంగనిర్మాణ సూత్ర
ములను, ఆ విధానమును, ఆ దేశములలో గలిగిన రాచ
కీయ పరిణామములను, పరివర్తనములను గూడ క్షుణ్ణ
ముగా బరిశీలించి యవగాహన మొనర్చుకొనిరి. వేయేల,
పాశ్చాత్యవాఙ్మయమున వారు పరిశీలించని సాహిత్యము
గాని, శాస్త్రముగాని, తత్త్వముగాని లేదు. కాని యొక.

చిత్రము గానవచ్చుచున్నది. ఫ్రెంచిరాజ్యమునకు ప్రధాన పట్టణమగు 'పారిస్సు'ను, ఇన్నేం డ్లింగ్లాండులో అంత సమీపముగా నున్నను, ఎన్నడును వెళ్ళిచూచి యుండ లేదు. అట్లయ్యును ఇంగ్లండు కంటె ప్యారిస్ పట్టణమే యెన్నోవిధముల ఫ్రెంచివారి సాహిత్యము, లలితకళలు, స్థానిక పరిపాలనా విధానము సంస్కృతీ సభ్యతాదులు వీనితో శ్రీ అరవిందుని మఱెంత యాకర్షించెనమట నిశ్చయము. జన్మించిన వంగదేశమునగాని మఱి యేదేశమున గాని గడపనంతటి సుదీర్ఘకాలమును—సుమారు నలుబది వత్సరములుగా—ఫ్రెంచిరాజ్యమునకు సంబంధించిన 'పుదుచ్చేరీ' పట్టణముననే గడపుటలో నే యంతరార్థమిమిడియున్నదో తెలియదు. ఇంతకు స్వపరభేద మెఱుగని సర్వభూత హితులు రతులు నగు వారికి అన్ని దేశములును స్వదేశములే గదా! ఈ కాలమున నింగ్లాండునందుండగనే ఆంగ్లమున రసోత్తర పద్యముల రచించి కవిగా పేరెన్నికగన నారంభించిరి. ఆంగ్ల కవితాకన్య శ్రీఅరవిందుని పదునాలుగేండ్ల పసితనముననే వరించిన ట్లున్నది. ఆవయస్సులో ప్రకృతిసౌందర్యమునుగుఱించి రచించినపద్యములు కొన్ని గలవు. పదునెనిమిదవ సంవత్సరమున 'పార్నెల్' వీరునిపై రచించిన

షద్యము సుప్రసిద్ధము. అరవిందులవలె నన్యభాషలలో నింతటి ప్రావీణ్యముజూపిన విద్యార్థిలేడని ప్రసిద్ధిగలదు. నాటికి సరిగా పదునాఱుసంవత్సరములకావల ౧౯౦౮-వ సంవత్సరమున, ఆలిపూరు బాంబుకేసునందు ఘోర దోషములక్రింద శ్రీఅరవిందులు బందీకృతులై విచారణ జరుగుచుండగా వీరి విషయము లండన్ పత్రికలలో బ్రకటితమైనపుడు, వృద్ధులైయుండిన 'సెంట్‌పాల్' పాఠశాలాధ్యక్షు డిట్లు వెల్లడించి యుండెనట: 'నాయొద్ద నిరువదైదు ముప్పది సంవత్సరములుగా విద్యాభ్యాస మొనర్చిన వేనవేలు విద్యార్థులలో అరవిందు లంతటి ప్రతిభాశాలిని, మేధా సంపన్నుని, సుగుణభూషణుని గాంచియుండలేదు.' జ్ఞానార్జనమే దీక్షగా గైకొని యన్య భాషలయం దనర్గళ పాండిత్యమును గడించి యున్నను తండ్రిగారి పెంపకపు మాహాత్మ్యమున గాబోలు మాతృ భాషయగు వంగభాషను మాత్రము మాటాడుట కరవిందులకు తెలియకుండెను! ఐ. సి. ఎస్. పరీక్ష కాంగ్లేయు లెట్లు సంస్కృతమునో హిందూస్థానినో బలవంతముగా రెండుముక్కలు నేర్చి పరీక్షా సమయమున నప్పగించి వేయుదురో యట్లు బెంగాలీ యక్షరములను శ్రీ అరవిందులు తన పదునెనిమిదవ సంవత్సరమున నభ్యసించె.

వలసిన అవసర మేర్పడినది. మాతృభాషాభిమానము గల వీరు ఆ యవకాశమును జారవిడువక వంగభాషా పాండిత్యము చక్కగాగలదని పేరుమోసిన ఒక దొరవద్ద నాభాషను జదువుకొనెను. మాటాడుటకు సరిగా దెలియకున్నను, సంభాషించుట కవకాశమే లేని విదేశములో నున్నను, అద్భుతమైన మేధాసంపత్తిగల శ్రీఅరవిందులు బంకించంద్రుని గ్రంథముల సొంతముగా పఠించి వంగవాఙ్మయమందలి సారస్యమును గ్రహించగల సామర్థ్యమును గడించెను.

డాక్టరు కృష్ణధను డమృతహస్తుడై వేలకొలది ధన మార్జించుచున్నను ఆరువేలమైళ్ళదూరమున ధనమే సర్వస్వముగా నెన్నబడు లండన్ పట్టణమున నున్న తన ముచ్చురు పుత్రులకు వలయు ధన మంపజాలక, వారిని దారిద్ర్యము ననుభవింప జేసిరనిన విచిత్రముగా దోపక మానదు. స్వార్థ మెఱుంగని కృష్ణధనుడు, దయాస్వరూపి, అమాయకు డగు కృష్ణధనుడు తన కండ్లయెదుట కట్టబట్ట తిన తిండి లేక యల్లాడుచున్న దరిద్రనారాయణులకు 'దేహి' యని చేయిజాచిన యాచకులకు తన యాదాయమును వ్యయపఱచు చుండెను. నిత్యజీవనమందు నాహారవేషాదులందు దొరల ననుకరించువాడై యుదారుడై

నందున స్వంతఖర్చులు కుటుంబఖర్చులు హెచ్చుగా నుండెను. దీనికితోడు పరులకష్టములు గండ్లారజూచి సహింపజాలని ధర్మమూర్తి, పరోపకారమం దానంద మనుభవించు పుణ్యపురుషుడు. అందుననే తన కుమారులకు క్రమముగా కావలసిన ధనమును బంపుటకు సాధ్యముగాక పోయినది. ఇందుల కాతని, తనకుమాలిన ధర్మ మొనర్చువాడని పొదుపెఱుంగని పిచ్చివాడని దూబరియని యనేక విధముల బరిహసించి నిందించిన బంధువులు మిత్రులును గలరు. కాని నిరుపేదలు, దిక్కులేని యనాథలు, ఎందఱో తమ్ము గాపాడిన ధర్మాత్ముడని చేయెత్తి నమస్కరించుచు జోహారు లొనర్చుచుండిరి. ఎట్లయిననేమి ధనాభావము వలన విదేశములో కొమారు లత్యంతకష్టముల ననుభవించినది మాత్రము వాస్తవము. శ్రీ అరవిందులు అవసరమైన ఉడుపులు లేనికారణమున నెచ్చటికిని వెళ్ళజాలక తన గదిలోనే కాలము గడపవలసివచ్చిన దినములుగలవు. కడుపునిండ భుజించుటకును సాధ్యముగాక యే యొకటి రెండు రొట్టెముక్కలతోనో, పాలు చక్కెరలు లేని తేనీటితోనో ఆకలిబాధ నుపశమింపజేసికొనిన సమయములు గూడ నుండెను. ఇందులకు తోడు అప్పులవారి పీడనకు గురియై ఆ మనోవేదనగూడ.

ననుభవించిన సందర్భములు లేక పోలేదు. మనో మోహన్ విద్యాభ్యాసమునకు కొంత అంతరాయమును గలిగినది.

పాపము! డాక్టరు కృష్ణధనునికి రాను రాను సంసార సౌఖ్యము సన్నగిలజొచ్చెను. ఉన్మాదవ్యాధికి గుఱియైన భార్యవిషయమే ఆయనకు మఱింత వ్యసన కారణమైనది. భర్తముఖము గనపడినంతనే ఆమె పిచ్చి చేష్టలు విషమించుచుండెను. తుదకు తానొకచోట ఆమె మఱొకచోట వేఱుగా నుండవలసిన స్థితి యేర్పడినది. ఇందుకు దోడు శ్రీ అరవిందులు ఐ. సి. ఎస్. డిగ్రీని కాలదన్నె ననువార్త కృష్ణధనుని మఱింత చీకాకుపఱచి నది. ఈ యాఘాతముల నెదుర్కొనజాలక దుఃఖోపశమన మునకై త్రాగుడు నభ్యసించి ఆ వ్యసనమునకును బాలుగావలసివచ్చినది. ఈస్థితిలో శ్రీ అరవిందులు మాతృదేశమునకు రా దలంచి ఒకానొక స్టీమరులో ప్రయాణమై వచ్చుచున్నానని తండ్రిగారికి తెలిపి యుండిరి. తన పుత్రుని గొనివచ్చు ఆ స్టీమరు ఎపుడు బొంబాయి చేరునది తెలిసికొనగోరి స్టీమర్ల ఏజెంటులగు (Grindlay & Co.,) గ్రిండ్లే కంపెనీ వారికి కృష్ణధనుడు టెలిగ్రాము నిచ్చెను. అందు కా కంపెనీవారు ఆస్టీమరు

దారిలో లిస్బన్ కావల సముద్రమున మునిగిపోయినదని టెలిగ్రాముద్వారా జబాబొసంగిరి. సరిగా ఆ టెలిగ్రాము వచ్చినపుడు కృష్ణధనుడు గుఱ్ఱపుబండి నెక్కనుండెనట. తన కుమారుడున్నస్టీమరు మునిగిపోయిన దను పిడుగు వార్త నెఱింగి పుత్రశోకమున మనస్సు మనస్సులో లేక బండినెక్కుటలో తొట్రుపడి క్రిందపడిపోయెను. ఆదుఃఖముతోనే ఆ దెబ్బతోనే రెండు మూడు దినములలో ౧౮౯౩-వ సంవత్సరారంభముననే, శ్రీ అరవిందులు దేశమునకు వచ్చుటకొకటి రెండు నెలలకు ముందే మరణించిరి. తన పుత్రరత్నము లసాధారణ ప్రజ్ఞావంతులని వారి భవిష్యత్తు మహత్తరమని వారి నిమిత్తమై తానొనర్చిన మహాత్యాగము వ్యర్థముగాలేదని యెంతో యుప్పొంగి పోవుచుండిన డాక్టరు కృష్ణధనుడు తన కొమారుల ముఖ్యముగా శ్రీ అరవిందుల భవిష్యత్ జీవనమును కండ్లారజూచు భాగ్యము నోచుకొనలేదు. ఇంతకు శ్రీ అరవిందులు తుదిక్షణమున ప్రయాణము మానుకొనినందున ఆస్టీమరులో ప్రయాణమే చేయలేదు. అంత మున్ముందు వినయభూషణు డొట్లో స్వదేశముచేరి కుచ్ బిహారునం దుద్యోగము సంపాదించుకొని యొచ్చటనో పెద్ద మొత్తమును ఋణముగా దీసికొని తమ్ములకు

బంపినట్లును ఆ ధనముతో నింగ్లాండునందలి ఋణముల దీర్చి మనోమోహనుడు విద్యాభ్యాసము పూర్తి గావించి ఇండియాకు మరలివచ్చినట్లును దెలియుచున్నది.

శ్రీ అరవింద జీవితము

రెండవ తరంగము

ఉద్యోగము – బరోడావాసము

శ్రీ అరవిందులు ఐ. సి. ఎస్. కాలదన్ని విదేశములో ధనాభావముచేత కష్టముల పాలగుచున్న కాలమున, ప్రాయశః ౧౮౯౨-వ సంవత్సరాంతముననే బరోడామహారాజు ఇంగ్లాండునకు వెళ్ళుటయు నచ్చట భారతీయ విద్యార్థులలో ప్రతిభాశాలి యని పేరు మోయుచున్న శ్రీ అరవిందుల గుణగణముల నా మహారాజు గ్రహించి యభిమానించుటయు సంప్రాప్తమైనవి. ఈ సంస్థానాధీశ్వరునితో ఇరువదియొక్క సంవత్సరముల చిఱుప్రాయముననే విదేశములో శ్రీ అరవిందునికి పరిచయము గలుగుట నిజముగా నీశ్వరనిర్దేశమే! ఇట్లు పరిచయమొనర్చి తోడ్పడినవారు సర్ జేమ్సు కాటన్ దొరగారు. వీరు భారతీయుల ఆదరాభిమానములకు పాత్రులై 'కాంగ్రెసు' మహాసభ కధ్యక్షులుగా గూడనైన సర్.

హెన్రీ కాటన్ గారి సోదరులు. బరోడా మహారాజువద్ద నుద్యోగము సంపాదించుకొని పదునాల్గు సంవత్సరములు విదేశవాసము చేసినతరువాత ౧౮౯౩-వ సంవత్సరమున ప్రాయశః ఫిబ్రవరి, మార్చి నెలల మధ్య మహారాజుతో గూడ శ్రీ అరవిందులు భరతఖండమునకు తిరిగివచ్చి బరోడాయందు జేరిరి.

ప్రథమమున మహారాజున కాంతరంగిక కార్యదర్శిగా గొంతకాలమును, రివిన్యూ శాఖయందు మఱికొంతకాలమును, ఆవల విద్యాశాఖయందు కళాశాలలో నధ్యాపకులుగాను తుదకు కళాశాలోపాధ్యక్షులుగాను శ్రీ అరవిందు లుద్యోగమొనర్చిరి. కాశ్మీరయాత్ర చేసినపుడు బరోడా మహారాజుగారు తమ యాంతరంగిక కార్యదర్శిగా శ్రీ అరవిందుల నెన్నుకొని వెంటతీసికొని వెళ్ళియుండిరి. 'నైనితాలు'లో గూడ మహారాజుతో కొంతకాలముండిరి. ఒకపర్యాయము చరిత్ర ప్రసిద్ధి గాంచిన 'బాపట్' తగాదా సంబంధమున న్యాయవాదుల అభిప్రాయముల సేకరించి వ్యవహరించు నిమిత్తమై ప్రత్యేకముగా శ్రీ అరవిందులను ఉదకమండలమునకు మహారాజావారు పంపియుండిరి. అపుడే మద్రాసు రాష్ట్రమున ప్రప్రథమమున శ్రీ అరవిందులు కాలుమోపుట.

ఇట్లుద్యోగిగా బరోడాలో నున్నకాలమున — ౧౮౯౩ మొదలు ౧౯౦౬ వరకు పదుమూడు సంవత్సరములు —భారతవర్షపు విజ్ఞాన మాహాత్మ్యముగాని ఆధ్యాత్మికోన్నతస్థితిగాని శాస్త్ర సంప్రదాయములుగాని ఏమాత్రము తెలియని లోపమును శ్రీ అరవిందులు పూరించుకొనిరి. సంస్కృతభాషయందుగల వాఙ్మయమును మూలమునుండియే చదివి సమగ్రముగ నర్థమెఱింగి వ్యాఖ్యానము చేయగల గట్టిపాండిత్యమును దేవభాషయందు గడించిరి. గుజరాతీ, మరాటీ, హిందీ మొదలగు దేశభాషలందును గొంత పరిచయమును సంపాదించిరి. శ్రుతి స్మృతి పురాణేతిహాసాది గ్రంథముల బఠించి భారతవిజ్ఞానము నామూలాగ్రముగ గ్రహించిరి. వారి జ్ఞానపిపాస కంతము లేదు. ఆర్యావర్తపు నిజస్వరూప మిదిగదా యని శ్రీ అరవిందులు తమ హృత్ఫలకమున జిత్రించుకొనినది యీ కాలముననే.

ఇట్లార్యావర్తపు విజ్ఞాన సభ్యతా సంప్రదాయముల సాకల్యముగా జాటు ప్రాచీన భారతీయ వాఙ్మయామృతమును గ్రోలుచుండినను, అనుదినము నూతనసిద్ధాంతములను, విజ్ఞాన పరిశోధనలను, తత్త్వవిశేషములను, శాస్త్రీయచర్చలను వెల్లడించు విదేశవాఙ్మయపరిశోధన.

మునకు విశ్రాంతి నొసంగలేదు. బొంబాయిపట్టణమందలి సుప్రసిద్ధ విదేశ గ్రంథవిక్రయ సంస్థాధికారులతో - అంద అవలె ఆయా గ్రంథముల నేరి యెప్పటి కప్పుడు తెప్పించు కొనక - విదేశములలో సుప్రసిద్ధులగు గ్రంథకర్తలు రచించు గ్రంథముల నన్నిటిని యెప్పటికప్పుడు తెప్పించి తనకు పంపవలసినదిగా నేర్పా టొకే పర్యాయము చేసి కొనినట్లును, అందువలన వారు ముందుగా తెలుప నవ సరము లేకయే అనుదినము నూతన గ్రంథముల బంపుచు మాసమున కొకసారి లెక్కల నంపి పెద్ద మొత్తముల వసూలు చేసికొనుచుండినట్లును దెలియుచున్నది. అరవిందుని సంపాద్య మెక్కువగా గ్రంథముల గొనుటకే వినియోగ మగుచుండెడిదట.

శ్రీ అరవిందులు వస్తుతః కవి, రాచకీయవేత్త. ఇవి వారి స్వభావజన్య విశేషము లన్నను యథార్థము నకు భంగము గలుగదు. విదేశములో విద్యార్థిగా నుండినపుడే, లేబ్రాయముననే, రాచకీయపరిజ్ఞాన ప్రవే శానుభవములు వారికుండె ననువిషయము పూర్వరంగ మున గొంత సూచితము. ఆ రాచకీయాభినివేశమే, ఉద్యోగ నిర్వహణమున బహు గ్రంథపఠనమున తీరిక లేకుండినను, మాతృదేశముయొక్క రాచకీయపరిస్థితులను

సంస్థలను దేశనాయకులను దేశమునకు వచ్చిన రెండు మాసములలోనే చక్కగా నవగాహన మొనరుంకొనుటకు బ్రేరేపించినది. భరతఖండపు పరాధీనతను నాయకుల భావదాస్యమును గమనించి తన్నివారణార్థమై దేశీయ మహాసభను దిద్ది తీర్చవలయు నను ప్రయత్నమే తన మిత్రులు దేశపాండ్యగారు నిర్వహించుచుండిన "హిందూ ప్రకాశ" అను బొంబాయి వారపత్రికలో తొమ్మిది వ్యాసముల రూపమున ప్రకటితమై ఫలించినది. మొదటి వ్యాసము ౧౮౯౩ ఆగస్టు ౭-వ తేదియు, కడపటి వ్యాసము ౧౮౯౪ మార్చి ౯ తేదియు బ్రకటింపబడెను. 'ప్రాతదీపములకు క్రొత్తదీపములు' అను శీర్షిక క్రింద ఈ వ్యాసములు 'జీరో' అను సంతకముతో వెలువడినవి. ఈ వ్యాసముల సారసంగ్రహము నిట బొందుపఱచు చున్నాము.

'గ్రుడ్డివాడు గ్రుడ్డివానికి త్రోవజూపిన నుభయులును గోతిలో పడరా?' అను గాలిషయన్ మహాశయుని సుభాషితము మన దేశీయ మహాసభకు (కాంగ్రెస్సు) చక్కగా నన్వయించును. కాంగ్రెస్సును నేను విమర్శించుట పలువురకు కంటకముగానుండును. ఇది స్థాపితమై తొమ్మిదేండ్లేని నిండలేదనియు దేశీయుల నైక్యభావమును నెలకొల్పి ఎన్నో అద్భుతములను ఘనకార్యములను ఒనరించిన

దనియు, ఒకవేళ లోపములున్నను - ఎందులో లోపములు లేవు?- విరోధులు విదేశీయులు మఱింత హేళనజేయుట కనువుగా, వానిని బహిరంగముగా చాటి విమర్శించుట దేశాభిమానము గలవారు చేయరాని చెడ్డకార్యమనియు నన్ను నిందించువారు పలువురు బయలుదేరుదురని నాకు దెలియును. కాని ఒకరిద్దఱేని దీర్ఘముగా నాలోచించి సత్యము నెఱుంగ నుపకరించు నను విశ్వాసముతో ఈ కార్యమునకు గడంగితిని.

దేశమున కనగా జనసామాన్యమునకీ సంస్థవలన గలిగిన లాభములేవి? పూర్ణానుస్వారమే. అసలు జనసామాన్యమునకిందు ప్రవేశమే నిషిద్ధము. విదేశములకువెళ్ళి డిగ్రీలనందివచ్చిన న్యాయవాదులు, డాక్టర్లు, మాంచెస్టరు వస్త్రములను, విదేశ వస్తువులను దేశములో ముంచియెత్తి బీదవారిని మఱింత మఱింత బీదలనుగా జేసిన వ్యాపారస్థులు, కంట్రాక్టుదారులు, పత్రికాధిపతులు, శ్రీమంతులు వీరిదే యీ మహాసంస్థ. వీరే దేశీయుల కందఱకు ప్రాతినిధ్యము వహించగలవారట! పైపెచ్చు జనసమూహము నెట్లవమానపఱచి తమ యహంభావమును, అజ్ఞానమును ఎట్లు జాటుకొనినది యీ క్రిందిభావములు నిరూపించుచున్నవి.

బొంబాయిసింహమని ప్రఖ్యాతివహించినట్టియు కాంగ్రెసు మహానాయకులలో ముఖ్యులైనట్టియు ఫిరోజిషా మెహథా గారి భావ మిది: ‘జనసమూహ మింకను దమకు గావలసిన నిర్దిష్టమైన రాచకీయపు కోరిక లేవైనవి చెప్పుకొన లేని కారణమున వారికష్టములను, అవసరములను ఇవియని కనుగొని, సరిగాగ్రహించి ఎట్లు సమన్వయ మొనర్చవలయునో, వీని నెట్లు చక్కగా ఢీకొని నివా

రించవలయునో ఆకర్తవ్యము, కార్యకలాపము విద్యావంతులు జ్ఞానవంతులు నగు వారి నాయకులపై బడినది'.

వంగదేశీయులు సుప్రసిద్ధనాయకులు నైన మనోమోహన్ ఘోషుగారిట్లనిరి: 'ఇచ్చట నేడు సమావేశమైన వారు దేశమునకు ప్రతినిధులు. ప్రజల పక్షమున మాటాడుటకీ సంస్థకు హక్కు గలదు. ఇండియా జనసమూహముయొక్క ఆలోచనాశక్తి, చింతనాపటిమ వీరిమూలముననే ప్రతిధ్వనించగలదు. ఈ అజ్ఞానులను నడిపించుట వీరి కర్తవ్యము. అందువలన జాతీయమహాసభ యని పేర్కొనుట ఎంతయు న్యాయము'.

'అన్ని యుగములలోను అన్ని దేశములలోను యోజనాపరులగు విద్యావంతుల వర్గమునకు జెందినవారే ఆలోచనాశక్తి లేనివారిని నడిపించిన విషయమును చరిత్ర మనకు చాటుచున్నది. మన సంఘమున్న యిప్పటిస్థితిలో స్వయముగా మన మాలోచించుటమాత్రమేగాక ఆలోచించలేని అజ్ఞానుల పక్షమునగూడ నాలోచించుట మనపనియే అయియున్నది'.

ఈ కాంగ్రెసునాయకుల పరమాదర్శము బ్రిటిషువారి పార్లమెంటరీసభ. వీరు బ్రిటిషుదేశచరిత్రమునుమాత్రమే పఠించినారు. వంగదేశమునకు కిరీటములేని రాజుగా పొగడ్తగనిన, మహావక్త సురేంద్రనాథబెనర్జీ యిట్లు వాకొనియున్నారు: 'ధైర్యమునకు స్వాతంత్ర్యమునకు నాలవాలమై ప్రపంచములో మహోన్నతమైన బ్రిటిషువారి హవుస్ ఆఫ్ కామన్సే మన కాదర్శము.' ఈ వాక్యము దొర్లినంతనే సభ్యులందఱు కరతాళధ్వనులు మిన్నుముట్టునట్లొనర్చి తమ సంపూర్ణామోదమును వెల్లడించిరి. ఇంగ్లాండు

దేశీయుడు, కవి, స్థైర్య ధైర్యములుగల మాచ్యు ఆర్నాల్డు ఈ కామన్సు సభనుగురించి యే భావమును వెల్లడించెనో గమనించుడు: “అది (సభ) మేధాసంపత్తిలేని భూస్వాముల జమీందారుల గూడు పుఠాణి. అనాగరకులగు మధ్య తరగతివారికి వివేకశూన్యులగు కౌందఱకు కేంద్రము.' మన మిపు డెవరిని విశ్వసించవలయును?

యూరోపులోని యాధిక్యత రాచకీయోద్యమములతోబాటు సంఘసేవ, సామాజికాభివృద్ధికై గావించిన పలువిధములైన ప్రయత్నములు వీనిపై నాధారపడియున్నది. కాని ఇంగ్లీషువారికి ఉన్నతా దర్శములందు, సంఘసేవయందు, సన్నిహితమైన సాంఘిక సంబంధమందు అభిరుచి కుంటువడియున్నది. బ్రిటీషువారి పరి పాలనాయంత్రము నిర్దుష్టమే కావచ్చును. కాని యంత్రమే. సాంఘికజీవనమునకు పరస్పరసంబంధమునకు నిది యుపకరించదు.

మన నాయకులు ప్రక్కనేయున్న ఫ్రాంసుదేశ చరిత్రను గాని, రోము ఈజిప్టు అమెరికా మున్నగు దేశచరిత్రలనుగాని చదివిన పాపమునబోలేదు. ఫ్రాంసులో పరిపాలనాయంత్ర మంత నిర్దుష్టము గాకపోయినను సాంఘికవిధానము సజీవమై పరస్పర సంబంధబాంధవ్యములను బెంపొందించు చున్నది. వారి మునిసిపల్ నిర్మాణవిధానము, తత్పరిపాలనాయంత్రము ఆదేశజీవనము నుత్తేజిత మొనర్చి జీవకళ నొలికించుచున్నది.

ఇంగ్లీషువారికి వ్యాపారమందు వ్యాపారవ్యాప్తికి వలయు యంత్రతంత్రములందు ప్రీతి మెండు. వారు కాలము నందే యెక్కు వగా వినియోగింతురు. ఫ్రెంచివా రట్లుకాదు. వారికి సూక్ష్మదృష్టి గలదు. సంఘాభివృద్ధికే యెక్కువగా బ్రయత్నింతురు. కళలు,

వినోదములు, స్థానికసంస్థలు వీని పరిపాలనము ఇవియే వారి నెక్కు-
వగా నాకర్షించును.

మననాయకు లూహించునట్లు క్రమక్రమముగా శతాబ్దముల
తరబడి యెప్పటికో ఫ్రాంసుకు స్వాతంత్ర్యము సిద్ధించినదా ?
పదిమూడు శతాబ్దములు నానావిధములైన బాధల ననుభవించి
తుదకు అయిదు సంవత్సరములలోనే రక్తపాతముద్వారా ఆ దేశీ
యులు విముక్తిని బడసినవిషయ మంద ఱెఱింగినదేకదా.

ఇంతకు దేశీయమహాసభలో ఈ మహానాయకులు గావించు
తీర్మానము లెట్టివి ? ప్రజాసమూహామునకు పాటకవర్గమునకు నుపక
రించు ప్రయత్నము కించిత్తయిన గనబడదు. ఉభయత్ర ఏకకాల
మున సివిలు సర్వీసు పరీక్షలు, శాసనసభల విస్తృతి మున్నగునవి
యన్నియు నున్నతోద్యోగములను ధనార్జనమును గాంక్షించు నాయ
కుల స్వార్థ పరత్వమును దృష్టిపఱచుటకే. ప్రభువుల భట్రాజులవలె
పొగడుట,యాచించుట,క్షుద్రాశయముల వెలిబుచ్చుట, ఇందులోనే
వీరి బుద్ధి వైభవము, తర్కనైపుణ్యము, పిరికితనము వెల్లివిరిసినది.
ఇట్టి నాయకుల యథార్థతత్వ మెఱింగిన బ్రిటీషుప్రభుత్వము కొన్ని
యుద్యోగముల నెరగానిచ్చి కాంగ్రెస్సునాయకులను దాసులనుగా
చేసికొనుట మనము గాంచుచునే యున్నాము.

ఈ నాయకులు స్వార్థపరులు. వీరికి రుజువర్తనము లేదు. శక్తి
సామర్థ్యములును గొరవడిన వనవచ్చును. ప్రజాప్రతినిధులు గాని
ఇట్టి వారికూటమిని దేశీయమహాసభయనుట, దేశీయులను ప్రతినిధు
లనుట బూటకము. బ్రిటిషువారి అవ్సు ఆఫ్ కామన్సు సభను
దృష్టాంతముగా జూపి సమర్థించ బ్రయత్నించెదరేమో. ఆ యుప

మాన మిట నన్వయించదు. ఆసభ ధనవంతులు జమీందారులు నగు స్వల్పసంఖ్యాకుల కూటమేయైనను శాసనానుగుణముగా అధికారయుతముగా నెలకొల్పబడినది. మన కాంగ్రెస్సు అట్టిది కాదు. కేవలము కల్పితము. ప్రజల ప్రాతినిధ్యముగాని ప్రభుత్వాధి కారముగాని లేక ఏ పదిమందివ్యక్తుల హస్తగతమో అయియున్నది.

ఇంగ్లాండునుండి మనల బాలింపవచ్చెడు. యుద్యోగు లతీతు లని స్వర్గమునుండి వచ్చిన దివ్యపురుషులని మన నాయకులలో కొందఱు తలంచెదరు. మనకు వారిపట్లగల ఈ పిచ్చియభిప్రాయమే వారి గర్వమును మఱింత హెచ్చించినది. ఎవరో మిక్కిలి కొద్ది మందిమాత్రమే గొప్పకుటుంబమునుండి కళాశాలలో నున్నత విద్యాసంపదబడసి చక్కని సంస్కృతి గలవారు. అధికసంఖ్యా కులు మంచి శిక్షణగాని ఉన్నత విద్యగాని లేనివారు. వారి కుటుంబ సంప్రదాయమును ఊనమైనదే. పాఠశాలలో కంఠపాఠ మొనర్చి యెట్లో పరీక్ష అయినట్లు పరిగణింపబడిన ఈ క్షుద్రాశయు లైన యువకుల కున్నతోద్యోగములిచ్చి లక్షలాది జనసంఖ్యగల మండలములపై నధికారము చేయనిచ్చిన ఎట్లుండును?

స్వార్థపరత్వముతో నావంతయైన హుకుములకు ఉత్తరు వులకు నెన్నడేని లొంగక ఉదారమైన విశుద్ధమైన దేశాభిమాన ప్రవృత్తిగలిగి, ఇంగ్లండు తన విస్తరినుండి విసరివేయు ఎంగిలి మెతుకుల కెగ బ్రాక కుండ నున్నపుడే మన పురుషత్వము మానవత్వము సార్థకమగును. అదియే నిజమైన సోదరాభిమానము, దేశాభిమానము. తత్సిద్ధిని బడయుటకే తీవ్రముగా మే మొనర్చు కడపటి విజ్ఞప్తి.

కాంగ్రెస్సు ఉద్యమ మొక గొప్ప వ్యాజ్యమువంటిదని వీరి యుద్దేశ్యము. ఇండియా - ఆంగ్లో ఇండియా వీ రిరువురిమధ్యనే ఈ వ్యాజ్యము. ఈవ్యాజ్యమును కట్టకడపట పరిష్కరించగల న్యాయ స్థానము బ్రిటీషువారిన్యాయబుద్ధి. మెహతా, ఉమేశచంద్ర బెనర్జి ఇతర ప్రముఖులు దావాపక్షమున న్యాయ వాదులు. ఇంతటి ప్రతిభావంతులు, అనుభవపరులు, ఇంతమంది వాదిపక్షమున వాదించుటకు సిద్ధపడియుండగా తమవ్యాజ్యమును తామే నిర్వహించుకొందుమని భారతసంతానమని విఱ్ఱవీగు పామరజనము మొండిపట్టు పట్టుట యెంత తెలివి తక్కువ! ఎంత అప్రశస్తము!

కాంగ్రెస్సును స్థాపించినవారిలో హ్యూము దొరగా రొక రనుట తప్పుగాదు. వారు గౌరవకుటుంబమునకు చెందిన బుద్ధిమంతులు, మంచివక్త. సామర్థ్యముతో మనవారిని నడిపించెను. మన దేశదారిద్ర్యము, పొట్టనిండ తిండిలేని క్షుద్బాధ, తన్మూలమున కమ్ముకొను ఆందోళన వారికి తెలియనిదిగాదు. అయినను వారీ విషయమున బ్రయత్నించలేదు. వారి సంకల్పానుసారము, ఈ మహాసంస్థ పెడదారినిబోకుండ నేర్పుతో నెట్లు వ్యవహరించవలయునో అట్లు దిద్ది తీర్చినారు. ఈ క్రిందివిధముగా బ్రభుత్వమువారితో మొరబెట్టుకొనుటను నేర్పిన వీరి బుద్ధిచాతుర్యము మెచ్చుకొనదగినది: 'ఇండియను మధ్యతరగతికి జెందిన వారికి విద్యాబుద్ధులను మీ రేర్పాటుచేసియున్నారు. వారి సిరిసంపదలను మీరు వశపఱచుకొని యున్నారు. ఆ వర్గమునకు చెందిన మా ధనసంపత్తిని మీ రత్యంతము దుర్వినియోగ మొనర్చుచున్నారు. మే మిపుడు పెద్ద వారమై విచక్షణాజ్ఞానముగలిగి లెఖ చెప్పుడని మి మ్మడుగుచున్నాము.

లేదు. నేను కాంగ్రెస్సునుగురించి చేసినవిమర్శనలకు వారిచ్చిన సమాధానములు నన్ను తృప్తిపఱచలేదు. నావాదధోరణి దుర్బలమైనదనిగాని సహేతుకము కాదనిగాని వారు నిరూపించలేదు. అయినను వారు వృద్ధులు గొప్పవారునై అంతగా బ్రతిమాలినందున తిరిగి వ్యాసముల వ్రాసి నొప్పించుట పాడిగాదని అంతటితో విరమించితిని.

శ్రీ అరవిందు లిట్లు ఇరువదిరెండు సంవత్సరము లేని నిండని పిన్నవయస్సులో దేశీయ మహాసభను, నాటి నాయకాగ్రేసరులైన మెహథా, బెనర్జీ మున్నగు మహామహుల నిట్లు తూర్పారబెట్టి విమర్శించుట సాహసమనుట అత్యుక్తిగాదు. వీరి దేశాభిమానమును, ఆత్మవిశ్వాసమును వెల్లడించు ఈ వ్యాసము లెపుడేని ప్రకటితములు కాకపోవని మాయాశయము. ఈ వ్యాసములు శ్రీ అరవిందుల కానాడు కొంత 'సోషలిజం' పట్ల నభిమాన ముండెనని సూచించుచున్నవి.

ఇతరోన్నతోద్యోగుల నెట్లు జూచినను శ్రీ అరవిందులపట్లమాత్రము మహారా జెంతో ప్రేమాదరణముల భక్తివిశ్వాసముల వెల్లడించి మిక్కిలి గారవించుచుండెడివారు. రాజ్యపాలనమునకు తిన్నగా నంత సంబంధములేని విద్యాశాఖయందు, నందును స్వల్పోద్యోగ్య

మందే యున్నను వీరి నిరుపమాన ప్రతిభాసామర్థ్యముల
నెఱింగినవా రగుటవలన మహారాజు తన రాజ్యపరిపా
లనా సంబంధమున తఱచు శ్రీ అరవిందునితో సంప్ర
తించుచుండె ననియు, ప్రభుత్వనివేదికలను, ముఖ్యమైన
పత్రములను, తా నొసంగవలసిన ప్రధానోపన్యాసము
లను తయారుచేయు సందర్భములందు శ్రీ అరవిందుల
సాయ మపేక్షించుచుండె ననియు, నత్యవసర కార్యముల
నాలోచించుటకు మహారాజ భవనమునకు తఱచు వీ
రాహ్వానింపబడుచుండి రనియు తెలుపవచ్చును. అట్లా
లోచించుటకు మహారాజే శ్రీ అరవిందు లుండు
గృహమునకు వచ్చినదినము లెన్నియోగలవు. మహా
రాజు వీ రింటికివచ్చి గుఱ్ఱపు బండిలోనున్నపు డుద్యోగ
లాంఛనముగా డాంబిక వేషమును ధరించక ఒకచే కట్టు
ధోవతి తోడనే వారిని జూచి మాటాడుచుండెడివారు.
ఒకటి రెండు పర్యాయము లుదయమున పెందలకడనే
వాహ్యాళి వెళ్ళుచు నేదో యాలోచించుటకు గుఱ్ఱపు
బండిలో మహారాజుగారు దయ చేయగా శ్రీ అరవిందులు
నిద్రించుచుండిరట. ఆ విషయ మెట్లో మహారాజు
గుర్తించి 'వారిని లేపి నిద్రాభంగము గావించరా' దని
యచ్చటివారికి గట్టియుత్తరు వొసంగి ఆవల నొకటి రెండు

ఘంటలకు నిదుర లేచినతర్వాత తిరిగివచ్చి మాటాడి వెళ్ళి రట. ఇట్లింతటి యభిమానగౌరవము లే యితరోన్నతోద్యోగులును బడయ లేదనుట అతిశయోక్తి కాదు. మహారాజుగారు రాజమందిరమున నొసంగు విందులకు - డిన్నరులు; టీపార్టీలు-శ్రీఅరవిందుల నెల్లప్పుడు నాహ్వానించుచుండెడివారు. కాని శ్రీ అరవిందు లే యేదోయొక మిష మీద, సాధారణముగా నట్టియాహ్వానములకు బోక, తప్పించుకొన బ్రయత్నించుచుండెడివారు. ఒక్కొక్కప్పుడు మహారాజుగారి యాంతరంగిక కార్యదర్శి 'తమరీ యాహ్వానము నంగీకరించి విందుకు దయచేయగలిగిన ప్రభువు లెంతో సంతసింతురు' అని యాహ్వానపత్రముతో బాటు ప్రత్యేకముగా నుత్తరము వ్రాసి పంపుచుండెడి వారు. బరోడా మహారాజుపట్ల శ్రీ అరవిందులకు గూడ నెంతటి గౌరవముండెనో యీ క్రిందివాక్యములు సూచించుచున్నవి. *'మహారాజుగా రంతటి శక్తిసామర్థ్యములు, రాచకీయపరిజ్ఞానము, పరిపాలనాదక్షతగల మహారాజు మరొకరు దేశములో గనపడరు. వీరు ఒక్క బరోడా రాజ్యమునే గాక భరతఖండము నంతను బరిపాలించగల సమర్థులు.' బాల్యమాది చిరకాల విదేశ వాసము

* 'అరవింద ప్రసంగ' మను బంగాలీ గ్రంథమునుండి.

వలన శ్రీ అరవిందు లాలస్యముగా నిద్రమేల్కొనుట అభ్యాసమయ్యినది. కాని, రాత్రిపూట నందఱు నిద్రించిన తర్వాత ప్రశాంత సమయమున నేకాంతముగ గ్రంథపఠన మందో వ్రాతయందో నిమగ్నులై యించుమించు రాత్రి యంతయు పనిచేయుచుండెడివారు. ఆ సుముహూర్తము నందు వారి హృదయమునుండి వెల్లివిరిసిన కవిత్వ మెంతయో గలదు.

ఈ సమయమున నే వంగభాషా పాండిత్యము నభివృద్ధి నొందించుకొనుటకు కలకత్తానుండి శ్రీ దినేంద్ర కుమారరాయి యను వారిని శ్రీ అరవిందులు బరోడాకు బిలిపించుకొనిరి. కాని వంగభాష నంతపట్టింపుగా వీరివద్దను బఠించినట్లు గనపడదు. ఎప్పుడో యొకవారమున రెండుపర్యాయములు పఠించిన మరల రెండుమూడువారములవఱకును జదువకుండనే యుండెననియు తన కే ఫ్రెంచి జర్మనీ భాషల నేర్పుటకు శ్రీ అరవిందు లెంతో శ్రద్ధాదరముల వహించుచుండెననియు రాయిగారు వెల్లడించి యున్నారు. ఆవల కొన్ని సంవత్సరములకు 'అరవింద ప్రసంగ' మను గ్రంథమును వంగభాషలో శ్రీ రాయిగారు ప్రకటించిరి. శ్రీ అరవింద జీవితవిశేషములను, ముఖ్యముగా బరోడాలో నున్నసమయమున, చక్కగా.

వర్ణించి శ్రీ రాయిగారు కృతార్థులయిరి. శ్రీ అరవిందుల గ్రంథపఠనానురాగము, సుఖదుఃఖములు, శీతోష్ణములు, దూషణభూషణములు లోనగు ద్వంద్వములపట్ల సమత మున్నగు విషయము లెన్నో యిం దుల్లేఖింపబడినవి. పాఠకుల కుపకరించునని శ్రీ రాయిగారి గ్రంథమునుండి కొన్ని విశేషముల సంగ్రహముగా ననువదించి యీ క్రింద బొందుపఱచుచున్నాము.

దివారాత్రము లొకే స్థలమున కలసిమెలసి రెండేండ్లపాటు శ్రీ అరవిందులతో నివసించు మహాభాగ్య మబ్బినందున వారి హృదయమును గొంత ఎఱుంగగలిగితిని.

శ్రీ అరవిందులు చిరకాలముగా నర్థమును తుచ్ఛముగా భావించెడి వారు. ధనమును గూడబెట్టుకొనుట గిట్టదు. ఆయన అపు డేకాకి; ఏ షోకులు, భోగవిలాసములు లేవు. ఆదృష్టియే వారికిలేదు. విలువయిన బూట్లు, కాలర్, కోటు, హ్యాటు ఉన్ని బట్టలు మున్నగునవి వారికి లేవు. ఒకదినమేని హ్యాటు వారు ధరించినది లేదు. దేశవాళి మామూలుచెప్పులు, అహమ్మదాబాదు మిల్లుధోవతులు, బరోడాలో వాడుచుండెడి నాటుటోపీలు, తలపాగా, సామాన్యమైన చొక్కా కోట్లు ఇవియే వారుపయోగిం

చెదరు. తుదకు రాజదర్బారులకు విందులకు వెళ్ళవలసినపుడుగూడ ఈ మామూలువేషమే. ఒక కాసైన దుర్వినియోగము చేయరు. ఇట్లుండియు 'నెలాఖరున నొక్కదమ్మిడియు చేతిలోనుండదు. ఎన్నోపర్యాయములు మిత్రులవద్దనుండి చేబదుళ్ళ దీసికొనుచుండుట నే నెఱుంగుదును.

గ్రంథములకే వారిధన మెక్కువగా వ్యయమగుచుండెను. పోస్టుద్వారా వారి కెన్నడు గ్రంథములు వచ్చినదిలేదు. పెద్దపెద్ద జాజికాయపెట్టెలతో రైల్వేపార్శలుద్వారా వచ్చుచుండెను. అదియు మాసమునకు రెండు మూడుపర్యాయములు. పదిదినములలో వచ్చిన గ్రంథముల సాంతముగా పఠించివైచి క్రొత్తగ్రంథముల కెదురుచూచుచుందురు. వీరివలె గ్రంథపఠనానురక్తిగలవారిని నేను చూచియుండలేదు. వీరు తల్లిగారికి మాత్రము వేతనమందగనే మొదట పైక మంపుచుండెడివారు. తల్లిగారిపట్ల వీరికిగల భక్తి ప్రేమలు నిరుపమానము. 'మాతల్లి పిచ్చిది, పిచ్చితల్లికొమారుడును పిచ్చివాఁడేగదా' యని యపుడపుడు నుడువుచుందురు.

శ్రీ అరవిందు లుదయముననే 'టి' త్రాగి కవిత్వముల్ల నారంభింతురు. కలమెత్తి వ్రాయ నారంభించుటకు పూర్వ మొకింత యాలోచించుచు కూర్చుందురు. అతిత్వరగా పద్యముల వ్రాయుదు రని తోచదుకాని, వ్రాయ నారంభించెనా లేఖినికి విరామ మొసంగరు. మొదట చిన్నచిన్న కొగితములపై చిత్తువ్రాయుదురు. ఈ సమయముననే మహాభారతమునుండి యెన్నోయుపాఖ్యానముల.

సాంగ్లమున పద్యరూపమున ననువదించిరి. ఆంగ్లమున నానా ఛందస్సులలో నవ్యవైఖరులలో కవనమల్లిరి. ఆంగ్లభాషలో వారికి గల అసాధారణసారస్వతసంపత్తు అద్భుతము. ఏకాంతముగా తదేక దృష్టితో తన్మయులై కావ్యము రచించునపు డెవరును వారితో సంభాషించి భంగపఱచుట వారి కిష్టములేదు. ఎంతో కష్టముగా నుండును. కాని ఆ వైఖరి నన్యులెఱుంగజాలనట్లు సరసముగా వ్యవహరింతురు. ఈ శమనగుణము వారికి ఉగ్గుబాలతో నలవడినట్లున్నది.

ఇట్లు పదిఘంటలవఱకు వ్రాయుచునే యుందురు. వ్రాసిన దానిని తిరిగి చదివి, ఎచ్చటనేని ఒకటి రెండు పంక్తులలో నొకటి రెండు పదముల మార్చి వన్నెపెట్టుదురు. సాధారణముగా కొట్టివేత లుండవు. అంత స్నానమునకు వెళ్లి తిరిగి పదునొకండు ఘంటలకు వ్రాతబల్లవద్ద కూర్చుండి కొంత వ్రాయుదురు. ఇంతలో భోజనము సిద్ధమైయుండును. భుజించుచునే వార్తాపత్రికల బఠింతురు. శ్రీ అరవిందులు రాత్రిళ్ళు ఒంటిఘంట వఱకు చదువుచునో వ్రాయుచునో ఉండెడివారు. టేబిలుమీద మూడు నాల్గు రూపాయల వెలగల ఒక చిన్న 'టైంపీస్' గడియారముండెడిది. వారివద్దగూడ నాల్గు రూపాయల వెలగల చిన్నగడియారమెపుడు నుండెడిది.

*

* *

శ్రీ అరవిందుల కాహారవిషయమై ఏకాతరలేదు. వంటవాడెట్లు చేసినను సరిపోవును. బరోడా భోజన పదార్థములరీతి వంగదేశీయులకు రుచించదు. ఆవంటకము నొకొ్కకనాడు విస్తరిలో

చూచినంతనే నాకు డోకు వచ్చుచుండును. కాని శ్రీ అరవిందులు మాత్ర మసంతిత భావముతో వడ్డించినదంతయు, నదియెట్లున్నను, ఏసంకోచము లేక భుజించును. తుదకు వంగ దేశమునుండి యెంతో కష్టముమీద నొక వంటవానిని రప్పించితిమి. వంట చక్కగా దెలిసినవా రింతదూరము రారు. ఎవడో దాపరించెను. ఎచ్చట నెవరును వంటపనికి వానిని పిలువనందుననే మాకు లభించె నను విషయము వెంటనే అనుభవమయినది. వంటయే వానికి తెలియదు. ఏదిచేసినను పాడుగానుండెడిది. ఒకపర్యాయము సుప్రసిద్ధ చిత్ర కారుడగు శిశిరకుమారుబాబుగా రింగ్లాండునుండి బరోడాకు మహా రాజుగారి యాహ్వానమున వచ్చియుండగా, శ్రీ అరవిందులు వారిని భోజనమునకు బిలిచిరి. వంటవానికి తెలియునట్లు నాద్వారా ఏ యే పదార్థములు చేయవలసినదియు చెప్పించిరి. 'వీనిని చక్కగా చేయుటకు నీకు తెలియునా' యని యడుగగా వాడే జంకు కొంకు లేకుండ నిట్లనెను 'ఓ, నాకు బాగుగా తెలియును. కావలసిన సామగ్రి నిప్పించిన ఎందుకు చేయలేను?' అంత వాడు కోరిన వస్తువులనెల్ల తెప్పించి యిచ్చితిమి. ఇంతకు భోజనమునకు కూర్చుండుముగదా వంట అంతయు పాడుగానుండెను. ఒకపదార్థ మేని తినుట కింపితము గాదాయెను. డబ్బాలోని నెయ్యిమాత్రము ఖాళీ అయినది. అంత జాగ్రత్తగా చేయవలసినదని ముందుగా చెప్పియు నిట్లు రసాభాసమొనర్చినందులకు నాకు వానిపైగలగిన కోప మంతింతనరాదు. ఏమిచేయను? శ్రీ అరవిందులు పల్లెత్తి వాని నేమియు ననక వడ్డించిన పదార్థములను యథాప్రకారమే భుజించెను!

*

* *

వారుండినబంగళా మిక్కిలి ప్రాతది. మఱమ్మత్తు ఏనాడును చేయించలేదు. సున్నమైన కొట్టించిన పాపమున బోలేదు. వేయేల సామాన్యసంపన్నుల గోశాలలుగూడ నిట్లుండవు. ఇంటిపై పెంకులు గూడ పగిలి వర్షకాలములో నురియుచుండును. ఎండకాలములో మండుటెండలు, వేడిగాడ్పులు వీనితో దుస్సహముగా నుండును. వర్షకాలములో వర్షము లచ్చట విపరీతము. ఇక శీతకాలములో చలి యింతింతనరాదు. పగలు ఈగలబాధ, రాత్రిళ్ళు దోమల బాధ, ఏమానవుడును సహించలేడు. ఇట్లున్నను శ్రీ అరవిందులు బాహ్యజ్ఞాన శూన్యులై యోగమగ్నులైన మహాతపస్వివలె తదేక దృష్టితో ఘంటల కొలది యిటునటు గదలక గ్రంథావలోకన మొనర్చుచుండుట నాకాశ్చర్యముగా నుండెడిది. ఆసమయమున నిప్పంటుకొని గది మండిపోవుచున్నను వారికి తెలియదనియే చెప్ప వలయును. చలికి మనవలె వేజే కంబళ్ళు వారుపయోగించెడివారు కారు. తుదకు దోమ తెరయు వారికిలేదు.

*

* *

వ్యాసునికంటె వాల్మీకియే వారి కెక్కువ గౌరవపాత్రుడని చెప్పనొప్పను. భూలోకమున వాల్మీకి కవివలె మఱొకకవి లేడని వారి భావము. ఈవిషయమై ఆంగ్లమున నొక వ్యాసమును రచించి నారు. నాతో నొకపర్యాయ మిట్లనిరి: 'మహాకవి దాంతేకవిత్వ -ముతో ముగ్ధుల మగుదుము. హోమరుని 'ఇలియడ్' పఠనమున

బరిత్రుప్తుల మగుదుము. యూరోపియన్ సాహిత్యమున వారతుల నీయులు. కాని కవిత్వమున వాల్మీకియే సర్వశ్రేష్ఠులు. రామాయణ మునుబోలిన మహాకావ్యము పృథ్విలో మఱొకటిలేదు.'

*

* *

మహాభారతమునంతను, వరుసగా గాకపోయినను, ఇంచు మించు అన్ని ఉపాఖ్యానములను శ్రీ అరవిందు లాంగ్లమున పద్య రూపమున ననువదించియుండిరి. ఈరచన అంతయు బరోడాలో నే నుండినపుడే జరిగినది. అపుడపుడు మూలానుసారముగా నున్నదో లేదో చూడుడని సంస్కృత భారతమునుండి ఆయా భాగములను ముందుచదివి ఆవల వారి యాంగ్లానువాదమును నాకు వినిపించుచుండెడివారు.

*

* *

౧౮౯౯-వ సంవత్సరాంతమున మహారాజుగారి యాహ్వానమున కీర్తిశేషులగు రమేశ చంద్ర దత్తుగారు బరోడా వచ్చియుండిరి. శ్రీ అరవిందునితో వారికంతగా పరిచయము లేకున్నను వీరి ఆంగ్ల పాండిత్యము కవిత్వమాధుర్యము కొంత తెలియుననియే చెప్పనగును. దత్తుగా రంతకుపూర్వమే శ్రీ మద్రామాయణ మహాభారతముల నాంగ్లమున పద్యరూపమున ననువదించి ఇంగ్లాండులో ప్రకటించి యుండిరి. వీరి యాంగ్లరచనలు ఆంగ్లేయ పండితుల పత్రికల ఆదరాభిమానములను గడించెను. గద్యపద్యములందు, ఉపన్యాసము లందు, వ్యాసములందు, వారసమాన ప్రతిభావంతులని పేరు.

బరోడాలో నున్నపుడు శ్రీ అరవిందుల గృహమునకు దత్తుగారొకనా డతిథులుగా వచ్చియుండిరి. అపుడు శ్రీ అరవిందుని ఆంగ్ల పద్యములను వినిపించుడని ఎంతో యుత్సాహాభిమానములతో గోరిరి. తప్పించుకొనవలయునని చేసిన శ్రీ అరవిందుని ప్రయత్నములు విఫలములగునట్లు దత్తుగారు పట్టుపట్టి బీరువులోని చిత్తు వ్రాతప్రతులను బయటకు దెప్పించెను. మహాభారతోపాఖ్యానముల ఆంగ్లపద్యానువాదములు గల ఆ కాగితముల సాంతముగా బఠించి ముగ్ధులై దత్తుగారిట్లనిరి: 'మీ యీ సకల కవిత్వమును చూచినతరువాత రామాయణ మహాభారతముల నాంగ్లమున బద్యకావ్యములగా నే ననువదించి యెంత ధ్వంసమొనర్చితినో నాకిపుడు బోధపడినది. మీ యీ దివ్యమైన యనువాదమును ముందుగా నేను జూచియుండినయెడల నే నా గ్రంథములను ఎన్నడును బ్రకటించియుండను. నే నెంత వ్యర్థప్రయాస గావించినది నాకిపుడు స్ఫురించి దుఃఖము గలుగుచున్నది. నా యీ వ్రాత పసిపిల్లవాని పనియేయని యిపుడు స్పష్టమైనది'. కాని దత్తు మహాశయు నంతటి వారట్లు ప్రశంసించుచున్నను శ్రీ అరవిందునిలో లవమేని హర్షోత్ఫుల్లతాది సూచనలు వైఖరులు గోచరించలేదు.

*

* *

బ్రహ్మచర్యనిరతి, పరదుఃఖకాతరత, ఆత్మత్యాగము ఇవి తప్ప మఱొకభావమే శ్రీ అరవిందులకు లేదు. జ్ఞానసంచయమే వారి జీవన వ్రతము. ఈ వ్రతోద్యాపన నిమిత్తమే కర్మకోలాహల ,ప,తిధ్వని పూరిత సంసారమున నివసించుచుండియు వారు

[illegible]

కఠోరతపస్సున నిమగ్నులైరి. వేయేల, వీరు భూలోకమానవులు గారు. ఏదో శాపభ్రష్టుడైన దేవతయే.

*

*   *

౧౯౦౧-వ సంవత్సరమున ఏప్రిల్ మాసమున కాబోలు బరోడాలో నుద్యోగమున బ్రవేశించిన ఏడెనిమిదేండ్లకు తన ఇరువదితొమ్మిదవ సంవత్సరమున శ్రీ అరవిందులు మృణాళినీదేవిని బరిణయమాడి గృహస్థాశ్రమమున బ్రవేశించిరి. అప్పటికే యాధ్యాత్మిక దృష్టియు నిశ్చిత కార్యసంకల్పమును గల వీరు వివాహ మాడుటయా మానుటయా యని యెంతో కాలము తర్కించుకొనుచుండినందుననే ఇంత యాలస్యముగా వివాహమైనట్లు తెలియచున్నది. శ్రీ అరవిందుల బావమరది డాక్టరు శిశిర్ బోసుగారు 'ఉద్బోధన్' అను బంగాలీ పత్రికలో శ్రీ అరవిందుల వివాహమునుగుఱించి రెండు మూడు సంవత్సరముల క్రిందటనే ఇట్లు వెల్లడించి యున్నారు :

పత్రికలో వివాహ మాడుటకు వధువు కావలయునని శ్రీ అరవిందులు ప్రకటనచేసియుండిరి. మా తండ్రిగారి యావజ్జీవమిత్రులు, కీర్తిశేషులు వంగవాసి కళాశాలాధ్యక్షులు నగు

గిరీష్ చంద్రబోసుగారు వివాహకార్యసంధానము నొనర్చిరి. శ్రీ అరవిందులు స్వయముగా గిరీష్‌గారింటికివచ్చి నా సోదరిని చూచి తన పత్నిగా వరించియుండిరి. వివాహ మహోత్సవము కచ్చితముగా హిందూ సాంప్రదాయపు పద్ధతుల ననుసరించియే జరిగినది. అరవిందులు, బ్రహ్మసమాజ కుటుంబమువారై యున్నందున, నా సోదరి ఇంగ్లాండు వెళ్ళివచ్చిన హిందువుని పుత్రికయైనందున, వివాహమునకు ముందు ఉభయులును ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకముగా పునీతు లొనరింప బడవలసి వచ్చెను. (శ్రీ అరవిందుల ప్రాయశ్చిత్తము కేవలము లాంఛనమే; పేరునకే.) మా పెత్తండ్రిగారే కన్యాదాన మొనర్చిరి. వివాహమునకు వచ్చిన అతిథులలో ముఖ్యులు కీర్తిశేషులగు సిహ్హాప్రభువు, వ్యోమ్‌కేశ చక్రవర్తి, ప్రధానాచార్యులు గిరీష్‌చంద్రబోసు, సర్ జగదీశచంద్రబోసు మున్నగువారు. కలకత్తాలోవైతాక్ ఖానా రోడ్డునందొక బాడుగింట వివాహము జరిగినది. వివాహము ౧౯౦౧ లో ఏప్రెల్ నెలయందు. వివాహమప్పటికి నా సోదరికి పదునాల్గేండ్లపుడే నిండి పదునైదవ సంవత్సరము వచ్చియుండెను. నా సోదరి జన్మదినము ౧౮౮౭ మార్చి తే ౬ ది. వివాహమైన వెంటనే భార్యాసహితుడై దియోఘర్ నైనితాలు మీదుగా శ్రీఅరవిందులు బరోడాకు తిరిగిపోయిరి.

అరవిందుల మామగారి కుటుంబమును

మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైనదే. మామగారగు భూపాలబోసు ఆకాలముననే విదేశముల కేగి విద్య నభ్యసించి మాసమునకు పదునాఱువందల వేతనముతో ప్రభుత్వమునందున్నతోద్యోగిగా నుండి తన ప్రజ్ఞావిశేషముల వెల్లడించి 'రాయబహాదూర్' బిరుదమును బడసినవారు. అపుడుపకార వేతనము నందుకొనుచు అధ్యాత్మజిజ్ఞాసువులై శ్రీ.అరవిందుని పూర్ణయోగమునందు దృఢవిశ్వాసము గలవారై సాధన చేయుచుండినవారు. వారొక పర్యాయము ప్రస్తావనలో 'మున్నొకనాడు తండ్రితో సమానమగు మామగారి సంబంధమున గౌరవము బొందిన మాట యెట్లున్నను నేడు వారిని - శ్రీ అరవిందుని-తండ్రిగా, గురువర్యునిగా, భగవానునిగా గొలుచు భాగ్యము గలిగినది' యని తెలిపి తమ శిష్యత్వసంబంధమునకు సంతోషించిరి. శ్రీ అరవింద శిష్యుడై *బోసుగారు పలుమారొంటరిగాను, ఒకటి రెండు పర్యాయములు భార్యాసహితులు గాను పుదుచ్చేరి వచ్చి మాసములపర్యంత ముండి సాధన చేయుచుండిరి.

శ్రీ అరవిందులు వివాహానంతరము అర్ధాంగి మృణాళినీ దేవిని, ప్రియసోదరి సరోజినీ దేవిని బరోడాకు

---

* వీరు ౧౯౩౭ లో గతించిరి.

బిలిపించుకొని కాపురము సాగించిరి. మృణాళినీదేవి బ్రహ్మసమాజపు కుటుంబమున జన్మించి యా వాతావరణమునందు పెరిగినదయ్యు నవనాగరపు నిగారింపులు, భేషజములు తెలియని యమాయకురాలని ధర్మాత్మురాలని వినయవతి యని యామె పరిచయము గలవారందఱు నామెను గొనియాడుచుండిరి. కాపుర మొనర్చిన కాలమత్యల్పమయ్యు భార్యాభర్త లిరువురు నన్యోన్యప్రీతి మెయి గార్హస్థ్యధర్మము నుత్తమరీతిని నిర్వహించి యాదర్శకులుగా నుండిరని చెప్పనగును. శ్రీ అరవిందు లర్ధాంగియగు మృణాళినీదేవి గారికి వ్రాసిన లేఖలను బఠించినవారికి ధర్మపత్నిపట్ల వీరు ప్రకటించిన పవిత్ర ప్రేమ, భర్తగా వహించనెంచిన మహాభారము, ఆమె నున్నతపథమునకు గొంపోవనెంచిన మహాప్రయత్నము, చేసిన దివ్యోపదేశములే గాక, ఎంత సరళముగా నన్యోన్యముగా వారు మెలంగుచుండినదియు తెలియగలదు. ఆ లేఖలనుండి కొన్ని భాగముల నిం దుదాహరించుచున్నాము.

అనేకదినములుగా ఉత్తరము వ్రాయనైతిని. అది నా చిరంతనాపరాధము. అందులకు నీ మంచిచేత క్షమించకపోతివేని నా కిక నుపాయ మేమికలదు ?......

శ్రీ [illegible]

......ని న్నుపేక్షజేసి నాపనులమీద నేనుంటినని నీవనుకొనగలవు, అట్లనుకొనకుము.

*

* *

......నాల్గువైపులనుండియు......ఒత్తిడి. ఈసమయమున నీవు అస్థిరురాలవగుదువేని నా చింతావ్యాకులత్వములుగూడ హెచ్చగును. నీవు ఉత్సాహముతోడను సాంత్వనముతోడను నింపి ఉత్తరము వ్రాయుదువేని నాకు మిక్కిలి శక్తి లభించును. ప్రఫుల్ల చిత్తముతో అఖిల విపత్తులను భయములను అతిక్రమింప సమర్థుడనగుదును. దేవఘరులో ఒంటరిగానుండుట నీకు కష్టమని ఎఱుగుదును. అయినను మనసును గట్టిచేసికొని విశ్వాసముపై ఆధారపడితివేని దుఃఖము మనస్సుపై అంత అధికారము చెలాయించ నేరదు. ఎపుడు నాతో నీ వివాహమయ్యెనో అపుడు నీభాగ్యమునందీ దుఃఖ మనివార్యము. మధ్య మధ్య ఎడబాటు కలుగక తప్పదు. ఏలన, నేను సాధారణ బంగాళీలవలె కుటుంబముయొక్కయు స్వజనముయొక్కయు సుఖమే ముఖ్యోద్దేశముగ గ్రహింపజాలను. ఈస్థితియందు నాధర్మమే నీధర్మము. నాకు నిర్దేశింపబడిన కార్యముయొక్క సఫలతయే నీసుఖముగా భావింపవేని నీకు వేఱుమార్గము లేదు. ...ఎవరితో నీ విపుడున్నావో వారలనేకులు నీకును నాకును గురుజనులు. వారు పరుషవాక్యములు పలికినను, అన్యాయపుమాటలాడినను వారలపై కోపగింపకుము. మఱియు వారల నోట వచ్చిన

దంతయు వారి హృదయములోని మాటయే యని కాని, నిన్ను కష్ట పెట్టుటకై పలుకబడినదని కాని తలపబోకుము. పెక్కు మారులు కోపముయొక్క వేగమునందు అనాలోచితముగానే మాటలు వెలువడుచుండును. వానిని బట్టుకొనియుండుట మంచిదికాదు.

*

* *

హిందూధర్మముయొక్క ప్రణేతలు.......అసామాన్యము లగు చరిత్రలను, యత్నములను, ఆశలను కడు ప్రేమించిరి. వెఱ్ఱి కానీ, మహాపురుషుడు కానీ, అసాధారణజనులను మిగుల మన్నించిరి. కాని ఈ సకలమునందును స్త్రీలకు భయంకరమైన దుర్దశ తటస్థించునే, దానికై ఏమి యుపాయము? ఋషు లీ యుపాయమును జక్కగా నిర్ణయించిరి. వారు స్త్రీ జాతికి జెప్పిరి.— "పతిః పరమోగురుః". ఈ మంత్రమే స్త్రీ జాతికి ఏకమాత్రమగు మంత్రమని తెలియుము. భార్య భర్తయొక్క సహధర్మిణి, అత డేకార్యమును స్వధర్మముగా గ్రహించునో దాని నాపె సాహాయ్యమిడును, మంత్రణ మిడును, ఉత్సాహ మిడును, అతనిని దేవతవలె మన్నించును. అతని సుఖమునందు సుఖము, దుఃఖమునందు దుఃఖము ననుభవించును. కార్యము నిర్ణయించుట పురుషుని యధికారము, సాహాయ్యమును ఉత్సాహమును ఇచ్చుట స్త్రీ యొక్క అధికారము.

*

* *

......వెఱ్ఱివానిని వివాహ మాడితివి......వెఱ్ఱివానికి అనురూపమైన వెఱ్ఱిదానివగుటకు యత్నము చేయుదువా? ఎటుల అంధ

రాజుయొక్క మహిషి కండ్లోయిపై బట్టబిగించుకొని అంధతను గైసేసి కొనెనో అటుల. వేయి బ్రహ్మసమాజపు బడులలో జదివి యుండువు గాక, నీ శరీరమందున్నది హిందూ పూర్వ పురుషుల రక్తము; నాకు సందేహములేదు. నీవు కడపట జెప్పిన బాట పైననే నడుతువు.

భార్య భర్తయొక్క శక్తి. నీవు ఉమయొక్క శిష్యురాలవై దొరల పూజామంత్రములను జపము చేయుదువా? ఉదాసీనురాలవై భర్తయొక్క శక్తిని కొలది పఱతువా, లేక స్వానుభూతితోడను ఉత్సాహముతోడను ద్విగుణము చేయుదువా? నీవనవచ్చును, 'ఈ గొప్పపను లన్నింటిలో నావంటి సామాన్యురాలేమిచేయగలదు; నాకు మనోబలము లేదు, బుద్ధిబలము లేదు, ఈ విషయముల నన్నిటిని తలచుటకే భయమగును' అని. దీనికి సులువైన ఉపాయము కలదు, భగవంతుని ఆశ్రయము కైకొనుము, ఈశ్వరప్రాప్తి పథమునం దొకేసారిగా బ్రవేశింపుము, నీ కేయే లేములు కలవో ఆతడు శీఘ్రముగా వానిని బూరించును. ఎవరు భగవంతునికడ ఆశ్రయము కొందురో భయము వారిని క్రమక్రమముగా వదలి పోవును. మఱియు నాపై విశ్వాస ముంచగలిగితివేని, పదిమంది మాటలను వినక నామాటనే విందువేని, నేను నీకు నాబలమునే ఈయగలను. దానివలన నాబలమునకు హాని కలుగక వృద్ధియే కలుగును. భార్య భర్తయొక్క శక్తియని మన మందుము; అనగా, భర్త భార్యయందు తన ప్రతిమూర్తిని జూచి, ఆపెకడ తన మహాకాంక్షయొక్క ప్రతిధ్వనిని విని ద్విగుణమైన శక్తినిబడయును.

'నేను మంచిబట్టలను గట్టుదును, మంచి ఆహారమును భుజింతును, నవ్వుదును, ఆడుదును, తీరుతీరుసుఖముల ననుభవింతును' అని ఎల్లపుడును ఈ భావమునందే నిలుతువా? ఇట్టి మనఃస్థితిని ఉన్నతి యనరు. నేటికాలపు మనదేశమునందలి స్త్రీల జీవనము అతి సంకుచితమును అతిహేయమును ఐన ఈ యాకారమును ధరించినది. నీ వదంతయు వదలివేయుము, నాతో రమ్ము; జగమున భగవంతుని పనిచేయుటకు వచ్చితిని, ఆపని నారంభింతును.

బరోడాలో నున్నపుడు శ్రీ అరవిందులకు నవసారీ ప్రధాన మండలాధికారిగా నుండిన ఖాసీరావు జాడ్వేగారితో గాఢస్నేహ మేర్పడినది. ఖాసీరావు కుటుంబము బరోడాలో నుద్యోగరీత్యానేమి సాంఘికౌన్నత్యసంబంధముననేమి విద్యాబుద్ధులందేమి మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైనది. ఇచ్చటికి పుర ప్రముఖులు పలువురు తఱుచుగా విచ్చేయుచు శ్రీ అరవిందులతో సంభాషించుట గౌరవప్రదముగా భాగ్యముగా భావించుచుండిరి. బారిస్టరు దేశపాండ్యాగారు లండన్ పట్టణమున విద్యార్థి దశలో నుండగానే శ్రీ అరవిందునికి పరిచితులు. వీరు శ్రీ అరవిందుని కడ కరుదెంచి యెన్నోవిషయముల గుఱించి సంభాషించుచుండెడివారు. స్వామి వివేకానందుని పాశ్చాత్య శిష్యవర్గమున నుత్తమస్థాన మధిష్ఠించిన

పుణ్యాచరిత నివేదితాసోదరి వీరికడకు వచ్చుచుండెడి వారు. శ్రీ అరవిందులు వ్యర్థసంభాషణముల నేవగించు వారని అతి మిత భాషి యని అనవసరపు సంభాషణల నొనర్చరని పేరున్నను, ఈ చర్చాసమయములందు వారుపయోగించు సూటిమాటలకు, వెల్లడించు సర్వతోముఖ జ్ఞానాతిశయమునకు, నిరాడంబరముగా నిర్మాణ శక్తిని ప్రకటించువారి వశీకరణ వ్యక్తిత్వ విశేషమునకు, ప్రౌఢతా చమత్కారముల నీను వారి హాస్యరసమునకు నందఱు ముగ్ధు లగుచుండెడివారట. అచ్చట నున్న పదుమూడు సంవత్సరములందును, * మహారాజు మెచ్చు కోలును గౌరవాదరణములను జూరగొనిన ఉద్యోగిగా, తమ యసమాన మేధా సంపన్నతకు దగిన బోధనా కౌశల్యమువలన, అపారపాండిత్య గరిమవలన 'గురవే నమః' యని విద్యార్థిబృందము భక్తిమెయి చేమొత్తి యొనర్చిన నమస్కారముల స్వీకరించిన ఆచార్యులుగా, పురమందలి నాయకులు, విద్యాధికులు, పెద్దలు పిన్నలు నందఱుచే ప్రేమాభిమానములు గొనిన పౌరులుగా శ్రీ అరవిందులు కీర్తిగాంచిరి.

ఈ కాలముననే బరోడాయందుండగా బల్లపీట

---

* ఈ మహారాజుగారిటీవల ౧౯౩౯ లో మరణించిరి.

మూలమున చనిపోయినవారితో సంభాషించు - టేబిల్ టాక్-నభ్యాసమును శ్రీ అరవిందులు విరివిగా సాగించిరట. వీరియందంతర్గతమైన వీరియాధ్యాత్మిక తృష్ణ, దేశస్వాతంత్ర్యాభిలాష వీరి నిందుకు ప్రేరేపించినట్లు వీరు గావించిన మృతజీవుల సంభాషణావిషయములు సూచించగలవు. రామమోహన్, వివేకానంద, రామతీర్థ, నెపోలియన్, మాజినీ, గారిబాల్డీ మున్నగు ప్రసిద్ధపురుషుల నాబల్లపీటసంభాషణముల కాహ్వానించి యెన్నియో ప్రశ్న లొనర్చి వారిభావముల స్వీకరించ బ్రయత్నించుచుండెడివారట. నెపోలియన్, మాజినీ, గారిబాల్డీ, గాంధారీ ధృతరాష్ట్రులు మున్నగువారి సంభాషణములు పెక్కులు పత్రికలలో ప్రకటితములై యున్నవి.

శ్రీ అరవిందులకు హైందవసంబంధమైన తాత్త్వికపరిచయము ప్రథమమున శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసుని వాక్యామృతములు, వివేకానందస్వామి రచనలు ఉపన్యాసములు వీని మూలమున కొంత ఏర్పడిన దనవచ్చును. ఆకాలమున పరమహంసపట్ల ఆదరాభిమానములు తీవ్రముగానుండెను. వివేకానందుని ఎక్కువగా మెచ్చుకొనుచుండెడివారు. కాని స్వామి వివేకానందుల లక్ష్యము

గాని తత్త్వముగాని అంతగా నాదర్శము గాకుండెను. స్వతస్సిద్ధముగానే తనలోగూఢముగ తన్ను గుఱించి యపుడపుడు తనలో స్ఫురించుచు వచ్చిన అసాధారణ జ్ఞాన విశేషములు శ్రీ అరవిందుల కింగ్లాండులోనే సూక్ష్మముగా ప్రారంభమాయెను. కొంత యోగసాధన చేయుచుండిన తమ మిత్రులు దేశపాండ్యాగా రింగ్లాండులో నుండగనే వీరినిగూడ సాధనచేయగోరిరి. కాని యప్పుడు తన యనుభూతికిని యోగమునకును సంబంధమున్నదని గుర్తించక వారిమాట నియ్యకొనలేదు. మఱియు యోగము నిత్య జీవనమునుండి విడదీసి ఏకాంతుని ఏకాకిని గావించి నివృత్తికి గొంపోవునని తలంచెడివారు. ఇంగ్లాండులో ప్రారంభమైన ఆ విశిష్టానుభూతులు ఇండియాలో కాలుమోపినంతనే మఱింత ప్రబలముగా నావిష్కరింప మొదలిడెను. కాని ఇంతవఱ కంతర్గతమైయున్న ఆధ్యాత్మిక రాజకీయ తృష్ణ రూపుదాల్చి వారియందు నూతన పరివర్తనము గలిగింప నారంభించినది బరోడా యందే యని చెప్పనగును. స్వాతంత్ర్యతృష్ణతో పరితపించు దేశారాధకుల, పెనవేసికొని జడలగట్టిన శిరోజములతో ఏ నదీతీరమునందో పర్వతకాంతారములందో యోగాభ్యాస మొనర్చు సాధువుల, యోగుల పరిచయ

మిచ్చటనే ఎక్కువగా నేర్పడినది. నిజమైన సాధుపుంగవులను, తపోధనులను, యోగీశ్వరులను దర్శించి యోగరహస్యములను యోగమహాత్త్యములను నెఱుంగవలయు నను పిపాస ఇచ్చటనే గడ్డకట్టినది. తదర్థమై పరిసర ప్రాంతములందున్న యోగులవిషయమై అన్వేషించుచుండెడివారు. పలుమారు నర్మదానదీతీరమున నుండిన యోగి బ్రహ్మానందస్వామిని దర్శించుటకు దేశపాండ్యాగారితో వెళ్ళుచుండిరట. ఈ యోగిమహత్త్వమసాధారణము నపారము. వారిజన్మకాల మేదియో వారివయ స్సెంతో తెలియదుగాని అప్పటికి రెండువందల సంవత్సరములకు పైగా నర్మదా నదీతీరముననే తపస్సు చేసికొనుచుండినట్లు శ్రీ అరవిందు లొకసందర్భమున వెల్లడించియున్నారు. ఈ మహాయోగి నివసించు ప్రదేశమును 'ఛందోట్' ఆశ్రమ మని పిలుచుచుండిరి. ఒక సాయం సమయమున శ్రీ అరవిందు లచ్చటికి వెళ్ళియుండగా ధురంధరు లనువా రొకరు తీవ్ర జ్వరముతో బాధపడుచుండినట్లును, ఆ విషయ మెఱింగి బ్రహ్మానందస్వామి తన శిష్యుడగు కేశవానందుని మందీయవలసినదిగా నాదేశించినట్లును, అతడు వెంటనే ప్రవహించు నర్మదానదినుండి నిర్మలోదకమును గిన్నెడు తెచ్చి రోగి కీయగా వావు

ఘడియలో జ్వరము పలాయనమై అతడు స్వస్థత గాంచి నట్లును దెలియుచున్నది. బ్రహ్మానందస్వామి నిరంతర మంత్రముఖులై యుందురు. అరుదుగా సంభాషించునపు డైన శిరము వంచియే యుంచెదరు గాని తలయెత్తి చూచుట మిక్కిలి యపురూపము. అట్టి యోగిపుంగవు డొక పర్యాయము శిరమెత్తి శ్రీ అరవిందుని తేరిపారి తదేకదృష్టి నిగుడించి చూచిరనియు ఆదృష్టి ప్రసార మహాత్త్వమే శ్రీ అరవిందునియం దంతర్గతమై యుండిన అధ్యాత్మశక్తికుజ్జ్వలనము గలిగించి పరివర్తనమందించె ననియు తెలిసినవారొకరు వ్రాసియున్నారు. ఈయుజ్జ్వలనమే ౧౯౦౮-వ సంవత్సరారంభమున విష్ణుభాస్కర లెలే యనునొక మహారాష్ట్ర యోగిమూలమున మఱింత ప్రకాశించినది.

శ్రీ అరవిందులకు రాజకీయసంబంధము విద్యార్థి దశనుండియే యున్నను బరోడాలోనే ౧౯౦౨-వ సంవత్సరమునుండి యది మఱింత ప్రవర్ధమానమైనదని యూహించవచ్చును. ఉద్యోగమునం దున్నందున ప్రత్యక్షముగా రాజకీయ సభావేదికలపై నెక్కి పాల్గొనకున్నను పెక్కు దేశీయ మహాసభలకు ప్రేక్షకులుగా వెళ్ళు చుండెడివారనియు, కొన్నిసందర్భములలో తెఱచాటున

సలహాలొసంగి సాయపడుచుండెడివారనియు, సెలవులలో వంగదేశము వెళ్ళుచు నచ్చటి రాజకీయ వ్యవహారముల బరిశీలించుచుండెడివారనియు దెలియుచున్నది. రాజకీయ దృష్టియే మొట్టమొదట యోగాభ్యాసమునకు ప్రేరేపించిన దేమో యని యనుమానించుట నిరాధారము కాజాలదు. రామకృష్ణపరమహంస సెలవిచ్చినట్లు యోగస్వీకారమునకు నానామార్గములను భగవంతుడు సూచించుచుండును. కొందఱు రాజమార్గమున ముఖద్వారమున బ్రవేశించుటయు మఱికొందఱు ప్రక్కవాటుగా పార్శ్వద్వారమున జొరబడుటయు గలదు. ఎట్లయిననేమి దేవాలయ గర్భగృహమునందు జేరుకొనుటయేగదా ప్రధానము. శ్రీ అరవిందులు తొలుదొల్త కొంతవఱ కర్థార్థియయ్యే—యోగమందు తపస్సునందు మానవాతీతమైన మహత్తమ శక్తి గలదనియు ఆ దివ్యశక్తిని, ఆధ్యాత్మిక శక్తిని గడించి తత్సాహాయ్యమున మాతృదాస్య బంధముల ద్రెంచివేయనగునను ఉద్దేశ్యము తోడనే—యోగాభ్యాసమున బ్రక్కదారిని బ్రవేశించినట్లు ఒక సూచన గలదు. మహాపురుషులపట్ల మహా సంఘట్టనముల యందు భగవానుడిట్లు నిమిత్తమాత్రములగు కారణముల సంఘటిల్లజేయుట మనము పలుమారు గాంచుచున్నాము.

నాడు దేశమును ముఖ్యముగా వంగదేశము నావరించియుండిన రాజకీయ వాతావరణము నిట స్థాలీపులాక న్యాయముగా గొంత స్మరించుట యప్రస్తుతము కాజాలదు. కాలపరివర్తనమున నేమి, దేశీయమహాసభా సమావేశములందు బ్రకటించుచుండిన విషయ పరిజ్ఞానమున నేమి, ఆంగ్ల భాషా ప్రచారము కొంత విస్తరించి పాశ్చాత్య దేశీయులు తమ దేశస్వాతంత్ర్యమునకు బోరాడిన కథానకముల వర్ణించిన స్టూవర్టు మిల్లు, మాజినీ, గారిబాల్డీ మున్నగు స్వాతంత్ర్యాభిలాషుల గ్రంథపఠనమున నేమి, ఐరిష్‌జాతి నాడు స్వాతంత్ర్యసమరమున జూపుచుండిన త్యాగదీక్షవలన నేమి, ప్రకృతిసిద్ధములైన స్వాతంత్ర్యవాసనలు చల్లగా నల్లుకొన నారంభించెను. అంతకుముందే రష్యాదేశమును సంగ్రామమందవలీలగా నోడించిన జపానువారి విజయదుందుభులు శ్వేతవర్ణు లజేయులు, నతీతులు ననుభ్రాంతిని విధ్వంసమొనర్చుచుండెను. ఋషి బంకించంద్రుని 'ఆనందమఠము', 'దుర్గేశనందిని' మున్నగు గ్రంథములలోని స్వాతంత్ర్య వీరావేశ భావములు కొంత కదలిక పుట్టించుచుండెను. వీని యన్నింటికన్న ప్రభుత్వపరిపాలనావిధానమే నాటినిరంకుశాధికారులే 'నావిష్ణుః పృథివీపతిః' యను.

విశ్వాసముతో రాజభక్తికి పేరుమోసిన భారతీయులను పలువిధముల పీడించి రెచ్చగొట్టిరను భావము వంగదేశ మునందంతటను వ్యాపించెను. నాటిరాజప్రతినిధి యగు కర్జన్ ప్రభువు తన యసమాన శేముషీ శక్తిసామర్థ్యముల నన్నింటిని దేశీయపీడనమునకు వినియోగింప నారంభించెను; 'రిప్పన్' ప్రభువు నాడు నెలకొల్పిన స్థానిక (మునిసిపల్') పరిపాలనాపద్ధతికి వ్యతిరేకముగా కలకత్తా మునిసిపల్ పరిపాలనమును విధ్వంస మొనర్చెను. విక్టోరియా మహారాణి వాత్సల్యముతో ప్రసాదించిన ఉదార ప్రకటనమున కపార్థముగావించి భారతీయుల కాశాభంగము గావించెను. 'సత్యం వద' యను శ్రుతివాక్య ప్రమాణమునకు కీర్తిగాంచిన భారత పుత్రులను, ఈ రాజనీతి తంత్రజ్ఞుడు, ఒకానొక సందర్భమున నుద్యోగవాంఛవల ననో పదవీ వ్యామోహముననో ఉన్న వయస్సును మఱుగుపఱచి ఎక్కువ వయస్సని బొంకిన ఈ స్వార్థపరుఁడు, అసత్యవాదు లని జంకు గొంకు లేక పరిహసించి యవమానించెను. 'విభజించి పరిపాలించుము', 'చీలదీసి చెండాడుము' అను రాజనీతిని సంపూర్ణముగా గ్రహించి వంగదేశీయులందఱు నేక కంఠముతో 'వలదు వలద'ని ప్రతిమాలి మొఱబెట్టుకొనినను నిర్లక్ష్యముగా నిరంకుశ

ముగా వంగదేశమును రెండుభాగములుగా విభాగింప కృతనిశ్చయు డాయెను. దీనికి ప్రతీకారముగా 1905 ఆగస్టునెల తే 7 దీని వంగీయులందఱును మహాసభ నొనర్చి విదేశవస్తుబహిష్కారవ్రతమును బూన నిశ్చయించిరి.

ఈసమయముననే, అనగా ఆగస్టు తే 30 దీని శ్రీ అరవిందులు బరోడానుండి తమధర్మపత్ని మృణాళినీదేవిగారికి వ్రాసిన అద్భుతలేఖలోని కొన్నివిషయముల నీక్రింద బొందుపఱచుచున్నాము. భారతమాత దాస్యస్థితికి వీ రనుభవించిన హృదయ పరివేదన, కేవల మాత్మశక్తితోడనే పశుబలము నెదుర్కొని జయముగాంచ నగునను వీరి నమ్మకము, సర్వము మాత కర్పించ వలయునను వీరి త్యాగదీక్ష, ఈశ్వర సాక్షాత్కారము నందితీరవలెనని వీరొనరించిన ప్రయత్నము, దేశోద్ధరణ మను మహావ్రత సాధనమునకయ్యె తమ్మీలోకమునకు భగవాను డంపెనను వీరియాత్మవిశ్వాసము కేవలము గుప్తవాక్యముగా శ్రీ అరవిందులు వ్రాసిన ఈయుత్తరము వలన స్పష్టమగుచున్నవి.

నాకు మూడు వెఱ్ఱులు గలవు. మొదటి వెఱ్ఱి ఇది: భగవంతుడు ఏ గుణము, ఏ ప్రతిభ, ఏ ఉచ్చశిక్షణము, విద్య, ఏ ధనము ఇచ్చెనో.

అదంతయును భగవంతునిదే. ఎంత భార్యాపుత్రాదుల భరణ పోషణ మునకై వలయునో ఇక నెంత అత్యంతమును ఆవశ్యకమో అది మాత్రమే తనకై వ్యయముచేయుట కధికారమని, ఏది మిగులునో అది భగవంతునికే తిరిగి యీయవలయునని నాదృఢవిశ్వాసము. నేను గనుక సర్వమును నాకై, సుఖముకొఱకై విలాసముకొఱకై వ్యయము చేయుదునేని చోరుడను. హిందూశాస్త్రము చెప్పు చున్నది—ఎవ్వడు భగవంతున కడనుండి ధనము కైకొని భగవం తుని కీయడో అతడు చోరుడు. ఈ వఱకు భగవంతునికై రెండణా లిచ్చి పదునాలుగణాలు స్వసుఖమునకై వ్యయముచేసి లెక్కలు సరిపెట్టి సాంసారిక సుఖమందు మత్తుడనై యుంటిని. జీవనములో సగపాలు వృథాయైపోయినది. పశువుకూడ తన, తన కుటుంబము యొక్క ఉదరమును పూరించి కృతార్థమగును.

ఇన్నాళ్ళనుండియు నేను పశువృత్తియు చౌర్యవృత్తియు జేయుచుంటినని తెలిసికొగల్గితిని. తెలిసికొనినపై మిక్కిలి యను తాపమును, నాపై నాకు హేయభావమును కలిగినవి. ఇక వలదు. ఆ పాపమును ఈ జన్మమునకెల్ల వదలివేసితిని. భగవంతుని కిచ్చుట యనగా నర్థము ధర్మకార్యములందు వ్యయముచేయుట. సరోజినికి గాని ఉషకు గాని యిచ్చిన పైకము విషయమై నాకే యనుతాపమును లేదు. పరోపకారము ధర్మము, ఆశ్రితుల రక్షించుట మహాధర్మము; కాని కేవలము అన్నదమ్ములకును అక్క చెల్లెండ్రకును ఇచ్చినంతనే లెక్కసరిపోదు. ఈ దుర్దినములందు సమస్తదేశమును నా ద్వారముకడ వేచియున్నది. నాకు ముప్పది కోట్లు సోదరీసోదరు లీ దేశమందున్నారు; వారిలో ననేకులు

తిండిలేక చచ్చిపోవుచున్నారు, పెక్కుమంది కష్టముల చేతను దుఃఖములచేతను జర్జరితులై ఏ రీతిగానో ప్రాణములతో మిగిలి యున్నారు. వారికి హితము చేయవలయును.

*

* *

నా రెండవవెత్తి యిప్పుడే తల కెక్కినది, వెఱ్ఱితనమిది, ఏదో రీతిగా భగవంతుని సాక్షాద్దర్శనమును లభింపఁజేసికొనవల యును. నేటి కాలపు ధర్మము భగవంతుని నామము మాటమాట కును నోటితో నంగుకొనుట, అందఱియెదుటను ప్రార్థనము చేయుట, నే నెంత మతనిష్ఠ కలవాడనో చూడుమని లోకులకు ప్రదర్శించుట! అది నాకు వలదు. ఈశ్వరు డుండె నేని అతని అస్తిత్వము ననుభవము చేసికొనుటకును, అతనిని సాక్షాత్కారము గావించుకొనుటకును ఏదో ఒకబాట యుండును; ఆ బాట యెంతైనను, దుర్గమము కానీ, దానిపై పోవుటకు నేను దృఢసంకల్పము చేసికొని యుంటిని. హిందూధర్మము చెప్పుచున్నది, నిజశరీరమునందు నిజమనమునందు ఆ బాటకలదు. బాటపై పోవుటకు నియమములు కూడ జూపించినది; అవన్నియును బరిపాలించుటకు మొదలిడితిని; ఒకమాసములో ననుభవమునకు దెచ్చుకోగలిగితిని. హిందూధర్మము చెప్పుమాట మిథ్యకాదు, ఏయే చిహ్నముల సంగతి చెప్పినదో ఆ యన్నిటి యొక్క ఉపలబ్ధియు గల్గినది.

*

* *

నా మూడవ వెఱ్ఱి యిది: ఇతరజనులు స్వదేశము నొక జడ పదార్థముగా, కొన్ని బయళ్లు, క్షేత్రములు, వనములు, పర్వతములు, నదులుగా ఎఱుగుదురు; నేను స్వదేశమును తల్లియని యెఱుదుగును, భజింతును, పూజింతును. తల్లియెదపై గూర్చుండి ఒక రక్కసి రక్త పానము చేయగడగినచో గుమారు డేమిచేయును? నిశ్చింతభావ ముతో భుజింప గూర్చుండునా, భార్యాపుత్రాదులతో నామోదించు చుండునా, లేక తల్లిని ఉద్ధరించుటకై పరుగిడునా? నే నెఱుగు దును, ఈ పతితజాతి నుద్ధరించుటకు బలము నాయందుగలదు, శారీరక బలము కాదు—కత్తిగాని తుపాకిగాని చేకొని నేను యుద్ధము చేయబోవుట లేదు—జ్ఞానబలము. క్షత్రతేజ మొకటి మాత్రమే తేజముకాదు; బ్రహ్మతేజముకూడ గలదు, ఈ తేజము జ్ఞానమున బ్రతిష్ఠితము. ఈ భావము నూతనము కాదు, ఈ నాటిది కాదు, ఈ భావముతోడనే నేను జన్మించితిని, ఈ భావము నాకు మజ్జాగతము. భగవంతుఁడు ఈ మహావ్రతము సాధించుటకు నన్ను పృథివిపై బంపినాడు. *

తుదకు ౧౯౦౫ అక్టోబరు తే ౧౬ దీని వంగదేశ విభజనము శాసనమై యమలులోనికి వచ్చెను. ఈ విభ జనమును రద్దు గావించి తీరవలయు నని 'రక్షా' బంధ నము ధరించి దీక్షవహించని వంగీయుడు లేనంతటి తీవ్రో

* 'శ్రీ అరవింద లేఖలు' అను గ్రంథము నుండి.

ద్రేకము లుదయించెను. ఈ యుద్రేకమే నూతనోద్యమ
ముగా రూపుదాల్చి ఆర్యావర్తమున కంతకు నెగబ్రాకి
నది. ప్రజలు తమ వ్యతిరేకాభిప్రాయముల నానారూప
ముల వెల్లడించుకొలదియు ప్రభుత్వమువారు నిర్బంధ
శాసనములను బ్రయోగింప నారంభించిరి. శ్రీఅరవిందు
లీసమయమున నాటి స్థితిగతుల యథార్థరూపమును
స్వయముగా నెఱుంగుటకు వంగదేశమునకు వచ్చియుం
డెను. ప్రభుత్వమువారే సంకల్పముతో వంగదేశమును
రెండుగా విభజించి విడగొట్టినను ప్రజలలో మాత్రము
తీవ్ర ప్రతిక్రియ లొనర్చుటకు కని విని యెఱుంగని
యేకీభావ మేర్పడినది. అందుననే మితవాద నాయకుడగు
గోపాలకృష్ణగోఖలే యాధిపత్యమున కాశీపట్టణమున
౧౯౦౫-వ సం॥ డిసెంబరు మాసమున, సమావేశమైన
దేశీయ మహాసభయందు ప్రభుత్వమువారి నిర్బంధ
చర్యలను ఖండించుచు 'వంగదేశమును విభజించిన
విపరీతచర్య కా స్థితిలో ప్రతీకారముగా వంగీయు లవ
లంబించిన బహిష్కారోద్యమము న్యాయము సమర్థ
నీయము' అను తీర్మాన మేకగ్రీవముగా నంగీకృతమైనది.
దేశమం దంతటను ప్రతిదినము సభలతో తీర్మానములతో
నిండిపోయెను. వందేమాతరమను ధ్వనులు మిన్నుముట్టు

చుండెను. బహిష్కారాయుధ ప్రయోగము ముఖ్యముగా బారిసాల్ మండలమునందు విషమదశను దెచ్చిపెట్టినది. ఆ సమయమున ౧౯౦౬-వ మార్చిలో నచ్చట సమావేశమైన వంగరాష్ట్రీయ మహాసభ అధికారుల ఆగ్రహమునకు బలియైనది. అధికారులు పలువుర ప్రతినిధులను సేవాదళమును లాఠీలతో ప్రహరించిరి. మండలాధికారి యగు ఎమర్సన్ దొర సురేంద్రనాథు నంతటి మితవాదిని 'వంగదేశమునకు కిరీటములేని చక్రవర్తి' యని బిరుదమందిన నాయకుని అవమానపఱచి, పై పెచ్చు కోర్టు ధిక్కారమను దోషారోపణ మొనర్చి రెండువందల రూప్యముల యపరాధమును విధించెను. ఆసభకు బారిసాలు వెళ్ళియుండి యీ బీభత్సప్రదర్శనమును స్వయముగా జూచివచ్చిన శ్రీ అరవిందులు బరోడాలో నొక బహిరంగోపన్యాసమునందు నాటివిషమస్థితిని వివరముగా వెల్లడించి యుండిరి. దేశీయులు కన్నతల్లిని 'వందేమాతర' మని ఎలుగెత్తి స్మరించుట నమస్కరించుటయే నేరముగా పరిగణింపబడెను. విద్యార్థులు సభలకే వెళ్ళరాదని నిషేధపుటుత్తరవులు సృష్టింపబడెను. ఈ విషాదదృశ్యమును గండ్లార జూచిన శ్రీ అరవిందులకు, వంగదేశమున కొదవిన యుత్పాతము, అపు డుద్భవించిన నూత

నోద్యమము కేవలము పాలిత పాలకసంఘర్షణోద్భవము గాక ఈశ్వర నిర్దేశ మనియే స్ఫురించినది. ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో విశ్వసించిన శ్రీ అరవిందులకు వంగమాత యాక్రందనము తనకాహ్వానమయి హృదయవిదారణము గావించినది. హృదయమం దుద్భవించిన 'తల్లి యాహ్వానము నందికొని సేవచేయుము' అను అంతర్వాణి యాదేశము నాలకించి కాబోలు ౧౯౦౬ జూలై నెలలో శ్రీ అరవిందులు బరోడా కళాశాలలోని తొమ్మిదివందల రూప్యముల మాసవేతనములో నున్న ఉపాధ్యక్ష పదవిని తృణప్రాయముగా ద్యజించి వంగదేశమునకు వచ్చిచేరిరి!

ఎప్పటి నుండియో, భరతఖండమును మాతగా, దేవతగా, శక్తి స్వరూపిణిగా బూజించి సేవించెడి శ్రీ అరవిందుల కీ త్యాగము నిజముగా తృణప్రాయమే. తమ్ములు బరీంద్రకుమారులు, ౧౯౨౩ లో కాబోలు, 'ఉద్బోధినీ' పత్రికయందు ప్రకటించిన వ్యాసములనుబట్టి మఱికొన్నివిషయములు తెలియుచున్నవి. శ్రీ అరవిందులకు బరోడాయం దుండినపుడే శక్త్యుపాసనయందు భక్తి విశ్వాసము లుదయించియుండెను. బంగారుతో చేయబడిన 'బగలామూర్తి' విగ్రహము నొకదానిని తమ యింట నుంచుకొనినట్లు, ఒడలంతయు విభూతినలముకొని

జడదారియైన యొక తపస్వి, యోగి తమ గృహమునకు వచ్చి యామూర్తిని బూజించుచు, సంస్కృత శ్లోకముల బఠించుచు ధ్యాన మొనర్చు చుండినట్లు వివరింపబడినది. ఆమూర్తి యాకార మతి భీకరము, స్థూలము, పీతవర్ణ, పీతాంబరధారిణి. ఒకహస్తమున ముద్గరము, పాశము, మరొక హస్తమున శత్రువును గదాఘాతమున బరిపీడితుని జేయుచు వానిజిహ్వాగ్రమును ధరించియుండెను. బరోడా రాజ్యమునుండి వంగదేశమునకు రానున్న సమయము నందే శ్రీఅరవిందులకు 'భవానీమందిరము' నొకదానిని కొండల మధ్య నందఱకు నందరాని రహస్య ప్రదేశ మున నెలకొల్పదలంచి యుండినట్లు, ఆ విషయమును గుఱించి వివరముగా 'భవానీమందిర' మను పేరుతో చిన్న కరపత్రమును రచియించినట్లు, దానిని తాను ముద్రించినట్లుగూడ వరీంద్రుడు వ్రాసియున్నాడు. 'ఆనంద మఠము' ననుసరించినను, కేవలము రాచకీయ దృష్టితో గాక ఆధ్యాత్మిక దృష్టితోడనే దేశమునకై సర్వము నర్పించి, సంసిద్ధులై వచ్చిన యువకబృందమున కచ్చట శ్రీఅరవిందులు శిక్షణమొసంగ నుద్దేశించి యుండిరట.

శ్రీ అరవింద జీవితము

మూడవ తరంగము

జాతీయవిద్యాసంఘము — తత్సంబంధము

వంగదేశము నావరించుచుండిన నూతనోద్యమ నిరంకుశ పరిపాలనసంఘర్షణ సంజనితములగు స్వదేశీ - బహిష్కారములను సమగ్రముగా సాగించుటకు, ప్రభుత్వ పాఠశాలలకు ప్రత్యామ్నాయముగా జాతీయవిద్యాలయములను నెలకొల్పవలయు నను సంకల్పము జాతీయవాదుల కుదయించి తత్ప్రయత్నము లారంభ మాయెను. ప్రభుత్వ విద్యావిధాన మిహ పరదూరమై కేవలము విదేశ ప్రభుత్వమున కూడిగము చేయుటకు వలయు నుపకరణములను తయారుచేయు ఖార్ఖానాలుగా వారి విద్యాలయములు పరిణమించుచున్న వను భావము వ్యాపింప జొచ్చెను. విద్యావంతుల కుద్యోగములిచ్చి తృప్తిపఱుప జాలకనో, జీవనాధారము లేక యాశాభంగముతో,

తన్మూలమున గలుగు ద్వేషభావముతో, ప్రభుత్వము వారిపై దేశీయుల నుసికొల్పుచున్నారని విద్యావంతులను శాంతపఱచి యూరడించి సానుభూతి నందుటకో, మఱేకారణముచేతనో, నేడు ప్రభుత్వవిద్యావిధానము లోపభూయిష్ఠ మని పరివర్తన మవసరమని ప్రభుత్వోద్యోగులుగూడ విమర్శించుట పరిపాటియైనది గాని నాడు మాత్రము జాతీయవాదులే విజాతీయ విద్యావిధానము వలని యనర్థములను గుర్తించి తన్నివారణోపాయముల నరయ నారంభించియుండిరి.

ఆంగ్లభాషామూలమున చరిత్రము, శాస్త్రము, సర్వము బోధించుట కాలహరణ మని, బాల్యవయస్కులగు విద్యార్థుల మనోబుద్ధులు శరీరపాటవములు నశించి యెందుకును గొఱగాకపోవుచున్న వని, మాతృభాషలలోనే విద్యాబోధన మొనర్చవలెనని పక్షభేదములు లేక దేశీయు లందఱు నంగీకరించసాగిరి. ఇందులకు తోడు విద్యార్థులు రాజకీయసభలకు బోరాదను నిషేధపుటుత్తరువులు తీవ్రరూపము దాల్చినవి. ఈవిషయమై బెంగాలు ప్రభుత్వ కార్యదర్శియగు కార్లైలు దొరగారు రహస్యపు తాఖీదులను మండలాధికారులకు బంపుటయు, రంగపూరు మండలాధికారి యా మండలములోని యున్నత పాఠ

శాలావిద్యార్థులు రాజకీయసభకు హాజరైరని ఎనుబదియాఱుగురు విద్యార్థులకు ఐదేసిరూప్యములవంతున నపరాధము విధించుటయు, నంత నా పాఠశాలలోని బాలురందఱును సుమారు మూడువందలమంది సమ్మె కట్టుటయు, దత్ఫలితముగా నాలుగైదు దినములలోనే మొట్టమొదట జాతీయపాఠశాల స్థాపిత మైన దను అసమాన గౌరవ మా మండల మందుటయు నాటి రాజకీయ చరిత్రను దిలకించిన తెలియగలదు. ఉడుకు రక్తముతో నుత్సాహోద్వేగములతో సభలకు హాజరైన బాలురను విద్యార్థులను నానావిధముల శిక్షించి, తుదకు వారి భావిజీవితమునకే భంగము గలుగునట్లు ప్రభుత్వ పాఠశాలలో ప్రవేశించి విద్యాభ్యాసము చేయరా దను కఠినశాసనము గావించి పాఠశాలలనుండి వెడలగొట్టుట ఆరంభమాయెను. ఇట్లిందఱో వందలకొలది వెడలగొట్టబడిన విద్యార్థు లూరక తిరుగాడుట దేశానర్థదాయక మగునేమోయని పెద్దలందఱును గుర్తించిన ఫలమే జాతీయ విద్యాసంఘ స్థాపనము. సర్. గురుదాస బెనర్జి, రసవిహారిఘోషు, భూపేంద్రనాథబోసు, డాక్టరు నీలరత్న సర్కార్ మున్నగు ప్రముఖులు సుమారు ముప్పదిమంది పరిపాలనా సంఘసభ్యులై సంఘోద్దేశ విధానములను

దెల్పుచు ప్రణాళికను బ్రకటించిరి. కలకత్తాలో జాతీయ కళాశాలను ౧౯౦౬ నవంబరు ౧౪-వ తేదీని స్థాపించిరి. ఈ కళాశాలకు ప్రధానాచార్యులుగా నుండి సాయ పడవలసినదిగా బై విద్యాసంఘమువారు శ్రీఅరవిందుల నాహ్వానించిరి. భరతమాత సేవ చేయుటకే సర్వము త్యాగమొనర్చి సిద్ధముగానుండిన శ్రీఅరవిందులు, నేటి బాలురే విద్యార్థులే నిజమైన జాతీయవిద్య నభ్యసించి తన్మూలమున విజ్ఞానవంతులై శక్తిమంతులై దేశభక్తులై మాతృదేశము నుద్ధరించు భావిపౌరులు గాగలరని విశ్వ సించుచుండిన శ్రీ అరవిందు లీ యాహ్వానమును వంగ మాత యాదేశముగా నంగీకరించి యత్యల్ప గౌరవ భృతితో-డెబ్బదైదురూపాయలని పేరు, అదియు సాంత ముగా స్వీకరించినట్లు లేదు-ఆచార్యపదవిని స్వీకరించిరి.

సుబోధచంద్రమల్లిక్ ప్రప్రథమమున, తానంత శ్రీమంతుడు గాకున్నను, లక్షరూపాయలా విద్యా సంఘమున కిచ్చి మార్గదర్శియాయెను. మఱొక శ్రీమంతు డిరువదివేల వార్షికాదాయము లభించు స్థిర చరాస్తులను సమర్పించెను. వేఱొక శ్రీమంతుడు రెండు లక్షల రొఖమును కలకత్తాలో నొక దివ్య భవనమును దాన మొనర్చెను. ఇట్లు శ్రీమంతు లుదారులై భూరి

విరాళము లొసంగుటవలన ప్రతి సంవత్సరము ఏబదివేల రూపాయ లాదాయము వచ్చు మూలధనమేర్పడి విద్యా సంఘమున కార్థికబలము చేకూరినది. కాని శ్రీఅరవిందుల సేవాభాగ్యము మాత్ర మా కళాశాల కెక్కువ కాలము లభించినదికాదు. విద్యాసంఘమును పాలించు నధికారము కైవసము చేసి కొనిన మితవాదులకు-విజాతీయవిద్య నభ్యసించి ప్రభుత్వోద్యోగమున పాశ్చాత్య వ్యామోహమున బుట్టి పెరిగిన పెద్దలకును-శ్రీ అరవిందులకును ఆదర్శవిధానములందు భిన్నభావము లేర్పడి పొత్తుగుదిరినదికాదు. ఆధ్యాత్మికముగానేమి భౌతికముగానేమి ప్రపంచమునకు నాయకమణిగా నుండిన భరత మాతయొక్క తొల్లింటి వైభవస్వరూపమును హృత్పీఠమున జిత్రించుకొని యూహాగానము చేసినది జాతీయ వాదులు. విజాతీయ సంపర్కమువలన నానావిధములను చెడి యేర్పడిన దేశదారిద్ర్యమునకు భావదాస్యమునకు దురపిల్లి దేశమును పునరుద్ధరించుటకు దీక్షవహించి సర్వము త్యాగమొనర్చి బలిగా నిశ్చయించినది జాతీయ వాదులు. వీరి మనోభావములం దుండియే యుద్భవించి, వీరి నిరంతర ప్రయత్నము వలననే రూపు దాల్చిన జాతీయ విద్యాసంఘమునందు తమ యాదర్శానుగుణ

ముద్రా వ్యవహారముల నిర్వహించుటకు స్వాతంత్ర్యము లేకపోవుటయు ధనవంతులను కారణముచే జాతీయ విద్యాస్వరూపమునే యెఱుంగని ఇతరులు సర్వాధికారము చెలాయించుటయు సంభవించినది. స్వాతంత్ర్యమును గోల్పోయిన దేశమందిట్టి విషమదశ పరిపాటి యగుటలో వింత లేదు.

శ్రీ అరవిందుల జాతీయవిద్యాదర్శము మహత్తమమైనది. వేదకాలపునాటి 'విద్యా'పద నిర్వచనమున కనుగుణమై, ఆధునిక ప్రపంచ భౌతికవిజ్ఞాన సమ్మిళితమై, భుక్తి ముక్తిదాయకమై యమోఘమైనది. అంతఃస్థితమై యున్న ఈశ్వరతత్వమును బాహ్యజీవితమందు ప్రస్ఫుటమొనర్చి భగవల్లీలా విలాసమును బరిపూర్ణమొనర్చుటయే విద్యవలని మహత్తమ ప్రయోజనమని శ్రీ అరవిందులు వెల్లడించియున్నారు. జాతీయవిద్య, జాతీయ విద్యాపద్ధతులను గుఱించి శ్రీ అరవిందులాకాలమున రచించిన వ్యాసములను బఠించినవారికి వారి యాదర్శ విధానములు తెలియగలవు. ఆ వ్యాసము లిపుడు గ్రంథరూపమున వెలువడియున్నవి. జాతీయవాదులు ప్రభుత్వ పాఠశాలలకు ప్రత్యామ్నాయముగా జాతీయ పాఠశాల లుండవలయు నని సంకల్పించగా విద్యాసంఘములోని

శ్రీ [illegible] — [illegible] ధ్యక్షులుగా

మితవాదులు ప్రభుత్వాధికారుల యాగ్రహమునకు గుఱి యగుదుమేమో యను భయ సందేహములతో ప్రభుత్వ విద్యావిధానములోని లోపములను కొంతవఱకు తొలగించి, ప్రభుత్వ విద్యాలయముల కుపాంగములుగా దోహదములుగా నుండవలయు నని నిశ్చయించిరి. వేయేల, వారి యాదర్శవిధానముల నన్నింటిని ప్రభుత్వమువారి కోపానలమునకు బలిగాకుండునట్లును, నాటి యొడుదుడుకు లుపశమించిన తరువాత నెప్పటికైనను ప్రభుత్వసంబంధ మేదో యొకవిధముగానుంచి వారిడిగ్రీల నందుటకు వీలుగా నుండునట్లును తగురీతి కుదించి మార్చి జాతీయ విద్యను నేతి బీరకాయగా నామావశిష్టముగావింప నెంచిరి. ఈ స్థితిలో శ్రీ అరవిందులకు బరోడా కళాశాలలో నాంగ్లము, చరిత్రము బోధించుచుండినట్లే యిచ్చటను బోధించుట తప్ప తన యున్నత భావములకు విధానములకు ననురూపముగా వ్యవహారములను తీర్చిదిద్దుటకు వీలయినదికాదు. అందువలన వారచిరకాలములోనే ఆచార్యపదవినుండి విరమించి కళాశాలసంబంధమును విసర్జించుకొనిరి.

కళాశాల విద్యార్థులకు నచ్చటి అధ్యాపకవర్గమునకు వీరి యాచార్యత్వము నాయకత్వమును

గోల్మోప్పుట సంతాపకరమైనది. అపుడు విద్యార్థులు సమావేశమై శ్రీ అరవిందులను తమకు హితోపదేశ మొసంగుడని వేడుకొనిరి. అదియే వీడుకోలుసభ. అపుడు శ్రీ అరవిందు లొసంగిన ఉపన్యాసభాగమునుండి కొంత సంగ్రహముగా నిట నుల్లేఖించు చున్నాము.

నా యుద్యోగమును వదలుకొనినవిషయము మీకందఱకును తెలియును. ఈ సందిగ్ధసమయమ్మున నా కేమో కష్టములు రానున్న వని భయపడుచు నిన్నటి మీసభలో నాపట్ల సహానుభూతిని వెల్ల డించుచు తీర్మానించియున్నారు. రానున్న కష్టములను కష్టములుగా నేను పరిగణింపను. ఏలనన, నాబాల్యమునుండి నాపై వేసికొనిన నాకర్తవ్య నిర్వహణములో నాకిపుడు రానున్న కష్టానుభవము తప్పనిసరి యని పూర్వ మెన్నడో గుర్తించినదే. అందున నేనే విచారము నందక దాని నందుకొనుచున్నాను.

నాకష్టములలో మీ సహానుభూతి నాపట్ల గలదనిగాదు మీరు నమ్మబల్కవలసినది. ఏకార్యమును సేవించుటలో మీ రను కొను కష్టముల నే ననుభవింపబోవుచున్నానో ఆకార్యముపట్ల ఆ ఉద్యమముపట్ల మీకు సహానుభూతి యున్నదని నమ్మకముగా మీరు బల్కుటయే నేను గాంక్షించునది. ఈ యుద్యమము నిపు డిపుడే మేల్కొను మీతరమువారు పైకొని నిర్వహించుదురని నాకు తెలియునేని, నే నెచ్చటికేగినను నా కార్యనిర్వహణమును మీరు

స్వీకరింతురని ఎఱుంగుదు నేని నే నేమాత్రము పరితాపము నంద కుండ ఆకష్టముల ననుభవింప పరుగిడెదను.

ఏకార్యమునకు, ఏయుద్యమమునకు ఈకళాశాల స్థాపితమైనదో దానిని నిర్వహించు డను హితవును మాత్రమే మీకిపుడు నే నియ్యగలది. ఈసరికి ఈ యుద్యమ మేమైనది మీరందఱును గ్రహించి నా రనుటలో నాకే సందేహమును లేదు.

*

*   *

ఏదో మీకు కొంత విషయజ్ఞానమును మాత్ర మొసంగుట, కేవలము జీవనోపాధికి మీ కవకాశము గలిగించుట గాదు మే మిచ్చుట అపేక్షించునది. ఆమెకై పనిచేసి కష్టము లనుభవించగల కొమరులను దేశమాతకొఱకు సృష్టించుట, ఇదియే మే మిచ్చుట గాంక్షించునది. అందుకొఱకే ఈ కళాశాలను మేము నెలకొల్పితిమి. మిమ్ము గోరునది ఇకమీద మీ రాకార్యమునకే గడంగుడని.

*

*   *

ఒకజాతిచరిత్రలో ఒక కార్యమును, ఒకలక్ష్యమును దైవము నిర్దేశించు ఘట్టములు, సమయములు గలవు. తక్కినవి యెంత మహత్తరములైనను, ఘనకార్యములైనను పరిత్యజించి ఆయొక్కదానికే సర్వస్వము ధారపోయవలయును. అట్టిసమయమే మన దేశమాత కిపుడు. ఆమె సేవకంటె ప్రియతరమైనది యేదియు

లేదు. ప్రతిదియు తత్సిద్ధికే వినియోగించవలెను. మీరు చదువునట్లు
మున ఆమెకొఱకే విద్యను గడించుడు. మీ ఆత్మను మనః ప్రాణ
శరీరములను ఆమెసేవ నిమిత్తమే సాధనచేసి పెంపొందించుడు.
ఆమె కొఱకై మను నిమిత్తమే మీరు జీవనోపాధి నార్జించుడు.
జ్ఞానార్జనముతో తిరిగి దేశమునకువచ్చి ఆమె సేవచేయుటకయ్యే
మీరు దేశమువిడిచి విదేశములకు వెళ్ళుడు. ఆమె సంపదభివృద్ధికై
పనిచేయుడు. ఆమె సంతృప్తికయ్యే కష్టముల ననుభవించుడు. ఈ
యొక్క హితోపదేశమునందే సర్వ మిమిడియున్నది.

'వందేమాతరం' పత్రికాసంబంధము

నాడు జాతీయపక్షమున దినపత్రిక లంతగాలేవు.
తిలక్ లోకమాన్యుని 'కేసరి' యను మరాఠీ వారపత్రి
కొక్కటియే జాతీయవాద పక్షమును సంపూర్ణముగా
నామోదించి ప్రచార మొనర్చుచుండినట్లు కనబడు
చున్నది. నూతనోద్యమ సిద్ధాంతవిధానములను వెల్లడిం
చుటకు, జాతీయ పక్షమున లోకమం దంతటను బ్రచా
రము గావించుటకును ఆంగ్లమున దినపత్రికను స్థాపించ
వలసిన అవసర మేర్పడినది. అంతకుముందు కొలది దిన
ముల క్రిందటనే బ్రహ్మబాందోపాధ్యాయస్వాము లను
ప్రతిభాశాలి, త్యాగమూర్తి, జాతీయవాది విపిన
చంద్రుని సాయముతో 'వందేమాతరం' అను వార

పత్రికను స్థాపించియుండిరి. జాతీయపక్షనాయకు లగు తిలక్ లోకమాన్యుడు, శ్రీఅరవిందులు, అశ్వినీకుమార దత్తు, సుబోధచంద్రమల్లిక్ మున్నగువారు సుబోధ చంద్రమల్లిక్‌గారి గృహమందు సమావేశమై, నూతనముగా స్థాపితమైన ఆ 'వందేమాతరం' పత్రికనే జాతీయ పక్షముక్రింద, జాయింటుస్టాక్ కంపెనీ స్థాపించి, ఆ సంఘమువారు దినపత్రికగా నిర్వహించవలయు ననియు, ఆకంపెనీ మ్యానేజింగు డైరెక్టరుగా తత్పత్రికా ప్రధాన సంపాదకులుగా శ్రీ అరవిందులే యుండవలయు ననియు తీర్మానించిరి. శ్రీ అరవిందుల సంపాదకత్వమున వెలువడ నారంభించినదిమొదలు 'వందేమాతరం' పత్రిక పత్రికా ప్రపంచమున కని విని యెఱుంగని నూతన వాతావరణ మును కలిగించ నారంభించెను. ఆసేతుహిమాచల మార్యావర్త దేశమందేకాక పాశ్చాత్య దేశమందును తన దివ్యసందేశములను ముక్తకంఠముతో ననుదినము గానమొనర్చుచు వ్యాప్తిగాంచుచుండెను. శ్రీ అరవిం దులు జాతీయకళాశాలలో నేయేబది యఱువదిమంది విద్యార్థిబృందమునకో జాతీయ ధర్మసూత్రముల నేర్పు టకు బదులు అఖిలభారతీయు లకు జాతీయతాస్వరూప మును విప్పిచెప్ప నాచార్యుడాయెను.

ప్రప్రథమమున తనయానందమఠ మను నవలలో 'వందేమాతరం' మంత్రోపదేశ మొనర్చి గానము చేయించినది ఋషి బంకించంద్రులే అయినను ఆ మంత్రార్థమును వెల్లడించి భారతమాత కేవలము నదీపర్వతారణ్య మయమైన వట్టిజడముగాక సర్వశక్తి ప్రదీపితయగు శక్తిస్వరూపిణి యని, ధర్మపత్నికి వ్రాసిన లేఖలో వివరించినట్లు, యథార్థ స్వరూపమును బ్రస్ఫుట మొనర్చి, వందేమాతర మను గానమును సజీవ మొనర్చి, భారతపుత్రులు పులకాంకితు లగునట్లు ప్రచార మునకు తెచ్చినది శ్రీ అరవిందులే. స్వారాజ్య సామ్రాజ్యసంబంధముల నాధ్యాత్మిక దృష్టితో విమర్శించి 'సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే' మన యాదర్శ మని నిర్భయ ముగా లోకమునకు చాటినది శ్రీ అరవిందులే. ఐర్లెండు సిన్‌ఫిన్ విధానముంబోలిన స్వాతంత్ర్య సంపాదనా విధా నమును భారత దేశమునకు జూపించి 'పరిపాలనాధి కారము లేనంతవఱకు ప్రభుత్వముతో సహాయనిరా కరణ మవలంబించవలయు' నని 'స్వసాహాయ్యముననే ఆధారపడి కార్యసిద్ధి గాంచవలయు' నని ముందుగా హెచ్చరించినది శ్రీ అరవిందులే. ఈ సత్యము 'నా దేశీయుల కొక బహిరంగ లేఖ' యను శీర్షిక క్రింద

౧౯౦౯ లో వారు ప్రకటించిన లేఖను బఠించిన వారికి తెలియగలదు. వారు చాటిన ప్రతి యాదర్శ విధాన మును అధ్యాత్మజ్ఞాన సంజనితమై, ధర్మశాస్త్ర సమ్మతమై, సద్ధర్మ పరిపాలనా సూత్రముల కనుగుణమై, ప్రతిపక్షు లును ఖండింపజాలనంత హేతుబద్ధమై యుండెను. అందుననే శ్రీ అరవిందుల సంపాదకత్వమున వెలువడు చుండిన 'వందేమాతరం' పత్రిక ఆంగ్లభాషాపరిచయము గలవారి కనుదినము పఠించు పారాయణ గ్రంథమై యుండెను. ఆ పత్రికలోని సంపాదకీయవ్యాసము లిండి యాలోని యన్ని పత్రికలందే కాక, లండన్ పట్టణములో, ప్రభుత్వములనే తారుమారు గావించగల 'టైమ్సు' పత్రికారాజమునందును పునర్ముద్రితము లగుచుండెను.

అంతవరకు 'భిక్షాం దేహి' యని తమకష్టములనే ఏకరవు పెట్టుకొనుచు, మఱికొన్ని యుద్యోగము లిప్పించు డని, విద్య చెప్పించుడని, ఈ యా సాయములజేయుడని, ప్రార్థనలతో తృప్తిచెందుచుండిన దేశీయ మహాసభలో నూతనశక మారంభింపగల అద్భుతపరివర్తనము దేశ మందీ పత్రికామతల్లివలన నేర్పడినది. అందుననే ౧౯౦౬-వ సంవత్సరమున కలకత్తాలో సమావేశమైన దేశీయమహాసభయందు భారత పితామహుడుగా బూజి

నీయుడై యుండిన స్వర్గీయ దాదాభాయి నౌరోజీ యధ్య
క్షతక్రింద. స్వరాజ్య-స్వదేశీ-బహిష్కార-జాతీయ విద్య
లను గుఱించిన తీర్మానము లామోదితములై తన్మూలమున
మితవాద నాయకులకు కన్నెఱ్ఱనై పక్షభేదములు విజృం
భింప నారంభించెను. జాతీయపక్షమునకు నిజముగా శ్రీ
అరవిందులే సంజీవియైనను పేరు ప్రతిష్ఠలను ప్రకటనా
డంబరములను గాంక్షించని నిరాడంబర ప్రియుడగుటచే
తానే తిలక్ లోకమాన్యుని జాతీయపక్ష నాయకునిగా
వరించి వారి కగ్రస్థానమొసంగి తా నండయైయుండెను.

శ్రీ అరవిందుల లేఖినీ మాహాత్మ్యము వలన
'వందేమాతరం' పత్రికామతల్లి యనుదినము జాతీయ
తత్త్వమును బోధించి స్వయంసాహాయ్యమున చేయగల
కార్యవిధానమును స్పష్టముగా నాదేశించి దేశీయులను
ముఖ్యముగా వంగీయుల ను తేజితుల గావించి వీరావేశ
మున ముంచివైచినది. విద్యలయందు, పరిశ్రమలయందు
భావములందు, నిత్యవ్యవహారములందు స్వదేశీతత్త్వము
వెల్లడిగా నారంభించెను. విదేశవస్తు బహిష్కారము
సంపూర్ణవిజయము గాదొడంగెను. ప్రభుత్వ విద్యాలయ
ములు బహిష్కరింపబడి దేశమం దెల్లెడల జాతీయపాఠ
శాలలు స్థాపింపబడెను. ప్రభుత్వ న్యాయస్థానములు

బహిష్కరింపబడి పంచాయతీ పద్ధతులవలన నాయా మండలములలోని పెద్దమనుష్యులు లక్షలకొలది విలువ గల వ్యవహారముల నుభయ కక్షులవారును శిరసా వహించునట్లు ధర్మముగా న్యాయముగా తీర్మానింప నారంభించిరి. ప్రభుత్వమువారి సాయము నపేక్షించరా దనుభావముతో ప్రతి ప్రదేశమునను స్వచ్ఛంద సేవక బృందమును నెలకొల్పిరి. వారే ప్రజాహిత కార్యము లందు రక్షకభటులై సేవచేసి పౌరుల ప్రీతివిశ్వాసము లను బడయుచుండిరి. ఇంతటి ఫలప్రదమగు కార్యవిధా నమును నిర్ణయించి దేశమునందు స్వాతంత్ర్య పిపాసతో ధైర్యోత్సాహములతో నూతన వికాసమును గలిగించు చున్న 'వందేమాతరం' పత్రిక ప్రభుత్వాధికారుల యాగ్రహమునకు బాత్రమగుటలో విచిత్రమేమియు లేదు. అప్పటికిని నిజసంపాదకీయ వ్యాసములకంటె 'యుగంధర్' 'సంధ్య' మున్నగు తీవ్రవాద దేశభాషా పత్రికలనుండి యెవరో యనువదించి ప్రకటించిన వ్యాస ములు రాజద్రోహకరములుగా నున్నవని శ్రీఅరవిందుల పైనను పత్రికాసంబంధముగల మఱి కొందఱిపైనను ప్రభుత్వమువారు దోషారోపణము గావించిరి. ఈ సందర్భముననే విపినచంద్రపాలు డంతగా కని విని

యెఱుంగని నూతన మార్గము ద్రొక్కి బ్రిటిషువారి న్యాయస్థానములందు, ముఖ్యముగా రాజద్రోహపు కేసుల విషయమున, సాక్ష్యమిచ్చుట మనస్సాక్షికి విరోధమని సాక్ష్యమియ్య నిరాకరించి తన్మూలమున కోర్టుధిక్కార నేరమునకుగా నాఱుమాసముల కారాగారవాస మనుభవించిరి. శ్రీఅరవిందులపై నారోపించిన నేరము ఋజువు గాని కారణమున నిరుపయోగమై శిక్షవిధించుటకు వీలు లేకపోయినది. ప్రభుత్వాధికారులు శ్రీ అరవిందులపై నెత్తిన ప్రథమ దండయాత్ర ఇట్లు భగ్నమైనది. కాని యీ యభియోగ సందర్భమున, కీర్తిశేషులు, బారిష్టరు వ్యోమకేశ చక్రవర్తి, ఎనిమిది తొమ్మిదిమాసములుగా శ్రీ అరవిందులు 'వందేమాతరం' పత్రికకు వ్రాసిన వ్యాసరాజములకు గౌరవభృతిగా బొందినది ఏబది రూపాయలు మాత్రమే యని ఋజువు చేయుటవలన శ్రీవారి త్యాగమే మఱింత వెల్లడియైనది.

సూరత్ కాంగ్రెస్సు

౧౯౦౭ డిసంబరు మాసాంతమున దేశీయమహాసభాసమావేశమునకు జాతీయ పక్షనాయకుడుగా శ్రీ అరవిందులు సూరతుపట్టణమున కనేక ప్రతినిధులతో

వెళ్ళియుండిరి. సూరత్ కాంగ్రెస్ విధ్వంసమునకు తిలక్-అరవిందుల-మెహతా-గోఖలేల వ్యక్తిగత విరోధములు, అన్యోన్య ద్వేషాసూయాదులు, జాతీయవాదుల తుందుడుకులు కారణములని పెద్దలు కొందఱు నారోపించియుండినను కొంచెము సూక్ష్మముగా పరిశీలించగలవారికి, జాతీయతత్త్వమును గ్రహించగలవారికి, దృష్టిభేదములే సిద్ధాంతవిధానములందుగల భిన్నభావములే ముఖ్యకారణము లని స్పష్టము కాగలదు. అఖిలభారత దేశమునకు ప్రజాప్రతినిధి సంస్థయై దేశీయు లందఱభావముల గ్రహించి తదనుగుణముగా తీర్మానము లొనరించి దేశాభివృద్ధికి తోడ్పడవలసిన దేశీయమహాసభ నాటివఱకు మితవాద నాయకులగు ఫ. మెహతా, గోఖలే, వాచా, కృష్ణస్వామి అయ్యర్ ఆదిగాగల ఐదాఱుగురి నిరంకుశ పరిపాలనమునకు లోనై కేవలము మితవాదుల భుక్తమై యుండెను. ఈ నిరంకుశచర్యల నంత మొందించి నిజమైన ప్రజాప్రతినిధిసంఘముగా పరివర్తన మొందించ జాతీయవాదులు నిశ్చయించిరి. కలకత్తాలో నంతకు ముందుసంవత్సరమే దేశీయ మహాసభలో దాదాభాయి పితామహుని యధ్యక్షత క్రింద తీర్మానమైన స్వరాజ్య-బహిష్కార-తీర్మానములకు మితవాదు లడ్డుదగిలి

'స్వారాజ్య' మనుపదమే విసర్జనీయమై 'బ్రిటిషుప్రభు త్వాధికారమునకు లోబడిన అధినివేశ పరిపాలనమే భారతీయుల ఆదర్శ' మని తీర్మానించుటకు దీక్షవహించి కుట్రల నెన్నింటినో పన్నసాగిరి. బహిష్కారతీర్మానమునే రద్దుగావించిరి. తుదకీ రెండుతీర్మానములు దేశీయ మహాసభలో చర్చించుటకేని యవకాశ మియ్యరాదని దృఢ సంకల్పులైరి. ఈ తిరోగమనము, ఈ నిరంకుశత్వము జాతీయవాదులకు హృదయ శల్యమైనది. స్వారాజ్య-బహిష్కార-స్వదేశీ-జాతీయవిద్యలను గుఱించిన ప్రధాన తీర్మానము లీనాలుగును మహాసభలో చర్చించబడవలయు నని ఆమోద నిరాకరణము లచ్చటనే నిశ్చయింపబడ వలయు నని వీరు పట్టుపట్టి ప్రాణమొడ్డిరి. ఇట్టి ప్రధాన విషయములందే కాక ఇతర విషయములలోను తీవ్రభేదము లేర్పడినవి. మొట్టమొదట నాగపూరులో దేశీయ మహాసభ జరుగునట్లు నిశ్చితమైనను అచ్చట జాతీయ వాదులకు పలుకుబడి ప్రబలముగా నున్నదని తమనాయకత్వము చెల్లదని కొన్నితంత్రముల గల్పించి మితవాదులు దేశీయ మహాసభాసమావేశము నచ్చటనుండి తమయానుకూల్యమునకుగా సూరత్తునకు మార్చిరి. అపుడే దేశాంతర వాసశిక్షనుండి విడుదలయైవచ్చిన, పంజాబుకేసరి యని

పేరు మోసిన, కర్మవీరుడని కొనియాడబడిన లాలా లజపతిరాయ్ సభాధ్యక్షులుగా నుండవలయునని 'జాతీయ వాదులు ప్రతిపాదించగా దానిని నిరాకరించి మితవాది యగు రసవిహారఘోషును సభాధ్యక్షునిగా మితవాదులు నిర్ణయించిరి. ఇట్లు మితవాద జాతీయవాద పక్షీయు లుభయులు తమ తమ యాశయముల నెఱవేర్చుటకు సన్నద్ధులై సూరత్ పట్టణమున సమావేశమైరి.

మహాసభకు పూర్వము రెండుమూడు దినములుగా నేదో యొకవిధమున సమాధానపడుటకు శ్రీ అరవిందుల సాయమున లోకమాన్యుడు విశ్వ ప్రయిత్న మొనర్చెను. తుదకు రసవిహారిఘోషు సభాధ్యక్షులుగా నుండుటకును సమ్మతింతు మనియు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షోపన్యాసము ముగిసినతరువాత, సభాధ్యక్షుని వరించు ప్రతిపాదన మొనర్చినతరువాత, సభాకార్య క్రమ ముపక్రమింపబడుటకుముందు, మహాసభలో తమ జాతీయపక్షమువారి భావములను దెలుపుకొనుటకు తన కవకాశ మిప్పించుడని లోకమాన్యుడు ఒకటి రెండు పర్యాయములు లిఖితపూర్వకముగా నాహ్వానసంఘము వారికిని, తదధికారులకును తెలుపుకొనిరి. కాని మితవాదులు, రాయబారుల సమాధాన ప్రయత్నములకు నవకాశ

మీయక, నిర్లక్ష్యముగా లోకమాన్యునికి ప్రత్యుత్తర మేని ఇయ్యలేదు. అందువలన సభాసమయమున తాను ముందుగా తెలిపిన విధమున సభాధ్యక్షువరణి ప్రతిపాదన మైనతరువాత లోకమాన్యుడు సభావేదికపై నిలచి మాటాడ నారంభించెను. మాటాడ నీయగూడదని భల్లూకపుపట్టు పట్టి కూర్చుండియున్న మితవాద నాయకులు తదనుచరులు విరోధించుటయు, నంత కల్లోలము ప్రారంభమై ఇరుపక్షములవారును చేతికఱ్ఱలు, గొడుగులు, కుర్చీలు, తుదకు పాదరక్షలు మున్నగు వానితో గొట్టుకొనుటయు, ప్రతినిధు లనేకులు 'బ్రతికియుండిన శుభముల బడయవచ్చు' నను నీతిని స్మరించుచు పలాయనమగుటతో కాంగ్రెస్సు విధ్వంస మగుటయు నంద ఱెఱింగిన దే. ఈ ప్రాణోపద్రవ సమయమున నేమాత్రము చలించక, ఆత్మ రక్షణోపాయము నిసుమంతయేని గమనింపక, ప్రశాంత వదనముతో తనస్థానమునుండి కదలక కూర్చుండియుండిన వారొక్క శ్రీ అరవిందులే యని యపుడు కండ్లార జూచినవారొకరు వ్రాసియున్నారు. ఇరుపక్షముల పక్షాభిమానము వలననే అదివఱకెన్నడును కనివిని యెఱుంగ నంత ప్రతినిధులసంఖ్య మిక్కుటముగా నుండెను. జాతీయ వాదులు మాత్రమే యన్ని రాష్ట్రములనుండి ఎనిమిది

వందలు ప్రతినిధులుగా వచ్చియుండిరి. సభావిధ్వంసమైన మఱునాడు మితవాదులు సభా ప్రవేశమునకే కొన్ని నియమములే నిర్ణయించి, వాటిని శిరసావహించిన వారే సభా ప్రవేశమున కర్హులని శాసించి, సభా సమావేశ మొనర్చి జాతీయవాదులను నిందించుచు తమ కనుకూల మైన తీర్మానముల గావించి తృప్తిపడిరి. ఆ మితవాదుల సభను విధ్వంసమొనర్చి, వారి తీర్మానముల నోడించి, తన జాతీయపక్షమువారి తీర్మానములే నెగ్గునట్లు చేయవలయు నను సంకల్పముతో, కేవలము సభా ప్రవేశముదొరకుటకు, పేరుకు మితవాదులు నిర్ణయించిన నియమముల నంగీకరించినట్లు సంతకములు చేసి, సభలో బాల్గొన వలయునని లోకమాన్యుడు సూచించెను గాని శ్రీ అర విందు లందుల కంగీకరించలేదు. అందున జాతీయ వాదులు ప్రత్యేకముగా సభను జరిపి ఆ మహాసభకు శ్రీ అరవిం దులను అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొని, విధ్వంసకారణములను విస్పష్టమొనరించి, జాతీయపక్ష ఆశయములను వెల్లడించి, తదనుగుణముగ తీర్మానముల గావించి దేశీయుల కర్తవ్య మిదియని చాటించిరి. జాతీయపక్షసమావేశమున కధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనబడిన శ్రీ అరవిందులు జాతీయ వాదుల యాదర్శవిధానములను, నాటి దేశపరిస్థితులను,

దేశీయుల కర్తవ్యమును ప్రబోధించుటకు ఉత్తరదేశ సంచారమును సాగించిరి. ఎన్నోవిధముల నిట్లు చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన సూరత్ కాంగ్రెస్సునుగుఱించి, కాంగ్రెస్ పక్షమున సత్యాన్వేషి, మహాత్ములు నగు గాంధిగారి ప్రియానుచరుడుగా, భాష్యకారుడుగా, పేరుబొందిన డాక్టరు భోగరాజు పట్టాభి శీతారామయ్యగారే అధికార పూర్వకముగా రచించిన 'కాంగ్రెస్ చరిత్ర' మను గ్రంథమం దేమియు గానరాదు! ఎందఱపేర్లనో ధారాళ ముగా వా రందుల్లేఖించి యున్నను శ్రీఅరవిందనామము మాత్రము పేర్కొనబడ లేదు! సూరత్ సభ కావల మిత వాదులు దేశీయమహాసభాదర్శము 'బ్రిటిషు సామ్రా జ్యాంతర్గత స్వపరిపాలనము' అని తీర్మానించిన తరువాత శ్రీ అరవిందు లట్టితీర్మాన మే విధముగ నాపత్కరమో చూపెట్టి ఖండించుచు 'స్వాధీనతయొక్క అర్థము' ను గుఱించి వ్రాసిన వ్యాసము నీ క్రింద నుదాహరించు చున్నాము.

స్వాధీనతయొక్క అర్థము

స్వాధీనత మన రాజకీయోద్యమముయొక్క ఉద్దేశము. కాని స్వాధీనత అనఁగా నేమి—అను విషయమున అభిప్రాయభేదము

లనేకములు గలవు. ఇది స్వాయత్తశాసనమని కొందఱు; కొందఱు ఉపనివేశముల స్వరాజ్యమని; మఱికొందఱు సంపూర్ణస్వరాజ్యమే 'స్వాధీనత' • అనుచున్నారు. లౌకికమును ఆధ్యాత్మికమును అగు సంపూర్ణస్వాధీనత మఱియు తత్ఫలితమైన అఖండానందము, దీనినే ఆర్యఋషులు స్వారాజ్యమనిరి. రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము స్వారాజ్యముయొక్క ఒకానొక అంగము; దానికి బాహ్యస్వాతంత్ర్యము అంతర స్వాతంత్ర్యమును రెండువైపులు. విదేశీయ శాసనమునుండి సంపూర్ణముగా విమోచింపఁబడుట బాహ్యస్వాతంత్ర్యము. ప్రజాతంత్రమైన ప్రభుత్వము అంతరస్వాతంత్ర్యముయొక్క ఉత్తమ వికాసము. ఎన్నాళ్ళు పరుల శాసనముకాని రాజత్వముకాని నిలిచి యుండునో అన్నాళ్ళు జాతియును స్వరాజ్యమును బడసిన జాతి యని గాని స్వాధీనజాతియని గాని పలుకుటకు వీలు లేదు. ఎంతవఱకు ప్రజాతంత్రము స్థాపింపఁబడదో, అంతవఱకు జాతి యందంతర్గతమైన ప్రజను స్వతంత్రులనుటకు వీలులేదు. మనకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము కావలయును. విదేశీయుల ఆజ్ఞా నిర్బంధముల నుండి సంపూర్ణమైన విముక్తి, స్వగృహమందు ప్రజలకు సంపూర్ణమైన ఆధిపత్యము, ఇదియే మా రాజకీయ ఆశయము.

ఈ వాంఛకు గారణము సంక్షేపముగా చెప్పెదము. పరాధీనత ఏ జాతికైనను మృత్యువుయొక్క దూత, మృత్యువుయొక్క ఆజ్ఞా ప్రదాత. స్వాధీనతయందే జీవితమునకు రక్షణము, స్వాధీనత యందే ఉన్నతి కవకాశము. స్వధర్మము, అనఁగా స్వభావ నియతమైన జాతీయ కర్మమును, జాతీయచేష్టయును జాతీయోన్నతి కేక మార్గము. విదేశీయులు దేశముపై అధికారమును బడసి, వారు చాల

దయాళువులే హితేచ్ఛువులే కానిండు, మనతలపై పరధర్మము యొక్క భారమును మోపక వదలరు. వారి యుద్దేశ్యము మంచిదే ఐనను చెడ్డదే ఐనను వారి ఈచేతచే అహితముతప్ప హితము మనకు కలుగదు. పరస్వభావనియతమైన మార్గమందు నడచిపోవుటకు శక్తిగాని ప్రేరణగాని మనకు లేదు. ఆ బాటయందు నడచినచో, మనము మిక్కిలి అందమైన తీరున పరానుకరణము చేయవచ్చును, పరుల ఉన్నతియొక్క చిహ్నములతోడను వేషభాషలతోడను కడునేర్పుతో మన అవనతిని కప్పుకొనవచ్చును. కాని పరీక్షా కాలము రాఁగా, పరధర్మ సేవచేకల్గిన మన దుర్బలతయు అసార తయు బయల్పడును. ఆ అసారతయొక్క ఫలముగా మనము వినాశ మును చేరుదుము. 'రోము' యొక్క ఆధిపత్యముక్రింద చేరినట్టియు 'రోము' యొక్క నాగరికతను స్వీకరించినట్టియు ప్రాచీన 'యూరోపీయ' జాతు లన్నియు సుఖముగా స్వచ్ఛందముగా చాల కాలము గడపెననుమాట నిజము. కాని వారి కడపటిదశ మిక్కిలి బీభత్సమైనదయ్యెను. మనుష్యత్వమే నశింపఁగా వారికి ఘోరమైన దుర్దశ వాటిల్లెను; పరాధీనతయందు నిమగ్నమైన ప్రతిజాతికి అట్టిదే మనుష్యత్వవినాసమును ఘోరదశయు అనివార్యములు. పరాధీన తకు మూలకారణము జాతియొక్క స్వధర్మనాశనము, పరధర్మ సేవ. పరాధీనదశయందు స్వధర్మమును రక్షించుటకు లేక పునర్జీవిత మొనర్చుటకు సమర్థులమైతిమేని, పరాధీనతయొక్క బంధనము తనంతట తాను జారి పడిపోవును. ఇది అలంఘనీయమైన ప్రకృతి నియమము. కావుననే ఏ జాతియైనను స్వదోషముచే పరాధీనత యందు పడినచో, అవికలమైనట్టియు సర్వాంగపూర్ణమైనట్టియు

స్వరాజ్యము దాని ప్రథమోద్దేశ్యమును రాజకీయాదర్శమును అగుట
యుక్తము. ఉపనివేశముల స్వాయత్తశాశనము స్వరాజ్యము కాదు;
కాని మనహోయిరిపులు వినా దానిపూర్ణాధికార మీయఁబడునేని, అది
గాక జాతి తన ఆదర్శము నుండియు స్వధర్మమునుండియు భ్రష్టము
కాదేని, అయ్యది స్వరాజ్యమున కనుకూలమైన పూర్వదశ కా
వచ్చును. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యమునకు వెలుపల స్వాతంత్ర్యమును
బడయు ఆశను పోషించుట ధార్ష్ట్యమును తెలుపుననియు, రాజ
ద్రోహమును సూచించుననియు, మఱి యు ఉపనివేశములకున్న
స్వాయత్తశాసనముతో సంతుష్టులు •కానివారు నిశ్చయముగా రాజ
ద్రోహులనియు, రాష్ట్రవిప్లవకారకులనియు, అన్ని విధముల రాజ
కీయ కార్యములనుండియు వెలివేయఁదగినవారనియు కొందఱు
పలుకుచున్నారు. కాని ఈ విధమైన ఆశ లేక ఆదర్శముతో రాజ
ద్రోహమున కెట్టి సంబంధము లేదు. ఆంగ్లేయుల ప్రభుత్వముయొక్క
ఆరంభము నుండియు గొప్ప గొప్ప ఆంగ్లరాజనీతివేత్తలు ఇట్టి
స్వాధీనత ఆంగ్లప్రభుత్వాధికారుల లక్ష్యమని చెప్పచువచ్చిరి. ఇప్పు
డును, స్వాతంత్ర్యాదర్శమును ప్రచారముచేయుటయు స్వాతంత్ర్య
ప్రాప్తికై సక్రమమైన ప్రయత్నము జేయుటయు శాసనసమ్మత
మనియు దోషశూన్యమనియు ఆంగ్లన్యాయాధికారులుగూడ విస్పష్ట
ముగ వాక్రుచ్చుచున్నారు. కాని మన స్వాతంత్ర్యము బ్రిటిషు
సామ్రాజ్యముయొక్క వ్యవస్థను మార్చి దానియందు నిలిచిన భారతీ
యులకును పైనిర్దేశించిన స్వరాజ్యమును సాధ్యపడజేయుదురేని,
ఆపత్తి ఏమున్నది? మేమాంగ్లజాతియెడ ద్వేషముచే స్వరాజ్యము
నకై ప్రయత్నించుటలేదు, దేశరక్షణకై చేయుచున్నాము; కాని

మేము సర్వాంగపూర్ణమైన స్వరాజ్యము వినా అన్యాదర్శములను స్వీకరించి, దేశవాసులకు బూటకపు రాజనీతియు, దేశరక్షణకపట మార్గమును చూపుటకు సంసిద్ధులముకాము. కావుననే కాంగ్రెసు 'క్రీడ్' విషయమున జాతీయవాదుల కాపత్తి. *

అరవిందుల తమ్ములు వారీంద్రుని స్వీయ చరిత్రమును జదివినవారికి అతడు రాజసగుణప్రధానుడనియు అనుకొనినది అనుకొనినయట్లు వెనుకముందు లారయక యనుష్ఠించు ఉద్వేగియనియు తెలియగలదు. కాని దేశస్వాతంత్ర్యమునకు 'ఆనందమఠము' లోని విధానము, సన్న్యాసివేషముల ననుకరించుట మంచిదని, సన్న్యాసులవద్ద యోగులవద్ద మహత్తరశక్తులు గలవని వాని నెట్లయిన సంపాదించవలయునను సంకల్పముతో సన్న్యాసులకై యోగులకై వీరు పలుప్రదేశములు తిరిగి యన్వేషించినట్లును తెలియచున్నది. ఈ యన్వేషణ సందర్భమున గుజరాతులోని యొక యోగపురుషుని - సన్న్యాసికాదు,సంసారియే-కనుగొని కొంత యుపదేశము నందినట్లును వారీంద్రుని ఆత్మ చరిత్రము తెలుపుచున్నది. శ్రీ అరవిందుల కాధ్యాత్మికతృష్ణ తీవ్రముగా గలదని చక్కగా నెఱింగిన వారీంద్రుడు, సూరత్ మహాసభకు

---

* 'శ్రీ అరవింద వ్యాసావళి' నుండి

ప్రతినిధిగా వచ్చియుండిన వారీంద్రుడు 'విష్ణుభాస్కర లెలే' యను ఆయోగిని, సమీపమున బరోడాలో నున్నవానిని, ఒకపర్యాయము చూచి మాటాడి యథార్థమును కనుగొనవలసినదిగా జెప్పి వారిని ప్రోత్సహించెను. అందువలన సూరత్ పట్టణమున నుపన్యసించి శ్రీ అరవిందులు ౧౯౦౮ జనవరి ప్రారంభమున 'బరోడా పట్టణమునకు వెళ్ళియుండిరి. బరోడా మహారాజును గూడ దర్శించి మాటాడియుండిరి. అచ్చటి కళాశాలోపాధ్యక్షు లేకారణముననో, విద్యార్థులెవరును శ్రీ అరవిందుని దర్శించి సన్మానించరాదని కఠినముగా నుత్తరు వొసంగియుండిరట. కాని (శ్రీ) అరవిందు లామార్గమున కళాశాల సమీపముగా వెళ్ళుట నెట్లో విద్యార్థులు కనిపెట్టి గుంపుగా, కళాశాలను ఉపాధ్యాయవర్గమును ఆ అధ్యక్షునకే విడిచిపెట్టి, పరువెత్తివచ్చి శ్రీ అరవిందుని దర్శించి నమస్కరించి, బండికి గట్టియున్న గుఱ్ఱములను విప్పివెచి తమ కోమల హస్తములతో బండిని లాగి యూరేగించి, యుత్సవమొనర్చి గురువర్యులపట్ల తమకు గల ప్రేమభక్తులను వెల్లడించియుండిరి.

శ్రీ అరవిందులు లెలేగారిని దర్శించి యోగవిషయముల తత్త్వవిషయముల గురించి మాటాడిరి.

లెలేగారు యోగాభ్యాసమున శ్రీ అరవిందులకు సాయ
పడ నుత్సహించి మునుమున్న 'యోగశ్చిత్తవృత్తి
నిరోధః' యన్నట్లు చిత్తమునందే భావపరంపరలు
నుదయించి కలత కలుగనీయకుండునట్లు ప్రశాంతినందుట
కేకాంతముగా ధ్యానము—మెడిటేషన్—చేయుడని సాధన
మార్గమును సూచించుచు నిట్లు తెలిపియుండిరట: 'ధ్యాన
మున గూర్చుండుము, కాని యే యాలోచనయు జేయ
కుడు. మీ మనస్సునందుమాత్రమే దృష్టినుంచుడు.
అపుడు మనస్సులోనికి తలంపులు వచ్చుచుండుటను మీరు
గుర్తింతురు. అవి మనస్సులో బ్రవేశించుటకు ముందే,
మీమనస్సు సంపూర్ణముగా నిశ్చల నీరవస్థితి నందగలుగు
నంతవఱకు, వానిని అనగా ఆ భావములను దూరముగా
త్రోసివేయుడు.' బాహ్యప్రపంచమునుండి భావము లిట్లు
రూపుదాల్చి మనస్సులో బ్రవేశించునని తా మంతకు
ముం దెన్నడు వినియుండనట్లు ఈ విషయమును దెలిపి
నందులకే లెలేపట్ల తాము కృతజ్ఞులై యుండవలసినట్లు
అరవిందులు వెలడించియుండిరట. మఱియు లెలేగా
రిట్లు చెప్పినపుడు, దాని సత్యాసత్యముల గుఱించిగాని
సాధ్యాసాధ్యతల గుఱించిగాని శ్రీఅరవిందు లేమాత్రము
నాలోచించక వెంటనే వారుచెప్పిన ప్రకార మనుష్ఠించి

నట్లును, ఒకక్షణములోనే, ఉన్నతపర్వత శిఖరాగ్రమున నివాతము బోలె తమమనస్సు నిశ్చలనీరవమైనట్లును, బాహ్యప్రపంచమునుండి యొకటివెనుక నొకటిగా రెండు తలంపులు రూపెత్తి వచ్చుచుండుట తమకు గోచరమైనట్లును, వెంటనే యవి మనస్సులో ప్రవేశించి నిలద్రొక్కొనుటకు ముందే, వానిని దూరముగా త్రోసివేసినట్లును శ్రీ అరవిందు లొకానొకసందర్భమున సెలవిచ్చియున్నారు. ఈ సాధనమూలముననే మూడుదినములలో శ్రీ అరవిందులకు, మామూలుగా యోగపరిభాషలో చెప్పఁబడు మానససాక్షాత్కారము, పరాశాంతి, నిర్వాణము సిద్ధించినదట. ఈ సమయమునుండియే వారిలోని మనోమయపురుషుడు, ఈ దృశ్యసామ్రాజ్యమున, భావసామ్రాజ్యమున తనయిచ్ఛవచ్చినట్లు దేనినేని స్వీకరించుటకుగాని నిరాకరించుటకుగాని స్వతంత్రుడాయెనట. ఇట ముక్తి, నిర్వాణము, భగవద్దర్శనము, ఈ పదముల భావమునుగుఱించి సూక్ష్మముగా రెండుమాటలలో వివరించుట సమంజసము. శ్రీ శంకరులు సగుణమును అనగా భగవానుని త్రోసిపుచ్చి నిర్గుణము, కేవలము నగుబ్రహ్మమునే విశ్వసించి రూఢమొనర్చిరి. ఇక శ్రీబుద్ధుడన్ననో మఱొక మెట్టు ముందుకుఱికి సర్వము క్షణికమేగాని శాశ్వతముగా

నున్న దేమియు లేదని భగవానునేగాక బ్రహ్మమునుగూడ త్రోసిపుచ్చి రెంటిని నిరాకరించెను. ఖండానుభవజన్యము లైన ఈ అస్తి నాస్తి పదముల ననుసరించియే ముక్తి నిర్వాణపదముల విభేదము. ఇపుడు శ్రీ అరవిందులకు సాక్షాత్కారమైనది తద్బ్రహ్మమేగాని భగవద్దర్శనముగా దేమోయని యూహించ నవకాశము గలదు. వారికి లభించిన శ్రీకృష్ణభగవానునిదర్శనముగుఱించి ముందుముందు మన మెఱుంగగలము. కాని శ్రీఅరవిందుల కిపు డీదశలోనే అనుభవమైన నూతనవిషయ మొండుగలదు. కర్మాకర్మల స్థితి-అనగా నేకకాలముననే నిశ్చలనీరవస్థితియు, కర్మ కలాపము లొనరించు తీవ్రక్రియాస్థితియు. మూడుదినములలో మనస్సట్లు అద్భుతముగా శూన్యమైపోయి నపుడు శ్రీఅరవిందులు 'బొంబాయిలో నే నుపన్యసించ వలసియున్నదే, నే నెట్లుపన్యసించగల' నని యడుగగా 'మీ రేమియు చేయ నవసరములేదు. మీయందున్న హృత్పురుషుడగు భగవానుడే ఉపన్యసించు' నని లెలే చెప్పియుండిరట. అదేప్రకారము బొంబాయిలో నేర్పాటు చేయబడిన మహాసభలో తమ స్వప్రయత్నమున స్వబుద్ధితో గాక తమ వాక్కుమూలమున నెవరో ధారాళముగా నుపన్యసించినట్లు శ్రీఅరవిందుల కనుభవ మయ్యెనని తెలి

యుచున్నది. ఆనాటిభావముగాని శైలిగాని నవీనపంథల్లో ద్రొక్కినదట. ఇంతకు శ్రీ అరవిందులకు, నిమిత్తమాత్రమే గానిండు, గురువుగా పేర్కొనబడిన లెలే విద్యాబుద్ధులలో శక్తిసామర్థ్యములలో నంతగా గణింపదగినవారు గారు. ఆధ్యాత్మికానుభవ సంపత్తులోగూడ పూర్ణత్వమునుగాని ఔన్నత్యమునుగాని గడించని వారేయని చెప్పవలసి యున్నది. వేయేల నాటికే వీరికిని శ్రీ అరవిందులకును అండ బ్రహ్మాండమున కున్నంత తారతమ్యము గలదు. ఇట్లుండియు శ్రీ అరవిందు లేమాత్రము సంకోచింపక వట్టియంత్రముగా లెలేచెప్పిన ట్లెల్ల ననుష్ఠించి వారిపట్ల బ్రకటించిన ఆత్మసమర్పణము నిరుపమానము. గురువుల యోగ్యతాయోగ్యతలకంటె శిష్యుడు, గురువును భగవానుని ప్రతినిధిగా, గురురూపముననున్న భగవానునిగా త్రికరణశుద్ధిమెయి విశ్వసించి ఆత్మసమర్పణమును సంపూర్ణముగా నొనర్చుటలోనే ధన్యుడు గాగల డను సత్యమును శ్రీ అరవిందులు మరొకమారు లోకమునకు చాటియున్నారు. లెలే వెనుక పరోక్షమున నొక శక్తి తమకు గోచరించినదనియు, తత్సాహాయ్యము నపేక్షించి తమంతట తామే దాని కాత్మసమర్పణ మొనర్ప నిశ్చయించితిమనియు, ఈ సంపూర్ణసమర్పణమును, ఆ మహా

శక్తి లేమూలముననైనందున, వారికే యొనర్చి 'తు, చ' తప్పకుండ యంత్రమువలె వారి యుపదేశానుసారముగా ననుష్ఠించితిమనియు శ్రీ అరవిందులే, యోగవిధాన మందుగల సమర్పణమును-ప్రపత్తిని - తన్మాహాత్మ్యమును బ్రశంసించుచు తెలిపియున్నారు. ఇట్టి నిరుపమానమైన సమర్పణసామర్థ్యమునకు లెలే అత్యంతాశ్చర్యపడి 'ఇంత సంపూర్ణముగా నేయనుమానము తర్కభావము లేకుండ సమర్పణమొనర్పగలవారి నింతవఱకు నే నెన్నడు చూడలే' దని పలువురతో చెప్పి ప్రశంసించియుండి రట. మఱియు శ్రీ అరవిందుల సాధనలో ఇంతటి ప్రపత్తి మూలమున లభ్యమైన, ఎంతో తీవ్రప్రవృత్తిగల పరివర్త నానుభవములతీరు లెలే గుర్తించజాలక 'మానవ మాత్రుడనైన నాకొనిర్చిన ట్లే మీయందుగల హృత్పురు షుని కిక ఆత్మ సమర్పణమొనర్చి శరణుజొచ్చు' డని శ్రీఅరవిందులకు తెలిపిరట. నాటినుండియే హృత్పురుషు డగు భగవానుడే శ్రీ అరవిందుల గురువు. ఇట్లు భగవంతుడగు నంతస్స్థితపురుషునివలన నుపదేశమందు భాగ్యము మహాపురుషులకుగాని సామాన్యులకు లభించదు. ఆవల కొంతకాలమునకు ప్రాయశః ౧౯౦౮ మార్చిలో విష్ణుభాస్కర లెలే వారింద్రుని యాహ్వానము

ననుసరించి కలకత్తాకు వచ్చినట్లును, అపుడు వారు శ్రీ అరవిందులను జూచి 'సాధన చేయుచున్నావా? నీ. సాధన ఎట్లున్నది?' అని ప్రశ్నించినట్లును అందులకు 'నే నే సాధనయు జేయుటలేదు. భగవానుడే సర్వము చేయించుచున్నాడు. అతని యాదేశానుసారముగానే నాజీవితవ్యవహారము నడుచుచున్నది.' అని శ్రీఅరవిందులు ప్రత్యుత్తర మిచ్చినట్లు కనబడుచున్నది. పాపము లెలేగా రొకటొరెండు పర్యాయము లేదో యుపదేశ మొనర్చ బ్రయత్నించినను, శ్రీఅరవిందులు స్వీకరించక తప్పించుకొనినట్లు చెప్పనగును. ఆ నాటినుండియు ననగా మామూలుగా బేర్కొనబడు జ్ఞానసిద్ధి లేదా నిర్వాణ మును బొందినప్పటినుండియు సర్వకార్యములు, ఉపన్యాసములు, వ్రాతలు తన ప్రయత్నమున గాక భగవత్ ప్రసాదముగా స్వతః ప్రేరణ (ఇంట్యూషన్) మూలమున నిర్వహింపబడు చున్నవనియు, నా స్థితిలో వెల్లివిరిసిన దే తమ వాఙ్మయ మనియు శ్రీ అరవిందు లొకానొక సందర్భమున వెల్లడించినట్లు తెలియుచున్నది. సూరత్ కాంగ్రెస్‌నుండి కలకత్తాకు వచ్చిచేరినతరువాత శ్రీ అరవిందులు తమ ధర్మపత్నికి వ్రాసిన యొక లేఖవలన పై విషయము మఱింత స్పష్టము గాగలదు. అందుండి

కొన్ని వాక్యములను మాత్ర మిం దుదాహరించు చున్నాము.

జనవరి ౧-న నేను వత్తునంటిని, కాని రాలేకపోతిని, అది నాయిచ్ఛవలన ఘటించలేదు. ఎటకు భగవంతుఁడు తోడ్కొని పోయెనో అటకే నేను పోవలసివచ్చెను. ఈసారి నేను నాపనిమీద పోలేదు, ఆతనిపనిమీదనే పోయితిని. ప్రస్తుతము నామనస్సు యొక్క అవస్థ క్రొత్తరూపును దాల్చినది. ఆ విషయ మీయుత్తరములో వెల్లడించను.............ఇప్పుడు ఈ విషయముమాత్రమే చెప్పనగును. ఈపైని నేను నిజేచ్ఛ కధీనుడనుగాను, ఎచటికి నన్ను భగవంతుడు గైకొనిపోవునో అచటికి కీలుబొమ్మవలె పోవలయును, ఏది చేయించునో అది కీలుబొమ్మవలె చేయవలయును.

*

* *

కాని ఇపుడు నాకింక స్వాధీనత లేదు; ఈపైని నీవ గ్రహింపవలయును. నా సర్వకార్యములును నాయిచ్ఛపై నాధారపడక భగవంతుని ఆదేశమువలననే జరుగును. నీవు వచ్చినప్పుడు నా తాత్పర్యమును నీవు తెలిసికొందువు.

*

* *

'శ్రీ అరవింద లేఖలు' అను గ్రంథము నుండి.

ఈ ఉత్తరము నెవ్వరిని జూడనీయకుము, కారణ మేమన ఈ చెప్పిన విషయ మెంతయు గోపనీయము, నీకుదక్క ఇంకెవరి కిని చెప్పలేదు, చెప్పుట నిషిద్ధము.

*

* *

బరోడానుండి పునహా బొంబాయి పట్టణములందు, అమరావతి నాగపురము మున్నగు ప్రదేశములందును శ్రీ అరవిందు లుపన్యసించుచు, జాతీయవాద దుందుభుల మ్రోగించుచు, నూతనోత్సాహమును బుట్టించి, తన సంభాషణముల వినగలిగినవారి నెల్ల దేశారాధనా తత్ప రులనుగావించి, దిగ్విజయముగా యాత్రసాగించి ౧౯౦౮ జనవరి మాసాంతమునకు కలకత్తా వచ్చిచేరిరి. శ్రీఅర విందులు బెనర్జి, పాల్ మున్నగువారివలె వక్తృత్వపటి మలో బ్రసిద్ధి బడయకున్నను వారి వాక్యములు హృద యమునుండి వెడలి తిన్నగా శ్రోతల హృదయమున నాటి పరివర్తన మందించునట్టి పవిత్రతా ప్రతిభగల అపూర్వ భావగర్భిత పదజాలములు. ఆ దివ్య వాక్కునందు సూదంటురాయివలె శ్రోతల నాకర్షించు శక్తి గలదు. ఇట్టి తన యుపన్యాసముల మూలమున దేశమును ముఖ్య ముగా వంగదేశము నుజ్జ్వలితలూగించిరి. ఈ సమయము

నసే శ్రీఅరవిందుని ప్రతిభావిశేషములకు, కార్యదీక్షకు, అపూర్వ జాతీయ భావములకు, త్యాగమునకు ముగ్ధుడై ఆసియాఖండ కవిచక్రవర్తియని ఖండాంతరములందును కీర్తిమంతుడై దివంగతుడైన రవీంద్రుడు 'నమస్కార' మను శీర్షిక క్రింద వంగభాషయందు రసవత్తరమైన గీతమును రచియించి 'ఓ అరవిందా! రవీంద్రుని వందనముల నందికొమ్ము' అని గాన మొనర్చియుండెను.

ఇపుడే, అనగా ౧౯౦౭-వ సంవత్సరాంతముననో ౧౯౦౮-వ సంవత్సరారంభముననో సుప్రసిద్ధరచయిత, అనేక విదేశపత్రికల ప్రత్యేక విలేఖరిగానుండి యిటీవలెనే గతించిన హెన్రీ. డబ్ల్యు. నెవిన్సన్ గారు శ్రీ అరవిందులను దర్శించియుండిరి. వారు (The new Spirit in India) 'ఇండియాలో నూతన శక్తి' యనుపేర నొక ఉద్గ్రంథమును గూడ రచించియున్నారు. అందు శ్రీ అరవిందుల నాటి రాచకీయవిధానము, జాతీయపక్షము, ఆంగ్లో ఇండియన్-పత్రికల దురాగతములు మున్నగువిషయములనుగుఱించి వివరించియున్నారు. శ్రీఅరవిందులను దర్శించుటకు ముందుగా ఏనాడెపుడు తాను వచ్చునదియు వీ రుత్తరము వ్రాసిరట. ఆయుత్తరము గూఢచారులచేతిలో బడినందున శ్రీ అరవిందుల కందకుండు

టయు నెవిన్సన్ గారిని అకస్మాత్తుగా కలియవలసివచ్చు
టయు సంభవించినది. ఇంచుమించు తమ యుత్తరము
లన్నింటికి ఈదుర్గతియే పట్టుట పరిపాటి యైనదని శ్రీ అర
విందులు చెప్పగా నెవిన్సన్ గా రిట్లనిరి. "ఇటీవలనే
ఇంగ్లాండునుండి యత్యంత ప్రముఖులు, మహనీయులు,
నాయకులు నైన వారిలో నొకరు రాజప్రతినిధి కార్య
నిర్వాహకసభ్యులైన వారి కొకరికి వ్రాసిన యుత్తరమే
బొంబాయిలో గూఢచారుల పరిశోధనకు పాలయినది.
ఇంటినుండివచ్చెడి తమ యుత్తరములుగూడ నిట్లే పరిశో
ధింపబడుచున్నవని కలకత్తాలో ఇండియనులకు మిత్రు
లుగానున్న ఇంగ్లీషువారును నాకు చెప్పియున్నారు."
శ్రీ అరవిందులకు విప్లవ పక్షపత్రికయగు 'యుగాంతర్'
తో నేమాత్రము సంబంధము లేదనియు, వందేమాతరం
పత్రిక వారిదే ననియు వీరు తెలుపుచు వారివాణి, వ్రాత,
మతము ఆధ్యాత్మికభావములనే వెల్లడించుచుండుననియు,
వారి జాతీయత, రాజకీయాదర్శమునకు భౌతికాభివృద్ధికి
అతీతమైన పవిత్ర ధర్మసంజాతమనియు కీర్తించియున్నారు.
మఱియు నప్పటి ఆంగ్లో ఇండియన్ పత్రికలు కులద్వేష
మును వర్ణద్వేషమును పెంచుచుండిన విషయమును
గుఱించి, 'సంధ్య', 'యుగాంతర్' బోలిన హైందవపత్రికలు

దుందుడుకుగా ద్వేష పూరితముగా రాజద్రోహముగా ప్రకటించిన వ్రాతలకు, తత్పత్రికాధిపతులను కారాగారములం దుంచియు, అపరాధముల విధించియు ముద్రణా చట్టము ననుసరించి అసలు ముద్రణాలయములనే స్వాధీన పఱచికొనియు ప్రభుత్వము శిక్షించెననియు, ఆంగ్లో ఇండియన్ పత్రికలు ప్రకటించిన దుష్టము, ద్వేష జనకము, హింసాకరము నగు వ్రాతలతో బోల్చిచూచిన పై పత్రిక లెంతో నయమనియు, నట్టిండియు ఈ పత్రికల ప్రభుత్వ మేమియు ననక ఆదరించుట ఆశ్చర్యమనియు వ్రాసియున్నారు. అప్పటి ఏసియన్ (Asian) అను ఆంగ్లో ఇండియన్ వారపత్రిక ౯-౫-౧౯౦౮ ప్రకటించిన విష పూరితము హింసాప్రేరకము నగు వ్యాసమునుండి కొంత భాగమును గూడ నెవెన్సన్ గారు తన గ్రంథమున నుదాహరణార్థము ప్రకటించియున్నారు.

సూరత్ కాంగ్రెస్సు విధ్వంసమై మితవాదనాయకత్వము తిరస్కృతమైన నాటినుండియు జాతీయపక్షమును నిర్మూలింప మితవాదులు నానా విధముల బ్రయత్నింప సాగిరి. ప్రభుత్వాధికారులు మితవాదులను జేరదీసి జాతీయువాదులు తలలెత్తకుండ జేయుటకు వలయు కఠినశాసనముల ప్రయోగించుట, గృహముల శోధించి

ముద్రణాలయముల పరిశోధించి ధరావత్తుల విధించి జాతీయవాదులను నానావిధముల శిక్షించుట, వందే మాతరమని కేకలు వేసిన పసిబాలుర కొరడా ప్రేటు లకు బాల్పఱుచుట, నిర్బంధ విధానమువలన దేశమందు ఘోరభయ మేర్పడి దిక్కుదోచకుండుట మున్నగు నాటి రాజకీయ చరిత్రమును వివరముగా వెల్లడించు కార్యము భావిచరిత్రకారునిదిగాని మాది గాదు. ఆధ్యాత్మిక ప్రపంచమున నూతనపథము త్రొక్కి మానవప్రకృతినే పరివర్తన మొనర్చి దేవజాతిని భాగవతజీవనమును నెల కొల్పుటయే ప్రధానాశయము గాగల నేటి శ్రీ అరవింద జీవితమునందీవిషయముల కంత ప్రాముఖ్య మిచ్చుట ధర్మముగా తోపకపోవచ్చును. కాని శ్రీ అరవిందుల యోగము కృత్స్నము. ఆ కృత్స్నదృష్టితో జూడవలసి యున్నపుడు రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక, కళాభాషాది విషయక వికాసములు సర్వస్వము భగవానుని ఆవిష్కారమే. ప్రేమ, సౌందర్యము, జ్ఞానము, శక్తి, శాంత్యానందములు మున్నగు ననంతవికాసములు ఆత్మ సామ్రాజ్యమున బ్రతిష్ఠితమైన పిదప బాహ్య సామ్రా జ్యమున నావిష్కరించవలయును. ఈ వికాస మునకు పరిమితులేర్పఱుపబూనుట, పృథగ్ దృష్టితో

రాచకీయములు, మతములు, తత్త్వము, ఆధ్యాత్మికాను భవములు వేఱ్వేఱని పరస్పరసంబంధము లేదని భావించుట మన యవివేకము. ఈ కృత్స్నదృష్టి గలవారగుట వలననే ప్రపంచకల్యాణమునకు భాగవతజీవనమునకు భారతదేశము కేంద్రమనియు, భారతదేశౌన్నత్యము, తద్దేశము యొక్క యథార్థ స్వాతంత్ర్యము తప్పనిసరి యనియు శ్రీ అరవిందులు వెల్లడించియున్నారు. ఈ స్థితిలో నీ విషయములం సూక్ష్మముగా సూచించుట యమార్గము గాకపోదని తలంచెదము.

ఇట్లు శాసనబద్ధమైన ఆందోళనమున కంతరాయములు దొర్లి, రాజమార్గమున నోరెత్తి హృదయవేదనను వెల్లడించుటకు నే కార్యము చేయుటకును వీలులేని విషమస్థితి యేర్పడినకొలదియు రాజసగుణ ప్రేరితులగు కొందఱు యువకులు చిత్తశాంతి గోల్పోయి పాశ్చాత్య పద్ధతులనే శరణ్యముగాగొని పశుబలముతో బ్రభుత్వము నెదుర్కొనవలయునని నిశ్చయించ నారంభించిరి. రష్యా చక్రవర్తి జార్ నిరంకుశ చర్యలకు పీడనమునకు ప్రతీకారముగా రష్యాదేశీయు లవలంబించిన విప్లవమార్గములే ఈ యువకవర్గమున కాదర్శప్రాయము లైనవి. తదాదర్శానుగుణముగా విధానముల నాలోచించి విప్లవసంఘ

ముల నతిరహస్యముగా నెలకొల్పుటకును, విదేశములకు గొందఱనంపి 'బాంబు' - ప్రేలుడుగుండ్లు - లను మారణ సాధనములను తయారుచేయ నభ్యసించుటకును వలయు పన్నాగముల నన్నింటిని అల్లిరట. కొరడా దెబ్బలతో ఏకాంతవాస నిర్బంధములతో శిక్షితులైన యువకులు ప్రభుత్వోద్యోగులను దొరలను రహస్యముగా హత మొనర్పవలయునని నెత్తురుతో ప్రమాణపత్రముల వ్రాసికొని దీక్షబూనిరట. గవర్నరులు ఉన్నత ప్రభుత్వోద్యోగులు ప్రయాణమొనర్చు రైలుబండ్లను ప్రేలుడు గుండ్లతో ధ్వంస మొనర్చి వారి ప్రాణముల నిలువున తీయుటకు కుట్రలు బన్నసాగిరట. ఉద్యోగులను రహస్యముగా నేమరపాటున నొంటరిగా జిక్కించుకొని హత మొనర్చుటకు యువకు లన్వేషింప దొడంగిరట. భయానకమగు నీ విప్లవకారుల కార్యములన్నియు కుట్రలన్నియు ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిన 'రౌలట్' నివేదికయందు వివరముగా బేర్కొనబడి యున్నవి.

అన్నెము పున్నె మెఱుంగని 'కెన్నడీ' దంపతులను తమ్ము శిక్షించిన 'కింగ్సుఫోర్డు' దంపతులుగా భ్రమించి కొందఱు యువకులు హత్యగావించిరి. ఈ

హత్యాపాపము పండియే అలిపూరు బాంబు కుట్ర కేసుగా పరిణమించినది. ఈ విప్లవమునకు నాయకుడుగా నెన్నబడిన వారీంద్రుడు శ్రీ అరవిందులకు తమ్ముడను కారణముననో, జాతీయవాదము నూరిపోసి స్వాతంత్ర్యాదర్శమును వెల్లడించి దేశీయులకు శివమెత్తించిన నాయకుడను కారణముననో, మఱేకారణముననో ఈ కుట్రకంతకును సూత్రధారులు వీరేయని యభిప్రాయపడి ౧౯౦౮-వ సంవత్సరమున మే నెల ౨ తేది ఉషఃకాలమున నైదుఘంటలకు ముందే పోలీసు కమీషనరు మఱి యితరోన్నతోద్యోగుల యాజమాన్యమున, శ్రీ అరవిందులు నివసించుచుండిన గృహము ముట్టడించబడెను. అపుడు పోలీసువారు శ్రీ అరవిందులను బంధించి వీరింటిలోని ప్రతిగదియు ప్రతిపెట్టెయు ప్రతివస్తువును శోధించిరి. అట్లు పరిశీలించి కొంపోబడిన పెక్కు కాగితముల నుండియే, మనకు కోర్టువారిమూలమున లభించినట్టి శ్రీ అరవిందులు ధర్మపత్ని మృణాళినీదేవికి వ్రాసిన దివ్యలేఖలు. మూడుదినము లొకటిరెండు పోలీసు స్టేషనులందును ఆవల మే నెల ౫-వ తేది అలిపూరు జెయిలునందును వీరిని బంధించి యుంచిరి. ౬-వ తేది మేజస్ట్రేటు కోర్టులో విచారణ ప్రారంభమయినది.

ఇట్లకస్మాత్తుగా ఘోరమైన హత్యాదోషము క్రింద బంధింపబడుటను గుఱించి, నిర్బంధావాసములో తనకుగలిగిన సకలానుభవములగుఱించి, నరకతుల్యమైన జెయిలు, తత్పరిపాలనా విధానమునుగుఱించి, తా ననుభవించిన యేకాంతవాసము, భగవద్దర్శనము, పరిపాలనా విధానమే మిక్కిలి నిందనీయముగాని ఉద్యోగధర్మమును నెఱవేర్చు వ్యక్తుల లోప మంతగా గాదనువిషయమున కుదాహరణముగా జూపిన నప్పటియుద్యోగుల ధార్మిక బుద్ధి, దయాసానుభూతులు వీనినిగుఱించి, భగవాను డెందునిమిత్తము ఈ యభియోగవ్యాజమున తన్నేకాంత కారాగారమున నుంచినది, తనకప్పుడు లభించిన శ్రీకృష్ణదర్శనా దేశములగుఱించియు నతి విపులముగా శ్రీ అరవిందులు ౧౯౦౯లో జెయిలునుండి విడుదలయై వచ్చినతరువాత 'ఉత్తరపర'లో నొసంగిన మహోపన్యాసమునందును * వంగభాషలో రచించిన 'కారాకాహిని' జెయిలు కథ-అను గ్రంథములోను బేర్కొని యున్నారు. ఈ కాలములోని మహత్తర విశేషములను ప్రత్యక్షముగా శ్రీ అరవిందులమూలముననే నెఱుంగుట

* ఉత్తరపరోపన్యాసముమాత్రము 'శ్రీ అరవిందోపన్యాస' మను పేర గ్రంథరూపమున తెలుగులో బ్రకటితమైనది.

మీలని ఆ రెండు గ్రంథములనుండి కొన్ని భాగములను సంగ్రహముగా నిందుబొందు పఱచుచున్నాము.

మే నెల తే ౧ది శుక్రవారమురాత్రి నిశ్చింతతో నిద్రించితిని. ఉషఃకాలమున ప్రాయశః ౫ ఘంటలపుడు నాసోదరి భీతహృదయయై నాగదివద్దకు వచ్చి నన్ను పేరుబెట్టి పిలిచెను. నేను మేల్కాంచితిని. మరుక్షణమున నే నాచిన్నగది సశస్త్రపోలీసులతో నిండిపోయెను. .... మఱికొంతమంది ఇన్స్పెక్టర్లు, ఎఱ్ఱతలపాగావారు, గూఢచారులు, శోధనచేయవలసినపు డుండవలసిన సాక్షులను వెంటనిడికొని చేత పిస్తోళ్ళు బట్టుకొని వీరదర్పముతో పరుగెత్తి వచ్చుచుండిరి— తుపాకులతో ఫిరంగులతో సురక్షితము నభేద్యమునగు నొక కోటను స్వాధీనపఱచుకొనుటకో యనునట్లు. ఒక శ్వేతాంగ వీరపురుషుడు నాసోదరి వక్షఃస్థలముకేసి పిస్తోలును గురిపెట్టి బెదరించినట్లును వింటిని.

అపుడును అర్ధనిద్రావస్థలో పడకమీద గూర్చుంటిని. క్రేగన్ ఇట్లు ప్రశ్నించెను. "అరవిందఘోషు ఎవరు!" నేనే అరవింద ఘోషు నంటిని. తత్క్షణమే నన్నుపట్టుకొనుడని యొకపోలీసునకు వారుత్తరవుచేసిరి. అపుడు క్రేగన్ దొర ప్రేలిన క్షుద్రవాక్కులపై నొకక్షణము మాకు వాగ్వాదము గలిగెను. శోధనచేయ వారు బడసిన అధికారపత్రమును - శోధనపుటుత్తరవును - (Search warrnat) జూపించగోరితిని. దానిని చదివి చేవ్రాలు చేసితిని.

వారంటులో చేర్కొనబడిన బాంబువిషయమును దిలకించి ఈ పోలీసుసైన్య మిట్లావిర్భవించుట ముజఫరపూర్ హత్యాసంబంధ మని గ్రహించితిని. కాని నాయింట బాంబులగాని మఱి యితరోపద్రవకరమైన స్ఫోటకపదార్థములగాని కనిపెట్టుటకు ముందే బాడీవారంటు (శరీరమును బంధించుటకు వలయు నుత్తరవు) లేకుండగనే నన్నెందులకు పట్టుకొనిరో మాత్రము తెలిసినది గాదు. అయినను తత్సంబంధముగా నేనే వ్యర్థాతంక మొనర్ప లేదు. ఆ వెను వెంటనే క్రేగన్ దొరగారియాజ్ఞపై పోలీసులు నా చేతికి సంకెళ్ళు తగిలించిరి. మొలకు త్రాడు చుట్టిరి. ఆ త్రాటిని హిందూస్థానీపోలీసొకడు పట్టుకొని నావెనుక నిలుచుండెను.

పోలీసు ఉన్నతోద్యోగులలో నొకరగు వినోదకుమారగుప్త నన్నుగురించి క్రేగన్ దొర కేమో తెలుప బ్రయత్నించినట్లున్నది. తదనంతరము క్రేగన్ నన్నిట్లు ప్రశ్నించెను.

'నీవు బి. ఏ. ప్యాసయితివా? ఇటువంటి బాడుగింటిలో నెట్టి సామానులు (గృహాలంకారమునకు వలయు రకరకముల సామానులు), పరుండ పడకగూడ లేకుండ నున్నావే? ఇట్లు నివసించుట నీబోటి విద్యాసంస్కృతిగలవారిపట్ల లజ్జాజనకముగాదా?'

నే నిట్లని ప్రత్యుత్తర మిచ్చితిని. 'నేను బీదవాడను; బీదవారివలెనే యుందును.'

ఆ దొర వెంటనే తీవ్రముగా నిట్లు వాకొనెను. 'అట్లయిన నీవు ధనవంతుడవగుటకే ఈ సకల కష్టకాండను గావించితివా?'

నుండి బయల్పడుదుననియు నాకు తెలియదు. ఈ ఒకవత్సర కారా
వాసము నొకవత్సర మాశ్రమవాసమని చెప్పవలసియున్నది.

*

*　*

అనేకదినములుగా హృదయస్థుడైన నారాయణుని దర్శించు
నిమిత్తము తీవ్రప్రయత్న మొనర్చితిని. జగద్ధాతయగు పురుషోత్తముని
సఖ్యభావమున దాస్యభావమున బొందుటకు మహత్తమమైన ఆకాం
క్షతో నుంటిని. కాని వేలకొలది ప్రాపంచిక వాసనలయాకర్షణము
వలన, నానావిధకర్మానురక్తివలన, అజ్ఞాన జన్యమైన ప్రగాఢాంధ
కారమువలన నది సాధ్యమైనది కాదు. తుదకు పరమదయాళువు
సర్వమంగళమయుడునగు శ్రీహరి ఆ సకలశత్రువుల నొక్కదెబ్బతో
సంహరించి, నాయాకాంక్షను సుసాధ్య మొనర్చెను, యోగాశ్రమ
మును జూపించెను; మఱియు గురురూపమున, సఖిరూపమున ఈ
క్షుద్రసాధనాకుటీరమున నాతో నివసించెను. ఆయాశ్రమ మింగ్లీషు
వారి కారాగారము. నాజీవితమందీ యాశ్చర్యవైపరీత్యమును,
అనగా నా హితాభిలాషులగు మిత్రులేమాత్రము నా కుపకార
మొనర్చలేరని అనిష్టకారులగు శత్రువులే నా కధికోపకార మొనర్చి
రని-పలుమారు గుర్తించితిని. ఎవరిని శత్రువులని బిలుతును ?—
నా కెవరును శత్రువులు లేరు- వారు నా కనిష్ట మొనరింపగోరగా
నాకది హితమే అయినది. బ్రిటిషుగవర్నమెంటు వారి కోప దృష్టి
యొక్క ఏకమాత్రఫలము నేను భగవానుని బొందుటయే.

విచారణ ప్రారంభమగుటకు ముందీ యాఱుదిన ములలో పోలీసు శాఖలోని ఉన్నతాధికారులు, గూఢ చారులు, ఇతరులతోబాటు శ్రీ అరవిందుల వద్దనుండి యు, కేసుజాడలదీసి, ఒప్పుదల వాఙ్మూలమును గ్రహించ వలయునని చేసిన ప్రయత్నములనేకములు, చిత్రములు. గూఢ చారకృత్యములో నతినిపుణులైన మాల్వీ శాఅసులే ఆల్‌మె గారు ధర్మమును గుఱించి మహోప న్యాస మిచ్చి తనభావమును మార్చి తన దోషము నొప్పు కొనచేసిన మహా ప్రయత్నమును గుఱించి శ్రీ అరవిందు లే యిట్లు రచియించియున్నారు.

మాల్వీసాహెబు ధర్మసంబంధమైన యొక మహోపన్యాస మును నాకు వినిపించెను. “హిందూ ధర్మమునకు ఇస్లాం ధర్మ మునకు నొకటే మూలమంత్రము. హిందువుల ఓంకార త్రివర్ణ ములు, అ. ఉ. మ; కొరానుయొక్క మొదటిమూడక్షరములు అ. ల. మ. భాషాతత్త్వ నియమానుగుణముగా ‘ల’కు బదులు ‘ఉ’ వ్యవహృతమైనది. అయినను స్వధర్మముయొక్క విశిష్టతను అక్షతముగా నుంచవలెను. ముసల్మానులతో హిందువులు భుజించుట నిందనీయమే. సత్యవాదియైయుండుట గూడ ధర్మము యొక్క ప్రధానాంగము. ‘అరవిందఘోషు హత్యాకారివర్గమునకు నేత’ అని దొర లందురు. భారతదేశముపట్ల నిది మిక్కిలి దుఃఖకరము,

లజ్జాకరమైన విషయము. ఇపుడు సత్యవాదితను బోషింపగలిగిన యెడల ముప్పు తప్పును. విపినచంద్రపాలు శ్రీ అరవిందఘోషు వంటి ఉచ్చచరిత్ర విశిష్టులైన మానవు లేమిచేసినను దానిని ముక్త కంఠముతో నొప్పుకొనెదరని మాల్వీగారి దృఢవిశ్వాసము!

*

* *

ధర్మభావమునం దున్మత్తుడైయున్నను, పాపము మాల్వీసాహెబు తన గూఢచారితనమును విడిచిపెట్టలేదు! వారొకమారు నన్నిట్లడిగిరి: 'మీ తమ్మునికి బాంబులు చేయు నిమిత్తము తోట నిచ్చుటలో గొప్ప తప్పొనర్చితివి; ఇది బుద్ధిమంతులపనిగాదు'. ఆతని సంభాషణోద్దేశ్యమును గ్రహించి చిరునవ్వునవ్వి నే నిట్లంటిని: 'మహాశయా, తోట నాకెంతో నాతమ్మునికిని అంతే; నే నతని కిచ్చితినని, అథవా ఇచ్చినను, బాంబులు తయారుచేయుట కిచ్చితినని తమ రెచ్చటనుండి సంగ్రహించితిరి?' మాల్వీ సాహెబు తత్తరపడి యిట్లు సర్దుకొనెను "లేదు, లేదు, నీ వట్లు చేసితివా యనియే నే నడిగితిని."

శైలేంద్రుని నన్ను లాల్ బజారు పోలీసుస్టేషన్ రెండవ అంతస్తులో, నొక గదియం దుంచిరి. మా యాహారము కొద్ది తిను

బండారములే. కొంచెము సేపటికి ఇంగ్లీషు వారిద్దఱు మా గదిలో ప్రవేశించిరి. అందొకరు సాక్షాత్ పోలీసుకమీషనరగు హ్యాలిడే దొరయని అవ్వల తెలిసినది. మే మిద్దఱ మొకటిగానుండుట చూచి హ్యాలిడేదొర సార్జెంటుపై మండిపడెను. నన్ను నిర్దేశించి 'జాగ్రత్త! ఈతనితో నెవరును కలిసియుండుట గాని మాటాడుట గాని కూడదు' అని సార్జెంటుతో చెప్పెను. తత్క్షణమే శైలేంద్రుని మఱొక గదిలోనికి గొంపోయి బంధించిరి. తక్కిన వారందఱు వెళ్ళిపోయినతరువాత హ్యాలిడే నన్నిట్లు ప్రశ్నించిరి 'ఈ కాపురుషోచితమైన దుష్కర్మలో సంబంధమున్నందులకు నీ కేమియు సిగ్గు లేదా?'

'నే నిందు లిప్తుడనని మీ రూహించుటకు మీ కేయధికారమున్నది?' అని నే నడిగితిని. ఇందుకు ప్రత్యుత్తరముగా వారిట్లనిరి. 'నే న ట్లూహించుటగాదు, నా కంతయు దెలియును.' నే నిట్లంటిని 'ఏమి తెలియునో ఏమి తెలియదో మీకుమాత్రమే యవగతము. ఈ హత్యాకాండతో సకలసంపర్కమును సుతరాం నే నంగీకరించను.' హ్యాలిడే మఱేమాటయు ననలేదు.

నన్ను బంధించుటకు ఒకటిన్నర నెలకుముందు అపరిచితుడైన యొక పెద్దమనిషి నా కగుపడెను. ఆయన ఇట్లనెను 'మహాశయా, నన్ను తమకు తెలియదు. కాని తమపట్ల భక్తియున్నందున తమకు జాగ్రత్తగా నుండుడని తెలుపుటకు వచ్చినాను. తమరు కొన్నగర్‌లో నెవ రెవరితో నే మేమి మాటాడినదియు, నచ్చటికి తమ రెపు డెందులకు వెళ్ళినదియు, నచ్చట మీ కేమేని యిల్లున్నదియు తెలియగోరుచున్నాను. 'ఇల్లు లేదు, ఒకపర్యాయము

కొన్నగర్ వెళ్ళియుంటిని, కొందఱతో మాటాడుటగూడ జరిగినది.' అని నే నంటిని. అంత నతనిట్లు విన్నవించి యుండెను. 'ఇక నేమియు చెప్పనవసరములేదు. ఇపు డికమీద కొన్నగర్ వాసుల నెవరిని గూడ చూడవలదయ్యా తమరు. తమకు తమ సోదరులు వారీంద్రునికి విరుద్ధముగా దుర్మార్గులు కుట్రబన్ను చున్నారు, త్వరలో వారు మి మ్ముభయులను విపత్తులో ద్రోయుదురు. దయచేసి యింకేమియు నన్నడుగవలదు బాబూ.' నే నపు డిట్లడిగితిని. 'మహాశయా! ఈ యసంపూర్ణసంభాషణమువలన నాకే యుపకారము కలుగునో నే నెఱుంగలేకున్నాను. కాని నాకు సాయమొనర్ప వచ్చితిరి. అందులకు ధన్యవాదములు. నే నిక నేమియు నెఱుంగ గోరుటలేదు. భగవానునిపై నాకు సంపూర్ణ విశ్వాసము గలదు. ఆయనయే నన్నెల్లప్పుడును రక్షించును. ఈ విషయమున స్వయముగా బ్రయత్నించుటగాని జాగ్రత్తపడుట గాని నిష్ప్రయోజనము.'

ఏమియు భయపడవలదని, నానిర్దోషత్వము సంపూర్ణముగా ఋజువగునని మాయింటిలో చెప్పవలసినదిగా ఆనాడు కోర్టుకువచ్చి యుండిన బంధువుతో నంటిని. ఇట్లగుననియే నామనస్సునందు దృఢ విశ్వాస ముదయించెను. మొదట నిర్జనకారావాసమున మనస్సు చలితమైనది గాని మూడుదినములు ప్రార్థనలో ధ్యానములో గడిపిన ఫలితముగా నిశ్చలశాంతి, అచంచలవిశ్వాసము హృదయమున నావిర్భూతమైనది.

నా నిర్జన కారాగారపుగది తొమ్మిది దడుగుల పొడవు. ఐదా రడుగుల వెడల్పు. దానికి కిటికీయే లేదు. ముందుభాగమున పెద్ద ఇనుపకమ్ముల తలుపు. నాకు నిర్దిష్టమైన వాసస్థాన మీ పంజరమందే. గదికిముందు కొద్దిపాటి ఖాళీస్థలము. నేల రాళ్ళతో పఱచబడినది. చుట్టును పెద్ద ఇటుకరాయిగోడ. దీని కొక కొయ్యతలుపు. దీనికి పైభాగమున మనుష్యుడు నిలువబడగా వానికండ్లంతయెత్తున గుండ్ర ముగా చిన్నరంధ్రములు. తలుపుమూసియున్నపుడు సెంట్రి-జెయిలు కాపరి - ఈ రంధ్రములందు నేత్రములుంచి ఖయిదీ యేమిచేయు చున్నదియు నపుడపుడు చూచుచుండును. కాని ఆఖాళీస్థలమున నున్న గోడగదితలుపు సాధారణముగా తెఱువబడియే యుండును. ఈ విధమైన గదులు ఆఱు వరుసగా నుండును. ఆగదుల నారు డిక్రీ లందురు. డీక్రీల యర్థ మధికముగా శిక్షితులైనవారి గదులనియే... ఇందునను ఎక్కువ తక్కువలు గలవు. అధికశిక్షకు పాలైన వారి విషయములో గదికి ముందు ఖాళీస్థలములో నున్న ప్రహారీగోడ తలుపు బంధింపబడి యుండును. మానవసంఘమునుండి సంపూర్ణ ముగా వేఱుచేయబడి 'సెంట్రి'ల కండ్లు, రెండు పర్యాయము లాహారము పెట్టిపోయెడి ఇతరఖయిదీల ఆగమనము, ఇవియే ప్రపంచ ములో వీరికిగల ఏకమాత్రసంబంధము.

*

* *

ఇక మాకు కావలసిన నిత్యోపకరణముల విషయములో గూడ మా సహృదయులగు పరిపాలకోద్యోగు లతిథిసత్కారలోప మొనర్చలేదు. ఒక పళ్ళెరము భుజించుటకు; త్రాగుటకు గిన్నె;

రెండును పింగాణివి. రెండు జెయిలు కంబళ్ళు. ఇవియే మా సర్వ స్వము. పళ్ళెమును గిన్నెను చక్కగా తోమిన తళతళ మెఱయుచు గది కలంకారముగా నుండును. ఈ దృశ్యముతో హృదయ మానంద మగ్నమై పోవును. నా యీ యానందమును గ్రహించి, నేల చదరముగా లేక మిట్టపల్లములతో పాడుగానున్నందున, భోజన సమయమున నాపళ్ళెముగూడ గుండ్రముగా దిరుగుచు నృత్యము చేయును. ఒకచేతితో భుజించుచు రెండవచేతితో గట్టిగా పళ్ళె మును బట్టుకొనియుండుటకన్న గత్యంతరములేదు. లేకున్న పళ్ళెము తిరుగుచు అందుండు పిడికెడన్నమును అంతర్ధానమగును. పళ్ళెము కంటె మఱింత సుపయుక్తము ప్రియకరమునైనది గిన్నె. బ్రిటిషు సివిలియన్ ఎట్లో యట్లే జడపదార్థములలో నీగిన్నెయు. అతడెట్లు మండలకరగ్రాహి, న్యాయాధిపతి, స్థానికపరిపాలనా ధ్యక్షుడు, రక్షకభటాధికారి, ఇవి యవి యననేల, సకలపదవుల నలంకరించి సర్వాంతర్యామిగా పరివర్తన మందగలడో అట్లే నా గిన్నెయు నానావస్థలలో నానారూపము లెత్తి నా కుపకరించగలదు. గిన్నెకు జాతిలేదు, విచక్షణలేదు. ఈ గిన్నెలోనే నీళ్ళు తీసికొని శౌచక్రియ నొనర్తును. ముఖము గడుగుకొనుటకు స్నానము చేయు టకు ఆ గిన్నెయే యాధారము. భోజనసమయమున ఆ గిన్నెలోనే పప్పు, లేదా కూర వడ్డించబడును. దానితోనే జలపాన మొనర్చ వలెను, ఆచమన మొనర్చవలెను. ఇట్లు సర్వకార్యసమర్థతగల అపూర్వము నమూల్యము నగు వస్తువు ఇంగ్లీషువారి జెయిళ్ళలో మాత్రమే లభింప సంభవము! ఈ గిన్నెయే సాంసారికోపాయ కరముగాను యోగసాధన స్వరూపముగాగూడను అయినది. ఘృణ

మును బరిత్యజించుట కిటువంటి సాహాయ్యకారి యుపదేష్ట నా కెచ్చట లభించును?

* *

గదిలోపల నే కోల్తారు పూసిన రెండుడబ్బాలు శౌచక్రియకు. ఉదయము మధ్యాహ్నము రెండు వేళలందు 'తోటి' వచ్చి వీనిని శుభ్రము చేయును. కాని ఇతరసమయములందు ఉత్సర్జన మవశ్యమాయెనో ప్రాయశ్చిత్తముగా ఘంటలకొలది యీదుర్గంధము ననుభవించవలసిదే. ఇట్టి చిన్నగదిలో ఈదుర్గంధములో ఆహారము భుజించుట, రాత్రిలో నిద్రించుట, ఈ యనుభవమును వర్ణించ నవసరములేదు.

*

* *

అది గ్రీష్మకాలము, నా చిన్నగదిలోనికి ఇంచుమించు చేమాత్రము గాలిరాకుండ నిషేధింపబడినది. ఆ మే నెల యందు తీవ్రమై మాడ్చివేసెడు సూర్యకిరణములుమాత్రము నిరభ్యంతరముగా బ్రవేశించును. గదిలోనుండు వేడిమికి ఆవిరి లీనుచుండును. అపుడు నోరెండుకొనిపోవు తీవ్రపిపాసను శమింపజేసికొనుటకు తగరపుడబ్బాలోని వేడి వేడి నీళ్ళేయాధారము. ఎన్నిమార్లో త్రాగుదును గాని నోరెండిపోవుట మాత్రము తగ్గదు. పైపెచ్చు ఒడలెల్ల చెమటలో నిండి మఱుక్షణమే దాహ మినుమడించెడిది. కొందఱ గదులముందు మట్టికుండలతో జల ముండును. అట్టివారు తమ పూర్వజన్మ కృతతపస్సును స్మరించి చరితార్థులైనట్లు తలంతరు.

ఇందువలన తీవ్రపురుషకారవాదులుగూడ నదృష్టమనుటను విశ్వ
సించక తప్పదు.

ఈ యదృచ్ఛాలాభమున నేను సంతుష్టిగాంచినను, నా యా
జల కష్టము సుహృదయుడగు జెయిలుడాక్టరునకు దుర్భరమైనది.
ఆయన నాకై మట్టిపాత్రను సంపాదింప ప్రయత్నించెను. ఆ వ్యవ
హారమునతో నాతనికి సంబంధము లేదుగాన చాలదినము లాయన
తన ప్రయత్నములో కృతార్థుడు కాలేదు. చివర కాతనిమాట
మీద నే ముఖ్యజమేదారు డెచ్చట నుండియో మట్టిపాత్రను సంపా
దించి తెచ్చియిచ్చెను.

*

* *

రాత్రిళ్లో ఒకకంబళిని నేలపైపఱచి మఱొక కంబళిని
దిండుగా మడిచి తలక్రింద పెట్టుకొని నిద్రింతును. వేడితాపము
దుస్సహమైనపుడు కంబళ్ళ నుపయోగించుట కేమాత్రము సాధ్యము
గాదు. అపుడు వట్టి నేలమీద పొర్లాడుదును. శరీరమునకు చల్ల
దనము గలుగగా నూరట జెందుదును. మాతయగు వసుంధరయొక్క
శీతలోత్సంగ స్పర్శ మెంతసుఖమో అపుడు గ్రహించితిని. కాని
జెయిలులో నీ స్పర్శసుఖ మంత రసవంతము గాదు. దీనివలన నిద్రా
భంగమగును. తిరిగి కంబళినే ఆశ్రయించవలయును. వర్షము కురిసిన
నాడు మా కానందము. అపుడుగూడ నొక బాధయున్నది. గాలి
వాన వచ్చినపుడు వాయుదేవుడు ధూళి ధూసరములతో, ఆకల
ములతో తాండవమొనర్చినతరువాత నాగది యొకచిన్న జలప్రళయ
మైపోవును. అపుడు రాత్రిపూట తడికంబళిని తీసికొని గదిమూల

కులుకుటతప్ప గత్యంతరములేదు. ప్రకృతియొక్క లీలావిశేష మంతరించినను గూడ జలప్లావితమైన నేల ఆరునంతవఱకు నిదురా శను వదలుకొని చింతనాశ్రయము నందవలసియుండును. శౌచ క్రియాపరికర ముండుచోటమాత్రమే కొంత పొడిగానుండును. కాని ఆప్రదేశమున కంబళిపఱచుటకు నాకు మనస్కరించలేదు. ఇట్లిబ్బందిగానున్నను గాలివాననాడు మాత్రము లోపల కావలసి నంతగాలివచ్చి, మండుటెండలకు కుంపటిలోనుండి యావిరివచ్చు నట్లుండు గది చల్లబడుచున్నందున, గాలివానకు మే మెల్లపుడు నాదరపూర్వకముగా స్వాగత మిచ్చుచుందుము.

ఉదయము నాలుగుఘంటలు పదునైదు నిముసములకు ఘంట కొట్టెదరు. ఖయిదీలను లేపుట కిది మొదటిఘంట. కొన్ని నిమిసము లైన తరువాత తిరిగి ఘంటవాయింతురు. అటుపిమ్మట ఖయిదీలు 'సైలు' లో బయటకు వచ్చెదరు. కాలుచేతులు ముఖము కడుగు కొని 'లఫ్సీ' తిని పనుల బ్రారంభింతురు. అన్నిఘంటలు కొట్టు చున్నప్పుడు నిద్రించుట అసంభవముగాన నేనుగూడ లేచెదను. నేను కాలు చేతు లు ముఖము శుభ్రము చేసికొని మరల గదిలో వసింతును. అల్పకాలములోనే 'లఫ్సీ' నాతలుపుముందు ప్రత్యక్ష మగును. కాని దానిని మొదటిదినమున నేను భుజించలేదు. కేవ లము కండ్లపరిచయము మాత్రము దానితోనైనది. కొన్నిదినము లయినతరువాత మొదటి పర్యాయము ఆ పరమాన్నమును భుజించి తిని. 'లఫ్సీ' అనగా గంజితోగలిపిన అన్నము. ఇదియే నిరుపేదల చోటాహజారీ. 'లఫ్సీ' త్రిమూర్తిగా లేదా త్రివిధావస్థగానుండును. మొదటి దినము 'లఫ్సి' యొక్క ప్రాజ్ఞభావము అమిశ్రిత

మూలపదార్థము, శుద్ధ-శివ-శుభ్రమూర్తి. రెండవదినమున 'లఫ్సీ' హిరణ్యగర్భము, పప్పుతో కలగలుపు. 'కిచ్చిడి' పేరుతో నభిహితము, పీతవర్ణము, నానార్థ రసంకులము. మూడవనాడు, 'లఫ్సీ' విరాట్-మూర్తి. కొంచెముగా గుడ మిశ్రితము, ధూసరవర్ణము. కొంతకుకొంత మానవు లుపయోగించ యోగ్యమైనది. ప్రాజ్ఞ హిరణ్యగర్భ సేవనము సాధారణ మర్త్యలోకపుమానవున కతీతమైనందున నేను బరిత్యజించితిని. ఒక్కొకపర్యాయము 'విరాట్టు' నుండి రెండు ముద్దల నుదరస్థమొనర్చుకొని బ్రిటిషు రాజ్యముయొక్క నానా సద్గుణములను, పాశ్చాత్యసభ్యతయొక్క మహత్తరమైన మానవ హితానురక్తిని ఆలోచించుచు నాలోచించుచు నానందమగ్నుడ నగుదును. ఈ 'లఫ్సీ'యే బంగాళీ ఖయిదీలకు పుష్టికరమైన ఏక మాత్రపు ఆహారమనియు తక్కినదంతయు సారశూన్యమనియు తెలుపుట యుచితము. అట్లయ్యును ఏమిచేయనగును! ఇట్టియాహారమును వారు కడుపుకాలి యాకలిమంట లెగయునపుడే తిననగును. అప్పుడైనను బలవంతముగా తీసికొని మనస్సు నెట్లో సమాధానపఱచిన తరువాత నే దానిని తినవలయును. దానిరుచి యటువంటిది!

నిర్జన కారావాసమందు విచారణ దశలోనున్న ఆసాములను శిక్షారూపమైన కష్టములపాల్సేయుట శాసనవిరుద్ధమే. కాని 'స్వదేశీ,' 'వందేమాతరం' ఆసాముల కీ నియమ మన్వయించదు.

నా నిర్జన కారావాస సమయమున డాక్టరు డెలే, సహాయ సూపరింటెండెంటు, ఉభయులు సాధారణముగా ప్రతిదినము నా గదికివచ్చి నాతో కొంత సంభాషించి పోవుచుండిరి. మొదటినుండి వారి విశేషానుగ్రహమును సహానుభూతిని బొందగలుగుచుంటిని.

ఎందులకో తెలియదు. వీరితోగూడ విశేష మేమియు మాటాడెడి వాడనుగాను; వా రేదడిగిన దానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచుంటిని. వా రే విషయమును గుఱించి ప్రసంగించినను దానిని నెమ్మదిగా వినుటయో, లేదా యొకటి రెండుమాటలు సామాన్యముగా వచించి యూరకుండుటయో నాపని. నే నట్లుండినను వారు నావద్దకు రాకుండ మానలేదు. ఒకనాడు డెలే దొర నాతో నిట్లనెను. 'నేను సహకారి సూపరింటెండెంటుతో చెప్పి నీవు ప్రతిదిన ముద యము సాయంకాలము రెండుపూటలు 'డిక్రీల' ముందు, అనగా గదుల శ్రేణిముందు, నడుచుటకు పెద్దదొరనుండి యనుమతిబడసితిని. దినమంతయు నొక చిన్న గదిలో నీవు బంధింపబడియుండుట నా కిష్టముగాలేదు. అందువలన మనస్సు చెడును, దేహముగూడ పాడగును.' ఆ నాటినుండియు నుదయము సాయంకాలము గదుల కెదురుగానున్న ఖాళీస్థలమున నడచుచుంటిని. సాయంకాలము పదినిముసములు, పావుఘంట, ఇరువదినిముసములు ఇట్లు నడచు చుంటిని. కాని యుదయమునమాత్ర మొకఘంట, ఒక్కొక్కప్పుడు రెండుఘంటలవఱకు బయటనే నడుచుచుంటిని. ఇంత సేపను కాల నిర్ణయ మేమియు లేకుండెను. నా కిది మిక్కిలి యనుకూలముగా నుండెను. ఒక ప్రక్క జెయిలుకర్మాగారము, మఱొక ప్రక్క గోశాల. నా యీ స్వాధీనరాజ్యమున కీ రెండును ఎల్లలుగానుండెను. కర్మాగారమునుండి గోశాలకు గోశాలనుండి కర్మాగారమునకు నిటు నటు నడచుచు నడచుచు ఉపనిషత్తులలోని గభీరము, భావోద్దీప కము, నక్షయశక్తి దాయకము నగు మంత్రముల నన్నింటిని ఆవృత్తి గావింతును. లేదా ఖయిదీల కార్యకలాపములను, రాకపోకలను

గమనించుచు సర్వఘటనములందును నారాయణుఁడే యను మూల సత్యము నుపలబ్ధి నందుటకు ప్రయత్నించితిని. వృక్షమందు, గృహమందు, ప్రహరీగోడయందు, మనుష్యునందు, పశువునందు, పక్షియందు, లోహమందు, మృత్తికయందు 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' మను భావించి భావించి, ఈ మంత్రోచ్చారణపూర్వకముగా సర్వభూతములందును అభావమునే యారోపించితిని. ఈ విధముగా నొనర్చుటవలన కారాగారమిక కారాగారముగానే తెలియని భావమేర్పడినది. ఆ యున్నతకుడ్యము, ఇనుపకమ్ముల తలుపు, ఆ సాదా గోడలు, ఆ సూర్యరశ్మిదీప్తనీలిపత్రశోభిత వృక్షము, ఆ సామాన్య వస్తువులు, అవి ఏవియు నిక నచేతనములు కావని, అవి సర్వవ్యాపి చైతన్యపూర్ణములై సజీవములైనవని, అవి నన్ను ప్రేమించుచు నన్నాలింగన మొనర్చుకొన నభిలషించుచున్నవని యీవిధముగా నాకు బోధపడినది. మానవుడు మాటాడుచుండును, ఆవు తిరుగుచుండును, పిపీలికలు పారాడుచుండును, విహంగ మెగురుచుండును. అయినను ఇదంతయు ప్రకృతియొక్క లీల; లోన మహత్తరము, నిర్మలము, నిర్లిప్తము నగు నాత్మ శాంతిమయానందములో నిమగ్నమై యుండెను. ఒక్కొక్క పర్యాయము భగవానుడీ వృక్షతలమందు ఆనంద వేణుగానము జేయుచు నిలుచున్నట్లు నాకు తోచెడిది. మఱియు నామాధుర్యమున హృదయమాకర్షితమై పైకుబుకుచుండును. నన్నెవరో యాలింగన మొనర్చుకొనుచున్నట్లు, తనయంకమందుంచుకొనినట్లు నాకెల్లపుడు తోచుచుండెడిది. ఈ భావ వికాసమున నాసమస్త మనః ప్రాణములధికారము చెలాయించుచున్నవా యనునట్లు ఒక నిర్మలమైన మహాశాంతి విరాజిల్ల నారం

భించెను. దానిని వర్ణించగాదు. హృదయముయొక్క కఠినావరణ మపావృతము గా నారంభించెను. మఱియు సర్వజీవులపట్ల ప్రేమ ప్రవాహము బాహిరముగాసాగెను. ప్రేమతోబాటు దయ, కరుణ, అహింస మున్నగు సాత్త్వికభావములు నా రజః ప్రధానస్వభావము నభిభూతమొనరించి విశేష వికాసమునంద సాగెను. ఎక్కువ వికాసమునందుకొలదియు నానంద మధికమాయెను. మఱియు నిర్మలశాంతిభావము గభీరమయ్యెను. (కేసును) అభియోగమునుగుఱించిన దుశ్చింత మొదటనుండియు దూరమయిపోయెను. ఇపుడావిషయమై విపరీతభావము మనస్సు నావరించెను. భగవానుడు మంగళమయుడు, నా మంగళము నిమిత్తమే కారాగృహమందు నన్ను గొని వచ్చెను. కారాగృహ విముక్తి, అభియోగఖండనము నిశ్చయముగా నగును. ఈ విశ్వాసము దృఢముగా నారంభించెను. దీని కావల ననేకదినము లేకష్టములను జెయిలులో నే ననుభవించినదిలేదు.

*

*   *

నా కొకసారి కొద్దిగా జ్వరమువచ్చెను. అది వర్షాకాలము. అనేక కిటికీలతోనున్న ఆ పెద్దహాలులో చెమ్మ మిక్కుటమై గాలి వీచుచుండెను, అయినను ఆసుపత్రికి వెళ్ళుటగాని, ఔషధమును బుచ్చుకొనుటగాని నాకిష్టములేకుండెను. రోగములగుఱించి, తచ్చికిత్సలనుగుఱించి నా భావములలో పరివర్తన మేర్పడియుం

డెను. మందు తీసికొనుటకు నా కేమాత్రమును విశ్వాసములేదు. రోగము, కఠోరము గానపుడు, ప్రకృతియొక్క సాధారణ క్రియాకలాపముననే నివారణ మగును. వర్షాకాలపుగాలి తాకుట వలన నిట్లనారోగ్యము సంభవించెనని, దానిని యోగబలమున రూపు మాప సాధ్యమని, స్వయముగా సహేతుకముగ వారి యెదుట, నా యోగసాధనముయొక్క సకల క్రియల యాథార్థ్యమును తత్సాఫల్యమును ప్రతిపాదింపవలెనని యిష్టముండెను. కాని డాక్టరు ఎమర్సన్‌దొరగారు నా నిమిత్తమై మిక్కిలి విచారపడి గట్టిపట్టుదలతో ఆసుపత్రికి పోవలసిన ఆవశ్యకతను నాకు వివరించి చెప్పెను. అచ్చటికి వెళ్ళినపుడు స్వగృహములోవలె, నెంతవఱకు సాధ్యమో అంతవఱకు, నివసించుటకు భుజించుటకు నేర్పాట్లొన రించి యాదరముతో నన్నుంచెను. వర్షాకాలమగుడు, నా 'వార్డు'కు వెళ్ళిన, నా యారోగ్యము భంగమగునని, పెక్కుదినము లచ్చటనే నన్ను సుఖముగా నుంచవలయునని వారియిష్టము. కాని నేనే కావలెనని నా 'వార్డు'కు మరల వెళ్ళిపోతిని.

యూరోపునందును జెయిలు పరిపాలనావిధానము లోపభూయిష్ఠమని, అచ్చటిఖయిదీలు మఱెంత దుర్మార్గము, దొంగతనము, నానావిధములైన పాడునేరము

లోనర్చగల చాకచక్యము, వీనిలో చక్కగా శిక్షణాల నంది గడితేరుటకు వలయు శిక్షణాలయములుగా జెయిళ్లను పరివర్తన మొనరింతురని, ఇండియాలోని ఖయిదీలు, తుదకు చదువను వ్రాయను తెలియక, క్షుద్బాధ నపనయించుటకే గత్యంతరము లేక దొంగతనము చేయు నిరుపేదలు, పామరులు గూడ పాశ్చాత్య దేశములో సంస్కృతి విద్యాబుద్ధులుగల పెక్కుమందికంటె నెంతో ఉత్తములు, ఆదర్శప్రాయులు' నని శ్రీఅరవిందులు తెలుపుచు జెయిలు అధికారులు గూడ తన భావమునే బలపఱచిన విషయము నిట్లుదాహరించి యున్నారు.

ఆలిపూరు జెయిలులో నుండిన డాక్టరు డెలేదొర నాతో నిట్లనిరి. 'భరతఖండమునందలి సంస్కృతిగల పెద్దమనిషిని, పామరుని, సంఘమందు గౌరవముగల వ్యక్తిని, జెయిలులోని ఖయిదీని, వీరి నెవరిని గుఱించి గాని విని స్వయముగా జూచి, యనుభవమును గడించిన కొలదియు ప్రవర్తనలో నేమి గుణమందేమి మాకంటె మీ రెంతో ఉత్కృష్టులను నా భావము దృఢమైనది. ఈ దేశపు ఖయిదీకిని యూరపుదేశపు ఖయిదీకిని మిన్నుకు మన్నుకు, స్వర్గమునకు పాతాళమునకు గలంత అంతరము గలదు. ఈ యువకులను జూచి నా యీ భావము మఱింత దృఢపడినది. వీరి చరిత్ర ప్రవర్తలను, నానా సద్గుణములను జూచినయెడల వీరు హత్యాకారులని

గాని అరాచకులనిగాని ఎవరూహించగలరు? వారిలో క్రౌర్యము, ఉద్రేకము, అధైర్యము, లేదా తిరుగుబాటు, ఇవి లవమేని లేవు.'

ఈ ఆలిపూరు బాంబు కేసులో ముద్దాయి అయిన గోస్వామి యను యువకుడు * 'అప్రూవరు'. ఆయన విషయ మిట అప్రస్తుతము. కాని ఈతని మూలముననే, ఖయిదీ లందఱు నొక్కచోటనుంచిన తాను కేసువిషయమున నెక్కువగా సాయపడుటకు వీ లగునని, ఇతరుల వద్దనుండి విషయముల గ్రహింతునని, మఱి కొందఱును ప్రభుత్వ పక్షమున సాక్షులుగా వచ్చునట్లు ప్రయత్నింతు నని అధికారుల కీతడు చెప్పినందుననే, ఏకాంతవాసములో నుండిన ఖయిదీలను, ఇతరులను నొక్కచో నొకటిగా చేర్చుట తటస్థించినది. గోస్వామి ప్రార్థనమీదనే యీ మార్పు జరిగెనని అందఱితో నుండుట తన సాధనకు భంగమని శ్రీ అరవిందులు భావించిన విషయ మీ క్రింది వాక్యములవలన తెలియనగును.

గోస్వామియే ఎమర్సన్ దొరను ప్రతిమాలి యీ మార్పును కలిగించినాడని డాక్టరు డెలే మాకు తెలిపియుండెను. డెలే

---

* తోడిముద్దాయిల నేరమును, సత్యాసత్యముల లెక్కచేయక, ఋజువుచేయుటకు ప్రభుత్వముపక్షమున సాక్షిగా తిరిగి తాను తప్పించుకొన ప్రయత్నించువాడు.

మాటయే సత్యము కావచ్చును. ఎట్లయినను ఈ మార్పువలన నేను తప్ప తక్కినవారందఱును బరమానందభరితులయిరి. అపు డితరు లతో కలిసియుండుట నాకిష్టములేకుండెను. ఈ సమయమున నా సాధన మిక్కిలి తీవ్రముగా సాగుచుండినది. సమత, నిష్కామత, శాంతి కొద్ది కొద్దిగా ననుభవించుచుంటిని. కాని యప్పుడును ఆభావములు దృఢపడలేదు. లోకులతో కలిసినపు డితరుల చింతా ప్రవాహాఘాతములు నా యపక్వము నవీనమునైన చింతనలపై బడినచో ఈ క్రొత్తభావములు క్షీణించిపోగలవు, అసలే కొట్టు కొనిపోగలవు. వాస్తవములో నట్లేయైనది. నాసాధన పరిపూర్తి కొఱకు విపరీత భావోద్రేక మావశ్యకమైయుండెనని, అందు కొఱకే అంతర్యామి నన్ను హఠాత్తుగా నా ప్రియమైన విజనస్థితి నుండి విడదీసి ఉద్దామరజోగుణ ప్రవాహమున బడవేసెనని నా కపుడు తెలియదు.........ఇంచుమించు ముద్దాయీలు అందఱము నొక్కచో గుమిగూడియుంటిమి. రాత్రి రెండు మూడు ఘంటల వఱకు నెవరును నిద్రించజాలరు. ఇంతకాలము నిరుద్ధమైన సంభా షణములు, నవ్వులాటలు, పాటలు వర్షాకాలపు ప్రవాహమువలె నిరంతరము ప్రవహించుచుండును. నిశ్శబ్దముగానున్న కారా గారము కోలాహలధ్వనులతో ప్రతిధ్వనించును.

ఆలిపూరు బాంబుకేసు సందర్భమున శ్రీఅర

* 'కారాకాహిని' అను బెంగాలీ గ్రంథమునుండి.

విందులతోఁగూడ నుండిన పెక్కుమంది యువకులలో ఉపేంద్రనాథ బందోపాధ్యాయగా రొకరు. ‘విప్లవకారుని స్మృతికథనములు’ అను ఆంగ్ల గ్రంథమును వీరు రచించిరి. అందు జెయిలులోఁగూడ ఖైదీలగు తోడి యువకులు, బాలురు గావించు యాగడములు, అన్యోన్య ఘర్షణములు వీనిని గుఱించి వర్ణించుచు శ్రీ అరవిందుల విషయ మిట్లు పేర్కొనియున్నారు

•

ఈ తుద్రఘర్షణలకు కేవల మతీతుడైయుండిన మానవుడు మాలో నొక్కరు మాత్రమే. వారే శ్రీ అరవిందులు. వారిని గుఱించి యెన్నెన్నో వింతకథనముల జెయిలు కాపరుల నుండి వింటిమి. వారాహారమే పుచ్చుకొనరని యొక ప్రతీతి యుండెను. వారికి మతిపోయినదనిగూడ పలువురు తలంచిరి. గండుచీమలను బరిణపురుగులను తనభోజనపళ్ళెరమున దిననిచ్చుచుండెను. మతిస్వాస్థ్యముగల వారెవరికిని తోచనట్టి వింతవిషయముల వారొనర్చుచుండిరి. యథార్థమేమో కనుగొనుటకు పలుమారు నేను ప్రయత్నించితిని. కాని యీ విషయమై వారి నడుగుటకు నాకెన్నడు ధైర్యము లేకుండెను. వారి తల వెండ్రుకలు నూనెతో మెరయుచుండుట నే నొకనాడు చూచితిని. జెయిలులో మాకు తలనూనె నిషేధింపబడినందున నిది విపరీతమై కలవరపఱచెను. అందువలన సాహసించి నే నిట్లింటిని ‘మీరు తలకు నూనె రాచె

దరా?’ ‘నేను స్నానమే చేయను’ అని వారిచ్చినజబాబు నన్ను ఊస్రాన్పడజేసెను. ‘అట్లయిన మీ వెంట్రుకలు నిగనిగలాడుచు కన పడుచున్నవే.’—‘ఔను, నేనాధ్యాత్మికముగా నభివృద్ధియగు కొలది కొన్ని భౌతికపరివర్తనములు నాయందు జరుగుచున్నవి. నా వెంట్రుకలు శరీరము నుండియే క్రొవ్వును సంగ్రహించు చున్నవి.’

ఇంతకు ముం దిటువంటి సందర్భములను నేను గమనించి యుంటిని, కాని నాకవి యెన్నడు నర్థము కాలేదు. అటుతర్వాతను ఈ విధములయిన అద్భుతములను శ్రీ అరవిందులలో నెక్కువగా జూచితిని. ఖయిదీల బోనులో నేను గూర్చుండియుండగా వారికేసి చూచుట తటస్థించినది. వారికండ్లు రెండును గాజుగుండ్లవలె నుండ గాంచితిని. మనస్సుయొక్క నానావిధ వ్యాపారములను సంపూర్ణ ముగా నిలిపివేయుట, ఒకే విషయమున మనస్సును కేంద్రీకరించుట, వీనివలన నొకవిధమగు భౌతికఫలము వచ్చునని నేను విని యుంటిని. వెంటనే యువకులకు కొందఱకు ఈదృశ్యమును జూపితిని. ఎవరును వారిదాపునకు బోవ సాహసించరైరి. తుదకు ‘సచీన్’ అను చిన్నవాడు మెల్ల మెల్లగా వారిని సమీపించి యిట్లనెను.

‘మీ యాధ్యాత్మిక సాధనవలన మీకేమి లభించినది?’ శ్రీ అరవిందులు తన హస్తమును నాతనిభుజముపై నుంచి యిట్లు జబాబు చెప్పెను.

'ఎందులకు, నాయనా! దేనికొఱకు నే వెతకితినో అది (లభించినది)'.

అంత మా పిరికితనమును దులపివేసికొని శ్రీ అరవిందుల అద్భుతానుభవముల నెఱుంగుటకై వారిచుట్టును మేము గుమిగూడితిమి. అంతర్జీవనమందలి యద్భుతరహస్యములను గుఱించి వారు సంభాషించిన దానినంతను నేను బోధపఱచుకొనలేక పోతిని. కాని యీ యతీతపురుషుడు తనజీవితమున నొక నూతనపథమును ప్రవేశించెనని నేను స్పష్టముగా గనిపెట్టితిని. సంస్కృతియొక్క వేదాంతపద్ధతిని తా నెట్లు పూర్ణముగా గ్రహించినది, తాంత్రిక పద్ధతిని ఆమూలాగ్రముగ వశపఱచుకొనుస్థితిలో తా నున్న విషయము, ఈ చివరపద్ధతి అత్యంతకష్టమైన ప్రక్రియయని వారు మాకు తెలిపియుండిరి. ఈ కడపటిపద్ధతిని, అనగా తాంత్రిక పద్ధతిని ఎచ్చట నభ్యసించితిరని మే మడుగగా వా రిట్లనిరి 'మనః కక్ష్యలో నా కొక మహాయోగి ప్రత్యక్షమై నన్నందు ప్రవేశ పెట్టెను'. అవల మనము చిక్కుకొనియున్న వ్యవహారము, వ్యాజ్యము యొక్క ఫలితముగుఱించి భవిష్యత్తును మీరు చెప్ప గలరాయని మే మడిగితిమి. "నేను విడుదలగాంతును" అని వారు సెలవిచ్చిరి.

*

* *

ఈ కేసును ప్రభుత్వపక్షమున వాదించి నిర్వహించుటకు క్రొత్తమార్గమును త్రొక్కి వంగ ప్రభుత్వమువారు మద్రాసునుండి సుప్రసిద్ధులు కీర్తిశేషులు నగు నార్టన్ బారిస్టరును ప్రత్యేకముగా బిలిపించుకొని యుండిరి. ప్రతిదినము వేయి రూపాయలవంతున ఒక సంవత్సరము పాటు ప్రభుత్వమువారు వారికి కట్నమిచ్చి బహూకరించియుండిరి. శ్రీ అరవిందుల పక్షమున తగిన న్యాయవాదిని నియమించి వారి నిర్దోషత్వమును ఋజువు చేయుట కనువుగా ధనసాయ మొనర్చవలసినదని శ్రీ అరవిందుల ప్రియసోదరి సరోజినీదేవిగారు దేశీయులకు విజ్ఞప్తి చేసికొనగా సుమారిరువది ముప్పది వేల మొత్తము ప్రోగైనది. దీనివలన శ్రీ అరవిందులపట్ల దేశీయులకు గల ప్రేమాదరణములే గాక వారి నిర్దోషత్వమందుగల విశ్వాసమును వెల్లడియగుచున్నది. ఇంత మొత్తమేని యానాటిదినములలో నొనగూడుట యాశ్చర్యము. శ్రీమంతులు, ప్రభుత్వసంబంధ మే విధముగానేనిగల వారు, చందానొసంగ సాహసించజాలరు. సామాన్యజనులే, నిఱుపేదలే తమశక్తికి మించిన త్యాగమొనర్చి ఈ ధనమును సమర్పించుకొనిరి. కండ్లు లేని కబోది బిచ్చగాడొకడు-ఎన్నాళ్ళు కష్టపడి కూడబెట్టెనోగాని-

ఒకరూపాయి తెచ్చి సరోజినీదేవికి సమర్పించుకొనెను. చదువుకొనుచుండెడి బీదపిల్లవాడొకడు తనతిండినే తగ్గించుకొనుచు దాచిపెట్టి కొన్ని రూపాయల నిచ్చియుండెను. వారే ధన్యులు! శ్రీమతి సరోజినీదేవి మరల ముప్పదివేలు కావలయునని విజ్ఞప్తి చేసియుండిరి. శ్రీఅరవిందుల పక్షమున ప్రప్రథమమున సుప్రసిద్ధులై యుండిన వ్యోమకేశ చక్రవర్తిగారిని నియమించుకొనవలయునని ప్రయత్నములు జరిగినను తుద కకస్మాత్తుగా చిత్తరంజనదాసు శ్రీ అరవిందుని న్యాయవాదిగా కోర్టులో పనిచేయుట సంభవించినది. చిత్తరంజనుని కీర్తి ప్రతిభా సామర్థ్యములు నాటినుండియే దేశమున వ్యాపింపదొడగినవి. శ్రీ అరవిందుల కీదోషవిచారణ సమయమున నలవడిన ఏకాంత కారాగారవాసము మహోపకారమే యయ్యెను. ఆ విషయ మీ క్రింద నుదాహరించిన, 'శ్రీ అరవిందోపన్యాసము' లోని భాగములను బఠించిన మనకు స్పష్టముగాగలదు.

నన్ను పోలీసువారు పట్టుకొని లాల్‌బజారు పోలీసుస్టేషనుకు త్వరితముగా తరలించుతరి నొక్కక్షణము పరమేశ్వరునిపట్ల నా విశ్వాసము చలించినది. ఏలనన వానిసంకల్పము నవలోకింపజాలక పోతిని. కావున నే క్షణకాలము సంకోచించితిని. "సర్వేశ్వరా!

నాకు సంభవించిన దిది యేమి? నాదేశీయులకై నే నొనర్చవలసిన కార్యమొకటియున్నదని, అది పరిపూర్తియొనర్పబడువఱకు తమచే పరిరక్షితుడనై యుందునని, విశ్వసించితినే? అట్టిచో నిట్టి దోషారోపణపై నే నిచటనెందుల కున్నాను?" అని భగవంతుని గూర్చి నా హృదయమందు మొర లిడితిని. ఆవల నొకటి, రెండు, మూడు దినములుగూడ గడచెను. అపుడు నాహృదయమునుండి "వేచి యుండుము, వీక్షింపుము" అని యొకవాణి వినవచ్చినది. నేనంత ప్రశాంతుడనై ప్రతీక్షించితిని. లాల్ బజారునుండి ఆలిపూరుకు గొంపోబడితిని. మనుజులనుండి దూరీకృతుడనై యొక మాసమేకాంత కారాగారబంధమున నుంచబడితిని. అచ్చట నాయందంతస్థితమైన ఆ భగవానుని దివ్యవాణి నాకర్షించుటకై ఆభగవాను డాజ్ఞాపించున దేదియో అవగాహన మొనర్చుకొనుటకై నే నొనర్పవలసినదేదియో నేర్చుకొనుటకై అహర్నిశము నిరీక్షించితిని. ఆ యేకాంతమునందే ప్రప్రథమసాక్షాత్కారము, ప్రథమపాఠము నాకనుగ్రహింపబడినది. అప్పుడు నన్ను బట్టుకొనుట కించుమించు నెలదినములకు ముందుగా నే నెఱింగిన యొకవిషయము నాకు జ్ఞప్తికివచ్చినది. ఆవిషయ మేమన, భగవంతునితోడి యధికాధిక సంబంధభాగ్యము నాకుగలుగుట కనువుగా నేకాంతవాసమునకు నే నేగుటకు, ఆత్మయందంతర్దృష్టిచే సమీక్షించుకొనుటకు, నా కర్మకలాపమునంతను గట్టిపెట్టుటకు అంతర్వాణిరూపమున నాకొక యాదేశము వచ్చియుండెను. కాని బలహీనుడనుగానుండి యా యాదేశమును శిరసావహించజాలక పోతిని. నాకృషి నాకపు డత్యంత ప్రియమై యుండెను. నే నచ్చట లేకున్న ఆకార్యము హాని

బొంది తుదకు నష్టమై నిలిచిపోవునని, నాహృదయాంతరమున గల
అహంకారకారణమున నేనుభావించితిని. అందువలన నేనాకార్య
మును విడిచిపెట్టకుంటిని. భగవానుడు మరల నాతో నిట్లు సంభా
షించునట్లు నా కనుభూతమాయెను. ‘‘నీవే త్రెంపివేసికొన
జాలని బంధనముల నీకుగా నేనే త్రెంపివైచితిని. ఏలనన,
ఆ కార్యమట్లు కొనసాగవలయునను ఇచ్ఛ నాకులేదు. ఎన్నడు
నాకట్టిసంకల్పముగూడ లేదు. నీవు చేయవలసినది మరొక కార్యము
కలదు. ఆకార్యార్థము—నీయంతట నీవు నేర్చుకొనజాలకుండిన
దానిని నీకు బోధించుటకు, నా కార్యమునకు నిన్ను తయారు చే
యుటకు—నిన్ను నే నిచ్చటికి తీసికొనివచ్చితిని’’. అంత భగవా
నుడు గీతా గ్రంథమును నా హస్తములం దుంచెను, ఆతని శక్తి
నాలో ప్రవేశించెను. నేను గీతాప్రోక్తసాధనము చేయగలిగితిని.
శ్రీకృష్ణు డర్జునున కేమి యాచరింపుమని యాజ్ఞాపించెనో, తన
కార్య మొనర్చ గాంక్షించు వారి కందఱకు నేమి శాసించునో—
అనగా రాగద్వేషములనుండి విముక్తి నందుటకు, ప్రతిఫలాపేక్ష
లేక భగవత్ ప్రీతికై కార్యమొనర్చుటకు, పరమేశ్వరుని హస్త
మున స్వీయచేష్టారహితమైనట్టియు విశ్వాసవంతమైనట్టియు నొక
యుపకరణముగా నగుటకు, అల్పుడు - అధికుడు, మిత్రుడు -
శత్రుడు, జయము - అపజయము వీనిపట్ల సమహృదయము గలిగి
యుండుటకు, ఇట్లుండియు నీశ్వర కార్యముల నజాగ్రత్తగా జేయ
కుండుటకును—దానిని నేను బుద్ధిబలముతో గ్రహించుటకు
మాత్రమే గాక అనుభవమునకు దెచ్చుకొనవలసి యుండెను.
హిందూమత మనగా నేమో నా కవగాహన మైనది. మనము

హిందూమతమును గురించి సనాతనధర్మమును గురించి పలుమారు ప్రసంగింతుమే గానీ మనలో నిజముగా కొలదిమందియే దానిని గురించి యెరుంగుదురు. ఇతర మతములు మత విశ్వాస సంప్రదాయములే ప్రధానముగా గలిగియున్నవి. కాని సనాతనధర్మము జీవితసర్వస్వమునై యున్నది; అది నిత్యానుష్ఠానమం దుండవలసినదేగాని అంతగా విశ్వాసమునై నాధారపడియుండునది కాదు. విశ్వమానవ విమోచనముకయ్యే ఈ ద్వీపమునం దేకాంతముగా బహుకాలమునుండి వర్ధిల జేయబడుచున్న ధర్మ మది. ఈ సనాతన మతము నందఱకు ప్రసాదించుటకే భారతదేశము వర్ధిల్లుచున్నది. ఇతర దేశములవలె స్వార్థమునకుగాని లేదా తాను శక్తిమంతమైనపుడు దుర్బలుల నణగద్రొక్కుటకుగాని ఇండియా వర్ధిల్లుట లేదు. ఆమె తన కప్పగింపబడిన ఆ నిత్యజ్యోతిని ప్రపంచమునం దంతట బ్రచురించుటకే వర్ధిల్లుచున్నది. తనకొఱకుగాక మానవకోటి కొఱకే ఇండియా ఎల్లపుడు నిలిచియున్నది. తన కొఱకుగాక మానవకోటి కొఱకే ఆమె మహత్త్వమును బడసియుండవలయును.

కావున తరుపరి భగవానుడు నాకుజూపించిన దిది: హిందూ మతముయొక్క మూలసత్యమును నేను గుర్తించునట్లొనర్చెను.

[illegible]ని జెయిలర హృదయమును మార్చి వారిని నాపట్ల సుముఖులుగా జేసెను. "ఇత డేకాంతనిర్బంధమున బాధపడుచున్నాడు. ఉదయమున సాయంకాలమున అర్ధఘంట సేపాతని గదికావల తిరుగుటకైన సెలవిండు" అని జెయిలర్లు ఆంగ్లేయు డగు కారాగృహాధికారితో మాటాడిరి. ఆ ప్రకార మేర్పాటయినది. అపుడు నే నట్లు నడచుచున్న సమయమునందే తిరిగి ఆతని-భగవానుని-

శక్తి నాలో ప్రవేశించినది. నన్ను మనుజులనుండి మాటుపఱచిన ఆ కారాగృహము నొకపర్యాయ మవలోకించితిని. నేను బంధింపబడియున్నది ఆయున్నతకుడ్యముల కారాగారముగా గనబడలేదు. అంతేకాదు! నన్ను వాసుదేవుడే పరివేష్టించియుండెను. నా గది ముంధఱ వృక్షశాఖలక్రింద నడచితిని. కాని యది వృక్షము కాదు! అటనిలచి తన యాచ్ఛాదనము నాపై బఱపి రక్షించినది శ్రీకృష్ణుడే, వాసుదేవుడే! నా కారాగారపు గదియొక్క కమ్ములను-తలుపునకు ప్రత్యామ్నాయముగా నున్న ఇనుపకమ్ములను-వీక్షించితిని. తిరిగి ఆ వాసుదేవుడే కంటికగపడెను. పహారా ఇచ్చుచు నాపై గావలికాయుచుండినది నారాయణుడే! పరుండుటకు నాకియ్యబడిన మోటుకంబళ్ళపై మేనువాల్చితిని. అపుడును శ్రీకృష్ణుని - నా ప్రాణమిత్రుని - ప్రియుని - దివ్యకరస్పర్శము ననుభవించితిని. నా కాతడు ప్రసాదించిన నిగూఢసందర్శన ప్రథమప్రయోజన మిదియే.

*

* *

క్రిందికోర్టులో కేసు విచారణ ప్రారంభమై మేజస్ట్రేటు యెదుట మేము గొనిరాబడినపుడును నన్నా యంతర్దృష్టియే వెంబడించెను. భగవాను డిట్లనెను. "నీవు జెయిలులో త్రోయబడినపుడు భగ్నహృదయుడవై 'తమ ప్రాపేడ' యని నాకై నీ వాక్రందించ లేదా? ఇదిగో! ఇపుడు మేజస్ట్రేటును చూడుము. దోషారోపణ మొనర్చు ప్రభుత్వ న్యాయవాదిని జూడుము". నేను కన్నెత్తి చూచితిని, నా కగుపడినది మేజస్ట్రేటు కాదు, వాసు

దేవుడే, ఆ న్యాయస్థానము నలంకరించినది నారాయణుడే. అంత ప్రభుత్వపక్ష న్యాయవాది దెస చూచితిని. నా కగుపడినది ప్రభుత్వపక్ష న్యాయవాదిగాదు, అట గూర్చుండినది శ్రీకృష్ణుడే! ఆ నా ప్రియుడు - మిత్రుడే - అచ్చట గూర్చుండి మందహాస మొనర్చి యిట్లనెను. "ఇపు డింకను భయమెందుకువా? నే నెల్ల మానవులయందు నంతర్యామిని. పరివర్తనములను నేను శాసించెదను. ఇంకను నారక్షణ నీకుగలదు. నీవు భయపడరాదు. నీపై కొనిరాబడిన ఈ అభియోగమును నా చేతి కప్పగింపుము. దానితో నీ కవసరము లేదు. విచారణ నిమిత్తముగాదు నిన్నిచ్చటికి గొనివచ్చినది; మఱొకపనికి. ఈ యభియోగము నాకార్యమున కొక సాధనమే కాని, అంతకంటె మరేమియు గాదు." ఆవల సెషన్సుకోర్టులో విచారణ ప్రారంభమైనపుడు, నా న్యాయవాదికి, నా ప్రతిపక్ష సాక్ష్యమున నేది యసత్యమో, సాక్షుల నే యే విషయములపై సవాలు చేయనగునో ఆ విషయమై, నాసలహాల నన్నింటిని వ్రాయ నారంభించితిని. అపుడు నే నూహించని దొకటి సంప్రాప్తమైనది. నా పక్షమున వాదించుట కేర్పరుపబడిన ప్రయత్నము లన్నియు నకస్మాత్తుగా మారిపోయినవి. నాపక్షమున వాదించుటకై మరియొక న్యాయవాది న్యాయస్థానమున నిలువ బడెను. అనుకొననిదే వారు వచ్చిరి. వారు నా స్నేహితులు. కాని ఆయన వచ్చుచున్నాడను విషయమే నాకు తెలియదు. నన్ను రక్షించుటకై ఎవరు తన తక్కిన ఆలోచనల నన్నింటిని త్రోసిపుచ్చి, తన న్యాయవాది యాదాయము నంతయు పరిత్యజించి, మాసముల పర్యంతము దినదిన మర్ధరాత్రివఱకు మేలుకొనియుండి

దేహారోగ్యమును గోల్పోయెనో ఆపురుషుని నామమును - శ్రీయుత చిత్తరంజనదాసుగారిని - మీరందరు వినియున్నారు. వారిని నేను చూడగానే తృప్తిపడితిని. అట్లయ్యును సహజాయిషి వ్రాసి యిచ్చుట అవసరమని అపుడుగూడ భావించితిని. అంత నది యంతయు మారిపోయినది. అంతఃస్థితముగా నాకీ సందేశము లభించినది. "నీ కాళ్ళచుట్టు నొడ్డిన ఉరులనుండి నిన్ను రక్షించున దీయనయే. ఆ కాగితముల నావలబెట్టుము. అతనికి సలహా చెప్పునది నీవు కాదు. నే నాయనకు బోధించెదను". అప్పటినుండి కేసునుగురించి యొక్కమాటనేని నాయంతట నేను నా న్యాయ వాదితో ననియుండలేదు. అథవా నే నెపుడేని ప్రశ్నింపబడు నపుడు ఆ ప్రశ్నకొసంగు నా సమాధానము కేసున కేమాత్రము సహాయకారి గానట్లు నా కెల్లప్పుడు కనబడుచుండెను. అంత సర్వము నాతనికే వదలివేసితిని. అతడే సంపూర్ణముగా నా వ్యవహారము నంతను దన చేతిలోనికి తీసికొనెను. ఎట్టి పర్యవసానము గాంచెనో మీకు తెలియును. నా కొఱకు దైవ మేమి యుద్దేశించెనో మొదటనుండియు నాకు తెలియును. కారణము పదింబది నా కది వినబడినది. అంతర్వాణి కెల్లపుడు 'వీనులొగ్గి' నే నిట్లు వినుచుంటిని. "నేను నడిపించుచున్నాను. కాన భయపడవలదు. కారాగారమున కెందులకు నిన్ను తీసికొనివచ్చితినో ఆ కార్యముపట్ల నే నీ దృష్టిని మరల్పుము. నీవు బయటికి వచ్చినపుడెన్నడును భయపడరాదని సంశయింపరాదని జ్ఞాపకముంచుకొనుము. కావున నెట్టి మబ్బులేని ఎట్టి యపాయములేని ఎట్టి బాధలేని ఎట్టి కష్టములేని రానిమ్ము. ఎంత అసాధ్యమేని గానిమ్ము;

ఏదియు నసాధ్యముగాదు. ఏదియు కష్టమునుగాదు. జాతియందు, జాతీయాభ్యుదయమందు నే నున్నాను. నేను వాసుదేవుడను, నారాయణుడను. నే నేమి యిచ్ఛగింతునో అదియే అయితీరును గాని ఇతరులు గోరునది కానేరదు. దేనిని నేను సంఘటింపజేయ నభిలషించితినో దానిని ఏ మానవశక్తియు నివారించజాలదు."

పిమ్మట నకస్మాత్తుగా నొకటి సంభవిల్లెను. నే నొక త్రుటిలో నేకాంతకారాగార మందే కాంతముగా నుండుటకు గొంపోబడితిని. ఆ కాలమందు నాకేమి సంప్రాప్తమైనదియు వెల్ల డించుటకు సంప్రేరితుడనుగాను. * కాని యనుదినము భగవానుడు తన యద్భుతముల జూపించెననియు హిందూమతముయొక్క పరి పూర్ణసత్యము నా కాత్మానుభవమగునట్లు చేసెననియు మాత్రము చెప్పగలను. నా కంతకుపూర్వ మెన్నియో సంశయము లుండెను. నే నింగ్లాండునందు విజాతీయభావములలో కేవలము విదేశ వాతా వరణమున బెరిగితిని. హిందూమత మంతయు భావనాకల్పిత మనియు నందు స్వాప్నిక సంబంధ మెక్కువగా నున్నదనియు భ్రాంతి మాయ ఈ సంబంధమే మిక్కుటమనియు నిట్లు హిందూ మతమందలి యనేక విషయముల గురించి పూర్వ మొకప్పుడు భావించు చిత్తవృత్తి నందియుంటిని. కాని యిప్పు డన్ననో హిందూమత సత్యముల ననుదినము మానసమున గ్రహించితిని, హృదయమున సాక్షాత్కరించుకొంటిని, శరీరమం దనుభవించితిని. అవి నాజీవనమునందు సిద్ధానుభవము లయినవి. ఏ భౌతిక శాస్త్రమును విప్పి చెప్పలేని విషయములు నాకు దృగ్గోచరము లయినవి. భగవానుని నేను ప్రప్రథమమున సమీపించినపుడు

పూర్తిగా భక్తున కుండవలసిన భావమునగాని జ్ఞాని కుండవలసిన లక్షణమునగాని నే నుండలేదు. నేను ప్రజాహిత కార్యరంగమున కీడ్వబడుటకుమున్ను, స్వదేశోద్యమమునకు ముందు, కొన్ని సంవత్సరముల క్రిందట బరోడాలో నే నాతని సమీపించితిని.

నేను దైవము చెంతజేరిన యప్పటి యాకాలమున ఆచరణ నిరతమగు శ్రద్ధ నా కాయనయందు లేకుండెను. దైవము మన కందరాని దనుభావము, నాస్తిక భావము, సంశయభావము నా కుండెను. అసలు దైవ మొక డున్నాడనునదియే నేను గట్టిగా నమ్మకుంటిని. అతని సాన్నిధ్యమును నే నెఱుంగకుంటిని. ఇట్లుండియు నదేదో యొకటి వేదసత్యమునకు, గీతాప్రోక్తసత్యమునకు హిందూమత సత్యమునకు న న్నాకర్షించివైచినది. ఈ యోగమం దెచ్చటనో యొక ప్రబల సత్యము, వేదాంతముపై నాధారపడిన ఈ హిందూమతమునం దొక గట్టిసత్యము ఉండి తీరవలయునని యనిపించినది. కావున నేను యోగాభిముఖుడనై దాని నభ్యసించుటకు, నా యీ భావము సరియేనా యని కనుగొనుటకు తీర్మానించుకొనినపుడు నే నీ భావముతో భగవాను నిట్లు ప్రార్థించితిని. "సర్వేశ్వరా! నీవు ఉన్నయెడల నిక నా హృదయము నెఱుంగుదువు. ముక్తికొఱకు తమ్ము నే నర్థించుటలేదని, ఇతరులందరు నడుగు నట్టిదానిని దేనిని నేను గోరుటలేదని తమకు తెలియును. ఈ జాతి నుద్ధరించుటకు శక్తినిమాత్రమే నేను వేడుచున్నాను. ఎవరికొఱకు నా జీవితము ధారపోయునట్లు ప్రార్థించెదనో, ఎవరిని నేను ప్రేమించెదనో అట్టి యీ మానవులకు సేవజేయుటకు నన్ను ననుగ్రహించుడని మాత్రమేత మభ్యర్థింతును"

యోగసిద్ధికై బహుకాలము శ్రమపడితిని. తుదకు కొంతవఱ
కుపలబ్ధి గాంచితిని; కాని ఎందుల కత్యంతముగా కాంక్షించితినో
ఆ విషయమున తృప్తి నందలేదు. ఆవల కారాగారముయొక్క
యేకాంతవాసమున నా యేకాంతపు గదియందు మరల దానికై
ప్రార్థించి యిట్లంటిని. "భవదాదేశమును ప్రసాదింపుము. ఏమి
చేయవలయునో నాకు దెలియదు. సందేశము ననుగ్రహింపుము."
ఆవల యోగసంధానమున రెండు సందేశము లనుగ్రహింపబడినవి.
మొదటి సందేశ మిది: "నే నొక కార్యమును నీకిచ్చియున్నాను,
అది యీ జాత్యుద్ధరణమునకు సాయపడుటయే. త్వరలో నే నీ వీ
కారాగారమునుండి స్వేచ్ఛ గాంచుకాలము రాగలదు. ఏలన
నీ వీ పర్యాయము శిక్షింపబడుటగాని లేక దేశమునకుగా నితరుల
వలె బాధపడుచు నీవు కాలము గడత్రోయవలయునని గాని నా
సంకల్పము గాదు. పనిచేయుటకు నిన్ను నే నియమించితిని, నీవు
ప్రార్థేయపడిన ఆదేశము నదియే. ఇక బయటకువెళ్లి నా కార్య
మొనర్చుటకు నీ కాదేశము నిచ్చుచున్నాను." రెండవ సందేశము
నందుకొంటిని. అది యిది: "ఏకాంతవాసమగు నీసంవత్సరము
నందు నీకే విషయమున సందియము లుండెనో ఆ విషయము ను
గుఱించి నీకు ప్రత్యక్షము గావింపబడియున్నది, హిందూమత
సత్య మదియే. ప్రపంచమునెదుట నేను లేవదీయుచున్నది యీ
మతమునే; నేను ఋషులు, సాధుసత్తములు, అవతారమూర్తులు
వీరిమూలమున నభివృద్ధిగావించి పరిపూర్ణస్థితి నందించిన దీమతము నే;
ఆ మతమే నానా జాతులలో నా కార్య మొనర్చుటకు ప్రస్తుతము
ప్రారంభించుచున్నది. నాసందేశమును వ్యాపింపజేయుటకే నే

నీ జాతిని సముద్ధరించుచున్నాను. ఇదియే సనాతనధర్మము, సనాతనమతము. నిజముగా నీ వింతకుముందు దీన్ని నెఱుంగకుంటివి; కాని దానిని నీ కిపుడు నేను వ్యక్తమొనర్చి యున్నాను. నిన్నంటి యుండిన అవిశ్వాసమునకు, సంశయమునకు సమాధాన మియ్యబడినది. బహిరంతరములందు స్థూలసూక్ష్మరూపమున నీకు తార్కాణముల నిచ్చి యున్నాను, నిన్నవి సంతృప్తుని గావించినవి. నీ విక బయటికి వెళ్ళునపు డీ సందేశమును నీ జాతికి చాటింపుము. సనాతనధర్మమున కర్యే వా రభ్యుదయము గాంచవలెను. వారి యభ్యుదయము కేవలము వారికొఱకుగాక ప్రపంచమునకే. సర్వప్రపంచ సంసేవనమునకై వారికి స్వాతంత్ర్యప్రదాన మొనర్చుచున్నాను. అందువలన భారతదేశ మభ్యున్నతి నందినదనిన సనాతన ధర్మమే సమృద్ధ మగునని భావము. భారత దేశము ప్రశస్తమై విస్తరించుననిన సనాతనధర్మమే ప్రపంచమునందంతటను ప్రశస్తమై వ్యాప్తిగాంచునని భావము. ఈ ధర్మము కొఱకే, ఈ ధర్మాధారముననే భారతదేశము జీవించియున్నది. మతమును మహిమాన్వితమొనర్చుట యనిన దేశమును మహిమాన్వితమొనర్చుటయే. సర్వప్రదేశములందు, సర్వమానవులందు, సర్వవస్తువులయందు నేనున్నాననియు నే నీయుద్యమమునందున్నాననియు, దేశమునకుగా కష్టపడువారియందు మాత్రమే గాక ఆ దేశసేవకుల నెదిరించి వారి మార్గము నిరోధించు వారియందును నేను పనిచేయుచున్నాననియు నీకు నిరూపించియున్నాను. ప్రతి దేహమందును నేను బనిచేయుచున్నాను. మానవులు వారి యిష్టమువచ్చినట్లు వా రేమి యాలోచించినను ఏమి చేసినను మదీయ

సంకల్పమునకు సాయపడుటకన్న నన్యమేమియు చేయజాలరు. వారుగూడ నా కార్యము నే జేయుచున్నారు; వారు నా యుప కరణములే గాని నా శత్రువులు గారు. మీ సర్వ వ్యాపారము లందును ఏ మార్గమున మీరు నడచుచున్నదియు తెలియక నే మీరు ముందు కేగుచున్నారు. మీ రొక కార్య మొనర్ప నూహించి మఱి యొకటి చేయుదురు. మీ రొక ఫలమును కాంక్షించ మీ ప్రయత్న ములు మాత్రము తదితరమునకో తద్విరుద్ధము నగుదానికో ఉపయోగ పడుచున్నవి. ఒకశక్తిబయలుదేరి ప్రజలలో ప్రవేశించినది. బహు కాలముగా నేనీ యభ్యుదయమును సంసిద్ధ మొనర్చుచున్నాను. ఇపుడు కాలమాసన్నమైనది. ఇక నేనే దానిసిద్ధిని ప్రాపించెదను."

మేజస్ట్రేటు కోర్టునందు దోషారోపణముల నిర్ణ యించి సెషన్సు-జిల్లా-కోర్టున కంపబడిన తరువాత న్యాయాధిపతియగు బీచ్ క్రాఫ్ట్ సమక్షమున నెనో్మ మాసములు విచారణ జరిగినది. నార్టన్ ప్రభుత్వపక్ష మున పదునాఱుదినములును శ్రీ అరవిందుల పక్షమున చిత్తరంజను డెనిమిది దినములును తమతమ శక్తి సామర్థ్యముల బ్రకటించి వాదించిరి. శ్రీ అరవిందు లీ సమయమున న్యాయాధిపతి సముఖమున తన నిర్దోషత్వ మును వెల్లడించుచు పలికిన వాక్యములను గొన్నింటి నీక్రింద నుదాహరించెదము.

వాఙ్మూలము

నా వాఙ్మూలములో తెలిపినట్లు బరోడానుండి కలకత్తాకు వచ్చినప్పటినుండియు ఆ - ౩౦ ఆగస్టు ౧౯౦౫ - యుత్తరమున నుదాహరించిన సిద్ధాంతములనుండి యొక క్షణమేని యతిక్రమించ లేదని చెప్పుచున్నాను. నా వ్రాతమూలకమైన వాఙ్మూలమునందు, నా కార్యకలాపముల స్వభావ మేదియైనను—అవి రాచకీయములు గాని, సాంఘికములుగాని, మతవిషయములుగాని— నా కార్య కలాపముల సాగించిన కాలమందంతటను, ఆగస్టు ౩౦ తేది యుత్త రములో నుద్ఘాటించిన సిద్ధాంతములనుండి యొకక్షణమేని మఱలిన వాడను గానని చెప్పియున్నాను. తమ సముఖమునను నాయభి యోగ మంతయు నిదియే. నాదేశమునకు స్వాతంత్ర్యాదర్శమును నేను బోధించుట చట్టమునకు వ్యతిరేకమని యూహింపబడునెడల నే నా నేరము నొప్పుకొనెదను. అదియే (బోధించుట చట్టమునకు వ్యతిరేకమనుట) యిట ధర్మమగునెడల నే నా నేరమును చేసితినని నన్ను శిక్షించుడని తమ్మడుగుచున్నాను. కాని నేను చేయని నేర ములను, నా సమస్తప్రకృతికి సంపూర్ణముగ విరుద్ధమై వెగటు బుట్టించునట్టి కర్మలను, నా మనఃశక్తిని పాటించి, నావలన నెన్న డును గావింపబడజాలనట్టి కార్యములను మాత్రము నా కంటగట్ట వలదు. స్వాతంత్ర్యాదర్శమును బోధించుట దోషమైనయెడల నే

నట్లు చేసితినని ఒప్పుకొనుచున్నాను, నే నెన్నడును కాదనలేదు. నే నందునిమిత్తమే నాజీవితసర్వస్వము బరిత్యజించితిని. తదర్థమే, దాని ననుష్ఠించుటకు దానికై కృషిచేయుటకు నేను కలకత్తాకు వచ్చితిని. అదియే నాజాగ్రదవస్థలో తదేకస్మరణముగా నా నిద్రావస్థలో తదేకస్వప్నముగా నున్నది. అదియే నాదోషమైనయెడల దానికి సంబంధించిన నానా విషయములను ఋజువుచేయుటకుగా సాక్షులను బిలుచుకొనిరావలసిన యవసరమే లేదు. ఇదిగో, నే నిచ్చటా నేరము నొప్పుకొనుచున్నాను. కోర్టువారిమ్రోల నే విన్నవించునదంతయు నిదియే. ‘వందేమాతరం’ రాజద్రోహదోషవిచారణ సమయమున నాడించబడిన రంగమును మఱల నాడించకుందురుగాక.

ఈ విచారణ క్రియాకలాపమున నన్యభావముల నారోపింపకుందురుగాక. అదియే - స్వాతంత్ర్యాదర్శప్రబోధమే - నా దోషమైనయెడల ఆ మాట స్పష్టముగా సెలవియ్యుడు, నే నే శిక్షనైన సంతోషముగా భరించెదను. నే నెన్నడు నూహించజాలనట్టి నాకసహ్యకరమైనట్టి నా సమస్తప్రకృతికి విరోధమైనట్టి నేరముల నా కారోపించుట, లవమేని విశ్వసింపజాలని సాక్ష్యాధారమున మాత్రమేగాక నే నే బోధ యొనర్చుట కాదేశింపబడినట్లు భావించితినో అటువంటి యున్నతాదర్శమునుమాత్రమే వెల్లడించు నావ్రాతలనే యందుల కాధారముగా తీసికొనుట,

నాకు కష్టముగానున్నది. నే నా నేరమును చేసితిని, నే నెన్నడు లేదన్న ప్రశ్నయే లేదు. పాశ్చాత్యదేశమందలి రాచకీయతత్త్వ సిద్ధాంతములను నే నవలంబించితిని. వానిని సనాతనమైన వేదాంతోపదేశమునకు సమన్వయించితిని. నాదేశీయులకు 'సర్వజాతుల సమావేశమందు భారతదేశ మొనర్చవలసినధర్మము - కర్తవ్యము - ఒంతుగల' దని వారు గ్రహించునట్లు బోధించు కార్యభారము నాపై మోపబడినదని తెలిసికొంటిని. అదియే నా తప్పిదమైన యెడల మీరు నాకు సంకెళ్ళు వేయవచ్చును, నన్ను బంధింపవచ్చును; కాని నే నా నేరమును జేయలేదనిమాత్రము నాచే చెప్పింపజాలరు. స్వాతంత్ర్యాదర్శమును బోధించినందులకు చట్టములోని యే సూత్రములకును నేను గురిగానని విన్నవించ సాహసించెదను; ఇక నాపై నారోపింపబడిన కృత్యములగురించి, లిఖితపూర్వకమైన సాక్ష్యమేమియు లేదనియు నేను బోధించినట్టియు, రచించినట్టియు ప్రతిదానికిని సాక్ష్యములో కనిపెట్టబడిన నా ప్రతి మనోభావమునకును సంపూర్ణముగా పరస్పర విరోధమున్నదనియు విన్నవించుచున్నాను.

ఇట్లు శ్రీ అరవిందుల వాక్యములను ఉభయపక్షముల న్యాయవాదులు వెల్లడించిన వాదములను జ్యూరీలందఱు శ్రద్ధగావిని శ్రీఅరవిందులు నిర్దోషియని యేకగ్రీవముగా తమ దృఢాభిప్రాయమును వెల్లడించిరి.

న్యాయాధిపతియు నావల నెలదినము లాలోచించి విష
యముల నన్నింటిని ఎన్ని పుటలపర్యంతమో చర్చించి
తుదకు జ్యూరీలతో నేకీభవించుచు శ్రీ అరవిందులపై
నేర మేమియు లేదనియు నిర్దోషిగాన విడుదల చేయవలె
ననియు తీర్పుచెప్పి న్యాయపరిపాలనాధర్మమును నెర
వేర్చి కృతకృత్యు డాయెను. శ్రీ అరవిందులను నిర్బం
ధించినపుడు వారింటశోధించి సంగ్రహించిన వ్రాతప్రతు
లలో 'బహిష్కారమునందలి ధర్మము' (మొరాలిటీ
ఆఫ్ బాయకాట్) అను వ్యాసమును దోషారోపణమును
ఋజువుచేయుట కాధారముగా పోలీసువారు కోర్టులో
దాఖలు చేసియుండిరి. న్యాయాధిపతి ఆ వ్యాసమును
పఠించి యందు రాజద్రోహము లేదని నిర్ణయించుట
మాత్రమే గాక నిరుపమానమగు శ్రీ అరవిందుల
యాంగ్లరచనా నైపుణ్యము నెంతో ప్రశంసించియుండిరి.
విచారణకాలమును నొకసంవత్సరమంతయు కారాగార
వాసము ననుభవించిన శ్రీ అరవిందులు తిరిగి ౧౯౦౯
మే తే ౬ దిని విడుదలగాంచిరి.

ఈ సందర్భమున నొకవిషయమును జెప్పన
వలసియున్నది. అది న్యాయాధిపతియగు బీచ్ క్రాఫ్ట్
దొరకు సంబంధించినది. ఐ. సి. ఎస్. పరీక్షకు శ్రీ అర

విందులతో పాటు వీరును సహాధ్యాయిగా కేంబ్రిడ్జి విశ్వవిద్యాలయములో చదివినవాడు. సాహిత్యమున వీరి కన్న శ్రీ అరవిందులే ఎన్నోమడుంగుల మిన్నగా నుత్తీర్ణులైరి. సహాధ్యాయియు నందువలన మిత్రుడును అయినందున సహానుభూతితో శ్రీ అరవిందులు నిర్దోషి యని తేల్చి తీర్పు చెప్పిరాయని కొందఱపోహ నందవచ్చు నేమో కాని యది కేవలము నిరాధారము. కళాశాలలో గాని, పరీక్షాసమయమున గాని శ్రీ అరవిందులు వీరిని దూరము నుండియే చూచినట్లును, వీరితో నేనాడును రెండుమాటలేని మాటాడనట్లును, అన్యోన్య పరిచయ మేమియు లేనట్లును దెలియుచున్నది.

శ్రీ అరవింద జీవితము

నాలుగవ తరంగము

కర్మయోగి పత్రికా నిర్వహణము

శ్రీ అరవిందులు జెయిలునుండి వచ్చిననాటి వంగదేశము జీవచ్ఛవమై యుండెను. ఇంచుమించు దేశ సేవాపరాయణు లందఱును చెఱసాలలో నుండిరి. వంగ దేశ నాయకులగు అశ్వినీకుమారదత్తు, కృష్ణకుమార మిత్ర, సుబోధచంద్రమల్లిక్, శ్యామసుందరచక్రవర్తి మున్నగు సుప్రసిద్ధులు డిపోర్టేషన్ చట్టముక్రిందనే దోషారోపణము విచారణయు లేకుండగనే బంధింపబడియుండిరి. జాతీయపక్షనాయకుడగు తిలక్ లోకమాన్యుడు తన 'కేసరి' పత్రికయందు ప్రకటితమైన వ్యాసములు కొన్ని రాజద్రోహపూరితములైనవను కారణమున నాఱు సంవత్సరముల శిక్షకు పాత్రుడై మాండలే యందుండెను. జాతీయవాదమును, తలయెత్తి ధైర్యముగా

వెల్లడించు నాయకుడే లేకుండెను. ఈ విషాదదుస్థితి
కన్నారజూచిన శ్రీ అరవిందులు, ఇంతవఱకు పరోక్ష
ముగా బనిసేయుచుండిన శ్రీ అరవిందులే బహిరంగ
ముగా నాయకత్వము వహించి జాతీయపక్షము, జాతీయ
వాదము మొదలంట నంతరింపకుండ కాపాడవలసిన
బాధ్యతను స్వీకరించుట తప్పనిసరి యాయెను. ౧౯౦౯-వ
సంవత్సరముననే 'వందేమాతరం' పత్రిక అంతరించి
నందున, చెల్లాచెదరై బీభత్సస్థితిలో మునింగియున్న
దేశీయుల కాధ్యాత్మిక దృష్టితో కారాగారమున గాం
చిన యోగానుభవముతో కర్తవ్య మిదియని వెల్లడించి
ప్రబోధించుట కనువుగా 'కర్మయోగి' యని యాంగ్ల
మున, 'ధర్మ' యని వంగభాషయందు రెండు వార
పత్రికలను కారాగారమునుండి బయల్పడిన మాసము
దినములలోనే స్థాపించి నిర్వహించ సాగిరి. ఆ పత్రికా
ముఖ పత్రమున శ్రీ కృష్ణుడు సారథిగా అర్జుని రథము
తోలుచున్నట్లు చక్కనిపటము ముద్రితము. దీనిని
గుఱించి శ్రీ అరవిందులే సూక్ష్మముగా నిట్లు వ్యాఖ్యాన
మొనర్చియున్నారు: ఆ సంహారక్షేత్రము మీదుగా
కురుక్షేత్రసారథి అర్జుని రథమును నడిపించుట కర్మ
యోగముయొక్క ప్రతిబింబమని వివరణమని; ఏలనన,

శరీరము రథము; పరుగిడెడి గుఱ్ఱము లింద్రియములు. ఇక రక్తమాలిన్యమయములై బురదలో దిగబడి పోవు. ప్రపంచమార్గముల ద్వారానే మానవాత్మను శ్రీకృష్ణుడు వైకుంఠమునకు నడిపించుచున్నాడు. —కర్మయోగపత్రిక నే సంకల్పముతో నే యాదర్శవిధానములతో స్థాపింపబడినదియు నీక్రింద సంక్షేపముగా నుదాహరించిన వ్యాసరాజములలోని వాక్యముల వలన గొంత తెలియగలదు.

పాశ్చాత్యసంపర్కమున స్వజాతీయ స్వధర్మములు నశించినవి. చాతుర్వర్ణ్యము జీర్ణించి వర్ణసంకర మేర్పడినది.

*

* *

బ్రహ్మతేజస్సు విధ్వంసమగుటవలననే క్షాత్రధర్మము, వైశ్యధర్మము, శూద్రధర్మము సర్వము లుప్తమైనది.

*

* *

ఏవో హైందవత్వమను శ్రద్ధియభిమానమే కొంతగలదు గాని వారి లక్ష్యలక్షణములు బూర్తిగా దెలియవు., మన పూర్వస్థితిని వలనాని ప్రస్తుతస్థితిని గుర్తించి భావిస్థితిని యూహించవలసియున్నది!

*

* *

మన జాతీయ మత విజ్ఞానైశ్వర్యము నానారూపముల విలసిల్లినది. అన్నిమతముల,మతోద్ధారకుల, ధర్మానుష్ఠానముల సమన్వయ మొనర్చి యందలి జీవ రహస్యమును గుర్తించి యుత్తేజము నందవలసియున్నది.

సత్యయుగమునకు బునాది బ్రహ్మతేజస్సు. బ్రహ్మతేజస్సే అన్నిటికంటె ముఖ్యము నావశ్యకమును. మఱొకవిధమున మార్చి చెప్పవలయునన్న మతమే ప్రధాన మనవచ్చును. కాని యూరోపి యన్లు భావించు మతముమాత్రము బ్రహ్మతేజస్సు కాజాలదు. బ్రహ్మతేజస్సు ఆధ్యాత్మికము, శక్తిస్వరూపము, సారవంతము. ఈశ్వరేచ్ఛానుగుణముగా నేకార్యమునకేని దానిని వినియోగించ నగును. అది వ్యక్తివిమోచనమునకు జాతీయనిర్మాణమునకు నుప యోగపడును. అది అంతఃస్థితముగా నీశ్వరశక్తిగా నతీత మానవ ప్రజ్ఞగా బనిచేయగలదు. చిరకాలసంచితమై మనకు కరగతమైన విధానముల మూలముననే ముప్పదిమూడుకోట్ల మానవులలో ఆశక్తిని ప్రబోధించుటయే మా సంకల్పము.

పాశ్చాత్యులు మతమును నిత్యజీవితమునుండి విడదీసి విజయవంతుల మైతిమని మురియుచున్నారు. 'మతము దాని స్థానములోనే యున్నంతవరకు మంచిదే. కాని రాచకీయములలో శాస్త్రపరిశోధనలలో వ్యాపారవిషయములలో మతసంబంధ ముండరాదు. దాని సంబంధము నష్టదాయకము.' ఇది వారి తర్కము!

మతమును పాశ్చాత్యులు గ్రహించిన విధము మాత్రము వర్జనీయమే. కాని యథార్థమతము, పారమార్థికము, ఆధ్యాత్మిక లక్ష్యము, పరోపకారము, సత్యసాధనము, ఆత్మార్పణము, ఆత్మశుద్ధికై పరితాపము దీని నంతయు మానవ సంఘము విధ్యుక్తముగా గాంక్షించవలసినదే. ఏమైనను భగవంతు డుండుట నిజము. అట్లున్నయెడల నాతని మన మొక మూలకుద్రోసి 'అదియే నీ స్థానము. ఇక ప్రపంచము, జీవనము, అదంతయు మాకు సంబంధించినది' అని నుడువజాలము. అతడు సర్వవ్యాపి. అంతటను ఆతనికి ప్రవేశముగలదు. ఒక్కొక్క నాస్తికయుగము విస్తారము, మిక్కిలి విపులము నగు ఆస్తిక్యయుగమును సంసిద్ధపరచునది మాత్రముగానే యున్నది.

*

* *

మేము ముందిడుకొనిన కార్యము నిర్జీవమైన యంత్రవ్యాపారమువంటి భౌతికముగాదు. అది నైతికము, నాధ్యాత్మికమును. జాతి నిర్మాణము మా సంకల్పముగాని ప్రభుత్వరూపమును మార్చుట గాదు. ఆ మహాకార్యమందు రాచకీయ మొక భాగము, ఒక స్వల్పాంశమే. కేవలము రాజకీయములకు, సాంఘికసమస్యలకు,

వేదాంతమునకు, సారస్వతమునకు, విజ్ఞానశాస్త్రములకు వీనికి మాత్రమే మేము పూనుకొనము గాని వీని నన్నింటిని మే మత్యంత ప్రధానముగా దలంచు నేకైక సత్యమునకు సమన్వయించి యుప యోగించెదము. అదియే ధర్మము, జాతీయ ధర్మము, విశ్వమానవ ధర్మమనియు మేము విశ్వసించెదము.

*

* *

నిత్యానుష్ఠానమందు లేని ధర్మము నిరుపయోగము. ధర్మ మార్గమును గ్రహించుట, దాని సత్యమును గ్రహించుట, దాని మహోన్నత భావము నుపలంభ మొనర్చుకొని నిత్యజీవనమున బహిర్గతము గావించుట, ఇదియే కర్మయోగము. యోగము నే మానవ జీవితాదర్శముగ జేయుటకు భారతదేశము వర్ధిల్లుచున్నదని మా విశ్వాసము. యోగమువలన నే భారతదేశము తన స్వాతంత్ర్యమును, అన్యోన్యైకమత్యమును, ఔన్నత్యమును బొందుటకు వలయు శక్తిని సముపార్జింపగలదు. మేము కాంక్షించునది యాధ్యాత్మిక పరివర్త నము. భౌతికము దాని ఛాయ, ప్రతిఫలము మాత్రమే.

*

* *

పందొమ్మిదవ శతాబ్దమున భారతదేశము కాంక్షించిన రాజ కీయ స్వాతంత్ర్యము, మత సాంఘికాది సంస్కార ప్రయత్నము భగ్నమగుటకు మనతత్త్వము, లక్ష్యము, చారిత్ర సంప్రదాయ ముల విస్మరించి యంధప్రాయముగా పాశ్చాత్యపద్ధతుల ననుకరిం చుటయే కారణము. అది యొక గుణపాఠమైనది.

శాసనసభలను మఱింత విస్తరించుటవలన, ఎన్నికసిద్ధాంతము లను గాని అధినివేశ స్వపరిపాలనమునుగాని మఱియే పాశ్చాత్య రాజకీయ సిద్ధాంత సంప్రదాయములగాని యట్లే ఇట ప్రవేశ పెట్టుటవలన మాత్రము మన రాజకీయ విమోచనము సిద్ధించునని మేము విశ్వసించజాలము.

పాశ్చాత్యసభ్యత నే ప్రమాణముగా గైకొని బ్రిటిషుసామ్రా జ్యమును శరణుజొచ్చి యుండుటయే మనవిధియై యుండినయెడల ఆ మార్గములు తగియుండవచ్చును. అట్టి భావసిద్ధి కెట్టి త్యాగము నవసరములేదు. మా యాదర్శ మదిగాదు. భారతదేశము ప్రత్యేక స్వతంత్రజీవనమును, సభ్యతను నిర్మించుకొని, ప్రపంచమం దగ్ర స్థానము వహించి యూరోపుదేశము పరిష్కరింపజాలక భంగ పాటుగాంచి నటువంటి రాచకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక, నైతికాది సమస్యలను చక్కగాపరిష్కరించి సమన్వయ మొనర్చవలసియున్న దని మా విశ్వాసము. మన లక్ష్య మెంత మహత్తరమో మనసాధ నము సహిత మంతగొప్పదిగా నుండవలయును.

* *

మానవకోటికొఱకే హిందూదేశము పునర్నిర్మాణమునకు గడంగవలయునని మా సంకల్పము. మే మామోదించి యనుష్ఠించు జాతీయవాద తత్త్వమే యది. భోగలాలసముల కూడిగము చేయు నట్లు భౌతిక శక్తులను లాంగదీసి వశపఱచు కొనుటవలన గాక

మనలో నాత్మ సామ్రాజ్యమును స్థాపించి మన మేధాశక్తులను ఆత్మశక్తులను వశపఱచుకొని బాహ్యాంతరములందు మానవ స్వాతంత్ర్యమును నిరూపించుటవలననే, బాహ్యప్రకృతిని మనలో జయించుటవలననే, నేడు మానవుని పీడించు విషమ సమస్యలు పరిష్కృతములు కాగలవు. ఆకార్యమున కాశియాఖండ పునరుద్ధరణ మవసరము. అందులకు స్వాతంత్ర్యము నౌన్నత్యము ననివార్యమైయున్నది. ఇంగ్లాండుతో సహా అఖిలమానవకోటి కల్యాణము గాంచుటకు ఆశియాఖండము తన పరిపూర్ణ వికాసమును నెలకొల్ప వలసియున్నది.

*

* *

భరతఖండ మొనర్పవలసిన కార్యము ఘనకార్యము. అది ప్రపంచకార్యము, భగవానుని కార్యము. భారతీయులగు బాలికా బాలకులారా! మీ రీ సత్యమును గ్రహించి మీ ధర్మమును నిర్వహించవలసియున్నది. పాశ్చాత్యానుకరణమువలన ఈ సద్ధర్మ నిర్వహణమునకువలయు శక్తిని మీరు సముపార్జింపజాలరు. భౌతిక శక్తి మీకు శూన్యము, మీ కున్న దంతయు నాధ్యాత్మిక శక్తియే; కావున ప్రప్రథమమున భారతీయులు గండు. మీ పూర్వీకుల శక్తి సామర్థ్యముల సంపాదింపుడు. ఆర్యభావమును, ఆర్యశిక్షణమును, ఆర్యవర్తనమును, ఆర్యజీవనమును సంపాదింపుడు. వేదాంతరహస్యమును, గీతారహస్యమును, యోగరహస్యమును వీనిని మనసా సిద్ధాంతరూపమున గాక అంతస్స్థితముగా గ్రహించి నిత్యానుష్ఠానమునకు గొనితెండు.

*

* *

ఆత్మబలమును మించగల బలము మఱొక్కటి లేదు. ఆ బలము సనాతనము; మీయందంతస్స్థితమై నిత్యమై యున్నది. దానిమూలమున, భౌతికసామ్రాజ్యమును స్థాపింపటకు ముందు మీ రాత్మ సామ్రాజ్యమును స్థాపించవలయును.

*

* *

'కర్మయోగి' పత్రిక వెలువడ నారంభించిన మొదటి రెండు వారములలోనే 'వందేమాతరం' పత్రికవలె ప్రజామోదమును బడసి నలుదిక్కులకు వ్యాప్తి గాంచినది. ఆవల ఆలస్యముగా జేరిన చందాదారుల కోరిక ననుసరించి మొదటిమాసములోని నాలుగు సంచికలను పునర్ముద్రణ మొనర్చిరి. పాఠకుల ప్రార్థన నంగీకరించి బీదలకును అందుబాటులో నుండునట్లు తక్కువ వెలగల కాగితములపై ముద్రించి మిక్కిలి తక్కువ చందా నిర్ణయించి యొకరకముగాను మేలు కాగితముల నుపయోగించి మఱొకరకముగాను రెండు విధముల పత్రికను బ్రకటించ నారంభించిరి! ఈ పత్రికయందే శ్రీ అరవిందులు ఋషిబంకిమచంద్రుని 'ఆనంద

మత' మను నవల నాంగ్లమున కనువదించి కొన్ని అధ్యాయముల బ్రకటించిరి. ఈశ, కేన, మాండూక్య, కఠోపనిషత్తుల కాంగ్లాను వాదములను గూడ నిందు ప్రకటించిరి. ఈ పత్రికలో వీరు రచించిన ఎన్నో వ్యాసరాజములే 'భారతీయ మేధ', 'కాళిదాసు', 'కర్మయోగియాదర్శము', 'జాతీయకళా ప్రాశస్త్యము', 'జాతీయవిద్యాపద్ధతి', 'జాతీయవిద్య' మున్నగునామములతో గ్రంథరూపమున కొన్ని ప్రకటితములై యున్నవి. నాడు రాజకీయరంగమున నుండి పని చేయుచున్నను ఆధ్యాత్మికశక్తితోడనే, ఆత్మశక్తితోడనే పశుబలము నెదుర్కొని విజయము గాంచనగు నని లోగడ ౧౯౦౫లో తమ ధర్మపత్నికి వ్రాసిన లేఖయందు సూచించిన భావములనే మఱింత వివరముగా మఱొక వ్యాసమున వెల్లడించియున్నారు. వంగభాషనుండి యనువదింపబడి ప్రకటితమైన 'శ్రీ అరవిందవ్యాసావళి' అను గ్రంథమునుండి యాభాగము నీక్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

జయకారణము శక్తి. ఏ శక్తివలన దుర్బలపక్షమునకు జయము కల్గుచున్నది? మఱియు ప్రబలపక్షముయొక్క శక్తి పరాజితమై నశించిపోవుచున్నది? ఐతిహాసికదృష్టాంతముల నన్నింటిని మనము

పరీక్షించినచో 'ఆధ్యాత్మిక శక్తియొక్క బలముచే ఈ అఘటనా ఘటనము జరుగుచున్నది, ఆధ్యాత్మిక శక్తియే బాహుబలమును తుచ్ఛముచేసివైచి ఈజగము భగవంతుని రాజ్యమనియు అంధమైన స్థూలప్రకృతియొక్క లీలాక్షేత్రము కాదనియు మానవ జాతికి తెలుపుచున్నది' అని మనము గ్రహింపగలము. విశుద్ధమైన ఆత్మయే శక్తియొక్క ఉత్సము. ఏ ఆద్యప్రకృతి గగనమందు కోటానుకోట్ల సూర్యులను గిరగిర త్రిప్పుచున్నదో, అంగుళిస్పర్శ మాత్రముచే పృథివి నల్లల్లాడించి మానవసృష్టమైన సౌభాగ్యమును సకలమును చిహ్నలేకుండ ధ్వంసమొనర్పగలదో, ఆ ఆద్యప్రకృతి విశుద్ధమైన ఆత్మ కధీనము. ఆ ప్రకృతి అసాధ్యమును సాధ్యమొనరించును; మూగను మాటాడ జేయును, కుంటికి కొండలు దాటగల సామర్థ్యము నిచ్చును. జగమంతయు ఆ శక్తియొక్క సృష్టి. ఎవరి యం దాధ్యాత్మిక బలము వికసించునో, వారికి జయసామగ్రి సకలమును తనంతట తానే ఉత్పన్నమగును; అభ్యంతరములును ఆటంకములును తమంతట తొలగి అనుకూలదశను రావించును; కార్యమును సాధించు దక్షత తనంతట ఉప్పతిలి తేజోవేగముల నలవరించుకొనును. 'యూరోపు' నే డీ Soul-force ను లేక ఆధ్యాత్మిక శక్తిని తెలిసికొనుచున్నది; ఇంకను దానియందు సంపూర్ణవిశ్వాసము కుదురలేదు; దాని నాధారముచేసికొని కార్యము నాచరించు ప్రవృత్తి ఉద్భవించుటలేదు. కాని భారతముయొక్క శిక్ష, సభ్యత, గౌరవము, బలము, మహత్వము, ఈ అన్నిటికిని మూలము ఆధ్యాత్మిక శక్తి. ఎన్నిమాఱులు భారత జాతియొక్క వినాశకాల మాసన్నమైనదని ఎల్లరికిని తోచు స్థితి ఏర్పడెనో,

అన్నిమాఱులును ఆధ్యాత్మికబలము తను దాగియున్న ఉత్సమునుండి తీవ్రస్రోతముతో ప్రవహించి, ముమూర్షువైన భారతమును పునరుజ్జీవితమొనర్చెను, ఆవశ్యకమైన సకలశక్తులను సృష్టించి యిచ్చెను. ఇప్పుడును ఆ ఉత్సము వట్టిపోలేదు. నేడును మృత్యుంజయమైన ఆ శక్తియొక్క అద్భుతక్రీడ విలసిల్లుచున్నది.

కాని స్థూలజగతియందలి ఏ శక్తియొక్క వికాసమైనను కాలముపై నాధారపడియుండును. ఉన్న పరిస్థితుల కుపయుక్తమైన చందము ననుసరించును. సముద్రముయొక్క ఆటుపోటు సరణిగా క్షీణించుచు వృద్ధిపొందుచు, కడకు సంపూర్ణముగా కార్యకారి యగును. మన విషయమునను అదియే జరుగుచున్నది. ఇపుడు సంపూర్ణముగా ఆటు; పోటుసమయమునకై నిరీక్షించుచు నిలువబడియున్నాము. మహాపురుషుల తపస్య, స్వార్థత్యాగుల కష్టస్వీకారము, సాహసవంతుల ఆత్మవిసర్జనము, యోగుల యోగశక్తి, జ్ఞానుల జ్ఞానసంచారము, సాధువుల విశుద్ధి ఇవన్నియు ఆధ్యాత్మికబలమునకు జన్మస్థానములు. ఒకమారీ సకలవిధమైన పుణ్యము భారతమును సంజీవినీ సుధయందు ముంచియెత్తి మృతజాతిని సజీవమును బలిష్టమును తేజస్వంతమును జేసి ఉద్ధరించెను. తనయందు తానింతదనుక నిరుద్ధమయి యున్న ఆ తపోబలము, మరల అదమ్యము నజేయమునై బయల్పడుట కుపక్రమించు చున్నది. కొన్ని సంవత్సరముల పీడనము, దౌర్బల్యము, పరాజయము వీని ఫలితముగా భారతీయులు తమ అంతరమందే శక్తియొక్క ఉత్సము నన్వేషించుట నేర్చుకొనుచున్నారు. ఈ శక్తి ఉపన్యాసములవలన కలుగు ఉత్తేజనముకాదు, మ్లేచ్ఛు లిచ్చిన

విద్య కాదు. సభాసమితుల యందు ఆవేశమును సంచరింపజేయు శక్తికాదు. వార్తా పత్రికల క్షణిక ప్రేరణ కాదు. తమ అంతరమున, ఆత్మయొక్క విశాలనీరవతయందు, భగవంతునియొక్కయు జీవునియొక్కయు సంయోగముచే ఏశక్తి, గభీరము, అవిచాల్యము, అభ్రాంతము, విశుద్ధము, సుఖదుఃఖముల జయించినట్టిది, పాపపుణ్యముల నతిక్రమించి నట్టిది ఆవిర్భూత మగునో; ఏది మహాసృష్టికారిణి, మహా ప్రళయంకరి, మహాస్థితిశాలిని; మఱి ఏది జ్ఞానదాయినియగు మహా సరస్వతి, ఐశ్వర్యదాయిని యగు మహాలక్ష్మి, శక్తిదాయిని యగు మహాకాళి; తేజః సహస్రముల ఏకరాశియైన ఆ చండి తానావిర్భవించి, భారతము యొక్కయు భూమియొక్కయు కల్యాణమునకై పూనగలదు. భారతముయొక్క స్వాతంత్ర్యము గౌణోద్దేశ్యము మాత్రము; ముఖ్యోద్దేశ్యము భారతీయసభ్యత యొక్క శక్తిని ప్రదర్శించుట, జగమం దంతటను ఆ సభ్యతను విస్తరింపజేసి ఉచ్చపదవియందు నెలకొల్పుట. మనము పాశ్చాత్యసభ్యతయొక్క బలముచేగాని, సభాసమితులయొక్క బలముచేగాని, ఉపన్యాసముల తీవ్రతచే లేక బాహుబలముచేగాని స్వాతంత్ర్యమునో లేక స్వాయత్తశాసనమునో ఆర్జింపగల్గి యుంటిమేని, ఆ ముఖ్యోద్దేశ్యము సాధింపబడకుండెడిది. భారతీయ విజ్ఞానముయొక్క బలముచే, ఆధ్యాత్మికశక్తివలన సృజింపబడిన సూక్ష్మ స్థూలోపాయములచే స్వాతంత్ర్యము నార్జింపవలసియున్నది. కావుననే

భగవంతుడు పాశ్చాత్యభావముచే ప్రేరితమైన మన ఆందోళనమును ధ్వంసముచేసి, బహిర్ముఖమైనశక్తిని అంతర్ముఖము కావించినాడు. బ్రహ్మబాంధవోపాధ్యాయుడు దివ్యచక్షువుతో దేనిని చూచెనో, చూచి 'శక్తి నంతర్ముఖముచేయుడు' అని మాటిమాటికిని ఏ ఆదేశమును పల్కెనో, పల్కినప్పటికిని దేనిని కాలదోషముచే ఎవరును శిరసావహింపలేక పోయిరో, మఱియు తానే చేయలేక పోయెనో, దానినే భగవంతుడు నేడు ఘటింపజేయుచున్నాడు: భారతముయొక్క శక్తి అంతర్ముఖ మగుచున్నది. మరల నెపుడు బహిర్ముఖమగునో ఇక నా ప్రవాహము వెనుకకు మరలదు. ఎవరును దాని నడ్డగింపజాలరు. త్రిలోకపావనియగు ఆ గంగ భారతమును ముంచివైచి, పృథివిని ముంచివైచి, తన అమృతస్పర్శచే జగతికి నూతన యౌవనమును గైకొని రాగలదు.

ఏకాంతకారాగారవాసమున తీవ్రముగా నొనర్చిన యోగానుభవముతో ఆధ్యాత్మికదృష్టితో ఆనాటి పరిస్థితుల కనుగుణముగా శ్రీ అరవిందులు సమన్వయించి ప్రబోధ మొనర్చుచుండిరి. ఈ నూతన ప్రబోధముతో జీవచ్ఛవమైయుండిన జాతీయపక్షమున గొంత చైతన్యముకలుగసాగెను. భగవానునిపై విశ్వాసముంచి ధైర్య మూని ప్రజ లన్నిమండలములందును సభలు చేసి తమ హృదయమును, జాతీయ భావములను వెల్లడింప

మొదలిడిరి. ఈ నూతనవికాసము, పునర్జీవనము ఆంగ్లో యిండియన్ పత్రికలకు పోలీ సధికారులకు కన్ను గుట్టి నది. ఏడాది ఏకాంత కారాగారవాసానుభవఫలితముగా శ్రీఅరవిందులు రాచకీయములను త్యజించి, యోగిగానో సన్యాసిగానో ఏ హిమాలయకాంతార గుహాంతరము లందో ఏకాంతముగా నిరుపద్రవముగా జీవిత శేషమును గడద్రోయునని యాశించిన పోలీసువారికి ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో కర్మయోగియై యనుదినము బహిరంగోపన్యాసము లొసంగుచు ప్రభుత్వ విధానముల ఖండించుచు పత్రికలో విమర్శించుచు రాచకీయరంగమున నాయకుడై జాతీయపక్షమును బునరుద్ధరించుట నిజముగా హృదయశల్యమైనది. కాన వేగుల వారి పోరు తీవ్రమై యెట్లయినను మరల కారాగారమున బంధించుటకు విశ్వప్రయత్నము లారంభమైనట్లు గట్టిపుకారులు బయలుదేరెను. అప్పటికి కారాగారము నుండి విడుదలయైవచ్చి మూడు మాసములు గూడ గాలేదు. కర్మయోగిపత్రిక ఐదవసంచికమాత్రమే వెలువడిన సమీపకాలము. అపుడే యుత్తరక్షణమున తన కేమి సంభవించునో యని యనుమానించి తన కట్ట కడపటి రాచకీయశాసనము-విల్-గా "నాదేశీయుల కొక

బహిరంగలేఖ' అను శీర్షికక్రింద నపూర్వపత్రమును ౧౯౦౯ జూలై తే ౧౯ ది బ్రకటించిరి. ఈ లేఖయందలి ప్రధాన విషయములను — 'సూరత్ 'కాంగ్రెస్సు విధ్వంసము, దాని పునరుద్ధరణమును గురించిన భాగ మును మాత్రము విడిచిపెట్టి—మూలములోని భావము భంగముగాకుండ సంగ్రహముగా ననువదించి యీ క్రింద బొందుపఱచుచున్నాము.

"నన్ను ప్రవాసశిక్ష పాల్సేయవలయునని కలకత్తా పోలీసు వారు ప్రభుత్వమునకు వ్రాసియున్నారని వదంతి గట్టిగా నున్నది. అందువలన నా దేశీయులకు, ముఖ్యముగా జాతీయపక్ష సిద్ధాంత ముల నంగీకరించువారికి ప్రస్తుతావసరముల గుఱించి భావిపద్ధతు లను గుఱించి కొంత దెలుపుచు ఈయుత్తరమును బ్రకటించుట మంచిదని తోచినది. నేను ప్రవాసశిక్ష కంపబడినయెడల తమ భావికర్తవ్యమార్గము నెఱుంగజాలనివారి కిది కొంత సాయపడ గలదు. నే నిక ఆ శిక్షనుండి బయటబడి రాలేకపోయినయెడల నాతుది రాజకీయ శాసనము-విల్-గా నా దేశీయుల కీ యుత్తర ముపకరించగలదు.

జాతీయపక్షమువారిస్థితి కష్టముగా నున్నను ఆశాభంగము నందరాదు. పక్షనాయకులు శిక్షింపబడినందున జాతీయపక్షము నశించినదని కొందఱు తలంచుట పొరబాటు. నేడును జాతీయ

పక్షము బలవత్తరముగా విస్తరించియే యున్నది. కాని మార్గము తెలియకను నాయకుడు లేకను మఱుగుపడియున్నది. మార్గమునెట్లో మనము కనుగొనవచ్చును. కాని నాయకుని మాత్రము భగవానుడే ప్రసాదించవలయును. మహోద్యమములన్నియు భగవచ్ఛక్తితో భగవాను డనుగ్రహించు నాయకునికై వేచియుండును.

మనబలము కేవలము నైతికము. భౌతికబలము సర్వము నేడు ప్రభుత్వవిధానము నాశ్రయించి యున్నది. మన మా ప్రభుత్వవిధానమును గుర్తింప లేనట్లు పరివర్తన మొనర్పబూనినపుడా భౌతికబలము నంతను మనపై నుపయోగింపబూనుట స్వభావమే. దేశముయొక్క సమస్తనైతికబలము, న్యాయము మనది. మన వాంఛ సహజమైనది. భావిపౌరులుగాగల యువకులు మన పక్షమున నున్నారు. దైవబలము మనకున్నది. మన పవిత్రాదర్శము నే శాసనము మంచిదికాదనదు. నాగరక ప్రభుత్వమను కీర్తిని బోగొట్టుకొన నిష్టపడని ఏ ప్రభుత్వమును మన మవలంబించు మార్గములు న్యాయవిరుద్ధములని బాహాటముగా వెల్లడించజాలదు. ఆయాదర్శ విధానములను మన మనిశ్చలబుద్ధితో నాశ్రయించవలయును. తుదకు మన జయము వానిపైననే ఆధార పడియున్నది. జాతికి సహనశక్తి మిక్కిలియవసరము. ఆ సహనమునకు లక్షణము శాసనముల నాదరించుట; భారతీయుల కీ గుణ ముగ్గుపాలతో నలవడియున్నది. కావున నేటి శాసనముల మన మతి జాగ్రత్తగా ననుసరించవలయును. ఆ శాసనములవలన మనకు లభించగల రక్షణమును, మన యుద్దేశ్యములను మన ప్రచారమును ముందుకు సాగించుటకా శాసనముల మూలమున లభించు నవకాశమును మన

ముపయోగించుకొన వలయును. దేశము నల్లకల్లోలము గావించు ఇటీవలి దారుణహత్యలతో మన కేమాత్రమును సంబంధము లేదు. అవి విషవృక్షముల యొక్క విష ఫలములు. అసలు విషవృక్షమే యంకురించనట్లు అధికారులు తమ లోపములను సవరించుకొని యా విధానములను మార్చు నంతవఱకు మానవమాత్రు డీ విషఫలము లుద్భవించకుండ చేయజాలడేమో.

మన యాదర్శము స్వరాజ్యము, విదేశీయాధికారములేని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము. తన స్వభావాదర్శముల ననుసరించి తన స్వశక్తులవలన తన స్వజీవనమును సృష్టించుటకు ప్రతిజాతికిని హక్కు గలదని మేము వాదించెదము. విదేశీయులు మనకంటె మహత్తరమైన యోగ్యతాతిశయమును గలవా రనుట నిరూపింప దగిన మాటగాదు. ఆకారణమున వారు మన జన్మహక్కులనుండి మనలను దూరీకృతుల నొనర్చుటకు గాని మనకంటె నికృష్టమైన వారి సభ్యతను మనపై బలవంతముగా జొప్పించుటకుకాని వారికి హక్కు గలదని మే మంగీకరించము. చిరకాల దాస్యమువలన లోపములు కళంకములు మన కెన్ని దాపరించినను పూర్వప్రభ, శక్తిసామర్థ్యములు మనయందు తిరిగి మొలకెత్తుచున్న వని మే మెఱుంగుదుము. మన తండ్రితాతలకంటె మన మేమాత్రమును దీసిపోము. మేధాశక్తి కావలసినంతయున్నది. ఎంతో ధైర్య సాహసము లున్నవి. మన కెంతో అనంతమైన నానావిధమైన జాతీయ పటిమగలదు. మనకు కావలసినదంతయు కార్యరంగము, నవకాశము. ఈ రెండును జాతీయప్రభుత్వమువలన, స్వతంత్రసంఘము వలన, మహత్తమమైన హైందవసభ్యతవలన మాత్రమే లభించును.

వానిని మనకు నిరాకరించునంతకాలము వానిని సంపాదించుటకే మన మేధాశక్తిని, ధైర్యమును, సామర్థ్యమును వినియోగించ వలయునుగాని మఱొక ప్రయోజనమునకు గాదు.

మన స్వరాజ్యాదర్శమందు మఱేజాతిని గాని లేక ఈ దేశమున చట్టసమ్మతముగా స్థాపితమైన పరిపాలనమునుగాని ద్వేషించు సూచన ఏమాత్రము లేదు. నిరంకుశ పరిపాలనముగా నున్నదానిని ప్రజాపరిపాలనముగా, విదేశీయ ప్రభుత్వముగా నున్నదానిని దేశీయ ప్రభుత్వముగా, విదేశాధికారమున నున్నదానిని స్వదేశాధికారమునకు వచ్చునట్లుగా చేయగోరుదుము.

ఈ యాకాంక్షయందు హింసాద్వేషము లనివార్యములని చెప్పువా రసత్యమును చెప్పుచువ్నారనవలయును. మా దేశాభిమానలక్ష్యము ప్రేమభ్రాతృత్వములపై నాధారపడియున్నది, జాతియైక్యమున కావల పరమావధి మానవైక్యమనియే కాంక్షించుచున్నది. కాని మే మాశించునది సోదరుల, సరిసమానుల, స్వతంత్రుల అన్యోన్యైక్యమేగాని స్వామి-భృత్యుల, భక్షక-భక్ష్యుల యైక్యము మాత్రముకాదు. విలక్షణమైన జాతిగా, దేశముగా, మా మనుగడను సాక్షాత్కరించుకొనవలయునని ఆశించెదము. ఏలనన, పరమలక్ష్యమైన మానవసోదరత్వమున కదియే మార్గము. అయ్యది వ్యక్తిత్వమును రూపుమాపి బాహ్యభేదముల కప్పిపుచ్చుట వలనగాక ఐకమత్యమున కంతర్గతముగా నున్న నిరోధములను, ద్వేషాసూయాది దురభిప్రాయములకు గల కారణములను నిర్మూలించుటవలననే లభించును. మన హక్కులకొఱకై మనము ప్రయత్నించుట, యజ్ఞానమున వానిని నిరోధించు వారిపట్ల

ద్వేషించుటయని భావించరాదు. స్వభావసిద్ధమైన పరిణామధర్మ మును నిరోధించువారిని తప్పద్రోసికొని మన యభివృద్ధిని పాదు కొల్పుటలో మన మెంతేని కష్టపడుటకు, ప్రయత్నించుటకు, అధికారభయము లేక సత్యమును ధైర్యముగా వెల్లడించుటకు, న్యాయసమ్మతమైన సర్వమార్గములను, సమస్త నైతికబలము నుప యోగించి యొత్తిడి గలిగించుటకు మనము దృఢనిశ్చయులమై యున్నామనియే మన ప్రయత్నము సూచించును.

స్వయంసాహాయ్యము, సాత్త్వికనిరోధము మన నిధానములు. నిరంకుశాధికారముయొక్క శాసనముల నుల్లంఘించకుండగను, వారి యధికారమున కెదురు తిరుగకుండగను వీలగునంతవరకు మన పరిశ్రమల నభివృద్ధి చేసికొనుట, మనలోని వివాదముల మనమే పరిష్కరించుకొనుట, రోగులకు, బాధపడువారికి, క్షామముల పాలైనవారికి సాయపడుట, మానసిక, సాంకేతిక, పారిశ్రామిక విద్యలను బెంపొందించుకొనుట, వీనిమూలమున మన అంతర్ వ్యవ హారములను మనమే పరిపాలించుకొనునట్టి యొకవిధమైన స్వీయ ప్రభుత్వమును బయలుదేరదీయుటయే జాతీయవాదులు స్పష్టముగా వెల్లడించినది. వంగదేశమున నించుమించు అన్నివిషయములందు నభివృద్ధిగాంచి మన శక్తిసామర్థ్యములను నిరూపించగలిగితిమి. ఇంతలో సూరతునందు సంభవించిన మన యన్యోన్య యంతఃకలహ ములు, ఆ వెంటనే ప్రారంభమైన నిర్బంధవిధానము వీనిమూలమున నంతరాయము గలిగినది. కాని ఈ నిరోధము తాత్కాలికమే. మన కిపుడు కావలసినదంతయు మన నాయకులలో కొంతధైర్యము, రాచకీయధురీణత. ఇవి యున్న తిరిగి ప్రజలలో ధైర్యము,

విశ్వాసము బుట్టించి ఈ నిర్బంధశాసనముల తోడను సంఘర్షణము గలుగనట్లు నూతనమార్గములను కార్యక్రమమును నెలకొల్ప వచ్చును.

సాత్త్వికనిరోధపద్ధతి రెండువిధముల నుపయోగించవచ్చును. స్వయంసాహాయ్యమున కవసరమైన ఉపబలముగా గొంతయు, ప్రభుత్వము నొత్తిడిచేయుట కుపయోగించు సాధనముగా గొంతయు నిది యుపకరించును. శాసననిర్మాణమందు, ఆదాయవ్యయములందు, పరిపాలనమందు చెల్లుబడియగు నధికారము, నిజమైనభాగస్వామ్యము మన కంగీకరింపబడనంతకాలము ప్రభుత్వమునకు సాహాయ్యము చేయ నిరాకరించుటయే మన నీతియొక్క సారము. పదునెనిమిదవ శతాబ్దమునం దమెరికాలో 'ప్రాతినిధ్యములేదా ? పన్ను లేదు' అని యాందోళనసమయమున జెప్పినట్లే ఈ యిరువదవ శతాబ్దము నందు శాసనావిరుద్ధముగజేయు మనయాందోళనమున 'అధికారము లేదా ? సహాయ్యములేదు' అనుటయే మనము జ్ఞాపకముంచుకొన వలసిన ముఖ్యవాచకము, సూత్రము. ఈ సహాయనిరాకరణమునకే సౌకర్యార్థము 'బహిష్కార'మని మరొక పే రుపయోగించు చున్నాము. విదేశవస్తువులను బహిష్కరించుటయనగా స్వదేశ వస్తువులకు ప్రోత్సాహమిచ్చుట; ప్రభుత్వ విద్యాలయముల బహిష్కరించుట యన జాతీయవిద్యాలయముల నెలకొల్పుట; ప్రభుత్వమువారి కోర్టులను బహిష్కరించుట యన మనలోమనము పంచాయితీకోర్టుల మూలమున మన వివాదముల బరిష్కరించుకొనుట; ప్రభుత్వోద్యోగులను బహిష్కరించుట యన మనలో

నైకమత్యము నభివృద్ధిజేసికొనుట. ఆయా యవసరములకు పరిస్థితు లనుబట్టి బహిష్కారపద్ధతుల తీవ్రత మారుచుండును.

ఈ బహిష్కారమును గ్రుడ్డిగా కోతిపిడికిలిగా ననుకూలపరిస్థితు లుదయించునపుడును జాతీయవాదులు సాగింతురనుట సత్యము గాదు. అది కార్యశూరుల, రాజతంత్రజ్ఞుల లక్షణము గాదు. 'అధికారము లేకున్నచో సహాయములేదు' అను సిద్ధాంతమే జాతీయవాదుల సిద్ధాంతము. పరిస్థితు లనుకూలమైనచో, ననగా నుదాహరణార్థము, ప్రజామోదమును బడసిన ప్రజాప్రతినిధి సంఘమునకు స్వదేశవస్తువుల ప్రోత్సహించునిమిత్తము దిగుమతి వస్తువులపై పన్నువిధించు నధికారము లభించినయెడల వస్తు బహిష్కార మిట్లుండదు. అల్లే రియో ప్రభువు మునుపొకసారి యూహించినట్లు విద్యాశాఖను ప్రభుత్వాధి కారమునుండి తొలగించి ప్రజాప్రతినిధిసంఘమున కప్పగించిన ప్రభుత్వవిద్యాలములను బహిష్కరించుడని ఏ రాజకీయ ధురంధరుడును ప్రబోధించడు. న్యాయస్థానములు భారతీయ న్యాయాధికారులవశమై ప్రభుత్వోద్యోగులకు గాక ప్రజాప్రతినిధిసంఘము ఎన్నుకొను మంత్రులకే న్యాయశాఖపై సాధిపత్యము గలిగినపుడు న్యాయస్థానములు బహిష్కరింపబడవు. పంచాయితీకోర్టులపుడు న్యాయస్థానముల కుపాంగములుగా వాని యాజమాన్యమున నుండగలవు. పరిపాలనలో ప్రజల కేమాత్రము నిజమైన హక్కులేని ప్రస్తుతస్థితి యంతరించి ప్రజలభావములను గమనించి నిరంకుశోద్యోగుల దయాదాక్షిణ్యములవలన లభించిన దానముగా గాక ప్రజలహక్కులుగా పరిగణింపబడినపుడు ప్రభుత్వోద్యోగములను బహిష్కరింప

వలయునని ఎవరును దెలుపరు. కాని దేశీయుల కీ న్యాయమైన హక్కులనిచ్చుట కంగీకరించినంత మాత్రమున సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యాదర్శమును బరిత్యజించుట యనిగాని భావికాలమున ప్రజలహక్కులను నిరంకుశముగా భంగపఱచినపుడు సాత్త్విక నిరోధవిధానము నుపయోగించకుండుట యనిగాని భావించరాదు.

జాతీయపక్షమునకు నేను సూచించు పద్ధతి నీక్రిందివిధమున సంక్షేపముగా తెలుపవచ్చును.

౧. శాసనమున కేమాత్రము నతిక్రమించకుండ స్వయం సాహాయ్య సాత్త్విక నిరోధపద్ధతియందు పట్టుదలతో నుండుట.

౨. 'అధికారములేనిచో సాహాయ్యములేదు' అను సూత్రాను సారముగా ప్రభుత్వముపట్ల మన దృష్టిని నియమించుట.

౩. సాధ్యమైనపుడెల్ల మితవాదులతో పొత్తుగలిగి యుభయ పక్షములు గలిసి సంయుక్త దేశీయమహాసభను పునర్నిర్మాణ మొనర్చుట.

౪. రాచకీయముగా నార్థికముగా రెండువిధములను బహి ష్కారము ఫలప్రదమగునట్లు బహిష్కారోద్యమమును నిర్వహించుట.

౫. సమస్త భారతదేశము గాకపోయినను రాష్ట్రములనైనను, మన మొదటి కార్యక్రమము ననుసరించి నిర్మాణమొనర్చుట.

౬. మునుపటివలె అంత సంపూర్ణ ఫలప్రదము గాకున్నను

లాభదాయకముగా శక్తిమంతముగా దేశసేవకులు స్వయం సాహాయ్యమును జాతీయ సామర్థ్యమును బోషించుచు పనిచేయుటకు వీలుగా నుండు నటువంటి, శాసనముల నతిక్రమించకుండునటు వంటి యన్యోన్య సహకారవిధానము నవలంబించుట.

౧౯౦౭ ప్రారంభములో నింత స్పష్టముగా సూచించిన ఈ విధానము నొకవిధముగా నావల పది సంవత్సరములకు గాంధిమహాత్ముడు దేశీయ మహాసభలో నుపపాదించుటయు, ముప్పదిరెండు సంవత్సరములు దాటి నను ఇంచుమించు చీ విధానమే దేశీయు లవలంబించి యుండుటయు గమనించిన (శ్రీ) అరవిందుల రాచకీయ దూరదృష్టి విశదము కాగలదు. నేటికిని 'లిబరల్సు' అను నామాంతరమున జీవచ్ఛవముగానున్న మితవాద పక్షమువారు, తాము దేశీయమహాసభలో బ్రవేశించు టకు ప్రబలమైన నిరోధము 'సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యా దర్శము,' 'సాత్త్వికనిరోధవిధానము,' అని ప్రాత పాటనే పాడుటయు, దేశీయమహాసభాపక్షమున నాయక మణు లానాడు శ్రీ అరవిందులు వెల్లడించిన భావమునే ఈవిషయమున ప్రత్యుత్తరముగా నిచ్చుటయు గమనించ దగియున్నది. కర్మయోగి పత్రిక ౧౯౧౦ ఏప్రిలువఱకు నిరాటంకముగా బ్రకటింప బడుచునే యుండెను.

కాని వంగదేశముననే గాక భారతదేశమందంత టను నానాటికి స్థితిగతులు విషమించి భయావహము కాసాగినది. తీవ్రనిర్బంధములు, దారుణశిక్షలు, కఠిన శాసనములు నిత్యకృత్యము లగుచుండుటయు విప్లవోద్యమ మును భీకరరూపమున విజృంభింప సాగినది. ఇంచుమిం చన్ని రాష్ట్రము ల కీ విషవాయువు వ్యాపింపసాగెను. ఆంగ్లేయాధికారి హత్యారూపమున నా సి క లో కుట్ర సంఘము బయల్పడినది. ఆలిపూరు బాంబుకేసు సందర్భ మున అపీలుసమయమున కోర్టులోనే పట్టపగలు పోలీసు సూపరింటెండెంటుగా నుండిన ఖాన్ బహదూర్ ఆలం గారు విప్లవకారునిచే నిలువున హత్య గావింపబడిరి. ఇట్లు విప్లవకారులు చెలరేగి వి ప్ల వ సం ఘ ము లు చిరస్థాయిగా ప్రబలుచుండుటయు ప్రభుత్వమువారు వానిని నిర్మూలించుటకు తమకుతోచిన సాధనముల నన్నింటిని యథేచ్ఛగా ప్రయోగింప నారంభించిరి. ఈ యుభయు లవలంబించిన స్థితిలో రాజమార్గమున బహిరంగముగా శాసనసమ్మతముగ బనిచేయు జాతీయపక్షము నిలుచుటకే యవకాశములేని దుఃస్థితి సంప్రాప్తమైనది. నాటి కర్మ యోగిపత్రికలోని వ్యాసములను దిలకించిన శ్రీ అరవిం దుల రాచకీయ తత్త్వమెట్లు పరివర్తనమందినదియు,

ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో జాతీయవాదమును బెంపుచేయువిష యమున ప్రభుత్వాధికారులు విప్లవకారులు నుభయులు నెట్లు ప్రతిఘటించినదియు, ఏకాంతవాసమునకు నిరంతర యోగాభ్యాసమునకు శ్రీవారి హృదయ మెట్లా వేదన పడుచుండునదియు తెలియగలదు.

ఆ కాలమున తదేకనిష్ఠతో శ్రీ అరవిందులు యోగాభ్యాస మొనర్చుచుండినందున ఇతరుల సంపర్క ముల కంతగా నవకాశ మీయకుండిరి. ఇట్లేకాంతముగా నున్న సమయముననే శ్రీ అరవిందులు కలకత్తానుండి మాయమై టిబెటుపర్వత ప్రాంతమునందో హిమాలయ గుహాలయందో మహాత్ములతో సంప్రతించుచున్నారనియు 'కుట్మీ' మున్నగు ఋషులతో దివ్యజ్ఞాన వ్యాపారము సాగించు చున్నారనియు నద్భుతకల్పనలతో వార్తలను 'ఇంగ్లీషుమెన్' మున్నగు ఆంగ్లో ఇండియన్ పత్రికలు ప్రకటించినవి. నాటి వీరి చిత్తవృత్తిని గమనించిన మిత్రులు ముఖ్యముగా నివేదితాసోదరి వీరి నెచ్చటనైన నిరపాయస్థలమునకు బోవలసినదిగా నెంతయో ప్రార్థేయ పడినట్లు దెలియుచున్నది. కాని బాహ్య పరిస్థితులకు ప్రోద్బలములకు లక్ష్యపెట్టని శ్రీ అరవిందు లంతర్వాణి రూపమున ఈశ్వరాదేశము వచ్చువఱకును కార్య

రంగమునుండి కాలు కదిపినవారుగారు. ఇంతవఱకు ౧౯౦౮-వ సంవత్సరారంభమున శ్రీఅరవిందులకు లభ్యమైన అసాధారణానుభూతిని గుఱించి, యోగ సాధన కాశ్రయముగా బరిణమించిన బ్రిటీషు ప్రభుత్వకారాగారమందు బడసిన శ్రీకృష్ణదర్శనాదేశముల గుఱించి చదువరులకు కొంత పరిచయమైయున్నది. ఇపుడు ౧౯౦౮-వ సంవత్సరాంతముననో ౧౯౦౯-వ సంవత్సర ప్రారంభముననో 'కర్మయోగిని', 'ధర్మ' పత్రికలను నిర్వహించు చుండినపుడు, వంగదేశమునువిడిచి రానున్న సమయమందు, శ్రీఅరవిందుల యోగసిద్ధి యేయున్నత తర శిఖరముల నందుకొని యుండినది యీ క్రింది విషయమునుబట్టి మనము కొంత సూక్ష్మముగా గ్రహింప బ్రయత్నించవచ్చును. వంగదేశమున నాటకరంగ నిర్మాతయని, నటచక్రవర్తియని, నాటకకర్తయని కీర్తి వహించియుండిన గిరీశ్ ఘోషు గారు పరమహంస శ్రీ రామకృష్ణుని ప్రియ శిష్యులలో నొక్కరు. వీరు పాత్రవహించి నటించిన నాటకములకు శ్రీ రామకృష్ణులే వెళ్ళి చూచుచు శ్లాఘించుచుండెడివారు. గిరీశబాబుగారొకదినమున శ్రీఅరవిందులను దర్శించినపుడు, 'మీ యోగసిద్ధి, అనుభూతి ఎట్లున్నదియు స్పష్టముగా

తెలుపవలయునని బలవంతపఱచిరట. శ్రీఅరవిందు లంత 'సర్వత్ర, సర్వమున, సర్వసంఘటనములందు బ్రహ్మ మునే గాంచుచున్నాను' అని నుడివియుండిరట. గిరీశ బాబుగా రందుల కాశ్చర్యమును సందేహమునుబొంది 'భగవాన్ రామకృష్ణపరమహంసయే యట్టియనుభూతిని గాంచలేదే! 'మీ కా దశ సాధ్యమా?' అని ప్రశ్నించి పత్రికలలోగూడ నవు డీవిషయమును గుఱించి ప్రకటించి యుండిరట. మఱియు శ్రీ అరవిందులే 'నా యిచ్ఛా ధీనుడను గాను' అని దర్మపత్నికి ౧౯౦౮ లోనే వ్రాసిన విషయమును మరొకవిధముగా మరల నొక లేఖలో నిట్లు పేర్కొనియున్నారు : 'ఆ దినములలో గూడ నే నెన్నడును హేతువాదముల ననుసరించి ఆలోచించి విమర్శించి పనిచేయలేదు. మఱొకరి హ స్త మ ం దు యంత్రముగా కీలుబొమ్మగా నున్నాను. ఒక్కొక్కప్పు డాయన (భగవానుడు) నా కార్యమునుగుఱించిన కారణ సంబంధములను నాకు తెలియజేయుచున్నాడు. మఱొ కప్పుడు తెలియపఱచడు. కాని ఏమైనను ఆయన ఇచ్ఛా నుసారముగానే నేను పనిచేయుటగాని మానుటగాని.'

శ్రీ అరవిందుల యోగసాధనము నా నా టి కి తీవ్రమై తదేకధ్యానము నేకాంతవాసమును గాంక్షించు

చుండెను. అంతర్ముఖుడై దేశీయులు తన జాతీయ తత్త్వమును యథారూపమున గ్రహించు శక్తి సమయము లింకను రాలేదనియు తుదకీ విధమైన రాచకీయోద్యమమునకు తాను నాయకుడుగా నిర్ణీతముకాలేదనియు నిశ్చయించెను. ఇట్లు బాహ్యపరిస్థితులకంటె శ్రీ అరవిందులయం దుదయించిన అంతస్స్థితి పరివర్తనమే వీరిని రాజకీయరంగమునుండి దూరీకృత మొనర్చినదనుట వాస్తవము. స్వప్రయత్నమున యోగాభ్యాసము నారంభించుటకు ముందే చిన్నతనమునుండియే ప్రధానమైన తన జీవితఘట్టములందు నంతర్వాణిరూపమున ఈశ్వరాదేశముల గ్రహించుటయు తదనుగుణముగనే ప్రవర్తించుటయు గాననగును. ఇంగ్లాండులోనున్నపుడీ యాదేశానుగుణముగనే గుఱ్ఱపుస్వారి పరీక్షకు హాజరుగాక ఐ. సి. ఎస్ ను త్రోసిపుచ్చిరి. బరోడాలోని యున్నతోద్యోగమును త్యజించిరి. ఇప్పుడును తదాదేశానుసారముగానే అనగా 'చంద్రనాగూరునకు పొమ్ము' ఆవల 'పుదుచ్చేరికి పొమ్ము' అను దివ్యవాక్కుల నాలకించి వంగదేశమును విడనాడి మొదట నొకటి రెండు మాసములు ఫ్రెంచివారి చంద్రనాగూరునం దుండి యావల ౧౯౧౦-వ సంవత్సరము ఏప్రిలు నెల ౪-వ

తేది ఫ్రెంచి యిండియాకు ముఖ్యపట్టణమగు పుదుచ్చేరి ప్రవేశించిరి. ౧౯౧౦ మార్చి ౨౯ వ తేది సంచికతో కర్మయోగి పత్రిక యంత మొందినది.

చంద్రనాగూరు పుదుచ్చేరి పట్టణములకు శ్రీ అరవిందు లొనర్చిన ప్రయాణవిశేషము లంతగా తెలియవు. మొదట నిద్దఱుశిష్యులు చంద్రనాగూరు వఱకు వెంట వచ్చి వారినచ్చట దిగవిడిచి మరలిపోయిరనియు నొంటరిగానే శ్రీ అరవిందు లచ్చట నివసించుచుండిరనియు తెలియుచున్నది. శ్రీ అరవిందుల యోగసాధన మచ్చటనే ఆధ్యాత్మికోచ్ఛ్రియముల నందుకొనినట్లున్నది. ఆ కాలములో వీరికి వలయు వసతుల నేర్పాటుచేసి వెంట నుండి శిశ్రూష గావించి కొంతయుపదేశమును బొందిన చంద్రనాగూరు వాస్తవ్యు లొకరు వెల్లడించినదే మన కిపు డాధారమైనది. *వారి వ్రాతలనుండి సంగ్రహముగా గొంత నిట నుదాహరించుచున్నాము.

'శ్రీ అరవిందులు గంగాతీరమున పడవలోనుండగానే వారిని దర్శించుభాగ్యము నాకు లభించినది. దర్శించినంతనే నా మనః ప్రాణ శరీరములలో పరివర్తన మేర్పడి నాకు శాంతి లభించినది.

---

* 'ప్రవర్తక్' అను బంగాళీ మాసపత్రికనుండి.

సంపూర్ణముగా వారివశమైపోతిని. వారి దృష్టిమహాత్మ్యము, కరుణా కటాక్షము నట్టిది.

*

* *

మాయింటికి గొంపోయి యొకనిర్జన ప్రదేశమున 'వారికి బసనేర్పాటుచేసితిని. యోగమునుగుఱించి, వాసుదేవ-ప్రద్యుమ్న-సంకర్షణ-అనిరుద్ధులను గుఱించి, విజ్ఞానియగు వ్యాసునిగుఱించి అవతారమూర్తి విరాట్పురుషుఁడు నగు శ్రీకృష్ణునిగుఱించి, ఉపనిషతులనుగురించి నాకు కొంతవివరించి తెలిపియుండిరి.

*

* *

భగవానుని కొనర్చవలసిన ప్రపత్తినిగుఱించి మాటాడుచు సర్వతోముఖమైన సమర్పణమన నేమో, మన మనః ప్రాణశరీరముల సకలమును భగవదర్పితముగా నెట్లు చేయవలయునో తెలుపుచు దృష్టాంతముగా వారిచేయిని పైకెత్తిచూపి నాతో నిట్లనిరి. 'ఇదిగో చూడుము. ఈ హస్తము నిట్లు పైకి నే నెత్తలేదు. ఏదో మఱియొక శక్తి పైకట్లు నెట్టివేసినది.'

పై సంభాషణము జరిగినప్పటినుండియు నే నెంతో యాతు

రతతో శ్రద్ధతో వారి పోకడలను గనిపెట్టి పరీక్షించుచుంటిని. ఇతరులు దీనిని నమ్మలేక పోవచ్చును. నా కండ్లారజూచిన విషయ మిది: నేలమీద వారు నడచుచుండగా వారిపదములు నేలను స్పృశించినట్లే కనబడలేదు. ఏదో యొకస్థలమునుండి మఱియొక స్థలమునకు గంతువేసి నెమ్మదిగా వ్రాలిన ట్లుండెను. వారి అడుగుల చప్పుడు గమనించుటకు నాచెవుల నిక్కబెట్టి వింటిని. నడకలో శబ్దమే లేకుండెను.

వారిని గుఱించిన మఱియొక విషయ మిది: వారి కండ్లచూపు మానవునిచూపుగా నా కగపడలేదు. వారికండ్లద్వారా నన్నెవరో స్పృశించినట్లు తోచినది. ఇవన్నియు స్వయముగా చూచి అనుభవించిన విషయములు.

శ్రీఅరవిందు లెంతోసేపు, ఇంచుమించు వారి కాలమంతయు, ఊర్ధ్వము కేసి చూచుచుండెడివారు. వారు సంభాషణములోనికి దిగినపుడు నే నిట్లడిగితిని. 'మీ రట్లు తదేకదృష్టితో దేనిని జూచెదరు'? వా రిట్లని సెలవిచ్చిరి. 'నా కండ్లలోని కెగురుచు

ఎన్నోరూపములు వచ్చుచుండును. వానిభావమును గ్రహించుట కందుజొచ్చుకొనిపో బ్రయత్నింతును. అదృశ్యప్రపంచములో నివసించు దేవతారూపములు నాకు కనబడుచుండును. ఈ మూర్తులు భావపూరితములు, అర్థవంతములు. అవి ఏవో తెలుపగోరును. దానిని గ్రహించుటకు నేను బ్రయత్నింతును.' వారి యీ ప్రత్యుత్తరము నా హృదయమున నిప్పటికిని స్పష్టముగా నంకితమైయున్నది.

పుదుచ్చేరికి స్టీమరులో నొక శిష్యునిమాత్రము వెంటనిడికొని వచ్చిరట. సరిగా సాయంకాలము మూడు ఘంటలకు స్టీమరునుండి దిగిరి. ఆకాలమున మద్రాసు నుండి తీవ్రజాతీయవాదులుగా బేర్కొనబడిన ఇద్దఱు ముగ్గురు ద్రవిడదేశ యువకులు బ్రిటీషు ప్రభుత్వోద్యోగుల కోపానలమునకు బలికాకుండ పుదుచ్చేరికి తప్పించుకొనివచ్చియుండిరి. వీరికి శ్రీ అరవిందులకు పరిచయ మేవిధముగానైనదో దెలియదుగాని, ఒక శిష్యునిద్వారా శ్రీ అరవిందులు వీరికి తమరాకవిషయమై సందేశ మంపిరనియు, ఆ సందేశహారుడు ముందుగా ౧౯౧౦-వ సంవత్సరము మార్చి తే ౩౧ దిని పుదుచ్చేరి వచ్చి వీరిని గలిసి కొనిరనియు వీ రానాల్గుదినములలోనే శ్రీ అరవిందులు నివసించుటకు వలయు వసతుల నేర్పాటు చేసిరనియు దెలియుచున్నది. ప్రప్రథమమున శ్రీ కల్వే

శెట్టిగారను శ్రీమంతులు ధార్మికులు నగు నొకరింట
కొంతకాల ముండెననియు, ౧౯౦౧-వ సంవత్సరమున
కాబోలు, స్వగృహమేర్పడినంతవఱకు, ఒకచోటనుండి
మఱొకచోటికి మారుచు అయిదాఱు బాడుగిండ్ల నివ
సించుచుండిరనియు తెలియుచున్నది.

శ్రీ అరవిందులు వంగదేశమును విడిచి పుదుచ్చేరి
ప్రవేశించిన విషయము శ్రీ వారే ఆవల బ్రకటించు
వఱకు ప్రభుత్వము వారెఱుగకుండిరని ప్రకటితమై
యుండెను. శ్రీ అరవిందులను, వారి గృహమును చుట్టు
ముట్టి, నిరంతర మహోరాత్రు లతిజాగృత్తగా కాపలా
కాయుచుండిన సి. ఐ. డి. వారు, రక్షకభటులును,
శ్రీ వారుగృహమునుండి బయలుదేరివచ్చుట, స్టీమరు
ప్రయాణమున కవసరమగు డాక్టరు సర్టిఫికేటును
బడయుట, స్టీమరెక్కుట వీనినంతయు గమనించ జాల
కుండుట నిజముగా విచిత్రమే! యథార్థమెంతో తెలి
యదుగాని ఆరోగ్యమును గుఱించిన సర్టిఫికేటునకు
యూరోపీయుడగు డాక్టరు గృహమున కకాలముగా
రాత్రిపూట శ్రీ అరవిందులు వెళ్ళి యడిగినట్లును, వీరి
యాంగ్లభాషా సంభాషణ శైలికి శబ్దోచ్చారణలకు
డాక్టరు ముగ్ధుడై, భారతీయు లిట్లాంగ్లమున మాటాడుట

కార్చర్యపడి, విదేశమందు శ్రీవారు విద్య నభ్యసించిన విషయమును కనుగొని, కొంతసేపు మాటాడి వెంటనే యే యభ్యంతరమును జెప్పక సర్టిఫికేటు వ్రాసియిచ్చి నట్లును తెలియుచున్నది.

రాజకీయరంగమునుండి శ్రీ అరవిందులు విడీవడి పుదుచ్చేరిలో యోగాభ్యాస మొనర్చుచుండినను ప్రభుత్వమువారు మాత్రము వారిని విడిచిపెట్టినట్లు లేదు. ౧౯౦౯ జూలైమాసమున ప్రకటించిన 'నాదేశీయుల కొక బహిరంగలేఖ' యను వ్యాసమునందు రాజద్రోహమున్నదని, ప్రకటితమైన ఏన్మోమాసముల కావల, శ్రీ అరవిందులు పుదుచ్చేరి చేరిన కొంతకాలమునకు, రాజద్రోహ మొనర్చి పారిపోయిరను న్యూనత నారోపించునట్లు 'కర్మయోగి' ముద్రాపకునిపై దోషారోపణ మొనర్చి ఆతని బంధించిరి. ఆలేఖ ప్రకటించిన తరువాతను శ్రీ అరవిందుల సంపాదకత్వముననే 'కర్మయోగి' తొమ్మిదిమాసముల పర్యంతము తనసందేశమును వినిపించుచుండెను. అంతపర్యంతము ప్రభుత్వమువారా లేఖపై నేమియు చర్య తీసికొనలేదు. శ్రీఅరవిందులు పుదుచ్చేరి చేరిన తరువాతనే ప్రభుత్వమువా రభియోగము దెచ్చిరి. కాని క్రింది కోర్టులో ముద్రాపకుడు

శిక్షింపబడినను ఉన్నతన్యాయస్థానమున ఆ లేఖయం దేమియు రాజద్రోహము లేదని నిర్ణయించబడి ముద్రాపకుని విడుదలగావించిరి. ఇట్లు ఒకటి రెండు మూడు పర్యాయములు రాజద్రోహాది తీవ్రదోషములకు గురికావింపబడినను శ్రీ అరవిందులు నిర్దోషులని నిర్ధారణయగుట ఈశ్వరవిలాసముగాక మతేమి కాగలదు?

శ్రీ అరవింద జీవితము

ఐదవ తరంగము

శ్రీ అరవిందులు తన యోగసిద్ధికి దక్షిణదేశమును పుణ్యక్షేత్రముగ వరించుటయు నీశ్వర నిర్దేశముగా గనబడుచున్నది. అనాదినుండియు దక్షిణదేశము వేదాధ్యయనమునకు కీర్తి గాంచియున్నది. శ్రీఅరవిందులే యొకచో వెల్లడించినట్లు ఉత్తరదేశము రాజసిక తామసిక గుణములపాలై అంతఃకల్లోలములకు యుద్ధములకు నాకరమైనప్పుడు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానము దక్షిణదేశమునే యాశ్రయించెను. త్రిమతస్థాపనాచార్యులై ప్రపంచమునందంతటను నేటికిని పూజనీయులైన శ్రీ శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్యులకు జన్మస్థానము, తన్మూలమున పునీతము నగు దక్షిణదేశము నేడును శ్రీ అరవిందుల యోగసిద్ధికి నిలయమగుట మనభాగ్యము. మఱియు నేడు మనకు 'పుదుచ్చేరి' పట్టణ మెట్లగపడుచున్నను,

పూర్వమొకప్పుడు ఆధ్యాత్మికముగాగూడ మంచి పేరు మోసి పెక్కు సాధుపుంగవులకు, ముక్తపురుషులకు నిలయమై యుండినట్లు, శ్రీ సిద్ధానందస్వామి, శ్రీ అక్కాస్వాములను బ్రహ్మవేత్తలిద్ద ఱిచ్చటనే వెలసియుండినట్లు తెలియుచున్నది. వారి సమాధు లిప్పటికిని రెండు పరిసర గ్రామములందు గలవు. భక్తులెందఱో ఆ సమాధులను దర్శించి యారాధించి వచ్చుచుందురు. ఒక ద్రావిడ కవిశేఖరు డిట్లు వర్ణించియున్నాడు: "నీ వే పుణ్యక్షేత్రమునకేని యాత్ర చేసియుండవచ్చును; ఏ పవిత్ర తోయము లందేని స్నాన మొనర్చియుండవచ్చును; కాని మహాసిద్ధపురుషులకు నిలయమైన 'పుదుచ్చేరి' వంటి మహాక్షేత్రము మఱెచ్చటను లేదు. ఈ పట్టణము నీకు ముక్తినిచ్చును. పరబ్రహ్మజ్ఞానము నొసంగును. ఏలనన, ఎందఱో సిద్ధు లిచ్చటికి తరలివచ్చి శివగతిని మోక్షమును బడసిరి."

ప్రారంభమున దేశకాలపరిస్థితు లనుకూలింపగనే వంగదేశమునకు తిరిగివచ్చి యాధ్యాత్మిక దృష్టితో రాజకీయరంగమున బ్రవేశించు నుద్దేశ్యముండినను యోగసాధన మభివృద్ధి యగు కొలదియు మహోన్నతమైన యాధ్యాత్మిక పరిణామము యొక్క పరమార్థము వారికి

Sri Aurobindo

గోచరమై తమ సర్వశక్తుల నిటు నటు వెచ్చింపక ఏకాగ్రము చేసియుండుటయే యావశ్యకమని గ్రహించి, రాజకీయ సంబంధమును సంపూర్ణముగా త్యజించెను. అందువలననే దేశీయులు దేశీయ మహాసభాధ్యక్షునిగా వరించి యాహ్వానించినను 'మిత్రులు ప్రార్థించినను శ్రీ అరవిందు లంగీకరింపరైరి.

పుదుచ్చేరి చేరినతరువాత నాలుగు సంవత్సరము లేకాంతముగా తదేకధ్యానముతో యోగసాధన మొనరించి తమకు సాక్షాత్కారమైన దివ్యానుభవములను జిజ్ఞాసు లోకమునకు వెల్లడించుటకు ౧౯౧౪ వ సంవత్సరము ఆగస్టు ౧౫ తేది 'ఆర్య' యను తత్త్వజ్ఞాన విషయిక మాసపత్రిక నాంగ్లమున శ్రీ అరవిందులు ప్రకటింప నారంభించిరి. ఇట్లు భారతదేశమందు ప్రపంచ కల్యాణము భాగవతజీవనము నర్థించి తత్సిద్ధికై మహా ప్రయత్నము 'ఆర్య' పత్రికాముఖమున ప్రారంభింప సమకట్టిన సుముహూర్తమునందే పాశ్చాత్యులు కామ, క్రోధ, ద్వేష లోభాది దుర్గుణప్రేరితులై స్వార్థపరులై అర్థకాములై మానవత్వమునే గోల్పోయి లక్షలకొలది తోడి మానవుల ఘోర మరణములకు భయంకరసంక్షోభమునకు దారితీసిన మహాయుద్ధమునకు

సన్నద్ధులైరి. భౌతికశాస్త్రమునం దపారపాండిత్యమును సంపాదించి ప్రపంచఖ్యాతి గాంచిన జగదీశచంద్రుడు తన పరిశోధన శక్తిని సర్వము వినియోగించి 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' అను నుపనిషత్ ప్రతిపాదిత సత్యాను సారముగా వృక్షములందును, శిలలయందును ప్రాణ మున్నదనియు, నవియు సుఖదుఃఖముల ననుభవించగల వనియు శాస్త్రీయముగా ఋజువుచేయుచుండిన సమయ మునవే పాశ్చాత్యభౌతిక శాస్త్రజ్ఞులు తమ ప్రావీణ్యము నంతను తోడిమానవుల క్షణములో హతమొనర్చుటకు వలయు విషవాయువులను మారణ యంత్రములను సృష్టించుటలో ధారబోయుచుండిరి. పూర్వపశ్చిమ దేశములయొక్క దృష్టిభేద మాహాత్మ్యమే యిది. సందర్భమున 'శ్రీ అరవిందవ్యాసావళి' అను గ్రంథము నుండి 'ప్రాచ్యపాశ్చాత్యములు' అను వ్యాసములోని కొంత భాగము నీక్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

మన దేశమునకును యూరోపునకును ముఖ్యభేద మిది: మన జీవన మంతర్ముఖము, యూరోపుయొక్క జీవనము బహిర్ముఖము. మనము భావము నాశ్రయించి పాప పుణ్యముల విచారింతుము. యూరోపు కర్మ నాశ్రయించి పాపపుణ్యముల విచారించును. మనము భగవంతుని అంతర్యామిగా ఆత్మస్థితునిగా గ్రహించి

అంతరమునం దాతని వెదకుదుము: యూరోపు భగవంతుని జగత్ప్రభువుగా గ్రహించి వెలుపల నాతని వీక్షించి పూజించును. యూరోపుయొక్క స్వర్గము స్థూలజగమందు. పృథివియొక్క ఐశ్వర్యము, సౌందర్యము, భోగము, విలాసము ఇవన్నియు వారి కాదరణీయములు, అన్వేషణీయములు. వేఱొక స్వర్గమును వారు కల్పించినను ఈ నేలపైని ఐశ్వర్య సౌందర్యముల యొక్కయు భోగవిలాసముల యొక్కయు ప్రతికృతియే అది. వారల భగవంతుడు మన యింద్రునికి సాటి: లౌకిక ప్రభువు చందమున రత్నమయ సింహాసనముపై గూర్చుండి వేనవేల వందిమాగధుల కైవారములచే ఉప్పొంగుచు విశ్వసామ్రాజ్యమును పరిపాలించును. మన శివుడు పరమేశ్వరుడు; అయ్యును భిక్షుకుడు, ఉన్మాది, "భోలానాథుడు".* మన కృష్ణుడు బాలుడు, హాస్యప్రియుడు, విలాసి, ప్రేమమయుడు. క్రీడించుట ఆతని ధర్మము. యూరోపు యొక్క భగవంతుడు ఎప్పుడును నవ్వడు, క్రీడింపడు. అట్లు చేసినచో ఆతని గౌరవమునకు భంగము కలుగును, ఆతని ఈశ్వరత్వ మిక నిలువదు. పైజెప్పిన బహిర్ముఖభావమే దీనికి కారణము—ఐశ్వర్యమున కేవి చిహ్నములో అవియే వారల దృష్టియందు ఐశ్వర్యమున కాధారము. చిహ్నములు కనపడవేని వారు వస్తువును కనుగొనలేరు. వారలకు దివ్యచక్షువు లేదు, సూక్ష్మదృష్టి లేదు, సర్వమును స్థూలము. మన శివుడు భిక్షుకుఁడు; కాని త్రిలోకమందలి సకల ధనమును ఐశ్వర్యమును ఇంచుకలో సాధకునకు దానమిచ్చును.

---

* "మైమఱపుసామి"—అంతర్నివిష్టచైతన్యుఁడైన జడమూర్తి—స్థాణుడు. అనువాదకుడు.

అతడు "భోలానాథుడు;" కాని జ్ఞానులకు చేరరాని జ్ఞానము అతని సహజసంపత్తి. ప్రేమమయుడును, విలాసియును అగు మన శ్యామసుందరుడు కురుక్షేత్రమునకు నాయకుడు, జగమునకు పాలకుడు, బ్రహ్మాండమున కంతకును నెచ్చెలి, ప్రియుడు. భారత దేశముయొక్క మహాజ్ఞానము, తీక్ష్ణమైన సూక్ష్మదృష్టి, మఱియు అప్రతిహతమైన దివ్యచక్షువు స్థూలములైన ఆవరణములను భేదించు కొనిపోయి, ఆత్మయందలి భావమును, అసలైన సత్యమును, లో నిలిచిన గూఢతత్త్వమును బయల్పడజేయును.

*

* *

పాప పుణ్యముల సంబంధమునను ఈ చందమే గోచరించును. మన మంతరమందలి భావమును గమనింతుము. నిందపాలైన కర్మ యందు పవిత్రభావమును, వెలుపలకు పుణ్యరూపమున గాన్పించు కర్మయందు పాపిష్ఠమైన స్వార్థమును దాగియుండవచ్చును. పాప పుణ్యములును సుఖదుఃఖములును మనోధర్మములు. కర్మ ఆవరణము మాత్రము. సామాజిక నియతికొఱకై మనము బాహ్య పాప పుణ్యములను కర్మకు ప్రమాణముగా మన్నింతుము; కాని, 'అంత రంగమునందలి భావమునే ఆదరింపవలయును' అని మన మెఱుగు దుము. సన్యాసి ఎవ్వడాచార విచారములను, కర్తవ్య అకర్తవ్య ములను, పాప పుణ్యములను దాటి, "బాలోన్మత్త పిశాచముల" విధమున విహరించునో, సర్వధర్మత్యాగియగు నా పురుషుని శ్రేష్ఠుడని మన మందుము. ఈ తత్త్వమును గ్రహించుటకు పాశ్చాత్యబుద్ధి చాలదు. ఎవడు జడునివలె ప్రవర్తించునో అతడు

జడుడనియే తలపోయును. ఉన్మత్తుని విధమున ఎవడు ప్రవర్తించునో ఆతడు హేయభావాస్పదమైన అనాచారి పిశాచ మనియు గ్రహించును. ఏలనన సూక్ష్మదృష్టిలేదు. వారంతరంగమందలి భావమును చూడజాలరు.

'ఆర్య' పత్రిక నే సంకల్పముతో ప్రారంభించినదియు తెలియుటకు శ్రీఅరవిందులే 'మాయాదర్శము' అను శీర్షిక క్రింద బ్రకటించిన విషయముల నీ క్రింద సంగ్రహముగా బొందుపఱచుచున్నాము. దానివలన మానవాభ్యుదయమున కాశియాఖండము నైరోపాఖండము నే దృక్పథమున బ్రయత్నించినదియు దాని పరిణామ మెట్లు సంకరమై ఫలప్రదము గాకపోయినదియు ఆత్మానుభవమువలన సత్యదర్శనమువలన శ్రీఅరవిందులు గుహ్యతరమైన సమన్వయ మార్గము నెట్లు కనుగొని తదధికారియైనదియు, నే ధర్మసూత్రముల వలన లోక కల్యాణము భాగవతజీవన మేర్పడవలసియున్నదియు కొంత తెలియగలదు.

క్షణభంగురములును అనతిగూఢములు నగు తాత్కాలిక విషయ విమర్శనమేని ఇప్పటికి వాడుకలో నున్న మతశాఖాసిద్ధాం

తముల ప్రకటనమేని మా పత్రికను లక్ష్యముగా గైకొనలేదు. భవిష్యత్తును గూర్చి యాలోచించుటయు, దానిపునాది నిరూపణ యందు దోడ్పడుటయు, దానిని గతమునందలి శ్రేష్ఠతమము వీర్య వంతము నగు దానితో సంధాన మొనర్చుటయు దీని ముఖ్యోద్దేశములు.

మానవాభ్యుదయము నిరంతరమనియు మఱియు నయ్యది కొంతకాలము బహిర్గతమును మఱికొంతకాల మంతర్గతమునునై బాహ్యాబల ప్రయోజనముల వెనుకనుండి వర్తించు ప్రాణధురి యందలి యొకానొక భావవిశేషం బనియు మా నమ్మకము. ఇది లీనమై యంతర్గత మైనపుడే అతి గోప్యమగు రహస్యార్థము ను గుర్తించక ఆర్థిక రాజకీయ స్వార్థచింతనబలంబుచే తనయంశం బొందు, వెనుక గూఢముగనుండి, ప్రకటించునట్టి మానవకోటి యొక్క వక్రచలనములు, మందగతులు, దీర్ఘరాత్రులు, సంధ్యలు గల యుగము లగుచున్నది. అది బహిర్గత మగుకాలము మానవ కోటికి, తేజోవంతము శీఘ్రవికాసము నగువేకువలు, ఫలప్రదమగు వసంతకాలములు నగుచున్నవి. దానియొక్క గంభీరత, వీర్యము, సత్యము, బలము వీనింబట్టి దివ్యకాల మాసన్నమై పురోభివృద్ధి యాధారపడియుండును.

చింతన మనగా జీవనవికాసమందలి కుసుమము లేక జీవనా లంకారమగు నాభరణ మనియు, మానవుడు చేయు కర్మలను రాచ

కీయ ఆర్థిక స్వీయ లాభములే మూలాధారము లనియు నేటిలోక
తంత్రజ్ఞు డనుకొనుటకన్న గొప్ప పొరబాటు వేఱులేదు. ఈ
ప్రపంచము ప్రాణభరితము, కర్మభూయిష్ఠము, ప్రవర్ధమానమగు
జీవగుణయుతము నని మే మెఱుంగుదుము. కాని ప్రాణిక భౌతిక
బలములచే మాత్రము నియతమగు జీవయాత్ర ఆలస్యాంధకార
ప్రమాదదూషితమైన వృద్ధినే చెందును. మఱియు నయ్యది జంతు
వృక్షజాతితుల్యమగును. భూమి ప్రాణభౌతికమయమగు
ప్రపంచము. మానవుడు చెట్టును జంతువునుగాడు. అతడిచ్చట
దేహధారియై మహత్తరకర్మలకు ఉన్నతతర ప్రేరణలచే నా వృక్ష
జంతురూపమును దివ్యోపకరణముగ నొనర్చు నాధ్యాత్మిక
మానసిక పురుషునిగ నెఱుంగుము.

కావున నతడు తన బాహ్యజీవితమందు గుర్తించలేకున్నను
తన లోనున్న యొకసంకల్పవిశేషవ్యాపారము నే సదా సమకూర్చు
చుండును. గంభీరాభిప్రాయములని ధిక్కరించు వ్యవహారపురు
షుడుగూడ తా నేవగించు భావమునే తెలియకుండ సేవించు
చుండును. భావము బహిర్గతమై జీవయాత్రకు త్రోవజూపిననే
మానవుడు సంపూర్ణతను గాంచగల్గును.

దానంజేసి మానవాభ్యుదయము పర్యాయముగా తమః
ప్రకాశములతో గూడిన ద్వంద్వసంకులంబయిన నిరంతరవిప్లవ
రూపమైయున్నది. అట్లయ్యును ఈ యహర్నిశలు రెండును
వెల్లడిగా నున్నదానిని పోషించుచున్నవి. భూగోళమునం దన్ని
చోట్లను ఇవి యొకటే సమయమున తటస్థించుటలేదు. ఈ కల్పము
నందు మొత్తముపై నాశియా ఐరోపా ఖండములనే ఇటువంటి

యుద్యమ మంటియున్నది. ఆశియాఖండము మేల్కొన్నకాలము ఐరోపా నిద్రించుకాలమై యుండెను. అటులనే ఆశియా జడత్వముగాంచి సుషుప్తిజెందిన రాత్రులు ఐరోపా మేల్కొని మనోదీప్తిని ప్రాణవీర్యమును గాంచిన పగళ్ళగుచుండెను.

అయినను, ఇందొక ముఖ్యవ్యత్యాసముగలదు. కేవలముగ్గా గాకపోయినను ప్రబలముగా నాశియాఖండము మనుజునియొక్క అధ్యాత్మానుభవాభ్యుదయమునకు ముఖ్యక్షేత్ర మయ్యెను. ఐరోపా యన్ననో మనఃప్రాణ క్రియాకలాపమునకు కర్మాగార మయ్యెను. యుగములు జరుగుకొలది పూర్వఖండము, కొంతకాలము వేగ వంతమై నూత్నాభ్యుదయముల గాంచి మఱికొంతకాల మచంచల మగు నిలుకడం గాంచుచు నాధ్యాత్మిక శక్తికి నిలయం బగుచున్నది. ఈ శక్తివాహిని ఐరోపాపై నీ యుగమున మూడు నాల్గుపర్యాయములు ప్రవహించినది. ఒక్కొకసారియు నీ దివ్య ప్రేరణయొక్క ఆధ్యాత్మిక సారమును ఐరోపాఖండము సంపూర్ణ ముగనో పాక్షికముగనో త్యజించి దానిని మానసిక భౌతిక నూత్నా భ్యుదయములకు ప్రేరణోత్సాహముగ గైకొనినది.

మొదట ఈజిప్టియన్ చాల్డియన్ ఇండియన్ జ్ఞానము పితాగరస్సుమొదలు ప్లేటోనియన్ పిదప నవీన ప్లేటోనియన్లు లోనుగాగల గ్రీకుతత్త్వవేత్తల భావములద్వారా ప్రవేశించినది. ఇందుమూలమున మహత్తర ప్రతిభాపూరితమును, అనాధ్యాత్మిక మును అగు గ్రీకురోమన్ నాగరికత జననం బయినది. అయినను అది బౌద్ధమతము, వైష్ణవమతము, షెమిటీయుల భావమూలమున క్రీస్తుమతరూపమున రెండవపర్యాయ మైరోపాయందు ప్రవేశింప

నెడమిచ్చినది. క్రీస్తుమత మైరోపాతత్త్వమును జాలవఱకాధ్యాత్మికముగను విరాగపూరితముగను జేయనుండియు గొద్దిలో తప్పిపోయినది. మతగురువులగు గ్రీకుపాదరీల మనస్సునందలి తత్త్వజ్ఞానవికారమును, క్రైస్తవ సంప్రదాయమునకును గ్రీకురోమణమేధకును గుణములయందేమి లోపములందేమి ప్రత్యక్ష విరోధభావముగల జర్మానియా కూళల యాకస్మిక దాడియును దానిని దిగ్భ్రమజెందించినది.

స్పెయిన్‌లోనగు మధ్యధరాసముద్రతీరపు దక్షిణదేశములపై నొనర్చిన మహమ్మదీయ దండయాత్రయే మూడవపర్యాయము. భావములను శాంతముగ బ్రసరించుటయే నైజముగాగల ఆశియాఖండము తన స్వీయమార్గమునువదలి తద్విరుద్ధమైన ఐరోపావారి మార్గానుసారముగ భౌతికరాజకీయ విప్లవముల నుపయోగించినది. ఇందొక చిత్రముగలదు; ఆశియాఖండము తన వ్యుత్పన్నత నిట్లు ప్రయోగించినందుల కీ యుదాహరణ మొక్కటియే.

కడపటి అనగా నాల్గవప్రయత్న మింకను తిన్నని ప్రారంభదశయందున్నది. ఇందు ప్రాగ్దేశజ్ఞానము ముఖ్యముగ హిందూతత్త్వవిచారము, ప్రథమమున జర్మానియా తత్త్వజ్ఞానవ్యాజముననుఁ బదంపడి కెల్టుల, స్కాండినేవియనుల, స్లావులయొక్క భావనల, గుప్తవిద్యల, మతముల ప్రబోధము గావించుట యందును మెల్లగి దోడ్పడియు తరువాత ఐరోపా-అమెరికాలలో భౌద్ధమత-దివ్యజ్ఞాన (థీయసోఫికల్) వేదాంత – బాహాఇజం లోనగు ప్రాగ్బోధనల రూపముననుఁ ప్రత్యక్షముగా నేమి బహిరంగముగ నేమి. ప్రవేశించినది.

ఆశియాపై పాశ్చాత్యదాడి రెండుసార్లు జరిగినది. కొంత కాలము పశ్చిమాశియాయందు నాటుకొనియుండి, ఇండియాలో కలవరముగలిగించి, తుదకు మహమ్మదీయ వ్యుత్పన్నత మూలమున, మధ్యకాలపు ఐరోపాను బ్రవేశించినట్టియు నుద్రేకగ్రీకుసంప్రదాయముతో గూడినట్టియు నగు అలెగ్జాండరు దండయాత్ర యొకటి. ప్రాగ్దేశపునీతి, కళ, ఆధ్యాత్మిక వ్యుత్పన్నతలపై నిప్పటి ఐరోపాదేశపు వాణిజ్య, రాజ్యతంత్ర, వస్తుపరిజ్ఞాన శాస్త్రముల నవీనదాడి రెండవది.

ఈ యన్యోన్యసంఘట్టనమునుండి క్రొత్తవిశేషములు రెండు చూపట్టినవి. ఇవి యేక కాలమందు సంభవించుట యొకటి. తమలోని వైపరీత్యముల విశేషించి నొక్కి చూపుట రెండవది. భౌతికవిజ్ఞాన ప్రధానమైన ఐరోపాఖండము ప్రపంచమునం దెల్ల నధ్యాత్మజీవనమునకు హృదయస్థానమైయున్న ఇండియాను గాంచినపుడు, ఇండియా తన జాతియొక్క లౌకిక మానసిక జీవనాభ్యుదయమును నిరసించుచు కేవల మధ్యాత్మజీవనమందే అనేక యుగములుగా నేకాగ్రత వహించుచు ఎటువంటి మహాపరీక్షయందును ఉత్తీర్ణతగాంచుటకై వేదన మందుచుండెను. ప్రాగ్వాహిని ఐరోపాలో బ్రవేశించునపుడు ప్రాగ్దేశము, మతమును భావవికల్పముగను, శుద్ధమనస్సారమగు తత్త్వవిచారమును నిస్సారమగు వాగ్డంభనగను, ఆత్మవిచారమును మిథ్యగను నిరసించి, మానవమేధనంతయును భౌతికశాస్త్రవిచారమునందును మానవ-శారీరక-సాంఘిక - ఆర్థిక - ప్రజాపాలక - జీవనాభ్యుదయము లందును ధారపోయ సమకట్టినటుల ఐరోపాను గాంచినది.

ఆ మహాప్రయత్న మిపుడు పూర్తియైపోయినది. తన యసమర్థతను విపులముగ జాటించకున్నను అసమర్థమే అయినది. ఈరీతినే హైందవ ఆధ్యాత్మికోద్యమముగూడ తన యసమర్థతను జూపెట్టినది. దానివలన నొకానొక డెట్లు మహోన్నతపదవిగాంచునదియు జాతియంతయు భగవానునే కోరి యా తొందరలో మానవకోటి యందలి భగవంతుని యుద్దేశ్యమును మఱచి యెట్లు పతితంబగునదియు జూచియున్నాము. ఐరోపా హైందవోద్యమములు రెండును ఆశ్చర్యదాయకములు; అత్యద్భుత కార్యముల నొనర్చినవి. చివరకు భగవానుడును ప్రకృతియే మానవుని ఆత్మోన్నత్యమునకును మేధోన్నతికిని అందజాలని యగాధము లయ్యెను;

వ్యష్టియందును సమష్టియందును సాధ్యముగానున్న మానవ జాతియొక్క సమంజస సంపూర్ణాభ్యుదయమునందే మానవకోటి విముక్తి యాధారపడియున్నది. మానవజన్మయొక్క ఆధ్యాత్మికతను గుర్తించిననే ఐరోపావారు బాగుపడగలరు. లేనిచో జ్ఞానశూన్యంబగు మేధయందును జీవరహితమగు కట్టుదిట్టములలోను నశింతురు. అట్లే ఆశియాగూడా తాను సురక్షితముగా నుండుటకై తన లక్ష్యసిద్ధికి అనివార్య ద్వారముగానున్న భౌతికమానసికస్థితి నిబంధనలను గుర్తించవలసియున్నది. లేనిచో శరీరమనోబలంబులుడిగి మఱికొంత హీనస్థితికి జెందును. కేవల మన్యోన్య రూపానుకరణం బించుకేని సహకారి కానేరదు. పునర్జీవహేతుకములగు నన్యోన్యాకర్షంబును సుఖకరంబగు సమరససమ్మేళనంబును అవసరము.

ఈ రెండు గొప్పమానవోద్యమములయొక్క ఏక కాల సమావేశ సంయోగములు భవిష్యన్మానవాభ్యుదయమున కాశాపూర్ణములేగాక, అపాయకరములును గాగలవు. భౌతికశాస్త్రాభ్యున్నతులు మానవజాతిని దగ్గరకు జేర్చినవి. మంచికైనను చెడ్డకైనను వాని భవిష్యత్తు ఒకటైయున్నది. అవి స్వతంత్రించి యొక్కొకటి వేర్వేఱు అభ్యుదయముల నికమీద గాంచ నేరవు. భౌతికశాస్త్రాభివృద్ధి యాచరణములచేతను ఆత్మజీవన చేతను అంతర్బాహ్యైక్యమును మానవకోటియందు గాంచ నవకాశము గలుగుచున్నది.

ప్రపంచముయొక్క స్థితిగతుల సత్యమును ధర్మమును తెలిసికొని, దానిచేత జీవనము మానవకర్మలు భావనలు నడవడులు కట్టడులు వీనిని శాసించి, ఇదియే మానవాభ్యుదయసిద్ధులకు త్రోవ యని నమ్మకము గల్గించు ఇచ్ఛయే ఐరోపియన్ జ్ఞానమునకు బీజమైనభావము.

ఈ భావము పూర్ణముగ సరియేయని మే మంగీకరించుచున్నాము. అయినను దానిని ఆచరణలో నుంచుటయందు పొరబాటు జరిగినది. మనము తెలిసికొనవలసినది సత్యము, ధర్మముగాని భౌతిక ప్రపంచమునుగూర్చి కాదు; మనశ్శరీరముల గూర్చియు గాదు. ఇవన్నియు గావలసియున్నను, విడువరానివైనను, వీనికన్నింటికి నాధారమగు నాత్మసత్యమును, ఆత్మధర్మమును దెలిసికొనవలెను. ఏలనన, పదార్థములందలి యాత్మబలమే రూపములయందును వ్యవహారములయందును వ్యక్తమగుచున్నది.

'తన్ను దా తెలిసికొనిననే మానవుడు ముక్తుడగును. ప్రపంచమునంతయు జయించి యాత్మను బోగొట్టుకొనినచో — తన్ను దా గోల్పోయినచో — ఏమి లాభము కలదు ?' అను సత్య సందేశమునే ప్రాగ్దేశము ప్రతీచికి బంపుచున్నది. ప్రతీచి దీనిని విని ఆత్మతత్త్వ ధర్మములను గనుగొన యత్నించుచున్నది. కాని ఇందొక యపాయము గలదు. ఈ ప్రతీచి యత్యంత బహిర్ముఖము మాయికమునగు సిద్ధివిద్యలచే నావృతదృష్టి గావచ్చును. ఇందుకు తార్కాణ మింగ్లాండు, అమెరికా. లేదా విమర్శనా చతురత తత్త్వవిచారకుశలతలచే జర్మనీయందువలె పరమార్థమైన అధ్యాత్మ దృష్టి మఱుగుబడవచ్చును. 'ఆత్మసత్యమే నిశ్చయము యథార్థము నగు సత్య' మను దృఢప్రతిజ్ఞయు, 'ఆత్మసత్యమును బడయుట కధ్యాత్మజీవనమే మార్గ'మను నమ్మకమును, 'ఉత్తమదృష్టితో దాని ధర్మముల గ్రహించి యాచరించవలయు'నను స్థిరబుద్ధియును, విశ్వాసము, 'ఈ మహోద్యమమునకు దగిన సాధనములుగ మానవ బాహ్యజీవనమును, సంఘ నడవడులను నిర్మింప యత్నింపవలయు' నను తీర్మానమును ఆశియాలోని జ్ఞానమునకు బీజములైన భావములు.

ఇదియును యథార్థమగు సత్యమే. దీనినంతయు వేమంగీకరించుచున్నాము. అయినను ఆచరణలో ముఖ్యముగా నిండియా యందాత్మకును తదుపకరణములకును, విభేదము దూరత్వము నారోపించుటచేత జాతియొక్క మనోబాహ్యజీవనలు సంకుచితము లయినవి. ఏలనన, సంపూర్ణజీవనవికాసముపైననే యఖండాత్మ స్థితి యాధారపడి యున్నది. మనపూర్వులీ జ్ఞానమును బడసి

యాచరించిరి. వారి సంతతుల యందీ జ్ఞానము సన్నగిలి నష్టమై ఆచరణలో లేకపోయినది.

ప్రాగ్దేశమునకు ప్రతీచి యొసంగు సందేశము నిజమైనదియే. మానవుడును భగవంతుడే; మానవత్వము వృద్ధిజెందుకొలది దేవత్వమునకు సన్నిహితంబగును; జీవితమును భగవానుడే. దాని వికాసమే బ్రహ్మముయొక్క ఆత్మవికాసము. జీవితమును నిరసించుట అంతర్వ్యాప్తియగు భగవానుని నిరసించినట్లగును. ఇదియే ప్రాచీన జ్ఞానము. ప్రాగ్దేశ మీ సందేశమును విని మేల్కొనుచున్నది. ఆశియా కొంతకాలము తన స్వభావమును ధర్మమును మఱచిపోయి, ఐరోపావిధానమున దానిని గ్రహించి, కేవలము పాశ్చాత్యానుకరణముగనో లేక దూష్యము వికృతమునగు మిశ్రముగనో పాడ నూపవచ్చును. అట్లయిన నది యపాయకరమే.

కావున ప్రస్తుత మాలోచింపవలసిన దేమన; సరియైన భావమును సరియైన సమన్వయమార్గమును గనుగొనుట; మనశ్శరీర జీవితముల నాక్రమించి పూరించి యధిష్ఠించునటుల పురాతనము సనాతనము నగు అధ్యాత్మ తత్త్వమును పునర్నిర్వచనముచేయుట; అత్యుచ్చబలైశ్వర్యములతో, మానవమనస్సు, అంతరాత్మలు, ఆత్మతత్త్వమును వ్యక్తముజేయనోపునట్టి యమోఘమును వీర్యవంతమును నగు నాధ్యాత్మిక శిక్షణలను యోగమును వృద్ధిపఱచుట; బాహ్యజీవనము, సంఘము, నడవడులు ఆత్మసత్యముపై నాధారపడి క్రమముగ పునర్నిర్మితములై మానవుని స్వేచ్ఛను సంఘైక్య

మునకును సంపూర్ణసమరసత్వమును సమకూర్పజాలు సాధనసంపత్తుల గనుగొనుట; ఇవియే ప్రస్తుతము ఆలోచింపదగిన విషయములై యున్నవి.

ఇదియే మాలక్ష్యము, 'ఆర్య'యందలి మాయన్వేషణము. ఈ భావముచే ప్రేరితములైన యుద్యమములు ప్రపంచమం దనేకములు గలవు. అయినను ప్రకృతము వ్యవహారమునందును మత శాస్త్ర సిద్ధాంతములందును గల ఆసక్తిచేత నేర్పడు దృష్టిలోపములేకుండ నీ సమస్యను సర్వభావములతో సంపూర్ణముగ వీక్షించి యంగీక రించుటకు విశేషముగా బుద్ధిబలమును బ్రయోగించవలసియున్నది.

సృష్టికి మూలమగు సత్యమును, అది ప్రకృతియందు వ్యక్త మగునట్టి ధర్మమును అన్వేషించు తత్త్వవిచారమును మత నిర్వచన మును, మానవుడు శుద్ధి సిద్ధులంగాంచు నాధ్యాత్మిక శిక్షణలను, సమరసముజేయు యోగమార్గ ప్రవచనమును, మానవసంఘ జీవన సమస్యల కీ భావముల సమన్వయ మొనర్చుటయు నివి యన్నియు నీ యుద్యమాంశములై యున్నవి.

ఇట్టి యుద్యమమునకు మూలము తత్త్వవిచారము, మత విషయక పర్యాలోచనము. కావున వీనిని త్రోసివేయరాదు. గోచరమగుదాని వెనుకనుండు భావమును ఆలోచించి దాని సాధా రణధర్మమును నిరూపించుటయే మానవుని ప్రబోధచైతన్యము యొక్క లక్షణము, ధర్మమును. ఈ ధర్మనిర్వచనము నే మానవుడు

మతముగా మార్చుకొనును. పదార్థములమూలమునుగూర్చి బుద్ధితో నొనర్చువిచారమే తత్త్వవిచారము. మానవునియందీ సత్యమును జీవయుతముగ జేయుటయే మత మనబడును. ఈ రెండు నన్యోన్యాశ్రయములు. తత్త్వనిరూపణము లేని మతము అంధకారబంధురంబగు మూఢనమ్మకమగును. జీవయుతముగాని తత్త్వవిచారము ఆచరణకు రాజాలనియెడల పనికిమాలిన వెలుతురగును.

కావున 'ఆర్య'లో ప్రథమమున ఈ సమస్యను గూర్చిన తత్త్వవిచారము కడు దీర్ఘముగ నిర్వచనము గావలసియున్నది. ఇట్లు చేయనియెడల మేము వచించునది యథార్థము, ఘనము, శాశ్వతము నగు విలువ గాంచనేరదని మానమ్మకము. కావున మా భావప్రకటనమందేమి ప్రాగ్దేశపు ప్రాచీనజ్ఞానపరిశీలనా పునర్నిర్వచనమునందేమి విశేషించి వ్రాయవలసియున్నది.

మా రెండవతలంపు అధ్యాత్మ యోగశిక్షణములంగూర్చినది. ఇందునను యోగమార్గములను సాధారణ విపులనిర్వచనము గావించుటతోడనే తృప్తిజెందక వాని మూలమును సాంతముగ విచారింపదొడగితిమి. ఇట్లు చేయనియెడల కేవల మార్గనిర్వచనము నిరర్థకము నిరుపయోగము నగును. పూర్వసిద్ధికి సులువగు ననుష్ఠాన మార్గములు గన్పించవు.

* *

మానవజాతియొక్క ఐక్యము ఆంతరంగిక-ఏకత్వముచేతనే గాని కేవలము బాహ్యసంసర్గములవలన గానేరదనియు మానవుడు

మనః ప్రాణశరీరములను మించి యాత్మపథంబు చెందవలయు ననియు అధ్యాత్మబలము దేహమనంబుల బ్రవేశించి మానవునకు అమానుషత్వంబు నొసంగుననియు సామాన్యముగ మేము భావింతుము.

*

* *

మఱియు మానవజాతి ఒక నూత్నజీవనమును గూడ సమకూర్పగలిగిన పరివర్తనమున గూర్చి నడచుచున్నదను భావముతో మేము ప్రారంభించితిమి. ఈ పరిణామమున—ఈ యుద్యమమున—జాతికి సహకారులై దారిచూపగలిగిన ఆధ్యాత్మిక, మత తదితర సత్యాన్వేషణమే మేము లక్ష్యముగా గైకొంటిమి. ఈ యుద్యమమున కాధారభూతములగు నాత్మానుభవము, సత్యదర్శనము మాకు లభ్యమైయున్నది. లేనిచో ఈ కార్యము ను బూనుటకు మా కధికారమేలేదు. అయినను దానిని సమగ్రముగ తెలియ పఱచుటకు ఉత్కృష్టము, గూఢము, కఠినము నగు దీర్ఘచింతనము పలుతెఱంగుల జేయవలసివచ్చినది. ఈ భారమును మామీదను, చదువరులమీదను విధించవలసివచ్చినది.

మాచే ప్రాధాన్యముగాంచిన తత్త్వవిచారమును "దివ్య జీవనము" (The Life Divine) న విస్తరించి నిర్వచనంబు గావించితిమి. ఇందు వేదాంతమార్గానుసారముగ జీవుడు-మనస్సు-ప్రాణము, సచ్చిదానందము-జగత్తు జ్ఞానము, అజ్ఞానము, పునర్జన్మ-

అధ్యాత్మలను గుఱించిన వేదాంతభావములతో ప్రారంభించితిమి. కాని వేదాంతము సామాన్యముగ జీవన నిరసనవిధానమని యూహించుట గలదు. ఇదియే యందు కొంత నొక్కి చెప్పబడి యున్నది. వేదము తొలుత 'సర్వము బ్రహ్మ' మను మూల సత్యముతో ప్రారంభించినను తుద కీజగమంతయు బ్రహ్మముగాదని అనాత్మయేయని గట్టిగా నుడివి విరుద్ధసిద్ధాంతమున పర్యవసించినది. కాని మేముమాత్ర మందలి సిద్ధాంతమునుబట్టి విపులమగు నద్వైత మును స్థాపింప సమకట్టితిమి. మనస్సు, ప్రాణము, జడపదార్థములను ఇవి విశ్వాధారమగు విజ్ఞాన మనబడు అధ్యాత్మమనస్సు ద్వారా ఆత్మనుండియే నిష్పన్నము లయ్యెననియు మనస్సును ఆస్థితి జెందున ట్లభివృద్ధిపఱచినచో జగత్తుననున్న చేతనుని యథార్థ సత్యమును జీవితముయొక్క యథార్థసత్యమును బరమ ధర్మమును మానవుడు పొందగలడనియు మేము నిరూపించుచున్నాము.

ఆత్మయే సచ్చిదానందము. దానికిని ప్రపంచమునకును మానరానివిరోధము కనుపించదు. ప్రపంచమును అజ్ఞానదృష్టితో జూచుచున్నాము, జ్ఞానదృష్టితోచూడవలెను. భౌతికజడతయందు లీనమై పూర్ణచైతన్యమునుగాంచి వృద్ధిజెందుచున్న జ్ఞానమే మన యజ్ఞానము. ఆ పరివర్తనమునుబూర్తిచేసి మానవలోకమున నధ్యాత్మ జీవనమును వికసింపజేయుటకే పునర్జన్మపరంపరలు అవకాశములుగ నేర్పడినవి. పరిణామమందలి సత్యమును మే మామోదించు చున్నాము. పాశ్చాత్యులచే దాని కొసంగబడిన స్థూలరూపమున గ్రహించుటలేదు. ప్రాణము, మనస్సు, ఆత్మ, ఇచ్చట భౌతికములో లీనమై క్రమక్రమముగ వ్యక్తమగుచున్నవను తత్త్వనిరూపణము నే

గైకొనుచున్నాము. ఈ పరిణామముయొక్క శిఖరమున నధ్యాత్మ జీవన దివ్యజీవనయు గలదు.

ఈ సత్యములు పూర్వవేదాంతమునకు భిన్నములు కావని నిరూపించవలసివచ్చినది. కావున వేదమును రెం డుపనిషత్తులను గీతను ఈ దృష్టితో బరిశీలించితిమి. వేదరహస్యము కర్మఠులచేతను పండితులచేతను మఱుగుపడిపోయినది. కావున వేదఋషుల రచన శైలియు వారి సాంకేతికములను అవి తెలియజేయుసత్యములను కొన్ని వ్యాసములలో సూచనగా మాత్రమే నిర్దేశించితిమి. ఉపనిషత్తులలో ఈశ కేనయు గైకొంటిమి. పూర్తిచేయవలయునన్న తైత్తిరీయముగూడ చేర్చవలసియుండెను. కాని అది పెద్దదైనందున గ్రంథవిస్తరభీతిచే వదలితిమి. జీవనతత్త్వముయొక్క అతివిశాలము కార్యాంశము నగు కర్మాచరణమున ఆత్మసత్యము నేరీతి యనుసంధించవలసినది, కర్మ ఏతీరున నధ్యాత్మజన్మను బడయునది మఱియు నధ్యాత్మ జీవనముతోటి దాని సమరసత్వమును గీతనుండి ప్రతిపాదించుచున్నాము. తత్త్వవిచార మాచరణములో నుంచిన గాని సార్థకము గాకుండుటచే 'యోగసంయోజనము' న పలు తెఅంగులగు నధ్యాత్మశిక్షణల మూలతత్త్వములను మార్గములను పరిశోధించి మానవదివ్యజీవనమునకు అవి ఎట్లు సహకారులగు నదియు జూపించితిమి.

అయిన నియ్యది యొకవ్యష్టియొక్క యాత్మాభ్యుదయమునకు

మార్గమే గావున దానిని మానవజాతియొక్క సంఘజీవనమం దా
మా భావ మెట్లు వర్తించునదియు నిరూపించుట కావశ్యకత
యేర్పడినది. అందున 'సాంఘికపరిణామతత్త్వము'న ఈ సత్యము
లెట్లు మానవసంఘపరిణామమునకు తోడ్పడునదియు సూచించితిమి.
'మానవైక్యాదర్శము'న మానవజాతియొక్క ప్రస్తుతపరిస్థితు లే
యే తీరున ఇంకను సన్నిహితమగు నైక్యమును గాంచగూడినదియు,
అందలి శుభసూచనలను విశదపఱచి యథార్థమగు మానవైక్యమును
గాంచుటకు దానిలో నెయ్యది లోపించినదియు గనుపఱచితిమి.

ఈ పతకమున ముఖ్యముగ మూలసూత్రమును మాత్రము
నిర్ణయించి వానిని సంపూర్ణముగ చర్చింపగలిగితిమి.

పై పేర్కొనిన సంకల్పానుగుణముగా 'భాగవత
జీవనము', 'యోగసంయోజనము', 'గీతాభాష్యము',
'వేదరహస్యము', 'ఈశ కేనాద్యుపనిషత్తులు' 'మాన
వైక్యాదర్శము', 'సాంఘిక పరిణామ తత్త్వము' ఈ
విషయములకే ప్రాధాన్య మిచ్చి వీనిని రచించినను,
ఇతర విషయముల నెన్నింటినో వీరు విమర్శించి నిగ్గు
దేల్చి యున్నారు. 'భారతదేశ పునరుద్ధరణము',
'హైందవ సభ్యతాసమర్థనము', 'భావికవిత్వము'
అను విషయములను గుఱించి విపులముగా విమర్శించి
యున్నారు. ఇవిగాక 'యుద్ధము – స్వయంనిర్ణయము',

'సభ్యత', 'యోగము', 'తత్త్వములు' 'పునర్జన్మ-కర్మ' మున్నగు విషయములను గుఱించియు సూక్ష్మముగా తమ సిద్ధాంతముల వెల్లడించియున్నారు. వీరు సంస్కృతమునుండి 'భర్తృహరి' గ్రంథము నాంగ్లమున కనువదించిరి. ఈ 'ఆర్య' మాససంచిక లోని రచనలు కొన్ని 'గీతా భాష్యము', 'భారతదేశ పునరుద్ధరణము', 'యుద్ధము - స్వయంనిర్ణయము', 'దివ్యజీవనము', 'ఈశోపనిషత్తు' మున్నగునవి ప్రత్యేక గ్రంథరూపమున నిపుడు ప్రకటితములై యున్నవి. మఱల నా ఈశ్వరాదేశమున గాబోలు నిరంతరముగా నాఱున్నర సంవత్సరములు సాగనిచ్చిన 'ఆర్య'ను గూడ నకస్మాత్తుగా నిలిపివైచి యోగానుభవములందే శ్రీ అరవిందులు నిమగ్నులైరి. పాఠకులు మానసికముగా గ్రహించగలిగినదంతయు, భాషారూపమున వెల్లడించగలిగినదంతయు సారాంశరూపమున ప్రకటితమైనదనియు, నిక కేవల మాత్మానుభవమువలన యోగసాధనవలన మాత్రమే ఆత్మసత్యమును గ్రహించవలసియున్నదనియు, 'ఆర్య' పత్రికానిర్వహణమునకన్న తదేక నిష్ఠతో నంతఃస్థితముగా నాధ్యాత్మికముగా సృష్టించవలసిన మహత్తరకార్యము లున్నవనియు

దలంచియుండవచ్చును. ఏకారణముననైననేమి తత్త్వ జ్ఞాన ప్రపంచమున 'ఆర్య' పత్రికారూపమున దేదీప్య మానముగా వెలింగిన దివ్యజ్యోతి తన ఏడవ సంవత్సర మున నే యంతరించినది.

ఇక శ్రీ అరవిందుల రచనా మహత్త్వమును గుఱించి, ముఖ్యముగా 'ఆర్య' లోని వాఙ్మయమును గుఱించి ప్రస్తావింపబూనుట మాకుమించిన ప్రయత్నము. శ్రీ అరవిందుల గ్రంథములను చక్కగా బఠించి జీర్ణించు కొనిన పండితులు, ప్రతిభావంతులు, తత్త్వోపాసకు లీ మహత్కార్యమునకు బూని, అపూర్వదర్శన యోగ ముల వెల్లడించిన యోగీశ్వరులుగా, 'అహనా', 'ప్రేమ-మృత్యువు', 'భాజీప్రభువు' మున్నగు రసాత్మకకావ్య ములను 'భావికవిత్వము' అను గ్రంథమును రచించిన కవిచక్రవర్తులుగా, 'భర్తృహరి' 'విక్రమోర్వశీయ' నాటకము మున్నగు సంస్కృత గ్రంథముల ననువదించిన ఉత్తమానువాదకులుగా, వేదవేదాంత గీతాగ్రంథములకు సర్వాంకషవ్యాఖ్యాన మొనర్చిన భాష్యకారులుగా, కజిన్సు ఆర్చర్ మున్నగువారి గ్రంథముల సాకల్యముగా విమర్శించిన విమర్శక విచక్షణులుగా, విద్యావిశార దులుగా నిట్లు వేత్యేఅు వారియనంతగుణముల సూక్ష్మ

ముగానేని వెల్లడించి ఆంధ్రలోకమునకు మహోపకార మొనరింతురు గాకయని ప్రార్థితులు. కాని శ్రీ అరవిందుని రచన కేవలము బుద్ధిబలముతో, ఆలోచనసామర్థ్యముతో చర్చించి, తర్కించి, ప్రాకులాడి ప్రయత్నమున వ్రాయ బడినది గాక వేదకాలపు ఋషిపుంగవులవలె ద్రష్టయై అంతఃస్థిత ప్రేరణమున వెల్లివిరిసిన వాఙ్మయమనిమాత్రము చెప్పనగును. 'ఆర్య' పత్రికాపాఠకులకు శ్రీఅరవిందులు ఋక్కులగాన మొనరించిన ఋషికవియని, సర్వతోముఖపాండితీ విభాసియని, సర్వజ్ఞుడని కొంత తెలియగలదు. శ్రీ వారు శిష్యుని కొక లేఖలో వ్రాసిన విషయము లీ సందర్భమున అప్రస్తుతములు కావని సంగ్రహముగా నిట నుదాహరించుచున్నాము:...

......నే నెన్నడును సుతరాం తత్త్వవేత్తగానుండలేదు. యోగాభ్యాసమునకు పూర్వము పుదుచ్చేరి చేరకముందు నాకు తత్త్వశాస్త్రమును గురించి తెలిసియుండినది స్వల్పమే. వస్తుతః కవిగా రాజతంత్రజ్ఞుడనుగా మాత్రమే యుంటిని. తత్త్వశాస్త్రజ్ఞుడనుగా మాత్రము కాదు.

నే నెట్లు తత్త్వవేత్త నైతిని? దీని కొక గాథ కలదు.

తాత్త్వికమాసపత్రిక కొకదానికి వ్యాసముల వ్రాసిపెట్టి సాయపడుడని నన్నొక రడిగియుండిరి. యోగి దేని నేని నిర్వహించుటకు సిద్ధముగా నుండవలయునను సిద్ధాంతము నాది; అందువలన నాతని కోరికను నిరాకరించలేకపోతిని. ఇంతలో (౧౯౧౪) యుద్ధము ప్రారంభమై ఆ మిత్రుడు దేశము వదలిపోవలసివచ్చినది. అపుడు ప్రతిమాసము నొంటరిగా నే నొక్కడనే తత్త్వశాస్త్రములతో అరువదినాల్గు పుటల నింపవలసిన భారము పైబడినది.... అనుదినము యోగాభ్యాసము చేయునపుడు గుర్తించి తెలిసికొనిన దాని నంతను బుద్ధిగ్రాహ్యముగా వ్రాయుటసంభవించినది. తానంతటనదే తత్త్వశాస్త్రమైనది!

శ్రీ అరవిందులు మత, రాజకీయ, సాంఘిక, సారస్వతాది కళావిశేషముల నన్నింటిని ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో సమన్వయ మొనరించి వానియన్యోన్య సంబంధమును పరమార్థమును వెల్లడించియున్నారు. సుప్రసిద్ధ పాశ్చాత్య కవిశేఖరులగు షేక్స్పియర్, మిల్టన్, వర్డ్సువర్త్, షెల్లీ, కీట్సు మున్నగు ప్రాచీనులయొక్కయు బర్నార్డ్షా, వెల్సు, రసల్ (ఎ.ఐ.) మున్నగు నాధునికులయొక్కయు కావ్యముల నన్నింటిని ఆమూలాగ్రముగ విమర్శించి అంతర్ముఖదృష్టితో కావ్యప్రపంచమున వారి

వారి యథాస్థాన మిదియని సోదాహరణముగ శ్రీ అర
విందులు నిర్ణయించిన విషయము వారు రచించిన ‘ భావి
కవిత్వము’ను, దిలీపకుమార రాయకృత ‘అనామి’ అను
బంగాళీ గ్రంథములో ప్రకటితములైన వారి లేఖలను
బఠించినవారికి స్పష్టము కాగలదు. వారి యాంగ్లరచనా
నైపుణ్య మసామాన్యము. అందు మహత్తరమైన ఆధ్యా
త్మికభావముల పరిమళము గుబాళించుచుండును. కొం
గ్రొత్త శయ్యాపాకములు, విశిష్టము నసాధారణము నగు
భా వా ర్థ ము ల నీను నూతనపదజాలములు, పోకడలు
గలవు. ఇట్లతీత విజ్ఞాన విభూషణములతో శ్రీఅరవిందు
లాంగ్లభాషాకన్యను సర్వశోభాలంకృతం గావించి భాషా
ప్రపంచమునం దగ్రపీఠమున నెక్కించిరి. ఆత్మానుభవము
లేక కేవలము హేతువాదమునకు తర్కమునకు బుద్ధి
సూక్ష్మతకు ప్రత్యక్ష భౌతికశాస్త్ర పరిశోధనా పరీక్షల
కును ప్రాముఖ్య మొసంగుటయే గాక ఆ ద్యం త ము
లివియే యను పాశ్చాత్యలోకమునకు యోగాభ్యాస
పూర్వకానుభవములను, వేదకాలపు సిద్ధాంతములను,
తత్త్వసూత్రములను, పరమధర్మములను, సత్యములను,
పరమార్థమగు భాగవత జీవనరహస్యమును సహేతుక
ముగ సప్రమాణముగ శాస్త్రీయముగ సర్వతోముఖ

ముగ వెల్లడించి ప్రాచ్య పాశ్చాత్య సభ్యతాసంకలనము గావించి ప్రపంచకల్యాణ మొనర్చుటయే భగవానుని సంకల్పమాయనునట్లు శ్రీ అరవిందుల నిరుపమానాంగ్ల రచనావైభవము స్ఫురింపజేయుచున్నది.

ముందీ తరంగముననే 'ఆర్య' పత్రికనుండి యను వదించి యుదాహరించిన 'మాయాదర్శము' అను భాగ మును పాఠకులు పఠించియే యున్నారు. అందు మానవ జాతి యొక నూత్న జీవనమునుగూడ సమకూర్పగలిగిన పరివర్తనకేసి నడచుచున్నదని తాము గ్రహించితి మనియు, ఆ సత్యాన్వేషణమువలన దానిని సాధించుటకు వలయు ఆత్మానుభవము తమకు లభించి యధికారుల మైతి మనియు శ్రీ అరవిందులు సూచించియున్నారు. ఈ విషయమును గుఱించియే మఱికొంచెము వివరముగా ౧౯౨౨-వ సంవత్సరము నవంబరు తే ౧౮ దిని కీ॥ శే॥ దేశబంధు చిత్తరంజన్ దాసు గారికి వ్రాసిన యుత్తర ములో చేర్కొనియున్నారు. శ్రీ అరవిందులు దేనిని సాధించి తన్మూలమున మన బుద్ధి మనఃప్రాణశరీరముల నెట్లు బరిశుద్ధమొనర్చి నూతనజీవనమును దివ్యజీవనమును స్థాపింపదలంచినదియు, వారు బహిరంగముగా కర్మక్షేత్ర మున బ్రవేశించుటకుగల అభ్యంతరమేమైనదియు కొంత

నెఱుంగనగును. ఆయుత్తరములోని ఈభాగమునుమాత్ర
మనువదించి యీ క్రిందఁ బొందుపఱచుచున్నాము.

ప్రియమైన చిత్రా!

జీవితము, కర్మానుష్ఠానము వీనిపట్లగల నాయిప్పటి భావవైఖ
రులు, ఇవియే నన్నిచ్చటికి గొనివచ్చిన విషయము మీకు తెలియు
ననియే తలంచెదను. ఒక నూతన పునాదికి ఉద్గమించిన గాని
నిరంతరము నిష్ఫలమై పరిభ్రమించెడు చక్రమునుండి మానవుడు
వెలువడిరాలేడను విషయము నాకు మఱింత నెక్కువగా విస్పష్ట
మైనది. ఈనిజమైనయాధారము—జీవితమునకు, కర్మానుష్ఠానమునకు
వలసినది—ఆధ్యాత్మికమని, అనగా యోగమువలన మాత్రమే
పెంపొందించగల నొకనూతన చేతనయని నాకవగతమైనభావము
రూఢమైనది. మఱియు ప్రపంచమున కీ గొప్పవిజయమును
జేకూర్చుట ఇండియాకర్తవ్యకర్మ (మిషన్) యని నేను విశ్వసించు
చున్నాను. ఈ భావము నాకెప్పుడు నుండెను. మునుపంత స్పష్ట
ముగా తీవ్రముగా లేకుండెను. ఇపుడన్ననో అది యధికాధికముగా
దృఢమైనది. కాని ఈ మహత్తర చేతనయొక్క క్రియాస్వభావ
మేమి? దానిఫలప్రదమైన యథార్థస్థితి ఏమి? దానినెట్లు క్రిందికి
గొనివచ్చి, సన్నాహ మొనర్చి, వ్యవస్థపఱచి జీవితమున కుపయోగిం
చుట? మన ఇప్పటి యుపకరణములను, 'అనగా, బుద్ధి మనః

ప్రాణ శరీరములను, ఈ మహాపరివర్తనమునకు యథార్థము, శుద్ధము నగు సాధనములుగా - వాహినులుగా - నెట్లు చేయగలము ? ఈ సమస్య నే నాస్వానుభవమున బరిష్కరింప బ్రయత్నించుచుంటిని. నా కిపుడు దృఢమైన యాధారము, విస్తృతజ్ఞానము, ఈ రహస్య సమస్యావిషయమున నధికారవిశేషము లభించియున్నది. ఇంకను దాని పరిపూర్ణత్వము, దానిని పూర్తిగా చెలాయించగల స్థితి నాకు లభించలేదు. అందువలననే నే నింకను ఏకాంతముగా నుండవలసి యున్నది. ఏలనన, నాకీ నవీనశక్తియొక్క స్వామ్యము స్పష్టముగా సంపూర్ణముగా లభించినగాని బహిఃక్షేత్రమున కర్మనారంభించ రాదని, చక్కని పునాదిమీద తప్ప నన్యత్ర నిర్మాణ మొనర్చ రాదని నేను నిశ్చయించితిని.

అరవిందఘోషు.

*

* *

ఇట్లు రాజకీయరంగమును సంపూర్ణముగా బరిత్యజించి శ్రీఅరవిందులు కేవల మాధ్యాత్మిక ప్రపంచము ననే సమస్తశక్తుల వినియోగించి విహరించుచున్నను

బొంబాయిలోని 'టైమ్సు ఆఫ్ ఇండియా' పత్రిక వీరిపై నింకను రాజద్రోహనేరమొకటి యున్నట్లును పుదుచ్చేరినుండి కాలుకదుపగనే నిర్బంధింపబడునట్లును ౧౯౦౮లో మానిక్‌తులా కుట్రసంభంధమున - అదియే ఆలిపూరు బాంబుకేసు - వీరు పరారియై వచ్చినట్లును సూచించుచు సంపాదకీయ వ్యాసమును ౧౯౨౭-వ సంవత్సరమున వింతగా బ్రకటించి దేశారాధకులపట్ల తనకుగల ద్వేషబుద్ధినే గాక తన యజ్ఞానమునుగూడ ప్రదర్శించుకొనినది. ఈ వ్యాసమున కపుడే యది యసత్యపువ్రాతయనియు దురుద్దేశ్యముతో వ్రాయబడిన దనియు ఖండించుచు ఏనేరమును శ్రీ అరవిందులపై లేదని యథార్థ మెఱింగిన యొకానొక న్యాయవాది ప్రత్యుత్తర మిచ్చియుండెను. మఱియు నీ విషయము మద్రాసుశాసనసభలో ప్రశ్నింపబడుటయు శ్రీ అరవిందులపై నేదోషారోపణముగాని తత్సంబంధమైన వారంటుగాని లేదని ప్రభుత్వమువారిపక్షమున ప్రకటింపబడుటయు నందఱెఱింగినవిషయమే.

శ్రీ అరవింద జీవితము

ఆఱవ తరంగము

ఏకాంతవాసము

'ఆర్య' మాస పత్రికా ప్రకటన మాగిపోయినది మొదలు సుమారైదుసంవత్సరములవఱకు శ్రీ అరవిందులు యోగసాధనయందే మఱింత నిమగ్నులై యుండిరనువిషయముతప్ప మఱేమియు బాహ్యప్రపంచ మెఱుంగుటకవకాశము గనపడదు. ఆకాలమున శిష్యుల నంతగానెవరిని శ్రీ అరవిందులు స్వీకరించకుండిరనియు, నప్పటికే తమ్మాశ్రయించి యుండిన కొద్దిమంది శిష్యుల కనుదిన మొకటి రెండుపర్యాయములు దర్శన మిచ్చుచు వారితో సంభాషించు చుండిరనియు, ప్రత్యక్షముగా

వారి సాన్నిధ్యమున గొంతకాల మాశిష్యులు ధ్యాన మొనర్చుచు సాధనచేయుభాగ్యము నందియుండిరనియు దెలియుచున్నది.

శ్రీ అరవిందుల జీవచరిత్రమున - కాదు ఆధ్యా త్మిక ప్రపంచముననే - ౧౯౨౬-వ నవంబరు తే ౨౪ ది అత్యంత ముఖ్యమైన పుణ్యదినము. నాడు శ్రీ అరవిందుల సాధన యందొక మహత్తరమైన అంతర్ఘటనము సంఘటిల్లెననియు నాటినుండియే తమ్ము శరణుజొచ్చిన శిష్యులకుగూడ పరోక్షులై ఏకాంతవాసము నారంభించిరనియు వినుచున్నాము. నాటి యంతర్ఘటన మాహాత్మ్య మేమో దాని యంతరార్థపరిమితు లేవో మనకు తెలియవు. యోగానుభవము లేనివారు లోపభూయిష్ఠమైన పృథక్ దృష్టిగల మానవప్రజ్ఞతో నావిషయముల నూహించుట కష్టము. ఐనను పరిణామ ప్రక్రియ ననుసరించియో భగవానుడు తన్ను మఱింతమఱింత భూలోకమున నావిష్కరించుకొనుట వలననో ప్రాణిక కక్ష్యమాత్రమే నెలకొనబడియుండిన భూలోకమం దున్నతతరమైన మనఃకక్ష్య శ్రీ రామావతారమున స్థాపితమైనట్లే ద్వంద్వములకు త్రిగుణములకు నతీతమైన ఘటియొక ఆధికాధికోన్నత తరమైన కక్ష్య శ్రీ కృష్ణావతారమున నెలకొల్పబడినది. దానినే అధిమనస్సని, అతీతతమనస్సని, అతీత మనఃకక్ష్యయని (Overmental Plane) పేర్కొనెదరు. అదే దేవధామము, దేవలోకము. శ్రీ అరవిందు లా

నాశ్రు ఆకత్యునందుకొని ద్వంద్వాతీతుడు త్రిగుణాతీతుడు నయ్యెనని చూచాయగా తెలియుచున్నది. కాని నాటి నుండియే శ్రీ అరవిందులయోగ శక్తి కొంత బహిర్గత మగుట కుపక్రమించినదనియు ఆ యుపక్రమణముయొక్క ప్రారంభఫలమే శ్రీ అరవిందాశ్రమరూపము దాల్చిన దనియు విశ్వసింపబడుచున్నది. శ్రీ అరవిందులు గడించిన ఆయోగశక్తియొక్క - ఆ పరాశక్తియొక్క - దివ్యరూప లక్షణములును, ఆ శక్తిస్వరూపిణి యగు లోకేశ్వరీ వాత్సల్యానుగ్రహమువలన లభింపగల మహద్భాగ్య ములును, సాధకుడా మహాదేవి కరుణాకటాక్షమునకు పాత్రుడు గాగల సాధనవిధానములును కొంతకుగొంత సూత్రప్రాయముగా 'తల్లి' (Mother) అను దివ్యగ్రంథ మున పేర్కొనబడియున్నవి. ౧౯౨౬-వ సంవత్సరమున కావల శ్రీ అరవిందు లేకాంతవాసము నారంభించిన తరువాత వ్రాసిన గ్రంథరాజమే యియ్యది.

శ్రీ తల్లిగారు 'పుదుచ్చేరి' దర్శించుట

పది పండ్రెండేండ్ల పసితనమునుండియే యోగాను భూతులుగల ఫ్రెంచి దేశపు విదుషీమణి, శ్రీ అరవిందుల వలె, దివ్యజీవనమును పూర్ణయోగమూలమున భూలోక

శ్రీ తల్లిగారు

మందు స్థాపించవలయు నను స్థిరసంకల్పము గల్ల మహా
యోగిని, ౧౯౧౪-వ సంవత్సరారంభమున శ్రీఅరవిందు
లను పుదుచ్చేరిలో భౌతికముగా ప్రత్యక్షముగా దర్శిం
చుట సంభవించినది. భారతదేశమే తన నిజమైన మాతృ
దేశముగా భావించి విశ్వసించిన ఆ స్త్రీరత్నము, ఆనాటి
యుద్ధపరిస్థితులవలన నేర్పడిన ప్రభుత్వమువారి నిర్బంధ
మూలమున నిచ్చట నుండజాలక ఇండియానుండి మరలి
పోవలసివచ్చినను యుద్ధానంతరమున ౧౯౨౦-వ
సంవత్సరము ఏప్రిల్ తే ౨౪ దిన తనతల్లి దేశమునకు
వచ్చి స్థిరనివాస మిచ్చుట నేర్పాటు చేసికొనిరి. ఆమెగారి
ప్రేరణోత్సాహముల శక్తిసామర్థ్యముల వలననే
శ్రీ అరవిందుల లక్ష్యలక్షణములకు దగిన యోగసాధన
ఆశ్రమనిర్మాణములు క్రమక్రముగా రూపముదాల్చ
నారంభించెను. శ్రీ అరవిందులు ౧౯౨౬ నవంబరు
తే ౨౪ దిని ఏకాంతముగా నివసించ నారంభించినది
మొదలు ఈ మహాదేవియే సాధనార్థమై తమ్మాశ్రయించి
వచ్చిన సాధికాసాధకుల కుపదేశాదేశముల ననుగ్ర
హించుచు ఆశ్రమ వ్యవహారాది కార్యముల విజయ
వంతముగా నిర్వహించుచున్నారు.

శ్రీ అరవిందాశ్రమము

భరతఖండమున నాశ్రమయుగము ప్రారంభమగు చున్నదా యనునట్లు సర్వత్ర ఆశ్రమములు వెల్లివిరియు చున్నవి. ఆధ్యాత్మిక, మత, విద్యావిషయక సంబంధమే గాక కేవలము రాజకీయ సాంఘిక సంబంధముగాని తుదకు వడకుట నేయుట మున్నగు పరిశ్రమ సంబంధముగాని గల సంస్థలును కర్మాగారములును నేడాశ్రమ నామముతో వ్యవహరింపబడుచున్నవి. ప్రాచీనసంప్రదాయముల నీవిధముగ బునరుద్ధరించ వలయునను ఉత్కంఠకు దోడు, పాశ్చాత్యసంపర్కమున గాబోలు, వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యమని, సమష్టి పరిపాలనమని, ప్రతివానికిని స్వామ్యాధికారము లుండవలెనని భావాందోళన మాయాశ్రమముల నిర్వహణమందును జెలరేగుచున్నది. ఈ సమయమున శ్రీ అరవిందు లాశ్రమములగుఱించి, వాని నిర్వహణము గుఱించి, తమ ఆశ్రమ మే విధముగా నుత్పత్తియైనదియు దానిసంకల్ప మేమైనదియు ఆ విషయములనుగుఱించి ౧౯౩౪-వ సంవత్సరమున ప్రకటించిన వ్యాసము మిక్కిలి యుపయోగకరమై ఆశ్రమధర్మ సూత్రముల నెఱుంగుట కనువుగా నుండునని దాని యాంధ్రానువాదము నీక్రింద బొందుపఱచుచున్నాము.

ఆశ్రమ మనగా నధ్యాత్మతత్త్వోపదేశకుని లేక నాచార్య పురుషుని గృహము లేక గృహములు. తత్త్వోపదేశమునకు, తదభ్యాసమునకు తమ్మాశ్రయించి వచ్చువారిని అనుమతించి తావొసంగుదురు. ఆశ్రమ మొక సమాజము గాదు, మతసంస్థ గాదు, మతమును గాదు,—కేవలము పైన జెప్పినదే తప్ప తదితర మేమియు గాదు.

ఆశ్రమములోని సర్వస్వము గురువుగారిదే; సాధకుల కే విషయమునను, ఏవిధముగను హక్కు గాని, స్వాతంత్ర్యము గాని, పెత్తనము గాని లేదు. వా రచ్చటి నుండుట గాని, వెళ్ళిపోవుట గాని గురువుగారి యభీష్టానుసారముగా నే యుండును. గురువున కర్పించు ద్రవ్య మంతయు వారి సొంత ఆస్తియేగాని ప్రజాసంస్థకు సంబంధించదు. ప్రజాసంస్థయే కానందున నా ద్రవ్యము సమష్టిమూలధనముగాని, నమ్మకముగా ధర్మకర్తపర మొనర్చిన నిధిగాని కాజాలదు. క్రీస్తున కనేక శతాబ్దములకు పూర్వమునుండియే భరతఖండమున నిట్టి యాశ్రమము లుండియుండెను; విశేష సంఖ్యాకములుగా నిప్పటికిని గలవు. ఆ గురువునుబట్టియే అంతయు నాధారపడి యుండును. ఆ గురుస్థాన మాక్రమించగల మఱొకగురు వున్ననే తప్ప నది యాగురువు జీవితాంతముతోనే యంత మొందుచుండును.

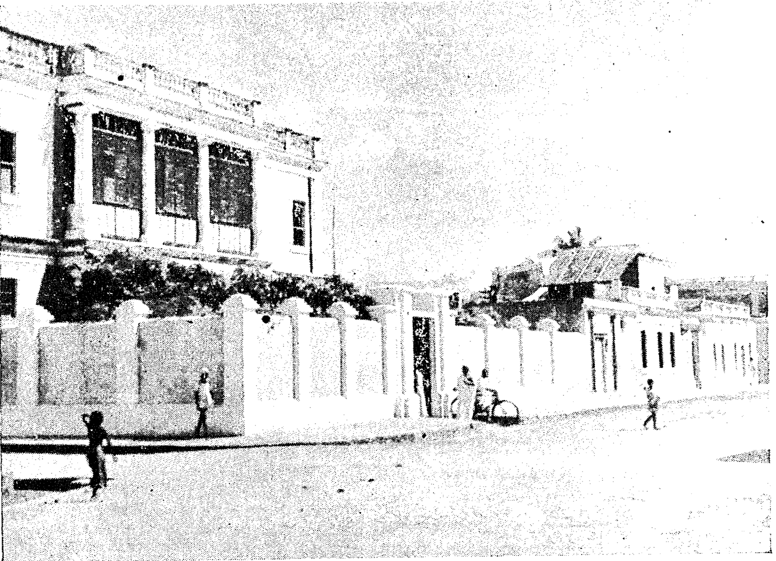
పుదుచ్చేరిలోని యాశ్రమ మీ విధముగా నుత్పన్నమైనది. ప్రారంభమున పుదుచ్చేరిలో శ్రీఅరవిందులు కొద్దిమంది సహచరులతో తనయింట నివసించుచుండెను. తదుపరి మఱికొందఱు వారిని ఆశ్రయించిరి. కొంతకాలమున కావల ౧౯౨౦-వ సంవత్సరమున శ్రీతల్లిగారు వారితో జేరినతరువాత శిష్యులసంఖ్య మిక్కిలి పెరిగి

నందున వచ్చినవారికి నివాససౌకర్యముల నేర్పాటుచేయుట అవసరమాయెను. తన్నిమిత్తము గృహములు క్రయమునకు బాడుగకును తీసికొనబడెను. ఆగృహముల సరిగా నుంచుటకు, మరమ్మత్తులు చేయుటకు, పునర్నిర్మాణ మొనర్చుటకు, భోజనములకు, సలక్షణముగా నివసించుటకుగూడ నేర్పాట్లు చేయవలసివచ్చెను. ఇవన్నియు సొంతముగా శ్రీ తల్లిగారొనర్చిన పద్ధతులే. వీనిని సవరించుటకుగాని, మార్చుటకుగాని, పెంచుటకుగాని శ్రీతల్లిగారే సర్వస్వతంత్రలు. ఇందితర ప్రజాసంబంధ మేమియు లేదు.

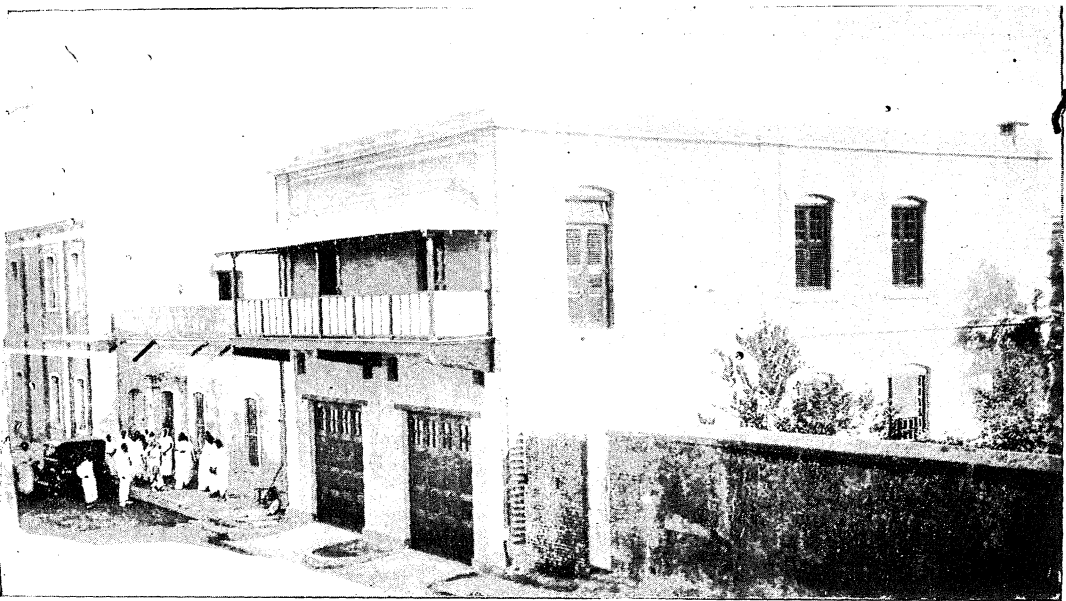
ఆశ్రమగృహములకన్నింటికిని శ్రీ అరవిందులు లేక శ్రీ తల్లిగారు సొంతదారులు. వ్యయమొనర్చు ద్రవ్యమంతయు శ్రీ అరవిందులది లేక శ్రీ తల్లిగారిది. శ్రీ అరవిందుల కృషికి సాయపడునట్లు పెక్కుమంది ద్రవ్య మొసంగెదరు. ఇచ్చట నున్న వారిలోను కొందఱు తమ యాదాయము నర్పించుచుందురు. కాని యిది కేవలము శ్రీ అరవిందులకు లేక శ్రీతల్లిగారికి నియ్యబడుచున్నదే గాని ప్రజాసంస్థగా నాశ్రమమునకు గాదు. అట్టిసంస్థయే లేదు.

ఈ యాశ్రమ మొక సమాజము గాదు; నియమితసంఘ మేదియు లేదు; అధికారోద్యోగులు లేరు, సంఘమునకు జెందిన సమష్టియాస్తి యేదియు లేదు. ఎట్టువంటి పరిపాలకవర్గము, సంఘమును లేదు. ప్రజాబాహుళ్యమునకు సంబంధించి చేయు కార్యకలాపమేమియు లేదు.

ఈ యాశ్రమ మొక రాజకీయ సంస్థ కాదు; ఆశ్రమవాసులందఱును రాజకీయోద్యమములతో నెల్లసంబంధమును విసర్జించినవారే. మతవిషయక రాజకీయ సాంఘిక ప్రచారముల నన్నింటిని

శ్రీ అరవిందులుండు ఆశ్రమ ప్రధానగృహముయొక్క ముఖద్వారము

ప్రతి సాయసమయ మందలు శ్రీ తల్లిగారిని దర్శించు ప్రదేశము — ఆశ్రమ గృహమున నుత్తర భాగము.

ఆశ్రమవాసులు సంపూర్ణముగా వదలుకొనవలసియున్నది.

ఈ యాశ్రమ మొక మతసంస్థ కాదు. అన్ని మతములవారును నిచ్చట గలరు. ఏ మతమునకు జెందనివారును గొందఱు గలరు. ఇచ్చట నెట్టి మతసిద్ధాంతభావముగాని నిర్ణీతమత సంప్రదాయ విశ్వాసముగాని మతపరిపాలనాసంఘముగాని లేదు. ప్రకృతి యొక్క యున్నతపరిణామదశను ప్రజ్ఞను వ్యాప్తిగావించుటకు, సత్యమును గ్రహించుటకు, కోరికలకు లోబడక వానిపై నాధిపత్యము వహించుటకు, ప్రతిమానవవ్యక్తియందును నిగూఢమై యున్న చైతన్యమును దివ్యాత్మను గనుంగొనుటకు, చిత్తైకాగ్రతా ధ్యానములకు సంబంధించిన కొన్ని ఆంతఃకరణికసాధనములు శ్రీ అరవిందుల యుపదేశములును మాత్రమే యున్నవి.

ఈ యాశ్రమ మితర ఆశ్రమముల బోలినది గాదని, ఈ యాశ్రమవాసులు గృహస్థులుగాని సన్యాసులుగాని గాదని చెప్పవచ్చును. పృథివిపై నింతవఱకు నావిష్కరింపని యొక నూతన శక్తిని అవరోహింపజేసి తన్మూలమున మానవజాతిని దివ్యజాతిగా పరివర్తన మొనర్చు మహత్తమ కార్యమునకు సన్నద్ధులుగా నగుటయే ఈ యాశ్రమ సాధకుల ప్రధాన లక్ష్యమనియు తెలియుచున్నది.

ఈ యాశ్రమ ప్రవేశమునకు తదితర సంస్థలకు

వలె బాహ్య నియమము లేవియు నంతగా గన్పించవు. ధనము గాని, పాండిత్యము గాని, మామూలు కీర్తి ప్రతిభా ప్రతిష్ఠలుగాని, కులగౌరవములుగాని ప్రవేశార్హతను గలిగింపవు. స్త్రీ పురుష భేదముగాని యువకులు వృద్ధులు నను వయోనిర్ణయముగాని లేదు. ఎవరైనను శ్రీ అరవిందుల అనుగ్రహభాగ్యముననే ఆశ్రమ ప్రవేశమును గాంచవలసియున్నది. శ్రీవారే లక్షణములను బట్టి నిర్ణయింతురో ఎట్టివారిని స్వీకరింతురో ఎట్టివారిని నిరాకరింతురో మన మూహించజాలము. కేవలము బాహ్యస్థితులనుబట్టి గాక అంతఃస్థితముగానే యోగాభిలాషుల యోగ్యతాయోగ్యతలను శ్రీ అరవిందులు నిర్ణయింతురని భావింపవచ్చును.

ఆశ్రమప్రవేశమున కింతటి సూక్ష్మధర్మముల ననుసరించి పరీక్షలు జరుగుచున్నను, ఎందఱినో నిరాకరించుచున్నను, దారపుత్రాది కుటుంబ సంబంధమే గాక దేశ సంబంధము సర్వము త్యజించి కేవలము 'భగవానుని కొఱకే, భగవత్ ప్రీత్యర్థమే' అను మహత్తమ లక్ష్యముతో యోగసాధన జేయు వారీ యాశ్రమమునందు సుమారాఱువందలమంది గలరు. ఇందు స్త్రీలు మాత్రము సుమారు రెండువందల మంది. ఇంచు మిం

చన్ని రాష్ట్రములవారును గలరు. ఆశ్రమ వాస్తులలో వంగీయులే యెక్కువ మంది యని చెప్పవచ్చును. బరోడాలో శ్రీ అరవిందులు పదుమూడు సంవత్సరములు నివసించియుండినందుననో తొల్లింటి ద్వారకానగర సామీప్య భాగ్యసంబంధముననో భక్తిప్రేరితులగు గుజరాతీయులసంఖ్య ద్వితీయ స్థాన మాక్రమించుచున్నది. ఆశ్రమము దక్షిణదేశమం దుదయించియున్నను సమీపమందున్న ద్రావిడాంధ్ర కర్ణాటకేరళుల సంఖ్యమాత్రము క్రమక్రమముగా స్వల్పమై పూజ్యముగా నున్నది. ఇట్లు భారతీయులే గాక యూరోపు అమెరికా దేశీయులును - స్త్రీ పురుషులు-కొందఱు గలరు. హిందువులు, బౌద్ధులు, జైనులు, పారశీకులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు నిట్లన్నిమతముల వారును గలరు. కాని ఆశ్రమము ప్రవేశించిన తరువాత నే మత సంప్రదాయములును పాటింపబడవనియు శ్రీ అరవిందుల శిష్యవర్గముగా మాత్రమే పరిగణింపబడుననియు తెలియుచున్నది.

ఈ యాశ్రమ మందలి సాధకులలో విద్యాధురీణులు, మేధావంతులు పలువురుగలరనియు, అసాధారణ ప్రతిభగల కవులు, గాయకులు, చిత్రలేఖకులు, కళానిపుణులు కొందఱు గలరనియు, యోగోపాసనయందు,

భగవద్దారాధనయందు మాత్రమే ఆత్మార్పణముగా విని యోగించు వారి శక్తిసామర్థ్యములు దివ్యపరిణామమును గాంచుచున్నవనియు స్వానుభవముగలవారు పలువురు వెల్లడించియున్నారు. సాధకులందఱకును గురువు ప్రభువు శ్రీ అరవిందులేగాని మధ్యవర్తిత్వము పౌరోహిత్యము నెవరికిని లేదు. భక్తిజ్ఞానము లుపాంగములుగా నున్నను కర్మయే శ్రీ అరవిందుల యోగమందు ప్రాధాన్యము వహించియున్నందున సాధకులు సాధనగా తమ గురువర్యు లాదేశించిన కర్మల నాచరించుటయందే నెక్కువ కాలము గడుపుచుందురు. శిష్యులలో సమానప్రతిపత్తియే ప్రతివారికిని గలదు గాని ఎక్కువ తక్కువ లేమాత్రమును లేవు. బాహ్యనియమము లంతగా నీ యాశ్రమమందు గనుపించకున్నను బ్రహ్మచర్యమందు పట్టింపు తీవ్రముగా గలదు. దంపతులుగా నుండిన వారును గొందఱు కలరు. కాని యొకానొకని కళత్ర సంతాన మని, బంధుమిత్రు లనిమాత్రము గాక ఆయా వ్యక్తుల కీ సాధనయందు యోగమునందు గల అభీప్స ననుసరించియే. యోగ్యతనుబట్టియే ఈ యాశ్రమ ప్రవేశమున కవకాశముగలదు. స్త్రీలకు సాధారణముగా ప్రత్యేకగృహములందు బస లొసంగబడుచున్నవి.

ఇక ఆశ్రమమందొసంగు నాహార విషయమును గుఱించి : అన్నింటినిద్యజించి యోగముకొఱకే యాశ్రమమున శరణుజొచ్చిన వారి విషయమున రుచుల కంత ప్రాముఖ్య ముండజాలదు. అయినను అట నొసంగు నాహారము బలకరము నారోగ్యప్రదమునై శుచిగా నుండును. యోగసాధనకు కేవలము సాత్త్వికాహారమే యుండితీరవలయునను నియమముకంటె భిన్నభిన్నరుచుల కలవడిన పాశ్చాత్య దేశీయులకు భరతఖండములోని నానారాష్ట్రవాసులకు అందఱకు నింపితముగా ననుకూలముగా నుండవలయునను సమన్వయసిద్ధాంత మనుష్ఠింపబడుచున్నది. కాని మాంసాది ఆహారములు (కోడిగ్రుడ్డు సహితము) నిషిద్ధములు. మిరపకాయలు, ఉల్లిపాయలు, ఇంగువ, ఆవాలు మున్నగు ఘాటుపదార్థముల నుపయోగింపరు. చింతపండుకు బదులుగా నిమ్మకాయల నుపయోగింతురు. పండ్లు, పాలు, పెరుగు, రొట్టె, వరియన్నము, పప్పులు, కూరలు ఇవియే ముఖ్యములు. ఆహారవస్తువుల పరిశీలించి శుభ్రపఱచుట, గోధుమపిండి తయారుచేసి రొట్టెలుచేయుట, వంటచేయుట, వడ్డించుట తుదకు బియ్యమును తయారుచేయుట, భుజించిన పాత్రలను శుద్ధిచేయుట, ఆశ్రమవాసుల వస్త్రము ల నుతుకుట

సర్వము నాశ్రమ సాధికా సాధకులే చేయుచుందురు. కార్యకలాప మంత బాహుళ్యము గా నున్నను ఈ యాశ్రమమందుగల ప్రశాంతి వాతావరణము నిరుపమానము. వంటశాలయందుగాని భోజనశాలయందుగాని మఱేకార్యరంగమందుగాని శాంతిసౌరభములే వెదజల్లు చుండును. మామూలు హడావడి, అట్టహాసములు నుద్వేగవిశేషము లేవియు గనపడవు. కార్యనిమగ్నులగు సాధకులు కర్తృత్వమును తాము వహించక ఏ మహాశక్తియో, దివ్యప్రజ్ఞయో తమచేత చేయించుచున్నదని తాము నిమిత్తమాత్రులమని భావించి శాంత్యానందముల ననుభవించుచుందురు.

ఆశ్రమ గృహముల ప్రత్యేకవిశేషము వాని శుభ్రత యందు. ఆ శుభ్రతను బట్టియే ఆశ్రమగృహము లివిగదా యని ప్రేక్షకులు గుర్తించగలరు. పూదోట లేని ఆశ్రమగృహమే లేదని చెప్పవచ్చును. ప్రతిగృహమందు నానావిధములైన సజాతీయ విజాతీయములగు పూ మొక్కలు కనులపండువుగా కమ్మనివాసనల నీనుచు చూపరుల కానందము గొల్పుచుండును. ఆశ్రమ పూదోటలంగల నానావిధ పుష్పజాతులు మఱెచ్చటను గానరావనియు నట. సుమారు మూడువందల భిన్న భిన్న

జాతుల పుష్పములు గలవనియు ప్రతి పుష్పమునకు నొక్కొక్క చిహ్నము, గుణము గలదనియు—'తులసి' భక్తిచిహ్నముగా, 'గులాబి' సమర్పణ చిహ్నముగా నెన్నబడునట్లు—పుష్పముల కెక్కువ ప్రాముఖ్యము గలదనియు తెలియుచున్నది.

ఆశ్రమ విద్యాలయము :

మూడు నాల్గేండ్లకు పూర్వము పండ్రెండేండ్లకు మించని చిన్నవారిని సాధారణముగా నాశ్రమములో జేర్చుకొను నవకాశమే లేకుండెను. ఆశ్రమము నాశ్రయించి సాధన చేయువారి సంఖ్య పెరుగుకొలదియు కొందఱు కుటుంబముతో వచ్చి చేరుట సంభవించినది. తమబిడ్డల కితరాశ్రయము, మఱొక మార్గము లేని తల్లిదండ్రులు తమబిడ్డలను వెంటదీసికొనివచ్చుట అనివార్యమాయెను. కాని చిన్నపిల్లలకు మున్ముందు శరీరాభివృద్ధి తదనుగుణముగా మానసికాభివృద్ధి ప్రాధాన్యముగాని యోగము కాదు. అందువలన నట్టివారినిమిత్తమై విద్యాలయమును రెండుమూడేండ్ల క్రిందటనే స్థాపించిరి. నూరుమంది వఱకు, విద్యాలయమున, బాలికాబాలకులు గలరు. ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు, సంస్కృతము, దేశభాషలలో హిందీ, బెంగాలీ, గుజరాతీ, అరవము మున్నగు భాషలు

గణితము, చరిత్ర, భూగోళశాస్త్రము, పదార్థ విజ్ఞాన-రసాయన-ఆరోగ్యాదిశాస్త్రములు, లలితకళలు మున్నగునవి బోధింపబడును. నానావిధములైన బంతియాటలు, కసరత్తులు, సాములు మున్నగునవి నిపుణుల యాజమాన్యమున నేర్పబడుచున్నవి. విద్యార్థుల నిమిత్తమే పెద్ద మొత్తమును వెచ్చించి ఈదుట కొలకొలను నవీన పద్ధతులమీద సముద్రతీరమున నిర్మితమగుచున్నది. వివిధములైన చేతిపనులుగూడ నేర్పబడుచున్నవి. ఇంకను ప్రథమదశలోనే బాల్యావస్థలోనే యున్నదని సంపూర్ణ రూపమును గైకొనలేదని చెప్పవలయును. ఈ విద్యాలయమున కేవిధమగు ప్రభుత్వ సంబంధమును లేదు. ఆశ్రమమే ప్రజాసంస్థ గానపుడు తత్సంబంధమైన ఈ విద్యాలయమును గాదుగదా!

శ్రీ అరవిందాశ్రమ ముద్రణాలయము :

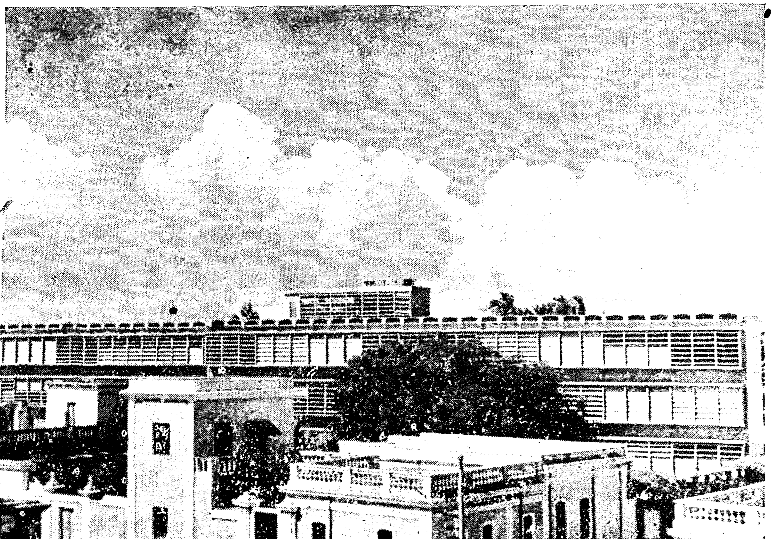
శ్రీ అరవింద వాఙ్మయ మింకను ముద్రితము గావలసియున్న దెంతోగలదు. నానా భాషలలో శ్రీవారి గ్రంథము లనువదింపబడుచున్నవి. ఆశ్రమ సాధకులుగూడ నానాభాషలలో గ్రంథముల రచించుచున్నారు. ఆంగ్లమున బెంగాలీ, హిందీ, గుజరాతీ, మరాటీ, అరవభాషలలో వార్షిక సంచికలుగా త్రై

మాసిక సంచికలుగా వెలువడుచున్నవి. ఇట్లు శ్రీ అర
విందవాఙ్మయ మభివృద్ధియగు కొలది మేలురకము
ముద్రణాలయ మవసరమాయెను. మఱియు విదేశముల
కేగి ముద్రణ సంబంధమైన కళావిశేషముల చక్కగా
గ్రహించివచ్చి, ఒక గొప్ప ముద్రణాలయాధికారిగా
ఇరువదైదేండ్లుగా ననుభవపరులైన విద్యాధికు లొకరు
ఆశ్రమ సేవచేయ సంసిద్ధులై వచ్చియుండిరి. అందువలన
శ్రీ అరవిందముద్రణాలయ మను పేర కొన్ని లక్షలు
వెచ్చించి ముద్రణాలయ మిటీవలనే స్థాపితమైయున్నది.
అందు ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు, బెంగాలీ, గుజరాతి, మరాటీ,
హిందీ, సంస్కృతము, అరవము, ఆంధ్రము ఈ భాష
లలో ముద్రితములగుచున్నవి. మఱియొక విశేషమేమన,
అధికతమసంఖ్యగా అక్షరములుగల తెలుగుభాషయందు
తప్ప తక్కినభాష లన్నింటియందును 'మోనోటైపు'
అను నూతన యంత్రమువలన నెప్పటికప్పు డక్షరములు
తయారగుట, కూర్పు (కంపోజింగు) జరుగుట. వేతన
ముల మీద పనిచేయువారితో బాటు సాధికా సాధకులు
నన్నిశాఖలలో పనిచేయుచుందురు. శీఘ్రకాలమున ఈ
ముద్రణాలయ మింకను కొంగ్రొత్త యంత్రములతో
ఇండియాలో గల నుత్తమోత్తమ ముద్రణాలయములలో

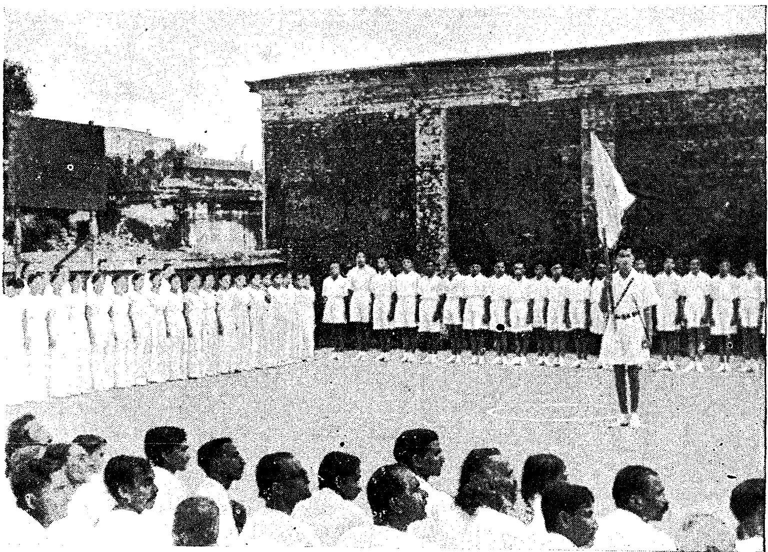
నొకటిగా నేర్పడగలదని ఆశించగలము.

గోల్కొండ :

అనుదినము సాధకులసంఖ్య పెరుగు కొలదియు విదేశములకు వెళ్ళి అచ్చటనివసించుచుండిన 'పుదుచ్చేరి' వారును మరలివచ్చి స్వపట్టణముననే స్థిరనివాసు లగు చున్నందునను, అన్నిపట్టణములందువలె, పుదుచ్చేరియం దిచ్చటను ఇండ్ల కఱవు తీవ్రతర మగుచున్నది. ఆశ్రమ సమీపమున ఖాళీస్థలములు గూడ కానరావు. ఏట్లో కొద్దిపాటిస్థలము లభింపగా నచ్చట నేబదిగదులతో-క్రింద పునాదిపైనున్న శ్రేణిలోని గదులుగాక-ఆగంతుకులైన భక్తులు ఆశ్రమవాసులు నివసించుట కాధునిక సౌకర్య విలాసములతో కొంగ్రొత్త ఫక్కిలో నొక మూడంతస్తుల గృహము నిర్మింపబడినది. ఆశ్రమమున ఇండ్ల ఇబ్బందిని గమనించిన యొకా నొక ప్రముఖుని ప్రేరణోత్సాహ ములవలన లక్షరూపాయల నొక సంస్థానము గృహనిర్మా ణమునకని విరాళమిచ్చియుండెను. కాని ఈ కట్టడమునకు దాదాపు మూడులక్షలు వ్యయమైనట్లు తెలియుచున్నది. దీనినే 'గోల్కొండ' యని పేర్కొందురు. ఇటుకరాయి గాని, కొయ్యగాని ఈ గృహమున కుపయోగించలేదు. అంతయు సీమెంటు కాంక్రీట్ మయము. కిటికీలుగాని

ఇండియాలో లేని క్రొత్త రకము కట్టడము — 'గోల్కొండ'

ఆశ్రమ విద్యాలయమందలి బాలికా బాలకుల వ్యాయామ దృశ్యము

తలుపులుగాని లేవు. అట్లని గాలి వెలుతురు కొఱవడక వలయునంత పుష్కలముగా వచ్చునట్లు, అనగా ఎక్కువ గాగాని తక్కువగాగాని మన కిష్టమైనంత వచ్చునట్లు, ఏర్పాట్లు గలవు. స్నానమునకు వేడినీళ్ళు చన్నీళ్ళు వచ్చు కొళాయీలు గలవు. బట్టలు స్వయముగా నుతికి ఆరవేసికొనుటకు, నౌకరులద్వారా ఉతికించి ఆరవే యించుకొనుటకు చక్కని యేర్పాట్లు వేలువేలుగా గలవు. శౌచక్రియలకు జపాను పద్ధతి ననుసరించి కొంగ్రొత్త పద్ధతు లమర్చబడి యున్నవి. ఈ కట్టడము నకు వలయు బల్లలు, కుర్చీలు, మంచములు, బీరువాలు, దోమతెరలు మున్నగునవన్నియు నాశ్రమమందే ఎంతో నాణ్యముగ నవీనరీతి తయారుచేయబడినవి. ఈ గృహనిర్మాణవిధానము విదేశమునుండిందు నిమిత్తమే ఆశ్రమమునకు వచ్చిన అటోనియర్ రెమాండ్ అను సుప్రసిద్ధులగు వాస్తువిజ్ఞాన నిపుణులు, గృహనిర్మాతలు తయారుచేసినది.

గోశాల :

ఆశ్రమమున కిపుడిపుడే గోశాల యేర్పడు చున్నది. ఒంగోలు, సింధు జాతి ఆవులు మొత్తముమీద పశు సంతతి అఱువది డెబ్బది వఱకు గలదు. ఇంకను

నూర్లకొలది ఆవుల సంఖ్య పెరిగినగాని ఆశ్రమమున కవసరమైనపాలు, పెరుగు లభ్యముగాదు. అంతవఱకు పాలమ్ముకొనువారి మీదనే ఆధారపడవలసి యున్నది. ధారాళముగా పశువులు మేయుటకుబీళ్ళు ఇతరవసతులు త్వరలో లభించి గోశాల అభివృద్ధిగాగలదని తలంతుము.

తోటలు :

ఆశ్రమమునకు కొన్ని మెట్ట మాగాణీభూములు, తోటలు గలవు. కొద్దిగా ధాన్యమును, నానారకముల కూరగాయలను పండించెదరు. కూలీలతో బాటు అవసరమేర్పడినపుడా యా సమయములలో సాధికా సాధకు లన్నిపనులను జేయుచు తోడ్పడుచుందురు.

ఇక శ్రీ అరవిందులను దర్శించు విషయమున నొక్కమాట. శ్రీ అరవిందులు ౧౯౨౬-వ నవంబరు తే ౨౪ ది ఏకాంతవాసము ప్రారంభించినప్పటినుండియు నెవరికిని గనపడుట లేదు. వారి నాశ్రయించి ఎన్నేండ్లో ఆశ్రమమందున్న శిష్యులకేని సంవత్సరమునకు మూడు పర్యాయములు మాత్రమే శ్రీ అరవిందులను దర్శించు భాగ్యముండెడిది. అప్పుడైనను నిమిషకాలము శిష్యులొక్కొక్కరు భక్తితో శ్రీ అరవిందులను సమీపించి వారి పాదారవిందములకు నమస్కరించుటయు శ్రీ అర

విందులు తమ దివ్యహస్తముతో స్పృశించి శిష్యుల నాశీర్వదించుటయు మాత్రమే. సంభాషించుట గాని సన్నిధానమున నొక్కింతసే పుండుట గాని సంభవింపదు. కాని ౧౯౨౮-వ సంవత్సరము మేనెలలో శ్రీఅరవిందు లేకాంతవాసము స్వీకరించిన స్వల్పకాలముననే రవీంద్ర కవి శ్రీవారిని సందర్శించ నభిలషించి యనుమతికి వ్రాసి కొనినట్లును, అపు డెవరిని చూడరాదని యెవరితోడను మాటాడరాదని తా మేర్పఱచుకొనిన నియమమునకు శ్రీ అరవిందులు అరుదుగా మినహాయింపు గావించు చుండినందున, కీ॥ శే॥ రవీంద్రుని కవకాశ మిచ్చినట్లును దెలియుచున్నది.

ఆవల ఈ దర్శనవిషయమై రవీంద్రు డొక రస వత్తరమైన వ్యాసము రచించి శ్రీ అరవిందుని స్తుతించి యుండెను. అందు చిరకాలముగా శ్రీ అరవిందుని జూడ వలయునను అభిలాష తీవ్రముగా తమ కుండెననియు, నా డది సిద్ధించెననియు, శ్రీ అరవిందుని దర్శించినంతనే అంతర్జ్యోతి వారిముఖకమలమున బ్రకాశించుచుండినట్లు వా రాత్మోపలబ్ధికై చేసిన ప్రయత్నము పరిపూర్ణముగా ఫలప్రదమైనట్లు, వారి యోగలక్ష్య మీ లోకమం దీ శరీరమునే, అహంకార వర్జితము షరమవిజ్ఞాన విలసి

తము నగు పరిపూర్ణ విలాసమును సమగ్రముగా నిత్య జీవితమందు ప్రతిష్ఠించుటయే గాని ఏదో పరమని పలాయనమగు సన్న్యాసము గానట్లు, ఆత్మను క్షోభపెట్టు త్యాగము బాధానుభవము లివియే పరమార్థములుగా భావించు యూరోపియన్ మతాచార్యుల వద్దనుండి - రషియా క్రైస్తవ సన్న్యాసులనుండి - శ్రీ అరవిందు లేనాడును పాఠముల నేర్చుకొననట్లును వారి సాన్నిధ్య మందు తమకు ప్రత్యక్షమై నిండు విశ్వాస మేర్పడిన దనియు రచియించియుండిరి. మఱియు నత్యంతగాధమగు పరమప్రశాంతినుండియే శబ్దము, వాక్కు వెలువడు చున్నదనియు, ఆ వాక్కునుండియే నూతన ప్రపంచసృష్టి యుత్పన్న మగుచున్నదనియు, అట్టి దివ్యవాక్కు శ్రీ అర విందుని యందు దున్నదనియు రవీంద్రు డిట్లు వెల్లడించెను. " ఆ వాక్కు మీ యందున్నది. దానిని గ్రహించి శిర సావహించుటకు మేము ప్రతీక్షించుచున్నాము. 'న న్నాల కింపు' డని భరతఖండము మీ కంఠద్వారమున ప్రపం చమున కుపదేశించుచున్నది.'' లోగడ చేర్కొనినట్లు 'ఓ అరవిందా! రవీంద్రుని వందనముల నందికొమ్ము' అని రవీంద్రుడు తనలోతాను భక్తిమెయి పునశ్చరణ మొనర్చి కీర్తించితిమనియు వ్రాసియుండిరి.

వారిని దర్శించగల యవకాశము మొదట మూడు పర్యాయములే. అవి ఫిబ్రవరి తే ౨౧ ది, ఆగస్టు తే ౧౫ ది, నవంబరు తే ౨౪ ది అయియుండెను. ౧౯౩౯-వ సంవత్సరమునుండి తే ౨౪ ది ఏప్రిలునందు మఱొకదర్శనము లభించుచున్నది. అందువలన సంవత్సరమున కిపుడు నాల్గుదర్శనములు. ఆ సమయము లందాశ్రమమందున్న శ్రీవారిశిష్యులే గాక దూర ప్రదేశములందున్న శిష్యకోటిలో పలువురు దర్శనభాగ్యము నందుచుందురు. ఈ దర్శనములు యోగసాధన జేయు శ్రీ అరవిందశిష్యుల నిమిత్తమే యుద్దేశింప బడినను, ఆశ్రమముతో నేదోయొక సంబధముగలవారు ఆశ్రమాభిమానముగలవారు పలువురు ముందుగా ననుమతి బడసి ఆసమయమున వచ్చుచుందురు.

యుద్ధము – శ్రీ అరవింద సాహాయ్యము

గత ద్వితీయ ప్రపంచయుద్ధమున శ్రీఅరవిందులు శ్రీ తల్లిగారు, ఉభయులును, మిత్రమండలి – అనగా ఫ్రెంచి, అమెరికా, బ్రిటన్లు – విజయమునే కాంక్షించి తమ సహానుభూతిచిహ్నముగా కొంత ద్రవ్యమును రాజప్రతినిధి నెలకొల్పిన యుద్ధనిధి కొసంగుచు తత్సంబంధ

ముగా మద్రాసు గవర్నరున కొక లేఖ వ్రాసియుండిరి. శ్రీ అరవిందులు శ్రీ తల్లిగారు ఆ యుద్ధ విషయమై వ్రాసిన కొన్ని లేఖలు ప్రకటితమై యున్నవి. వానిని బఠించిన వివరముగా తెలియగలదు. యుద్ధ మన నేమి ? అందులకు కారణము లెవ్వి ? ఈ యథార్థమును జాగ్రదావస్థలో కేవలము బాహ్యాభుక్కుల మగు మానవమాత్రులము గ్రహింపజాలము. శ్రీ అరవిందుల దృష్టి నుండి యతి సూక్ష్మముగా వెల్లడింప బ్రయత్నింతుము.

అనంతుడగు భగవానుని ఆవిష్కార పరంపరలు గూడ ననంతములు. అందలి ప్రధానావిష్కారములనే తొల్లింటి వేద ఋషులు స్వానుభవముతో సప్త లోకములు, భూమికలు, కక్ష్యలుగా బేర్కొనియున్నారు, పరాశక్తి మూలమున పురుషోత్తముని యావిష్కారము పరమునుండి, పైనుండి క్రిందికి, అవరమున కవరోహించు నపు డెల్లను క్రిందనుండి, అవర ప్రకృతి నుండి, నిరోధ ములు నానారూపములుగా వెలువడుచుండును. ఆ పర మావిష్కారము భూలోకమున నిట నెంత తీవ్రముగా నవరోహించ బ్రయత్నించునో అంత తీవ్రముగానే అవరశక్తులును బ్రతిఘటించ నెత్నించును. ఈ ప్రతి ఘటనములే ఇట్టి మహాయుద్ధములు. అనగా నంధకారము

—వెలుగు జ్యోతులమధ్య, సత్యాసత్యములమధ్య, దైవము — దైవేతరములమధ్య, సురాసురులమధ్య యుద్ధము. ఈశ్వర రాజ్యమును దేవరాజ్యమును స్థాపించు సంకల్పముననే, పరిణామప్రక్రియననుసరించి, అవతారములును. ఈశ్వరశక్తి యావిష్కరింప జేయనున్న మహర్లోకము, విజ్ఞానభూమిక (సూప్రమెంటల్ ప్లేన్) అవరోహణమై భూ - భువర్ - స్వర్లోకముల నిచ్చట పృథ్వియందు గట్టిగా పాదుకొనెనేని రాక్షసుల అసురుల ప్రాబల్యమంతరించును. తమ యునికికే కొన యూపిరితో నున్నవీరు దైవమును దైవశక్తులను నిరోధించు ప్రయత్నమే గతయుద్ధము.

అందువలననే శ్రీ అరవిందులాయుద్ధము శ్రీ తల్లిగారిది, జగన్మాతది యని, అసురోపకరణమగు నొక అవరశక్తియే హిట్లరు రూపము దాల్చినదని, హిట్లరుకు ఆతని పక్షమునకు పరోక్షముగానేని విజయమును దలపోయువారు తమకు తెలియకనే మహాపచారము ద్రోహమును జేయుచున్నారని తెలిపియుండిరి. బాహ్యదృష్టితో ఆయుద్ధము కొన్నిజాతు లితరజాతులపై లేవదీసినదిగా భావింపరాదనియు, భూలోకమున నెలకొనవలసిన యొక పరమాదర్శము, పరమలక్ష్యము, సంపూర్ణముగా నను

భూతి గాంచవలసిన సత్యము, స్వాతంత్ర్యాధ్యాత్మి కోన్నతులు, వీని నసురులు తీవ్రముగా నెదుర్కొని మానవ స్వాతంత్ర్యమును ఆత్మాభివృద్ధిని భంగపఱచి తమ ప్రాబల్యమునే స్థిరముగా నెలకొల్పు ప్రయత్నమే ఆ యుద్ధమని శెలవిచ్చియున్నారు.

అట్లని మిత్రమండలివా రందఱు పవిత్రరూపము దాల్చిన పుణ్యపురుషులని యెవరును జాటుటలేదు. మానవుల నందఱను తర తమ భేదములతో స్వార్థము ద్వేషా సూయాదు లావేశించి యున్నవనుట మఱువ రాదు. కొందఱ యదృష్టమున కాబోలు తమకు తెలి యకనే దైవోపకరణములుగా దైవపక్షమున కీడ్వబడు చుందురు. పరదేశాక్రమణకు పరపీడన మొనర్చుటకు నలవడి, వానిని త్యజించజాలక వికారములకు లోనగు చున్నను, ఏవో కొన్నియున్న తాదర్శముల కేసి యాకర్షింప బడుచు, నానాజాతుల సమ్మేళన మని, లోకుల కందఱకు సమానమైన సర్వస్వాతంత్ర్యమని, మానవైక్యమని, శాంతి సౌఖ్యము లని ప్రసంగించువారు మిత్రమండలి వారు. భీషణ సంగ్రామమందు చావుబ్రతుకులో నున్న పుడుగూడ, తమదేశమం దేని వాక్స్వాతంత్ర్యమును యథేచ్ఛగా నొసంగినవారు బ్రిటీషువారు. ఇక హిట్ల

రన్ననో సకలజాతులలో తన జర్మనుజాతియే సర్వవిధ ముల శ్రేష్ఠమని, తన జాతియే సర్వ ప్రపంచమును పాలించవలయునని, తదితరజాతులు తమ్మాశ్రయించి యుండవలయునని ప్రబోధించి జర్మనుల వీరావేశమున ముంచెత్తి యుండెను. మఱియు రంగుజాతులు, నల్లవారు, భారతీయులు అజ్ఞానులని, స్వపరిపాలన కయోగ్యులని, నూడిగముచేయుచు బ్రతుకవలసినవారే యని తుదకు వారిని చదివించరాదనియు, తన 'మీ౯ కాఫ్' బైబిల్‌నం దుద్ఘాటించుట కాతడు వెనుదీయలేదు. యూధు లను ఆధునిక మారణ యంత్రముల వలన కుతంత్రముల వలన చిత్రవధగావించి యా జాతినే నిర్మూలింప నాజ్ఞా పించినాడు. తన సిద్ధాంతముల, విధానముల, ఆవేశముల కెల్ల తాళమువేయుట కెవరు తన దేశమందు—ఉన్నతో ద్యోగులు గాని, రణవీరులు గాని, తన ప్రాబల్యమునకు దోడ్పడిన మిత్రులు గాని — మానసికముగానేని సంశ యింతురని తన కేమాత్ర మనుమాన ముదయించినను వెంటనే వారినెల్ల హతమొనరించిన ఆతతాయి. పాఠక లోకమున కీ ఘోరములు తెలియనివి కావు. ఇతర దేశములమాట ఎట్లున్నను, భారతదేశము తన స్వాతం త్ర్యమును బడయుటకు తన నిరుపమానమగు సంస్కృతీ

సభ్యతలను ఆత్మజ్ఞానమును బోషించి పెంపొందించుటకు నవకాశమే శూన్యమైయుండును హిట్లరే వినాశముగా నుండ నుండినయెడల. ఆర్యావర్తము తన యపూర్వ విజ్ఞానముతో తన్నుద్ధరించుకొనుటయే గాక తన ఆధ్యాత్మిక శక్తిని సభ్యతాదులను సకల ప్రపంచమున వ్యాపింప జేసి భాగవతజీవనమును స్థాపించి శాంతిసౌఖ్యములతో లోక కళ్యాణ మొనర్చవలసియున్నది.

ఆవల ౧౯౪౨-వ సంవత్సరారంభమున క్రిప్సు రాయబార మిండియాకు వచ్చుటయు బేరములుసాగి విఫలమగుటయు లోకమెఱింగినదే. నాడట్లువిఫలమగుట వలన దేశ మనుభవించిన నానా యాతనల గుఱించి, ఎందుల కే విధముగా విఫలమైనదో ఆ విషయముల గుఱించి భావిచరిత్ర కారుడు వివరముగా చర్చించి వ్రాయ గలడని విశ్వసించుచున్నాము. కాని శ్రీ అరవిందులు ౧౯౧౦ వ సంవత్సర ప్రారంభమున మన దేశ భవిష్యత్తును, కాదు ప్రపంచ భవిష్యత్తును, గుఱించి సూచించియుండిన ఆశ్రమ కార్యదర్శి లేఖ నిట నుల్లేఖించు చున్నాము.

౧౯౪౬ లో మన దేశమునకు వచ్చిన బ్రిటీషు క్యాబినెట్ మిషన్ 'విషయమై శ్రీ అరవిందుల అభి

ప్రాయమును బ్రసాదించగోరుచు కలకత్తాలోని 'అమృత బజారు పత్రి' కాధిపతులు ప్రాధేయపడగా శ్రీ అరవిందాశ్రమ కార్యదర్శిగా రిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చియుండిరి :

ఏదో అధికారరీత్యా వారిని సమీపించి కోరినపుడు తప్ప తనంతటతానే తన అభిప్రాయముల దెలుపుట అనవసరమని శ్రీ అరవిందులు తలంచుచున్నారు. వారి భావమేమో తెలిసినదే. దేనిని స్వగౌరవముగల జాతికి యోగ్యమైన ఏకాదర్శముగా, ఏ రాజీకిని లొంగక, బహిరంగముగా ప్రప్రథమమున వారు చాటినారో అట్టి ఇండియా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమునే వా రెప్పుడును గోరుచున్నారు.

౧౯౧౦-వ సంవత్సరమున భవిష్యత్తును గుఱించి తత్ఫలమును గుఱించి చెప్పినవిషయ మధికారపూర్వకముగా * ప్రకటితమై యున్నది. అది, నాలుగేండ్ల కావల దీర్ఘకాలపు యుద్ధములు, ప్రపంచ వ్యాప్తములైన సంక్షోభములు, విప్లవములు ప్రారంభమై తరువాత ఇండియా స్వాతంత్ర్యమును బొందగలని. ఆ స్వాతం

* 'ధర్మ' అఱవపత్రికయందు ప్రకటితము. స్వర్గీయులు, చిరస్మరణీయులు, వఱకవి సుబ్రహ్మణ్య భారతిగారి సాయముతో శ్రీనివాసాచారిగారు స్థాపించియుండిరి. ఆ పత్రికాధిపతులు సజీవులై మద్రాసులో నున్నారు.

త్ర్యము శీఘ్రముగా వచ్చుచున్నదని, ఏదియు దానిని నిరోధించ జాలదని ఇటీవలనే శ్రీ అరవిందులు దెలిపియున్నారు. మనదేశ స్వాతంత్ర్యమును అంగీకరించుచు అన్యోన్యముగా నొడంబడిక చేసికొనుటకు బ్రిటీషువారు ఇండియాకు వచ్చెదరనియు నెప్పటి నుండియో గుర్తించియున్నారు. వారట్లు ముందుగా కనిపెట్టినదే ఇపుడు ప్రత్యక్షమగుచున్నది. బ్రిటీషువారి క్యాబినెట్ మిషను దాని చిహ్నమే. ఇక నీ యవకాశమును సరిగా సంపూర్ణముగా నుపయోగించుట జాతీయనాయకులపనియై యున్నది. ఏమైనను సరియే, ఉత్తరక్షణమున ఫలితమెట్లుగా పరిణమించినను, ఈ సంఘటనమునకై కృషిచేయుచున్న మహాశక్తియొక్క తుదిఫలము నిరోధింపబడజాలదు. ఇండియాయొక్క స్వాతంత్ర్యము, విముక్తి నిశ్చయము.

యోగలబ్ధమైన పరమసత్యమెఱుంగని దివ్యదృష్టిలేని మానవ శ్రేష్ఠులు నాయకోత్తములుగూడ పరీక్షాసమయము వచ్చినపుడు కర్తవ్యమూఢులై దిగ్భ్రమచెంది నిర్వీర్యులగుదురు. జూన్ ప్రారంభమున సంభవించినదిదే. 'భారతఖండము ఏకము నవిభాజ్యము. ప్రాణములనైన పణమొడ్డి దేశవిభజన కంగీకరించరా' దని తుదిక్షణమువఱకు గర్జించి, ఎలుగెత్తి చాటిన నాయకోత్తములు, పరవశులై కాబోలు, అతృప్తులు, అసంతుష్టులు

నైగూడ దేశవిభజనమును సిరసావహించిరి!

౧౯౪౭ జూన్ ౩ వ తేదిని కట్టకడపటి బ్రిటీషు ప్రతిపాదనను గుఱించి చేసిన బ్రాడ్ క్యాస్టును వినుచుండగా (శ్రీ) తల్లిగారికి అంతర్వాణి మూలమున లభించిన సందేశ మపుడే పత్రికాముఖమున బ్రకటితమైనది. దాని సారసంగ్రహము నిట నుదాహరించెదము :

"ఇండియా స్వాతంత్ర్య ప్రదాన నిర్ణాణము లందుగల క్లిష్టసమస్యలను, గట్టిచిక్కులను, బరిష్కరించు నిమిత్త మొక ప్రతిపాదన మొనర్పబడినది. ఎవరికిని తృప్తి నియ్యనప్పటికిని విచారకరముగా నయోగ్యముగా నున్న విషయము నెఱింగియు ఇ ం డి యా నాయకులు దాని నంగీకరించినారు.

కాని అసలీ ప్రతిపాదన మెందు కొనర్చబడినదో మీకు తెలియునా? మన చిల్లిజగడము లెంత నిరర్థకములో హాస్యాస్పదములో మనకు ఋజువుచేయుటకే. ఈ ప్రతిపాదనమును మన మెందులకు శిరసావహించవలయునో మీకు తెలియునా? మన పిచ్చితగాదా లెంత నిరుపయోగములో నవ్వులపాలో మ న ం త ట మనకే ప్రత్యక్షముగా ఋజువగుటకు.

ఇది పరిష్కారముగాదు. మ హా ప రీ క్ష, అగ్ని

పరీక్షయే యనుట స్పష్టము. దీనిని యథాతథముగా ననుష్ఠించినయెడల దేశైక్యతను, ఔన్నత్యమును సాధించుట కాదేశమును ముక్కలు ముక్కలుగాజీల్చి ఖండించుటవలనగాదని మనకు ఋజువగును. అన్యోన్య విరోధముగా, నొండొరుల స్వార్థములను అవసరములను నిరోధించుకొనుట వలనగాదు దేశసౌభాగ్యమును గడించుట. ఒకపక్షముగావించు పిచ్చి సిద్ధాంతములకు మొండిపట్టులకు అన్యపక్ష మట్లే యడ్డు తగులటవలనగాదు మనము నిజాత్మను దేశాత్మను సేవించగలుగుట. ఏమైనగానిండు, ఇండియా కొకే యాత్మగలదు. ఏకము నవిభాజ్యమునగు ఇండియాను గురించి ముచ్చటించగల వఱకు నిరీక్షించుచుండవలసిన కాలములో 'ఇండియా ఆత్మ చిరంజీవి యగుగాక 'అని మన యాక్రందనము.''

శ్రీ తల్లిగారి యీ సందేశమును దేశ మెట్లు గ్రహించునో తెలియదు. కాని శ్రీఅరవిందులు ౧౯౦౫ లోనే స్పష్టపఱచినట్లు ఇండియా దేశము జడపదార్థము గాదు. కొన్ని బయళ్ళు, క్షేత్రములు, వనములు, పర్వతములు నదులుగా నెఱుంగరాదు; తల్లియే. మానవునికివలె జాతికి దేశమునకును ఆత్మగలదు. సజీవమైన వ్యక్తిత్వముగలదు. జాతి కేవలము వ్యక్తులయొక్క

కూటమి, సమూహముగాదు. జాతియందు మానవునకు వలె చైత్యాత్మ (చైత్యపురుషుడు) గలదు. అందు ప్రజ్ఞా శక్తి యున్నది. తదనుగుణముగా ఆ దేశముయొక్క సంకల్పము వికాసము, ఆంతరిక జీవనముతో బాటు, బాహ్యజీవనమునకు వలయు రాచకీయ, ఆర్థిక, సాహితీ సభ్యతాది ఉపపత్తులను నిర్ణయించుకొని రక్షించు కొనగలదు.

జాతియొక్క జీవితచరిత్రమందును ఎన్నో విషమ పరిస్థితులు, ఘటనలు, దినగండములు దాపరించుచు దాని యునికికే భంగము రావచ్చును. బ్రిటన్, ఫ్రెంచి దేశములు లేదా జాతులును ఈ యాతనల ననుభవించి తమయందంతర్గతమైన ఆత్మశక్తివలన పునరుద్ధితమైన విషయము చరిత్ర చాటుచున్నది. కొన్నిజాతులు తొల్లింటి గ్రీక్, రోము, ఈజిప్ట్, చాల్డియా, బెబులిన్ అసలే అంతరించినవి. ఇండియాదేశ మట్లుగాదు; తన లోని యవయవము లన్యోన్యముగా శత్రుత్వమువహించి వినాశమునకు దారితీసినను, ఈ మహావ్యాధివలన ప్రాణో పద్రవమేర్పడినను పునరుద్ధరణము గాగల జవసత్త్వ ములు ఆత్మశక్తి ఈ జాతియందు గలవు. మానవజాతి నుద్ధరించవలసిన కర్తవ్యధర్మము 'మిషన్' ఇండియాకు

గలదు. అది నెఱవేఱినగాని దాని మనుగడ సార్థకము గాజాలదు. శ్రీ తల్లిగారు ప్రకటించినట్లు మనల నావే శించిన దివ్యేతరశక్తు లంతరించి మన మొఱ లీడేరి అఖండమైన భరతమాత మన కచిర కాలముననే ప్రసన్న మగుగాత యని ఆ పరాశక్తిని ప్రార్థింతము.

శ్రీ అరవిందోపదేశము

శ్రీ అరవిందులు స్వప్రయత్నమున యోగ మారంభించి సుమారు నలుబది సంవత్సరములు మాత్రమే దాటినట్లొక కాలనిర్ణయము ప్రత్యక్షముగా గనబడుచున్నను ఆజన్మముగా వారియందు యోగబీజము లంకురించి యభివృద్ధిగా నారంభించినట్లును పదునాల్గు పదునెనిమిది సంవత్సరముల చిఱుప్రాయముననే, అనగా నేటికి సుమా రరువది సంవత్సరముల క్రిందటనే, వారి కంతస్స్థితముగా నొక యాదేశము, ఒక కర్తవ్యము సువ్యక్తమైనట్లును శ్రీవారి లేఖలే సూచించుచున్నవి.

మన కంటికగపడు జగద్రూపముల కావల, ఆత్మ చైతన్యముల సత్యము ఏకము నిత్యము నగు సర్వ భూతాత్మ కలదను ఆర్యావర్తపు ఋషుల సిద్ధాంతము నుండియే శ్రీ అరవిందుల యుపదేశము ప్రారంభ మగు

చున్నను లక్ష్యలక్షణము లందు వైలక్ష్య విశేషములు లేకపోలేదు. ప్రపంచమును గుఱించిన భావము లింత వఱకించుమిం చీవిధమున ద్వివిధరూపముల వెల్లడింప బడియున్నవని చెప్పనొప్పును.

అందు బుద్ధుని, శంకరుని భావ మీ విధమై యుండుట మొదటిది: ప్రపంచము మాయ, భ్రమ, అజ్ఞాన క్షేత్రము. ఆ అజ్ఞానమే సకల బాధ హేతువు. సాధ్యమైనంత త్వరితముగ నీ జగత్తునుండి తప్పించుకొని పోవుట, ఆద్యమైన అవ్యాకృతమైన సత్తునందో అసత్తునందో మాయ మగుట, ఇది యొక్కటియే మన కర్తవ్యము.

సాధారణముగా గ్రహింపబడిన వేదాంతమార్గ మీ రెండవది: భగవానుడు సర్వవ్యాపి గాన జగత్తు గూడ మూలతత్త్వమున నిశ్చయముగా భగవంతుడే. కాని ఆ జగద్బాహ్యరీతి – వెలుపలి ఆవిష్కారము – వికృతమై, మఱుగై, అజ్ఞానమయము తికమకలునై యున్నది. ఇట్టి జగద్విషయమై శ్రమపడి క్షోభనందక అంతస్స్థిత పురుషుని భగవానుని ఎఱుంగుట, ఆతని దివ్యప్రజ్ఞ కలిగి యుండుట, ఆ అంతస్స్థిత ప్రజ్ఞయందే స్థిరపడియుండుట, ఇదియే మనకర్తవ్యము. ఏలనన,

బాహ్యజగత్తు మాఅజాలదు. అది నిరంతరము తన నైజస్థితి యగు నిశ్చేతనమందే, అజ్ఞానమునందే యుండును.

ఇక శ్రీ అరవిందుని భావము సూక్ష్మముగా నిది: జగత్తు, నేడున్నవిధమునుబట్టి, మొదట నిజముగా సంకల్పించినట్లు భగవానుని సృష్టిగా గాక, ఒక అప్రకాశము, అభాస, వికారము యొక్క వెలువరింతగా నున్నది. ఇది భగవచ్చైతన్యముయొక్క- భగవదిచ్ఛ యొక్క వెలువరింత ఆవిష్కారము గాదు. కాని అట్లు భగవదిచ్ఛానుసారము కావలయుననియే దాని యుద్దేశ్యము. ఈ జగత్తు, భగవానుని సమస్త సుస్వరూపములతో సర్వలక్షణములతో, అనగా ఆ దివ్యతేజము, దివ్యజ్ఞానము, దివ్యశక్తి, దివ్య ప్రేమ, దివ్య సౌందర్యములతో లోపరహితము సంపూర్ణము నైన భగవదావిష్కారములోని పరిణామాభివృద్ధి గాంచుటకే సృష్టింపబడినది.

పైని సూచించిన ప్రథమ ద్వితీయ భావములు రెండును తత్త్వజ్ఞలోకమునకు సుపరిచతములైనవే. అందువలన నిట శ్రీ అరవిందులు సూచించు తృతీయ దృక్పథమునుగుఱించియే కొంత వివరించ బ్రయత్నింతుము. మాయావాదము పరిపూర్ణసత్యము కాదనియు

సాధనావస్థయందు ఖండానుభవమువలన గనుగొనిన యొక ఖండ సత్యమనియు, మాయ యొక యనుభూతి యనియు, శ్రీ శంకరులకు సాధనావస్థలో, నప్పటి యాధ్యాత్మిక పరిణామదశలో, నొకప్పుడు స్ఫుటముగా గోచరించిన ముఖ్యానుభూతి యగుటచేత వారట్లు దానిని గట్టిగా నొక్కి చెప్పిరనియు శ్రీ అరవిందుల భావమై యున్నది.

ఈ మాయావాద మహాత్మ్యముననే అధ్యాత్మ చింతనాబలముగల ప్రతిభాశాలురు, అహముచు జయించి నిర్మమత్వబుద్ధితో సర్వము త్యజించిన మహానుభావు లెందఱో సన్యాసముస్వీకరించి ప్రపంచమును బహిష్క రించిరి. ఇందువలన మానవాభ్యుదయమునకే సర్వవిధ ముల నష్టదాయక మైనది. జడమని వ్యవహరింపబడు భౌతకమునందును భగవచ్ఛక్తి ఆ చైతన్యము గలదు. భగవ దంశలేని దెచ్చటను ఉండజాలదు. కాని యది నిమగ్నమై బాహ్యమునకు గోచరించుటలేదు. సర్వత్ర భౌతికమునకు నాధ్యాత్మికమునకును గల సన్నిహిత - అవినాభావసంబంధమును దాని యంతరములను వికాస మును వెల్లడించుటయందే శ్రీఅరవింద విధానమందలి విశేషము. ప్రపంచము వ్యర్థముగా సృష్టింపబడలేదు.

ఇది నిమగ్న చైతన్యావస్థలో నుండి సర్వత్ర దివ్య చైతన్యమును క్రమక్రమముగా నావిష్కరింపజేయుటకు వలయు నాధ్యాత్మిక పరిణామరంగమై యున్నది. ఈ పరిణామ ప్రక్రియలయందు పరమాత్మ చైతన్య విముక్తియొక్క ప్రథమసోపానము ప్రాణము. ద్వితీయ సోపానము మనస్సు. కాని పరిణామము మనస్సుతోడనే సంపూర్తికాజాలదు. ఆ పరిణామము ఒక మహత్తర స్థితిగా ఆధ్యాత్మికమును విజ్ఞానమయము నగు చైతన్యముగా బహిర్గతమగుటకు నిరీక్షించుచున్నది. చైత్య పురుషునియందు ప్రబలశక్తిగా విజ్ఞానాత్మల వికసనము పరిణామమందలి తదనంతరసోపానమై యుండవలయును. అపుడే యీ విశ్వపదార్థములందు నిక్షిప్తమైయుండు ఈశ్వరతత్త్వము సంపూర్ణముగా స్వయం విమోచనము నందును. ప్రాణశక్తి కపుడే తన పూర్ణత్వమును బ్రదర్శింప సాధ్యమగుచున్నది.

పరిణామ క్రమ మందు మనోభూమిక నుండి యావిర్భవించిన మనస్సు నేడత్యంత యుచ్చస్థితి యందున్నదని దానిమూలముననే ఆధునిక భౌతిక జ్ఞానము మిన్నుముట్టి కని విని యెఱుంగని యద్భుతముల నొనరించుచున్నదని మనము విస్మయ మందుచున్నాము. కాని

మనస్సు ఒకానొక స్థితికే పోగలదు. తదనంతరము తా నున్నరీతిలో ముందుకు పోజాలక యందే చక్రాకార ముగా మాత్రమే పరిభ్రమించుచుండును. ప రి మి తి మీద విభాగము మీద మన స్సాధారపడియున్నది. అది యేదో యొక నిర్దిష్టస్థానమునుండిమాత్రమే అపరార్థ స్థితియందు వ్యవహరించగలదు.

మనస్సునం దెన్నియో యంతరములు భూమికలు గలవు. శుద్ధ మనస్సు (Pure - mind), ఉన్నతతర మనస్సు (Higher-mind) తేజోమయ మనస్సు (Illumined-mind) స్వతఃస్ఫురణ మనస్సు (Intuitive-mind) అని ఇట్లు కొన్నింటిని ఏదోయొకవిధయుగా పాశ్చాత్యలోకమును నేడు గ్రహించినది. ఇంకను ఊర్ధ్వ భూమికలపైనున్న అతీతమనస్సు (Over-mind) ను మన పూర్వఋషులు గుర్తించియున్నారు. ఇది అపరార్థమున, పైన, చివర మెట్టుగా నున్నది. ఇట పరిపూర్ణము నవిసంవాదము నగు విజ్ఞానసత్యము భాగములుగా విభాగమై ప్రవేశించు చున్నది. పూర్వ హైందవ సంప్రదాయము అతీతమనో భూమికకు, విజ్ఞాన భూమికకు (Supramental Plane) గల అంతరములను గుర్తించినట్లు లేదు. అందువలననే

అతీతమనఃస్థితికి సంబంధించిన పాక్షికశక్తివలన, సృష్టికారకముగాని అసంపూర్ణ దశవలన, సంపూర్ణ సత్యము కుంటువడి తికమకలపాలై, ఆ స్థితియే మాయ యని అదియే పరమోత్కృష్టమైన క్రియాశక్తి యని అంగీకృతమై పరివర్తనరహస్యమును గోల్పోయినది. ఈ అతీత మనోభూమిక (Overmental Plane) కావల మహర్లోకమున, పరార్థమునందు, సచ్చిదానందములకు సన్నిహితసంబంధమైన విజ్ఞానభూమికలో విజ్ఞానము (Supermind) ఒండు కలదనియు, అది యా విజ్ఞాన భూమికనుండి యావిర్భవింప ప్రయత్నించుచున్నదనియు, ఆ విజ్ఞానము సదా సత్యచైతన్యమయముగా నుండు నని యు, ఆ విజ్ఞానమున కధిరోహించి యట దానిని వ్యష్టిగా ననుభవించుటగాక ఆ విజ్ఞానశక్తిని ఇట క్రింది కవరో హింప జేసి భౌతికమున స్థాపించుటవలననే అంతఃస్థితి యందు, అపరార్థమందు, అపరాప్రకృతికి బద్ధమైయున్న మనఃప్రాణశరీరములు పరిశుద్ధములై పరివర్తనమంది దివ్యోపకరణములై దివ్యజీవనము సాధ్యము గాగల దనియు, నపుడే ఈ ప్రపంచ ప్రహేళిక (Riddle of this world) ,సాధింపబడి అమృతత్వము నిత్యానందము ననుభవించుచు స్వారాజ్య సామ్రాజ్య సంపన్నులము

గాగలమనియు శ్రీ అరవిందులు సిద్ధానుభవులై చాటుచున్నాము.

తొల్లింటి వేదఋషులుగూడ నీ విజ్ఞాన (Supermind) శక్తిని చూచాయగా సమీపించి దర్శించి వ్యష్టిగా బ్రహ్మానందము ననుభవించుటయే లక్ష్యముగా బెట్టుకొనిన ట్లున్నదిగాని ఆ దివ్యశక్తిని భూచైతన్యమున కవరోహింపజేసి ఇట ప్రతిష్ఠించుటకు ప్రయత్నించియుండి నట్లును గనబడదు. మఱియు నీ విజ్ఞానమునకు సాంకేతిక మగు సూర్యమండలమును భేదించి సత్యలోకవర్తనులగు వారు శరీరముతో నిట తిరిగివచ్చుట అసాధ్యమనియే సూచించు ఉపనిషద్వాక్యములును గూడ కలవని తెలియుచున్నది. పరార్థమందలి ఈ పరమవిజ్ఞానమును కనుగొనుటయే గాక ఆ విజ్ఞానశక్తివలననే సశరీరముగా నీ భూలోకమందు దివ్యజీవనము ననుభవించుచు పరమేశ్వరుని దివ్యలీలలకు పాత్రులమై యుండవలయునే గాని ప్రపంచమును పరిత్యజింపరాదని నిరూపించుట, అందుకువలయు సమగ్ర సాధనవిధానమును సహేతుకముగ వెల్లడించుట, ప్రాచ్యపాశ్చాత్యఖండముల ప్రబలి యుండిన సమస్తదర్శనముల పరిశోధించి వానివాని యథార్థతత్త్వ మిదియని నిర్ణయించి వానిని సంయోజన

మొనర్చుట—వీనియందే శ్రీ అరవిందుల ప్రత్యేకత, ప్రతిభ గలదు. శ్రీ అరవిందులు రచించిన భాగవత జీవనము (The Life Divine) వేదరహస్యము (Secret of the Veda) ఈశోపనిషద్వ్యాఖ్యానము మున్నగు గ్రంథముల పఠించిన మన మీ తత్త్వవిచారమును మానసికముగా గొంత గ్రహించగలము.

మఱియు శ్రీ అరవిందు లిట్లు కృత్స్నదృష్టితో తత్త్వవిచారము నొనర్చుటవలన సృష్టియన నేమో, సృష్టికర్తగా నారాధింపబడు బ్రహ్మమునకుగల తత్సంబంధ మేమో, సూక్ష్మముగానేని చూచాయగానేని గ్రహించగలిగిన యెడల ననేక సమస్యలు పరిష్కృతములు కాగలవు; ప్రపంచప్రహేళికయే యుండజాలదు, లేదా దానిని సులభముగా విడదీయనగును. బ్రహ్మమో భగవానుడో ఏకముగా ననుభవించు తన నైజమైన సచ్చిదానందము ననేకముగా ననుభవింప నభిలషించెను. 'ఏకో హం బహుస్యాం.'

కేవలమ్ (Absolute), తత్ (That), బ్రహ్మ మను శబ్దముల అనిర్దేశ్యము నొక విధముగా ప్రధానాధ్యాత్మిక నిర్దేశ్యముగా వెల్లడించుటయే విడివడని త్రికము, సచ్చిదానందము. ఆ బ్రహ్మమో దైవమో పరమాత్మమో

నిరంతర మనంతముగా నున్నదని అనంత చేతనానంద సహితముగాగూడ నున్నదని యొకవిధముగా నిర్వచన మొనరించినట్లు భావింపనగును.

ఏకము నవిభాజ్యము ననంతము నగు సచ్చిదానందమునుండి గాక పరార్ధములో నాల్గవదిగా నెన్నబడు మహస్సు, మహర్లోకము, సర్జనకారియగు విజ్ఞానము లన బడు ఆ కక్ష్యనుండియే వి భా గ ము క్రమక్రమముగా ప్రారంభమై ప్రపంచసృష్టి యేర్పడినది. అందువలననే ఈ మహర్లోకము–లేదా విజ్ఞానమయ లోకము లేక కక్ష్య –(Supramental Plane) సచ్చిదానందమునకు శిశువని, అవరమునకు సంబంధించిన త్రిలోకములకు తండ్రియని పేర్కొనబడెను. ఈ విజ్ఞానమునే (Supermind) 'సత్యం–ఋతమ్–బృహత్' అని వేదఋషులు వచియించియుండిరి.

ఈ విజ్ఞానము, సచ్చిదానంద జనితమగుటవలననే తత్స్వభావముననుసరించి ఈ ప్రథమ ప రి ణా మ ద శ లో విభజన లేక ఏకముగా సర్వవ్యాపిగా ననంతముగానున్నది. 'బహుస్యాం' అను యభిలాష ఫలించవలసి యున్నది గాన ఈ విజ్ఞానమున పరిణామదశాద్వయ మేర్పడినది. మొదటిదానియందు విజ్ఞాన పురుషుడు, కవివలె, సాధన–సాధ్యము–సాధకుడు అంతయు నొకటే యైనట్లు తన యం

దున్న అనంతశక్తుల నొక్కొకటిగా నావిష్కారమొనరించి వానితో క్రీడింప నారంభించెను. బహుత్వ మింకను ప్రారంభముగాలేదు. ద్వితీయదశా పరిణామమందు క్రమ క్రమముగా తానావిష్కరించుకొని క్రీడించ నారంభించిన శక్తులివలన నాకర్షింపబడి, లేక వానిచేత వశీకృతుడై, వానితో విజ్ఞాన పురుషుడు, భగవానుడు, తాదాత్మ్య మందెను. అపుడే జీవు లనంతముగా నావిష్కృత మాయెను. 'బహుస్యాం' అభిలాష ఫలించినది. కాని ఇం దింకను రూపాదు లేర్పడలేదు.

కాని 'ఇదిగో అనేకముగా నున్నా' నని రూపా దులతో భగవానుడు తన్ను దానావిష్కరించుకొనినగాని 'బహుస్యాం' అను తన యభిలాష యథార్థముగా సార్థకముగాదు. తదర్థముగా, తన్నావిష్కరించుకొను ప్రక్రియలుగా మహర్లోక — స్వర్లోకముల మధ్య అంతర్దశా పరిణామము లేర్పడినవి. అవియే అతీత మనస్సు, స్వతఃస్ఫురణమనస్సు, తేజోమయమనస్సు, ఉన్నతతరమనస్సు అను అంతర్దశాభేద చతుష్టయము. ఉన్నతతర మనస్సునుండియే, అనగా మన కలవడిన మనస్సు నధిగమించినపుడే జ్ఞానసిద్ధి. ఇదంతయు పరార్ధమునుగురించి.

ఇక పరాపరార్థములు నిజముగా నన్యోన్య సంబంధములేని 'రెండా లేక ఒకే దానియొక్క ఛాయయా వికారమా' యను నదే మన మిపు డెఱుంగవలసినది. 'ఊర్ధ్వమూలం అధశ్శాఖ' యని వేదఋషులు పరమ సత్యమును బ్రత్యక్షముగా జూచి వచించియున్నారు. ఆ పరార్థమందలి 'సత్' శరీరముగా జడముగాను (Matter), 'చిత్' ప్రక్రియలలో నొకటైనదే ప్రాణము గాను, 'ఆనందమే' చైత్యాత్మగాను 'విజ్ఞానమే' మనస్సు గాను ఆవిష్కారమైన దిచ్చట అపరార్థమున. అనేకము గావలయునను కోరిక పరిపూర్తియగుటకే పృథక్ స్వభావముగల మనస్సునుండి ప్రాణము, ప్రాణమునుండి క్రమముగా పంచభూతములు నుద్భవించినవి. అనగా సూక్ష్మాతి సూక్ష్మమైన 'సత్' ఇచ్చట స్థూలమైన జడము (Matter) గానైనది. ఈ జడ మనబడు దానియందుగూడ నంతర్నిహితిగా సర్వకోశములు సోపానములును గలవు. అందుననే 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' అని ఋషులు చాటి యున్నారు. ఇది అవరోహణ ప్రక్రియ. ఇక నారోహణ మును గుఱించి సూక్ష్మముగా నొకమాట. 'అంధకార మయమై అంధకారావృతమైయున్న' దని ఋషులు వర్ణించిన దశనుండి జడము, పృథ్వి ఆవిష్కారమై

క్రమక్రమముగా ప్రాణ మనోభూమికలు ఆరోహణము లైనవి. అజ్ఞానమగు మనోభూమికయే కడపటిదిగాదని, విజ్ఞానలోకము, అందలివిజ్ఞానము మఱొకండున్నదని మనకు తెలియును. ఆ విజ్ఞానభూమికగూడ మనఃప్రాణ శరీరముల వలె నిచ్చట పృథ్వీచేతన యందావిష్కరించుట తప్పని సరియైయున్నది. అట్లని మనస్సు ఆ విష్కృత మైన మాత్రమున ప్రాణశరీరము లంతరించనట్లు, విజ్ఞాన మా విష్కృతమైన తరువాత మన స్సంతరించదు. అది మఱెంత విశుద్ధము ప్రతిభావంతమునై విజ్ఞానమునకు వాహినిగా నుండును. అపుడే అజ్ఞాన రహితమైన దివ్యజీవనము! ఇంతకు పరాపరములు వేఱుగావని అపరమున నున్న ప్రతి భూమికకు పరమే ఆధారమని, లేదా దానిఛాయయే యని తేలుచున్నది. ఇక 'బ్రహ్మ సత్యం' 'జగన్మిథ్య' యనుట ఎట్లు పొసగును ? 'బ్రహ్మసత్య' మనుటతోబాటు తద్భి హ్మామే అయిన జగత్తును సత్యమనుట నంగీకరించవలసి యున్నది !

ఇక (శ్రీ) అరవింద యోగమును గుఱించి: అనుష్ఠాన ప్రధానమగు యోగమును వట్టిమాటలతో వర్ణించుట అంత ప్రయోజనకారి గాదు, సాధ్యమును గాదు. పూర్వ యోగములకు వీరి యోగమునకు ఆదర్శ

విధానములందు భేదము గలదు. ఇంతకు యోగ మనగా నేమి? మన యం దెన్నో శక్తులు గుప్తముగా ముకుళితములై యున్నవి. వానిని వికసింపజేసి తన్మూలమున బరిపూర్తి నిబడసి మనయం దిప్పు డవ్యక్తముగా నున్నటువంటి సకలాతీతము, సర్వగతము నగు దానితో, అనగా దివ్యసత్తతో, నైక్యమందుట కొకానొక ప్రక్రియ, నియత మార్గము, సాధన; ఇదియే యోగము. ప్రకృతిమాత తనజీవకోటిని జననమరణముల ద్వారా క్రమోన్నతికి గొంపోయి తరింపజేయుటయు యోగమే; ఇది పరిణామ ప్రక్రియ ననుసరించినదనిన, మానవు డీ జన్మముననే శీఘ్రకాలములోనే భగవత్సాక్షాత్కారము నందుట కొనర్చు యోగము విప్లవప్రక్రియ ననుసరించుచున్నదని చెప్పవచ్చును. హఠయోగ రాజయోగాదుల వలె ఏ కాయశుద్ధియో మనశ్శుద్ధియో ప్రధానముగా భావింపక సమస్తయోగముల ప్రధాన ప్రయోజన మందిమిడియున్నదని మనః ప్రాణశరీరముల సంపూర్ణ వికాసమును దివ్యత్వమును లక్ష్యముగా నుంచుకొనియున్నదని కాబోలు శ్రీవారి యోగము పూర్ణయోగమని వ్యవహరింపబడుచున్నది. కొందఱు సర్వయోగముల సంకలనము సంయోజనము నిందున్నదని యోగసంకలనమనియు యోగసం

యోజనమనియు నామకరణ మొనర్చియున్నారు. పూర్ణ
యోగ మనగా జ్ఞాన - భక్తి - కర్మమార్గములలో నొక్కొ
క్కమార్గముననే భగవానుని బడయుటకు బదులు,
(౧) పై త్రివిధమార్గములను అనేక ఇతరమార్గములను
ఐక్యమొనరించి మన సకల సత్త, సమస్త చేతనలయొక్క
శక్తులతో సకలాంశములతో దివ్యచేతనను, దివ్యశక్తిని,
దివ్యతేజస్సును, దివ్యానందమును సకల చేతనలో,
సత్తలో బడయుటయు, (౨) అంతఃస్థితముగా నాత్మలో
దివ్యోపలబ్ధిని గాంచుట మాత్రమేగాక, సమస్తప్రకృతిలో
గూడ బొందుట — అనగా మన యీ అవరమానుష్యక
మును దివ్యరూపముగా ఆధ్యాత్మికముగా పరివర్తన
మందించుటయు, (3) జన్మరాహిత్యమూలమున జీవితాం
తమున మాత్రమేగాక జీవితమున నిపుడు, అనగా జీవి
తమే దివ్యోపలబ్ధిని బడయునట్లు, దివ్యప్రకృతి ఆవిష్కార
మగునట్లు భగవానుని ఆవిష్కరింప జేసికొనుటయు. ఈ
పూర్ణయోగమున బడయు ముక్తియు నొక్కవ్యక్తిని
ఉద్దేశించినది మాత్రమేగాదు. వ్యక్తియొక్క ముక్తి
సిద్ధు లితరులయందును విస్తరిల్లును. అట్లు వ్యాపించుట
లోనే దీన్నిసార్థకత. ఇట్లు సమగ్రముగా గలుగు సిద్ధిమూల
మున వ్యాపించెడు ఆధ్యాత్మికజీవితము జాతి వ్యక్తుల

భౌతికజీవనమును భాగవతజీవితమున కుపకరించునట్లు భగవత్పరమొనరించి సాయపడును. ఇదియేయందలిమహా త్తమవిశేషము. ఇంతకన్న కాంక్షించగల దేమున్నది?

కేవల మజ్ఞాన భూయిష్ఠమైన ఈ భౌతికప్రజ్ఞనుండి దివ్యప్రజ్ఞ కధిరోహించుటమాత్రమే కాక ఆ దివ్యప్రజ్ఞ యొక్క పరమవిజ్ఞానశక్తి (Supermind) ని అజ్ఞానయుత మగు మనఃప్రాణశరీరములోనికి అవరోహింపజేసి వానిని పరివర్తనమొనరించి ఇచ్చట భగవానుని ఆవిష్క రింపజేయుట, ఈభౌతికమున దివ్యజీవనమును సృష్టించుట, సంపూర్ణముగా తన్నుదా భగవంతుని కొఱకునికే సమ ర్పించుకొనుట, ఆభగవచ్ఛక్తితో నైక్యమై తన్మూలమున ఆపరమవిజ్ఞానమయుడైన భగవానుని విశ్వాతీతమైన ఆ సమస్తతేజమును, శక్తిని, విశాలతను, శాంతిని శుద్ధిని చైతన్యమును మనలోనికి తీసికొనివచ్చుట—ఇదియే ఈ యోగలక్ష్యమని శ్రీ అరవిందులు వెల్లడించియున్నారు. మఱియు తమయోగము భగవానునికొఱకే గాని మాన వుని స్వోపయోగమునకు కాదనియు, మనము కాంక్షిం చునది మనస్వకీయావిష్కారము, పరిమితులనుండి బంధ ములనుండి విముక్తమైన వ్యక్త్యహంకారముయొక్క ఆవిష్కారము **గాక** భగవదావిష్కారమే అనియు,

ఆ భగవదావిష్కారమునందు మన సొంత ఆధ్యాత్మిక ముక్తి, భుక్తి, శుద్ధి, సిద్ధి, ఇవి యొకఫలము అంశము మాత్రమే అనియు, ఆ మన ముక్తి, శుద్ధిసిద్ధులుగూడ మనకొఱకనగా మన ఇష్టమువచ్చినట్లుపయోగించుకొనుటకు గాక భగవానునికొఱకు భగవత్ ప్రీత్యర్థమయ్యే అనియు శ్రీఅరవిందులు స్పష్టముగా సెలవిచ్చియున్నారు.

మానవుని దివ్యునిగా, మర్త్యుని అమర్త్యునిగా జేయుటయే శ్రీఅరవిందులి యాదర్శమని చెప్పనొప్పును. ఈ యాదర్శమెన్నడో రూపుదాల్చు నవకాశమున్నదని సంభవనీయమని సూచించుటతో మాత్రమే తృప్తి పడక, అది అవశ్యంభావి, అనివార్యము నని శ్రీఅరవిందులు నిరూపించుచున్నారు. జడ–చేతన మను రెండు చివరలకు మధ్యలంకెగానున్న మనఃప్రాణములే గాక అవరతమము కడపటిదియునగు జడముగూడ దివ్యచేతన గాగలదనియే శ్రీ అరవిందుల సిద్ధాంతము. వాస్తవముగ, జడచేతనములు మన మనుకొనునట్లు భిన్నములు కావు. జడములో చేతన అంతర్నిహితిగా నున్నది. చేతనయే క్రిందికవరోహించి స్వయముగా సంక్షిప్తము ఘనమునై యణగిపోవుట మూలముననే జడరూప మేర్పడినది. ఇట్లు తిరోహితమై జడమునందు గుప్తమగు

టయే అవరోహణ మని పేర్కొననగును. ఇట్లే జడము నుండి ప్రాణాదులద్వారా పై కుద్గమించుట ఆరోహణ మనబడును. ఈ యారోహణా వరోహణముల తీరు నిట్లు అరవిందులు వ్యక్తమొనర్చియున్నారు.

సత్ లేక సత్త (**Existence**) భౌతికము లేక జడము (**Matter**)
చిత్ లేక చిచ్ఛక్తి (**Consciousness-Force**) ప్రాణము (**Life**)
ఆనందము (**Bliss**) ఆత్మ లేక చైత్యుడు (**Psyche**)
విజ్ఞానము (**Supermind**) మనస్సు (**Mind**)

ఇందారోహ ణావరోహణములు రెండును గలవు. కేవల సత్తనుండి భగవానుడు చిదానందములద్వారా, ఆవల సర్జనశక్తిమూలమైన విజ్ఞానము (Supermind) ద్వారా అవరార్థమునకు సంబంధించిన సమస్తసత్త లోనికి, అనగా ప్రపంచసత్తలోనికి అవరోహణ మొనర్చు చున్నాడు. ఈ పరార్థాపరార్థముల ముడి, విజ్ఞానము మనస్సు రెంటి మధ్య నొక యావరణము నుంచుకొని మిళిత మగు స్థానము. ఈ మధ్యనున్న ఆవరణము జగజ్జననీ కరుణాకటాక్షముననే అనావృత మగును. ఇట్లనా వృతమై మానవజాతి దివ్యజాతిగా పరివర్తనమందుటయే శ్రీ అరవిందయోగముయొక్క పరమార్థము.

శ్రీ అరవింద తత్త్వే మందే ప్రప్రథమమున

మానవుడు, ఆతని ఐహికజీవనము పరిపూర్ణముగా సార్థక మైనట్లు పరిగణింపబడెను. ఐహికమున, ఈ భౌతిక శరీర మున మానవుడు సంపూర్ణ దివ్యత్వమును బడయగలడని చాటుటకు శ్రీఅరవిందులే ప్రథములు. దివ్యత్వమనగా, తన మనఃప్రాణ శరీరములను బోగొట్టుకొనుటవలన మాత్రమే మానవుడు పొందునదిగాదనియు, ఈ భౌతిక ప్రపంచములో శరీరధారియై నివసించుచు తనతోడి మానవులతో సంబంధబాంధవ్యముల నుంచుకొనుచు నాతడు దివ్యమానవుడుగా నగుట సాధ్యమనియు, సాధ్య మేగాదు - ఎప్పుడోగాక ఇపుడే - శీఘ్రముగనే దివ్యమా నవు డగుట తప్పని సరియనియు శ్రీ అరవిందు లనుభవ పూర్వకముగా సశాస్త్రీయముగా వెల్లడించుచున్నారు. ఇందే తొల్లింటి సకలసమయాచార్యుల తత్త్వములకు శ్రీ అరవింద తత్త్వమునకు గల ముఖ్యభేదము. ప్రాచీన మహాపురుషులందఱును మనఃప్రాణశరీరములతోటి సకల బంధములను భేదించుకొనిపోవుటలోనే మానవునిముక్తి యాధారపడి యున్నదని విశ్వసించిరి. ఆముక్తియైనను వ్యక్తిగతము మాత్రమే, మానవప్రకృతి మారదు. మానవుడు దివ్యుడుకాజాలడు, భౌతిక ప్రాణిక మానసిక మైన సకలప్రపంచము నుద్ధృతము గాదు. క్రియాయుత

మైన - తీవ్రప్రవృత్తిగల - దివ్యసత్య మొండుగలదని అది నేటి అజ్ఞానప్రపంచమున కవరోహించి నూతనచేతనను దివ్యజీవితమును సృజించగలదని శ్రీఅరవిందులు సిద్ధాంత మొనర్చుటలోగూడ మఱియొక ముఖ్య భేదము గనపడుచున్నది. పూర్వయోగములు తిన్నగా మనస్సునుండి కేవలబ్రహ్మమునకు బోయి ప్రకృతిస్థితియంతయు నజ్ఞానమని, భ్రమ, లేదా లీలయని భావించినవి. కూటస్థము నవిచలము నగు దివ్యసత్యమును ప్రవేశించినపుడు విశ్వసత్త పలాయనమగునట్లు వారు వచించియున్నారు. శ్రీవారి యోగముయొక్క మాహాత్మ్యమును అందలి యపూర్వవిశేషములను,మా వట్టిమాటలతో వర్ణించుట కన్న శ్రీవారి వాక్యముల నట్లే యుల్లేఖించుట ముఖ్యమని పది పండ్రెండేండ్లనాడు ప్రకటితమైన శ్రీవారి యొక యుత్తరములోని కొంత భాగము నిట ననువదించి యుదాహరించుచున్నాము.

అన్ని యంశములందును నా యోగము కేవలము క్రొంగ్రొత్తయని నే నెన్నడు నుడువలేదు. దానికి పూర్ణయోగమని నామకరణ మొనర్చితిని. అట్లొనర్చుటలో నే పురాతన యోగములసారమును, వానినుండి యనేకపద్ధతులను అది గ్రహించినట్లు తెలియగలదు; దాని నవీనత్వము, దాని లక్ష్యమందును, దానిని గుఱించిన దృక్పథ

మందును, ఆ పద్ధతియొక్క సమగ్రతయందును గలదు. 'కడిల్' 'లైట్సు' లోనగు గ్రంథములందుగాని ప్రకటింపనున్న నూతన గ్రంథమునందుగాని యోగముయొక్క ప్రారంభదశలనుమాత్రమే నేను వివరించియున్నాను. అంచా యోగముయొక్క విస్తృతిని సూచించు నాదర్శము, ఆ యోగవృత్తులందలి భావము, ఆ యోగము లక్షించు నంతిమవిశేషము, మఱియు నాత్మవిచారణ విధానము, దాని నిర్వహణము ఇవి తప్ప పూర్వయోగములనుండి ప్రత్యేకభేద మును జూపించున దేదియును లేదు. ఆ నవీనత్వవిషయము నీ యుత్తరములందు క్రమరీతిగా గాని ఏదోయొకపద్ధతి ననుసరించి గాని విపులీకరింపబడలేదు, సాధ్యమునుగాదు. అందువలన నింతకు ముందే బుద్ధిపరిచయమునగాని కొంత అనుష్ఠానమునగాని అలవాటు పడని వారావిషయమును గ్రహించలేరు. ఇంతవఱకు విడిలము ననాక్రాంతమునగు సీమను బ్రవేశించెడి యీ యోగముయొక్క యుత్తరోత్తరదశల విధానముంగాని, వివరముంగాని నేను బహిరంగపఱచలేదు, ప్రస్తుతమట్లొనర్ప నేనుద్దేశించను లేదు.

ఇదే మాదిరి పైకి కనబడు లక్ష్యములు, భావిసూచనలు— కొన్ని యోగమతముల ననుసరించి (మానవ) జాతియొక్క పూర్ణత్వము, కొన్ని తాంత్రికసాధనములు, సంపూర్ణకామసిద్ధి నందుటకు ప్రయత్నము మున్నగునవి— ఉన్నవని నాకుగూడ చక్కగా దెలియును. వీనినిగుఱించి నేనే పేర్కొనియున్నాను.

కేవలము ప్రపంచమున కావల దైవత్వసిద్ధిగాంచుటకు మాత్రమే గాక భూ(మి) చైతన్యము పరిణామధర్మానుసారముగా నింకను నిర్వహించవలసియున్న ఆ యుత్తరపథము నందుటకుగూడ జాతి యొక్క ఆధ్యాత్మికపూర్వదశ ప్రకృతి ప్రయత్నము గానుండి యున్నదను భావమునుగూడ నేను వెల్లడించియున్నాను. అందు వలన ఆయాదర్శములు నాదానితో సమాంతరములయ్యె నయ్యదియే గాకపోయినప్పటికిని నాయోగము, దాని లక్ష్యము, దానివిధానము, నూతనమని యంగీకరించినను అంగీకరించకున్నను నేనే మాత్రమును సరకుగొనను; అది యొక యల్పవిషయము. కాని దాని నంగీకరించగలవారుగాని దాని ననుష్ఠించగలవారుకాని ఆ విషయము సత్యమని గుర్తించుట, అదియే కార్యసిద్ధివలన సత్యముగా స్పష్టపడుట, ఇది యొక్కటియే ముఖ్యవిషయము; నవీనమనిగాని విస్మృతమైన పురాతనయోగమునే తిరిగి వర్ణించుట యని లేక పున రుద్ధరించుట యనిగాని ఎట్లు పేర్కొనినను ప్రమాద మేమియు లేదు. నాదృష్టియందు పూర్వయోగముల లక్ష్యమును భావమును తిరిగి యట్లే చర్వితచర్వణ మొనర్చుట తృప్తికరముగా నుండ లేదనియు స్వభావసిద్ధమై గతకాలపు సమస్తాధ్యాత్మిక ప్రయత్నము యొక్క నిగూఢఫలితమైయున్నప్పటికిని ఇంతవఱకు సిద్ధింపని దానిని ఇంతవఱకు దృగ్గోచరము కానిదానిని సాధించుట కొక విషయము నుపపాదించుచున్నాననియు తెలియజెప్పుటకు కొందఱు సాధకుల కొకయుత్తరమందు అది నవీనమని నొక్కి చెప్పియుంటిని.

క్రింద పేర్కొను ఈ కారణములవలన పురాతనయోగము లతో బోల్చిచూచినపు డిది క్రొత్తదిగా నున్నది:—

౧. ఈ యోగము ప్రపంచమునుండి జీవితమునుండి స్వర్గమునకో నిర్వాణమునకో పలాయన మగుటగాక జీవితముయొక్క ఉనికియొక్క మార్పునే కాంక్షించుచున్నది. ఆ మార్పు ఏదో యప్రధానము ప్రాసంగికముగాక విలక్షణము ముఖ్యోద్దేశ్యమునై యున్నది. ఇతరయోగములందవరోహణ మున్నను అది మార్గమందొక ప్రాసంగికముగా ముందుగా ననుకొనని యొక సంభవముగా నారోహణముయొక్క ఫలముగామాత్రమయియున్నది; నిజముగా నారోహణమే ముఖ్యము. ఇచ్చట ఈ యోగమందు ఆరోహణము ప్రథమసోపానమే, అది యవరోహణమునకు మార్గమే. ఆరోహణమున లభించు నవ్యప్రజ్ఞయొక్క యవరోహణమే ఈ సాధనయొక్క ప్రత్యేకధర్మము, విశిష్టలక్షణము. తాంత్రిక వైష్ణవ సాధనలుగూడ జీవితమునుండి విమోచనము గాంచుటయందే యంతమగుచున్నవి. జీవితముయొక్క దివ్యత్వపరిపూర్తియే ఇందు లక్ష్యముగా నున్నది.

౨. వ్యక్తికొఱకీశ్వరసాక్షాత్కారమునొక వ్యక్తిసాధించుటగా దీ యోగమున గాంక్షించు లక్ష్యము. ఏదో విశ్వాతీతమైనసిద్ధికి గాక ఇచ్చట, ఈ విశ్వమందు, భౌమికచైతన్యమునకు లభింపజేయుటకే. సాధించవలసిన విషయముగూడ నింతవఱకాధ్యాత్మిక జీవితమందు సహితము నిర్మాణముకానట్టియు భూలోకమున - పృథ్వీస్వభావమందు - ప్రత్యక్షముగా క్రియారూపముదాల్చనట్టియు నొక చైతన్యశక్తిని - విజ్ఞానశక్తిని - తీసికొనివచ్చుటయే. దాని నింకను నిర్మాణమొనర్చి ప్రత్యక్షముగా బనిచేయునట్లు చేయవలసియున్నది.

౩. తన ముందిడుకొనిన లక్ష్యమువలె సమగ్రము సర్వతో ముఖమునైన ఈ కార్యసిద్ధికి యొకవిధానము సృష్టీకరింపబడినది; అనగా ప్రజ్ఞయొక్క, స్వభావముయొక్క సంపూర్ణమైన సమగ్రమైనమార్పు. పురాతన పద్ధతులను గ్రహించినను, అవి ప్రత్యేకమైన వేఱుమార్గములకు కొంతపాక్షిక ప్రయోజనముగా తాత్కాలికసాహాయ్యముగా మాత్ర ముండును. పురాతనయోగములలో నీమార్గము నట్లే పూర్ణముగాగాని దానితోబాటుగా గాని వ్యవహరించినట్లు లేక స్వానుభవమునకు దెచ్చినట్లు నేను జూచియుండలేదు. నా కది లభించియుండి యున్నచో ముందుగా నంధకారము నుండి కాంతిమంతముగావించి, సిద్ధపఱచి, దిద్దితీర్చి, ప్రతిష్ఠించి, నిరపాయముగా ప్రకాశము - బహిరంగము - గా గావింపబడినటువంటి ఆమార్గముల ననుసరించి నే నతిత్వరితగతి సుఖముగా నాగమ్యస్థానమునకు పరుగిడగలిగియుండినపుడు తిరిగి నేను బాటల నిర్మించుటయందు * ముప్పది సంవత్సరములుగా తదన్వేషణమందు, అంతస్సృష్టియందు నా కాలమును వ్యర్థపుచ్చియుండరాదు.

పై నుదాహృతమైన లేఖనుండి, శ్రీ అరవిందు లెంత మృదువుగా నున్నితముగా సూచించినను, శ్రీవారి యోగ మన్నివిధముల నవీనమనియే నూత్నపరిణామ

---

* ౧౯౩౫ లో శ్రీవారు వ్రాసినది.

శయనియే స్పష్టమగుచున్నది. 'ఆర్య' లోని 'యోగ సంయోజన' మను వ్యాసపరంపరలను, ముఖ్యముగా 'ఆత్మసిద్ధియోగ' మను భాగములోని అధ్యాయములను పఠించినయెడల శ్రీ అరవింద యోగమందలి నవీనత్వము, కనివినియెఱుంగని పరివర్తనా ప్రక్రియలు ఋజువగును. ఆ విషయమును మాత్ర మతిసంక్షేపముగా సూచింప బ్రయత్నింతుము. దివ్యజీవనము దేవజాతి భూలోక మందిచ్చట స్థిరముగా నెలకొనవలయునన్న మున్ముందు మానవునియందు గల సకలాంశములు, కేంద్రములు విశుద్ధములై దివ్యోపకరణములుగా, ఈశ్వరావిష్కారమునకు వాహినులుగా నుండవలయును.

అందువలన మానవునందు ప్రధానమైన ఉపకరణ చతుష్టయ మగు శరీరము, ప్రాణము, చిత్తము, బుద్ధి, విశుద్ధములు సమర్థములునై పరాప్రకృతికి శరణుజొచ్చి తదనుగ్రహమునకు బాత్రమైయుండవలయును. యంత్రప్రాయముగా, ఆసన ప్రాణాయామాదుల వలన గొంత పురోభివృద్ధిని శక్తిని గడించినను అపరార్ధమునకువలయు నర్హత లభించదు. ఉచ్ఛ్రియము నందుకొనగల కృత్స్న యోగమువలననే సిద్ధించును. అపుడే శరీరము తన నైజమైన అవరస్వభావమునుండి శుద్ధిముక్తులను బడసి

మహత్త్వము, బలము, లఘుత్వము, ధారణాసామర్థ్యము లను గడించగలదు. ప్రాణముగూడ, పూర్ణతను, ప్రసన్నతను, సమతను, భోగసామర్థ్యమును బొందగలదు. అట్లే చిత్తము సౌమ్యత్వమును, తేజస్సును, కల్యాణ శ్రద్ధను, ప్రేమసామర్థ్యమును, ఇక కడపటిది, మానవునియం దధికాధికముగా వికాసము నందినదియు నగు బుద్ధియు విశుద్ధతను, ప్రకాశతను, విచిత్రబోధను,సర్వజ్ఞాన సామర్థ్యమును, సంపాదించుకొనగలవు.

ఈ పరిణతిని బడసినపుడే విజ్ఞానశక్తి, పరాశక్తి, జగన్మాత ఈయుపకరణముల ననుగ్రహించి, వానిభారము వహించి, పరిశుద్ధ మొనరించి, యున్నత శిఖరముల నందించి పరివర్తన మొనరించగలదు. అపుడే ద్వంద్వములు నశించి సమత్వము స్థిరపడి సర్వత్ర బ్రహ్మమే యనుభూతి గాగలదు. త్రిగుణములు నవరములు నగు మనః ప్రాణ శరీరములందును బరివర్తనమేర్పడును. తమోగుణ ప్రధానమైన శరీరము పై బేర్కొనిన నాల్గు శక్తులతో బాటు శాంతి పరాశాంతి మయమగును. అట్లే రజోగుణ ప్రధాన మగు ప్రాణము శక్తిగా, సత్త్వగుణప్రధానమగు మనస్సు తేజస్సు, జ్యోతిర్మయముగా నేర్పడును. అనగా శివచిహ్నముగా పరాశాంతిమయమైన శరీరము, రుద్రుని

చిహ్నముగా శక్తిగానైన ప్రాణము, విష్ణుచిహ్నముగా తేజోమయమైన మనస్సు పరిణతము లగును. ఇచ్చటను 'ఊర్ధ్వమూలం అధశ్శాఖ' అను వేదఋషుల వాక్యమే సార్థక మగుచున్నది. అపుడే దివ్యమైన భాగవతజీవనము, దివ్యజాతి భూలోక మం దావిష్కరించగలదు.

ఇంకను శ్రీ అరవింద యోగమును, ఆయోగ సాధనవిధానమును సమగ్రముగా గ్రహించుటకు వారు రచించిన యోగసంయోజనము (The Syntheis of yoga), 'తల్లి' (The Mother), యోగదీపికలు (Lights on Yoga), యోగపునాదులు (Bases of yoga), మున్నగు గ్రంథముల బఠించనగును. కాని యోగము నందలు, ఎవ రంతట వారు వా రిష్టము ననుసరించి యభ్యసింప గలిగినంత సులభవిషయము గాదు. అపూర్వము మహత్తరము నగు శ్రీవారి పూర్ణయోగము మఱింత కష్టతమము.

ప్రథమమున దైవమే కావలయునను తీవ్రాకాంక్ష తదితరలముల నన్నింటిని బూర్తిగా పరిత్యజించుట ఉండవలయును. శ్రద్ధాభక్తులు తీవ్రోజ్జ్వలనముగా నుండెడి ఇచ్ఛావిశ్వాసములు నిరంతరముండవలయును. 'సమత్వం యోగఉచ్యతే' అను గీతోక్తి ననుసరించి సమత్వము నభ్యసించి సాధించవలయును. 'సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య

మా మేకం శరణంవ్రజ' అను శ్రీ కృష్ణభగవానుని ఆదే శము నను ష్ఠానమునకు దెచ్చుకొనవలయును. మఱియు సద్గురుసాన్నిధ్యమును. వారి యనుగ్రహమును లభించ వలయును. 'గురు వనగా నొక యున్నతతర ఆత్మస్థితికి చైతన్యమునకు 'నారోహించినవారు. సాధారణముగా వారిని సాక్షాదీశ్వరావిర్భావముగా లేక ఈశ్వర ప్రతి నిధిగా భావించెదరు. వారు తమ యుపదేశములవలన, నంతకంటె నెక్కువగా తమ ప్రభావాదర్శములవలన మాత్రమే గాక స్వానుభవము నితరులకు సంక్రమింప జేయునట్టి యొకశక్తిమూలమునను సాయపడుచుందురు.'

కాని శ్రీ అరవిందులు స్థాపించనున్న దివ్య జీవన మును గాంక్షించువారు కల్యాణశ్రద్ధతో, అనగా గురువ ర్యులు చాటుచున్న ఆదర్శము, విజయవంతము కల్యాణ ప్రదము తప్పక నగు నను విశ్వాసోత్సాహములతో స్థిర సంకల్పముతో తదేకనిష్ఠతో గొంతమంది యేని ప్రపంచ మం దెల్లెడల, ముఖ్యముగా భారతభూమి యం దుండవలయును. అట్టి ఆకాంక్ష, సంకల్పములు తీవ్రమగు కొలదియే ఈశ్వరానుగ్రహము లభించి దివ్యజీవన మేర్పడ వలయును. ఇది ముఖ్యవిషయము. అందువల్లన శ్రీ అరవింద వాఙ్మయమును బఠించి ఆ యాకాంక్షనుబడసి,

ఆ భావములను తోడిసోదరుల హృదయమందు నాటి ఈశ్వరోపాసకులగు వారు యథాశక్తి బ్రయత్నించి ధన్యులగుదురుగాక యని ఆశించుచు శ్రీ అరవింద పాదారవిందములకు భక్తిమెయి ప్రణమిల్లి ఇంతటితో విరమించుచున్నాము.

సంపూర్ణము

అనుబంధము

ఆగస్టు పదునైదవ తేది, ౧౯౪౭.

ఆగస్టు తే ౧౫ ది స్వాతంత్ర్య ఇండియా జన్మదినము. అది ఇండియాకు పురాతన శకాంతమును నూతన యుగారంభమును సూచించుచున్నది. అది మనకు మాత్రమేగాక ఆశియాకు, సమస్త ప్రపంచమునకు నొక సాంకేతము. ఏలన, చెప్పనలవి గాని సాధ్యతలతో నొక నూతన ప్రభుత్వము సకలజాతుల కూటమందు ప్రవేశించుటను సూచించుచున్నది. ఆ ప్రభుత్వము మానవ కోటియొక్క రాజకీయ, సాంఘిక, వైజ్ఞానిక, ఆధ్యాత్మిక భవిష్యత్తును నిర్వహించుటలో విశేషపాత్రను వహించగలదు. ఈ దినము నా జన్మదినమై నేను ప్రతిపాదించిన జీవితసిద్ధాంతమును స్వీకరించువారు ప్రతిసంవత్సర ముత్సవ మొనర్చుచుండుటచే నాకు వ్యక్తిగతముగా నది ఈ మహత్తరసాంకేతమును బడయుట సహజముగ సంతోషదాయకము గాగలదు. గుప్తవేత్తనైన నే నది కాకతాళన్యాయమని గాని ఆకస్మిక సంఘటనమని గాని గాక దైవశక్తియొక్క యనుమతి తదంగీకారముద్ర యని గ్రహించుచున్నాను. న న్నాదివ్యశక్తియే, ఏకార్యముతో నాజీవిత మారంభమైనదో ఆ కార్యమం దడుగడుగన నడిపించుచున్నది. నిజస్థితిలో నించుమించు ప్రపంచోద్యమములన్నియు, నా జీవితకాలములో సిద్ధించునట్లు చూడవలయునని ఆశించిన ఆకాలములో, నవి యసాధ్యము

లగు స్వప్నములుగా గనపడినను, ఫలసిద్ధికి సమీపముగానున్నట్లో, లేదా ప్రారంభమైనట్లో, నెఱవేరుమార్గమున నున్నట్లో ఈ దినమున నేను గుర్తించగలుగుచున్నాను.

ఈ యుత్కృష్టసమయమున సందేశ మొసంగుమని యడిగినారుకాని ఆ ట్లొసంగుస్థితిలో లేను. ఏ ఆదర్శముల, ఉద్దేశ్యముల నా బాల్య యౌవనములలో నేనూహించి, ఇపు డవి ఫలప్రదము లగుట కారంభించుటను చూచుచున్నానో వానిని గుఱించి స్వకీయము వ్యక్తిగతము నగు ప్రకటనము నొనర్చుట మాత్రమే నేను చేయగలిగిన దంతయును. ఏలనన నవి ఇండియా స్వాతంత్ర్యమునకు సంబంధించినవి; ఇండియా భావికార్య మని నేను విశ్వసించెడిదానిలోని భాగము; అది ప్రధానస్థానమును గైకొనక తప్పనిసరియై యున్నదిగనుకను. ఎందువలన ననగా తన భౌతిక స్వప్రయోజనములను, తన విస్తృతిని, ఔన్నత్యమును, శక్తిసంపత్తులనుమాత్రమే నెఱవేర్చుకొనుటకుగాక — వానినిగూడ ఇండియా విస్మరించగూడ దప్పటికిని — నిశ్చయముగా నితరులవలె అన్యదేశీయులపై నేలుబడిని సంపాదించుటకుగాక, సమస్త మానవజాతికి మార్గదర్శిగా సాహాయ్యకారిగా, భగవానునికొఱకు ప్రపంచముకొఱకుగూడ ఇండియా జీవించుచున్నదని, ఉద్బోధమగుచున్నదని చెప్పియున్నాను; నన్నెపుడును ఆ భావమే అంటియున్నది. ఆ యుద్దేశాదర్శముల సహజక్రమము లివి:

ఇండియా స్వాతంత్ర్యైక్యముల సాధించు విప్లవము; మానవ సభ్యతాభివృద్ధిలో తాను వహించియుండిన ఉచ్చపాత్రను మరల గైకొనుట, ఆశియాపునరుద్ధానము, స్వాతంత్ర్యమును; మానవకోటి

కొక నవీనము, మహత్తరము, ప్రకాశమానము, సౌదార్యము నగు జీవనమున కధిగమించుట. ఆ జీవన సంపూర్ణ సంసిద్ధి జాతీయ జీవనమును సమకూర్చి కాపాడుచు, బాహ్యమున ప్రజల ప్రత్యేక యునికియొక్క సర్వము నధిగమించి, ఐక్యమును బొందుపఱచుచు, అంతర్జాత్యైక్యముమీద నాధారపడును. సమస్తజాతికి ఆధ్యాత్మిక జీవనమునకు వలయు తన విధానములను, తన అధ్యాత్మికజ్ఞానమును ఇండియా ప్రసాదించుట; కడపటిది, ఉన్నతతర భూమికకు చేతన నధిగమించుటవలన మానవు డుద్బోధితుడై, వ్యష్టి సమష్టి సిద్ధులనుగూర్చి కలలగాంచ నారంభించినప్పటినుండి వానిని కలవర పఱచినట్టియు, విసిగించినట్టియు జీవితసమస్య లనేకముల పరిష్క రింపగల నూత్న పరిణామపథము.

ఇండియా స్వతంత్రము, కాని యైక్యమును బడయలేదు, చిట్లిన భిన్నమైన స్వాతంత్ర్యమే లభించినది. బ్రిటీషు వారు జయించుటకు పూర్వము విభిన్నసంస్థానములుగా నుండిన అయోమయస్థితిలో మరల పడిపోవునాయను నట్లొకప్పుడు కనిపించెను. అదృష్టమువలన అట్టి ప్రమాదమైన పతన స్థితినుండి తప్పించుకొన గల దృఢమైన సంభవత ఇపుడు వర్ధిల్లినది. చట్టనిర్మాణసభవారు తెలివితేటలతో నవలంబించిన తీవ్రపద్ధతి ఛిద్రము, చీలిక లేకుండ నిమ్నజాతుల సమస్యాపరిష్కారమును సాధ్యమొనర్చినది. కాని హిందూ ముస్లీముల ప్రాచీన కులవిభజనము దేశముయొక్క రాచకీయస్థిర విభజనగా గడుసుబారినట్లు కన్పించుచున్నది. ఈ నిర్ణీత విషయమెప్పటికి స్థిరపడినదని గాని, ఏదో తాత్కాలిక పరిష్కారముకన్న మించిన దని గాని దేశీయమహాసభ జాతియు నంగీక

రించదని ఆశించెదము. విభజన శాశ్వతమైనయెడల ఇండియా తీవ్రముగా దుర్బలమై పోవచ్చును; కుంటువడిగూడపోవచ్చును; అంతర్యుద్ధమునకు చిరవకాశ మేర్పడగలదు. విదేశీయుల పునర్దండయాత్ర, విజిగీషగూడ సంభవములు. దేశవిభజన మంతరించవలసినదే — అది నేటి తీవ్రోద్రేకము సడలిపోవుటవలన, శాంతియన్యోన్యతల ఆవశ్యకతను క్రమక్రమముగా గ్రహించుటవలన, అందఱకు సంబంధించి కలిసిమెలసి చేయగల నిరంతర కార్యావసరమువలన, అందు నిమిత్తమై ఏర్పడగల ఐక్యోపకరణములవలన సిద్ధించగలదని ఆశించెదము. ఈ విధముగా నైక్య మేరూపముననేని లభించవచ్చును. సరియైనరూపము మూలసిద్ధాంతముగా గాక వ్యావహారికముగా ప్రధాన్యముగావచ్చును. కాని యే యుపాయముననేని విభజన మంతరించవలెను, అంతరించును. ఐక్యము లేకున్న ఇండియా భవితవ్యము తీవ్రముగా క్షీణించును; విఫలముగూడ గావచ్చును. కాని యట్లు కాగూడదు.

ఆశియా మేల్కొనినది; అందలి బహుభాగములు విముక్తములైనవి; లేదా ఈ క్షణమందే విముక్తము లగుచున్నవి; దాస్యమందున్న ఇతరభాగములు స్వాతంత్ర్యమునకై పోరాడుచున్నవి. ఏ స్వల్పమో చేయవలసియున్నది, అది నేడో రేపో చేయబడును. ఆ విషయమున ఇండియా తనపాత్ర నిర్వహించవలసియున్నది; అపుడే తన సాధ్యతల పరిమాణమును సూచించగలిగినట్టియు సకల జాతుల సంఘమునందు తన కుండగలస్థానమును జూపెట్టగలిగినట్టియు శక్తిసామర్థ్యములతో తనపాత్ర నిర్వహణము నారంభించినది. మానవైక్యము మార్గమున బడినది; స్వశక్తి యసంపూ

ర్ణముగానే యున్నను, వ్యవస్థితమైయున్నది; కాని ప్రబలకష్టముల నెదుర్కొని పోరాడుచున్నది. బలముగలదు; చరిత్రానుభవమును మార్గదర్శిగా గైకొంటిమేని అది జయించువఱకు తప్పనిసరిగా నభివృద్ధి నందవలసినదే. ఇందుగూడ ఇండియా తన ప్రధానపాత్రను నిర్వహింప నారంభించినది; తాత్కాలిక విషయములకు, సమీపములోనే సంభవమగువానికి బద్ధముగాక భవిష్యత్తు వీక్షించి దానిని మఱింత సామీప్యమునకు తీసికొనిరాగల ఆ రాజనీతిచతురతను బెంపొందించగలదేని, తనయునికి మందము - భయాన్వితము, ధైర్యము - వేగవంతము వీని తారతమ్యములవలె పురోభివృద్ధి నొనర్చునగును. ఏదో మహా ఆపత్తు మధ్యలో దాపరించి నిరోధించవచ్చును, జరుగుదానిని నాశనము గావించవచ్చును; అప్పటికిని ఫలము నిర్దిష్టము. ఏలనన, ఏరీతిగానేని ఐక్యము ప్రకృతివిధానమం దావశ్యకమైనది; స్వతస్సిద్ధమైనది; దాని సంసిద్ధిని దృఢముగా ముందే చెప్పవచ్చును. జాతులకుగూడ దాని యావశ్యకత విస్పష్టమైనది; అదిలేకున్న స్వల్పజనసంఖ్యాకులగు జాతులస్వాతంత్ర్య మిక నెన్నడు సురక్షితము కాజాలదు; మహత్తరము శక్తిమంతము నగు జాతులుగూడ నిరపాయముగానుండజాలవనుట నిశ్చయము. ఇండియా విభాజ్యమయ్యేయుండునెడల తన రక్షణముగూడ కల్లయగును. అందువలననే అందఱి క్షేమార్థమే ఐక్యమేర్పడవలయును. మానవుని బుద్ధిమాంద్యము విమూఢమైన స్వార్థపరత్వము మాత్రమే దానిని నిరోధించగలవు. వానికి వ్యతిరేకముగా దేవతలు ప్రయత్నించినను గూడ నిష్ప్రయోజనమని వచింపబడియున్నది; కాని ప్రకృతియొక్క యావశ్య

కతకు భగవదేచ్ఛకు వ్యతిరేకముగా కలకాల మది నిలువజాలదు. అపుడు జాతీయత సార్థకమగును; అంతర్జాతీయభావము, దృష్టి పెంపొందవలయును, అంతర్జాతీయరూపములు సంస్థలు నెలకొన వలయును; ద్వంద్వము బహుళను నగు పౌరసత్వాభివృద్ధిగూడ నుండవచ్చును; ఈ ప్రక్రియలో సభ్యతల స్వేచ్ఛాసంయోగము గూడ గలుగవచ్చును. జాతీయభావము దృక్పథము తన తీవ్రతను విడనాడి తనస్వీయదృష్టియొక్క సంపూర్ణతను సమగ్రముగా సమన్వయించునట్లు కనుగొనవచ్చును. నవీనమైన ఏకత్వభావము మానవజాతి నావరించును.

ప్రపంచమున కిండియాయొక్క ఆధ్యాత్మిక ప్రసాదాను గ్రహ మపుడే ప్రారంభమైనది. ఇండియా యొక్క యాధ్యాత్మికత యూరోపమెరికాలందు నిరంతర మధికాధికపరిమాణమున ప్రవేశించుచున్నది. ఆ యుద్యమ మభివృద్ధియగును; కాలాను గుణమగు విపత్తులమధ్యగూడ నధికాధికదృక్కు లాశతో ఇండియా వంక తిరుగుచున్నారు; కేవ లోపదేశములకే గాక దాని చైత్యాధ్యాత్మికసాధనకు నధికాధికముగా నాశ్రయించుచున్నారు.

మిగత దంతయు నా వ్యక్తిగతమైన ఆశ, భావము, ఆదర్శము. ఇవిగూడ నిండియాలోను పాశ్చాత్యదేశములోను, రెండింటియందును, దూరదృష్టిగలమేధావులను వశీకృతము గావింప నారంభించినవి. ఇతరోద్యమములందుకంటె ఈ పథమందు కష్టములు మఱింత దుర్ఘటము; కష్టములు, వానిని జయించుటకే, ఏర్పాటుపబడినవి; మఱియు పరమపురుషుని ఇచ్ఛయున్నయెడల నవి నిశ్చయముగా నతిక్రమింపబడును. ఇందును, ఈ పరిణామ

మేర్పడవలయు నేని, — ఆత్మోన్నతి, అంతర్ చేతనాభివృద్ధి వీని మూలముననే రావలయునుగాన, — ప్రారంభ మిండియానుండియే జరుగగలదు. ఆ యవకాశము విశ్వమునకంతకు నున్నను కేంద్రోద్యమ మిండియాదేగావచ్చును.

ఇండియా స్వాతంత్ర్య దినమునుగురించి నా భావమిది. ఎంతవఱకు సంబంధమున్నది, ఎంతవఱకు, ఎంత త్వరగా నెఱవేర గలది అనునవి ఈ నూత్నము స్వ తం త్ర ము న గు ఇండియాపై నాధారపడును.

౧౫ ఆగస్టు ౧౯౪౭ శ్రీ అరవిందులు

